

Worldwide Travel, Inc.

Your One Stop Shop For International Travel Needs

Michigan Office *Serving Community Since 1975.*

29211 Ford Rd.

Garden City, MI 48135

Tel: 734-525-7304

Toll Free: 800-504-3044

Fax: 866-300-9725

Lowest Fare Guaranteed

Los Angeles Office

2701 E. Chapman Ave.

Ste.No.108, Fullerton, CA 92831

Phone: 714-449-7766

Toll Free: 866-889-1203

Fax: 714-449-7767

SELLING MOTELS IS OUR ONLY BUSINESS

Jas Randhawa
510.406.5056

**SUPER 8
Kansas**

**50 Units, Interior Corridor
Manager's Apartment
Grossing-\$815,000
Asking- 3.4 Times**

Bob Seth
408.807.9784

INDUS VALLEY INVESTMENTS

Tenth Year in Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@sbcglobal.net

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

www.punjabtimesusa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 10, Issue 18, May 2, 2009

20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਵਾਲ: ਅਡਵਾਨੀ, ਮੋਦੀ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ...

ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਹੋੜ ਭਾਰੂ

ਬਿੰਦਰ ਬਸਰਾ

ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ 'ਕੋਣ ਬਣੇਗਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ' ਦੁਆਲੇ ਕੇਂਦਰਤ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਵਲੋਂ ਵੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਹੀ ਉਛਾਲੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰਾਂ ਦੀ ਕਤਾਰ ਲੰਬੀ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੌਮੀ ਜਮਹੂਰੀ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਮੋਹਰੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਆਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਬੂਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਛਾਲ ਮਾਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਉਭਾਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੈ।

ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਬਣਨ ਦੀ ਸੂਰਤ 'ਚ ਉਹ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਲੈਣਗੇ। ਸੰਯੁਕਤ ਪ੍ਰਗਤੀਸ਼ੀਲ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਵਿਚ ਵਿਚਾਲੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਵੀ ਇੱਛਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਬਾਅਦ 'ਚ ਇਸ 'ਚ ਸੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਲਈ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਮੋਹਰ ਲਾ ਦਿੱਤੀ। ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਵਲੋਂ 'ਲੋੜੀਂਦੇ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਘਾਟ' ਦੱਸ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਦੌੜ 'ਚੋਂ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਬਾਹਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੌੜ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬਸਪਾ ਸੁਪਰੀਮੋ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਚੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬੈਠ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤਜਰਬੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਵਲ ਨਾ ਝੁਕੇ ਤਾਂ ਮਾਇਆਵਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਜਿੱਤ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਨੂੰ ਵਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਾ ਬਣ ਸਕੇ ਤਾਂ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿਆਸਤ ਛੱਡਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਮੁੜ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹ ਫਿਰ ਇਸ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੰਭਾਵੀ ਅਸਫਲਤਾ ਨੂੰ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਿਰਾਸ਼

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸ਼ੀਰੀ

ਬਠਿੰਡਾ ਅਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜਿਹੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਸੀਟਾਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਜਿਸ ਸਟੇਜ ਤੱਕ ਆਣ ਅੱਪੜੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮਿਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਉੱਪਰ ਭਾਰੀ ਪਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਪਕੜਨ ਲਈ ਚੋਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖਣ ਦੀ ਵੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਹੁਣ ਕੰਧ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਪਿਆ ਸੱਚ ਹੈ। ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦਾ ਇਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਪੱਖ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜੇ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੋਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਰਹਿ ਰਹੀ ਹੈ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ

ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮੀ ਅਤੇ ਸਮਰੱਥਾ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਾਤੀ ਹਕੂਮਤ ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ ਸਾਰੇ ਵਰਗਾਂ ਦਾ ਮੁਛ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹੁਣ ਉੱਪਰੋਂ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਲੱਗ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵਿਰੋਧ ਹਾਲੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹਨ।

ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਤਿੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਚੋਣ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਲਗਾਤਾਰ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦੇ ਚੱਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਦੋਵਾਂ ਬਾਦਲਾਂ 'ਤੇ ਭਾਰੂ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰਲੇ ਵੱਡੇ ਲੀਡਰਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰੀ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਕੇ.ਪੀ. ਨੂੰ

ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀ ਸੀਟ ਲੜਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਹਨ। ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦੇ ਨੁਕਤਾ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੀ। ਭਾਵੇਂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਮਤਿਕਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਿਹੜੇ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਲੀਡਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਜੰਗ-ਏ-ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਹ ਦੋਵੇਂ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 ਉੱਤੇ)

North American Truck Stop

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!!

**ਕੈਰੀਅਰ ਬਰਮੇਕਿੰਗ ਐਂਡ
ਕੈਰੀਅਰ ਯੂਨਿਟ
ਇੰਜਣ ਇਥੇ ਸਸਤੇ ਭਾਅ
ਉੱਤੇ ਬਦਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ**

**ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਸਰਵਿਸ
ਬਿਲਕੁਲ ਵਾਜਬ ਭਾਅ**

909-350-3310, 909-697-5808

balwindernats@yahoo.com

14320 Slover Ave., Fontana, CA 92337

**MICHIGAN WORKS
APPROVED!**

ALL★STARS

NO WAITING!

★ TRUCK DRIVING SCHOOL INC ★
151 MILITARY ST. ★ DETROIT, MI 48209

313-841-2222

**CDL A, B, P & S
WITH AIR BRAKE**

CDL LICENSING IN JUST 3 WEEKS!

WE ARE AFFILIATED WITH NWLB

**WE OFFER FULL TIME, PART TIME, AND WEEKEND
CLASSES TO ACCOMMODATE YOUR SCHEDULING NEEDS**

- ★ Assist in job placement
- ★ Flexible hours, fit your Schedule
- ★ More than 25 years experience
- ★ UP TO \$750 TO \$900 PER WEEK!
- ★ REFRESHER COURSES AVAILABLE
- ★ ONE-ON-ONE TRAINING

VISIT US ONLINE AT ALLSTARSCDL.COM

EMAIL US AT WWW.ALLSTARSTRUCKSCHOOL@YAHOO.COM

ਅਲੋਪ ਹੋ ਰਹੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਯਾਦ: ਬਲਬੀਰ ਬੀਰ

ਜਾਣ-ਪਛਾਣ

ਅਮ ਕਰਕੇ ਉਮਰ ਦਾ ਸੈਂਕੜਾ ਬਹੁਤ ਬੋਝ ਲੋਕੀ ਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਿਸਤਰਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਅਗਲੀ ਗੱਡੀ ਦੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਲੈ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ 'ਚ ਇਹ ਗੱਲ ਬਹੁਤੇ ਮਾਇਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਜਿਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਮਾਇਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਗੱਲ ਰੱਖਦੀ ਏ ਕਿ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦਾਤ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਗੁਜ਼ਾਰਿਆ? ਜਿਵੇਂ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦੇ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਜ਼ਮੂਨਾਂ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ

ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੋਈ ਕਿਸੇ ਸਬਜੈਕਟ 'ਚ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ 'ਚ ਨਾਲਾਇਕ, ਇਵੇਂ ਹੀ ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਬਚਪਨ, ਜਵਾਨੀ ਤੇ ਬੁਢਾਪਾ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਬਜੈਕਟਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਅਤੇ ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਹੁਤੇ ਔਖੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ, ਸਗੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬੁਢਾਪੇ ਦੇ ਸਬਜੈਕਟ 'ਤੇ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਰੇਕਾਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਵੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਾਰੂ ਨਸ਼ਿਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਕਸਰਤ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਚੰਗੇ ਸ਼ੌਂਕਾਂ ਨੂੰ ਮਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੇ, ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਲਈ ਹੀ ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਨੇ ਇਹ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਹੋਵੇਗਾ, 'ਦਿਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦੇ ਜਵਾਨ, ਉਮਰਾਂ 'ਚ ਕੀ ਰੱਖਿਆ...' ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਹੀ ਇਕ ਸੱਤਰ ਸਾਲਾ 'ਗੱਭਰੂ' ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵਜਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਾਰਤ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਮੈਚਾਂ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠਾਂ ਵਿਚ, ਉਹ ਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਭਰ ਰਿਹਾ, ਜਿਹੜਾ ਸਾਨੂੰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਿਸਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੰਨ 1938 'ਚ ਪਿੰਡ ਲਲਿਆਈ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲਾਹੌਰ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਵਿਚ ਮਾਤਾ ਲਛਮਣ ਕੌਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ' ਨੂੰ ਰਾਗ ਵਿਦਿਆ ਘਰ ਵਿਚ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਵੱਡੇ ਭਰਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੁਬਰਾ,

ਇਕ ਚੰਗੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਕਵੀ ਤੇ ਗਾਇਕ ਸਨ। 1947 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਪਾਕ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਵਸ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਿਤਾ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਦਰਜੀ ਸਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਬਾਂ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਤੁੰਬੀ ਨਾਲ ਯਾਰੀ ਪਾ ਲਈ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਕਲਿਆਣ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਣਾਏ ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਹਰ ਪੂਰਨਮਾਸੀ ਨੂੰ ਤੁੰਬੀ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਛੰਦ ਗਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵਜਾਉਣ ਦੀ ਕਲਾ ਸ. ਬੀਰ ਨੇ ਬਰੇਕੀ ਪਿੰਡ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸ. ਸਮਤਾ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ। ਸਮਤਾ ਸਿੰਘ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਜ਼ਿੰਮੇਦਾਰ ਸਨ, ਪਰ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵਜਾਉਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨੈਬਕੋਟੀਏ ਘੁਮਿਆਰ ਤੋਂ ਸਿੱਖੇ ਸਨ। 'ਬੀਰ' ਦੇ ਦੱਸਣ ਮੁਤਾਬਕ ਨੈਬਕੋਟੀਏ ਘੁਮਿਆਰ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗਾਇਆ ਤੇ ਗੀਤ ਰਿਕਾਰਡ ਵੀ ਕਰਵਾਏ। ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖਾਸ ਕਰ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਉਮਰ ਦੇ ਪੰਜਾਹਵਿਆਂ ਤੋਂ ਉਪਰਲੇ ਡੰਡੇ 'ਤੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੇਤਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੱਥ ਨਾਲ ਚਾਬੀ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਉੱਤੇ ਵੱਜਦੇ ਕਾਲੇ ਤਵਿਆਂ ਅਤੇ ਦੋ ਮੰਜੇ ਜੋੜੇ ਲੱਗਦੇ ਸਪੀਕਰਾਂ ਦੇ ਵੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਇਬਕੋਟੀਏ ਦਾ ਖਾਸਕਰ ਅਕਬਰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਕਿੰਨਾ ਵੱਜਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭਰਾ ਕਿੱਤੇ ਗਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨਾਲ ਤੁੰਬੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੱਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ,

ਉਥੇ ਆਪ ਹੀ ਗਾਉਂਦੇ ਤੇ ਤੁੰਬੀ ਵਜਾਉਂਦੇ। ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜਲੰਧਰ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਵੀ ਗਾਇਆ। ਸੰਨ 60 ਤੋਂ 70 ਤੱਕ ਗੌਰਮਿੰਟ ਦੀਆਂ ਪਬਲਿਕ ਰਿਲੇਸ਼ਨ ਵਿਭਾਗ

ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਗਾਇਆ ਅਤੇ ਤੁੰਬੀ ਤੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਰੰਗ ਦਿਖਾਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਮਾਨਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਸੰਗੀਤਕਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣਾਉਣਾ ਐਡਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਸਾਰੇ ਵਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਦੁੱਧ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਚਾਹੇ ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਨਾਮ ਅਤੇ ਪੈਸਾ ਮਿਲਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਦੁੱਧ ਤੋਂ ਕਮਾਈ ਫਿਰ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। 1970 ਤੋਂ

ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਲਜ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭੰਗੜਾ ਪਾਉਣ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਗਾਉਣ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਵਿਚ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸਾਥ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਕੋਲਿਤਤਾ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਾਜ਼ ਹੈ। ਬੰਸਰੀ ਵਰਗਾ ਦਿਸਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਪਰ ਬੰਸਰੀ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੈ। ਬੰਸਰੀ ਤੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ 'ਚ ਫਰਕ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਸ. ਬੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੰਸਰੀ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਸਰਗਮ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 4 ਸੁਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਸਿਰਫ ਲੋਕ ਗੀਤਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ 4-5 ਸੁਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਘੁੰਮਦੇ ਹਨ। ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਗਾਇਕ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕਈ ਸਾਜ਼ਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਂਗ ਖਾਂਦੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਪੋਰਟ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਗੁਰਮੀਤ ਬਾਵਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਕੈਰੀਅਰ ਦੌਰਾਨ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਕ ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ

ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਦੇ ਨਾਲ ਬੋਲੀ ਰਾਮ ਦੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਵੱਡੀ ਧੁਮ ਸੀ।

ਸ. ਬੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਗੁਜਰ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਦੂਜਾ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੇਟੇ ਅਤੇ ਛੇ ਬੇਟੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਵੇਂ ਬੇਟੇ ਥਾਪਰ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ' ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਣ ਦਾ ਸਬੱਬ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 1997 ਵਿਚ ਬਣਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਗਾਇਕ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਅਲਗੋਜ਼ੇ ਵਜਾਉਣ ਲਈ 'ਪੰਜਾਬੀ ਠੇਕਾ

ਨਿਊਯਾਰਕ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੌਂਦਿਆ। ਉਦੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਹਫ਼ਤੇ ਇਥੇ ਬਿਤਾ ਕੇ ਉਹ ਮੁੜ ਪਟਿਆਲੇ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਫਿਰ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਤੇ ਤੁਰਲੇ ਵਾਲੀ ਪੱਗ ਅਤੇ 6 ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਲੰਮਾ ਕੱਦ ਦੇਖ ਕੇ ਮੌਲੇ-ਮੌਲੀ ਉਸ ਵਲ ਧਿਆਨ ਚਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਬੀਰ ਨੇ ਫਰਿਜ਼ਨੋ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ), ਇੰਡੀਆਨਾ ਤੇ ਮਿਲਵਾਕੀ (ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ) ਦੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂਆਂ, ਪੀਰਾਂ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਗਾ ਕੇ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਕੋਲ ਜੀਸਸ, ਮੁਹੰਮਦ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜਿਹੇ ਅਵਤਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ। ਸ. ਬੀਰ ਇੰਡੀਆ ਦੀਆਂ ਚਰਚਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜੀਸਸ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਮੰਦਰਾਂ ਵਿਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਜੀ ਦੇ ਭਜਨ ਵੀ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗਰੁੱਪਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹਿੰਮਤੀਆਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਖੜੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਵੀਰ ਵਿਆਹਾਂ ਜਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀਆਂ 'ਤੇ ਢੋਲੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ' ਜਿਹੇ ਉਸਤਾਦ ਨੂੰ ਵੀ ਢੋਲੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੱਦਾ ਦੇ ਦੇਣ ਤਾਂ ਢੋਲ ਤੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੰਗਮ ਨਾਲ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾ ਦੂਣ-ਸਵਾਇਆ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ-ਅਮੈਰਿਕਨਜ਼ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸ. ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਮੌਕੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਸਟਰ ਸ. ਬੀਰ ਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸ਼ਿਕਾਰੋਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕਰਕੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ ਹੈ ਤੇ ਬੀਰ ਹੋਰਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੀ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੀਰ ਵਰਗੇ ਬਜ਼ੁਰਗ 'ਗੱਭਰੂ' ਉਮਰਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ ਢੋਲੇ, ਮਾਹੀਏ ਗਾਉਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਆਪਣੇ ਅਲਗੋਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਧੁਨ 'ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਨਚਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀਆਂ, ਖੇਡਾਂ ਤੇ ਰੰਗ ਭਰਦੇ ਰਹਿਣ।

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ ਤੇ ਸਰਵਿਸ ਵੀ ਵਧੀਆ

Lowest Air Fares For INDIA

AB TRAVEL SERVICES
Ph.847-630-2096

SINGH PINLESS COMMUNICATION

www.singhpinless.com

(ਇਸ ਸਾਈਟ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵੀ ਫੋਨ ਚਾਰਜ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।
ਜਾਂ ਸਾਡੇ ਫੋਨ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਭਾਲਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ।)

NO Hidden Charges
Connection Fee
Monthly Fee
Rental Fee
Other Charges

ਸਿਲ ਫੋਨ, ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਾਲੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵੀ
ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਹੋਰ ਵੀ ਜਿੰਨੇ
ਮਰਜ਼ੀ ਫੋਨ ਨੰਬਰ ਐਡ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੇ ਇਕ ਮਿੰਟ ਹੀ ਕੱਟਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ
ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲੋਂ ਮੰਗਣ ਤੇ ਪੂਰੀ ਕਾਲ ਹਿਸਟਰੀ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਇੰਡੀਆ ਵਿੱਚ ਵਸਦੇ ਆਪਣੇ ਭੈਣਾਂ, ਭਰਾਵਾਂ, ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ
ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ
ਸਭ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਸਭ
ਤੋਂ ਸਰਤੀਆ ਸਸਤੀ ਫੋਨ ਕੰਪਨੀ

**\$100 ਵਿੱਚ
79 ਘੰਟੇ**
2.1¢ Per Minute

ਇੰਡੀਆ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲ ਕਰੋ ਅਤੇ
ਇੰਡੀਆ ਲੈਂਡ ਲਾਈਨ ਤੇ 2.4 ਸੈਂਟ (69 ਘੰਟੇ 30 ਮਿੰਟ)

**ਕਾਲ ਕਰੋ
661-889-1927**

We Will Beat Any Deal

Hotel POS System

On a Discounted Rate for
Credit Card and ATM
Processings Best Deal for all
Business Owners Save Money

Wright Express
Voyager
Fuelman
Fleetscards

**Credit Card
Loans
ATM
INSURANCE
Check Guaranteed
Credit Card Advance Funding**

Need Financing?
We do Financing for
Hotel/Motels, Gas Stations,
and other Commercial Properties

Call Mr. Amrit Patel
ATM Credit Card Services
1-877-ATM-0003

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਐਤਵਾਰ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦਾ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਵਿਸਾਖੀ ਪੂਰੀ ਸ਼ਰਧਾ ਤੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਈ, ਗੁਰੂ ਪ੍ਰਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਅਤੇ ਗੁਰੂਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਖੂਬ ਰੋਣਕ ਰਹੀ। ਦੀਵਾਨ ਹਾਲ ਨੂੰ ਗੁਬਾਰਿਆਂ ਨਾਲ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ

ਸ਼੍ਰੀ ਅੰਬਡ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਭੋਗ ਉਪਰੰਤ ਸਜੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਰਾਗੀ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਜੁੜੇ ਬੈਠੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀਰਤਨ ਸਰਵਣ ਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਵਾਇਆ ਅਤੇ ਸਾਜਨਾ ਦਿਵਸ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਪਾਈ। ਕੀਰਤਨ ਦੁਆਰਾ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਸੀਸਗੰਜ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੇ, ਭਾਈ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਚਿਆਰ, ਭਾਈ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮੁਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ

ਗੁਰੂ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ

ਗੁਰਮਤਿ ਸਕੂਲ ਦੇ ਬਚਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਬੜਾ ਰਸਭਿੰਨ

ਨਾਲ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰਖਿਆ।

ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਟਰਾਫੀ ਵਿਚ ਸਿਰਫ 1 ਏਸ਼ਿਆਈ ਟੀਮ

ਲੁਧਿਆਣਾ : ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਹਾਕੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ (ਐਫ.ਆਈ.ਐਚ.) ਨੇ 28 ਨਵੰਬਰ ਤੋਂ 6 ਦਸੰਬਰ ਤੱਕ ਮੇਲਬੋਰਨ (ਆਸਟਰੇਲੀਆ) ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪੁਰਸ਼ ਵਰਗ ਦੀ ਚੈਂਪੀਅਨਜ਼ ਟਰਾਫੀ ਦੇ ਡਰਾਅ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸ ਟਰਾਫੀ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਛੇ ਟੀਮਾਂ ਭਾਗ ਲੈਣੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਏਸ਼ਿਆਈ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ ਦੀ ਟੀਮ ਭਾਗ ਲਵੇਗੀ। ਇਸ ਟਰਾਫੀ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਾਰਨ ਇਸ ਟਰਾਫੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਡਰਾਅ ਮੁਤਾਬਕ ਮੇਜ਼ਬਾਨ ਆਸਟਰੇਲੀਆ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਜਰਮਨੀ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਅਤੇ ਸਪੇਨ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭਾਗ ਲੈਣਗੀਆਂ।

Visit us on the web:
punjabtimesusa.com
Ph: 847-359-0746

ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਥਕ ਬੁਲਾਰੇ ਭਾਈ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਪਾਈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕਰੀਬ 12 ਪ੍ਰਾਣੀਆਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ।

ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੋਲੇ ਬਦਲੇ ਤੇ ਲੱਭੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵਡਿਆ ਜਿਸਦੀ ਸੇਵਾ ਤੇਜ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਠਾਹੂ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਔਟੁਟ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸਦੀ ਸੇਵਾ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਟੱਰਕ ਯੂਨੀਅਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਲੰਗਰ ਛਕਿਆ। ਚਾਹ, ਜਲੇਬੀਆਂ ਤੇ ਪਕੌੜਿਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਵੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਐਸ.ਆਰ.ਐਸ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਬੋਰਡ ਵਲੋਂ ਇਸ ਪਵਿਤਰ ਦਿਹਾਤੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

Accommodation Available

As paying Guest
For female, Student or Mature couples. For more detail:
Kay Kaur 708-444-0554

ਕੈਲਮਜੂ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 9 ਮਈ ਨੂੰ

ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕੈਲਮਜੂ-ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ ਵਲੋਂ ਵਿਸਾਖੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਨਿਚਰਵਾਰ 9 ਮਈ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲੋਕ ਵਿੱਚ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦੇ ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸ਼ਾਮੀਂ 6 ਵਜੇ ਤੋਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ।

ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਨੱਚਦੀ ਜਵਾਨੀ ਭੰਗੜਾ ਗਰੁੱਪ ਅਤੇ ਬੱਲੇ ਲਸਾੜਾ ਗਰੁੱਪ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਦਾਖਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਫੀਸ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਕਲੱਬ ਦਾ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਾਂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਫੋਨ 269-601-0034, ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ 269-876-0394 ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

Matrimonials

Suitable, educated Jatt US citizen/Green Card/H1B holder for jatt sikh girl 5'7" 26yr studying Phd in USA. Call-704-930-1734.

sandhu_rajpai@hotmail.com

ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਬੈਂਸ, ਕੱਦ 5'9", 24 ਸਾਲ, ਐਮ.ਏ. ਬੀ ਐਡ, ਮਲਟੀਪਲ ਵੀਜ਼ੇ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਆਏ ਲੜਕੇ ਲਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਲੜਕੇ ਦੀ ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਚੰਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ 847-852-6912

punjabtimesusa.com

SIDHU & ASSOCIATES REALTY COMMERCIAL REAL ESTATE

GAS STATION, HOTEL, LIQUOR STORE
RESIDENTIAL REAL ESTATE IN ILLINOIS

ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ,
ਮੋਟਲ, ਹੋਟਲ,
ਲਿਕਰ ਸਟੋਰ ਅਤੇ
ਹੋਰ ਵਪਾਰਕ
ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਖਰੀਦਣ/
ਵੇਚਣ ਲਈ
ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

Baljit (BJ) Sidhu, Broker

Cell: 630-862-0941

Fax: 630-423-4024

sidhu-realty@hotmail.com

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ
ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ
ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੱਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ
ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in
Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc

ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੇਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

Ph: 773-508-5253, 773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿੱਸਿਆਂ, ਵਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਵੀਸ਼ਰੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦਾ ਸਦਾ ਹੀ ਖਰੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਹਿਤ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਪਿਤਾ ਵਿਚ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਇਸ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਦੀ ਲਾਸ਼ਨੀ ਅਤੇ ਬੁਲੰਦ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਥੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟਰਸਟ

ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਟਰਸਟ ਵੱਲੋਂ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤੇ ਸਿਆਸਤ ਬਾਰੇ ਚਲ ਰਹੀ ਬਹਿਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੀ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਾਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕਵਿਤਾ

ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਇਕਬਾਲ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ

ਵਲੋਂ ਇਨਲਕਲਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੇ 70ਵੇਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮੌਕੇ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਨ ਦਿੰਦਿਆਂ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਸੀ, ‘ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੋਂ ਸਿਆਸਤ ਤੱਕ: ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ’।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਧੀ ਇਕਬਾਲ ਉਦਾਸੀ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਪੁੱਜੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਦੋ ਗੀਤ ਗਾਏ। ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ ਅਧਿਆਪਕਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਗਾਇਆ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ

ਨਹੀਂ ਰਚੀ, ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਸ ਦੇ ਖਾਲਸਤਾਨੀ ਕਾਤਲਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਕ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਸਿੱਖੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਬਿੰਬਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਤੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਸਰੋਕਾਰ ਸਾਂਝੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਦੀ ਪੂਰਕ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਜੇਕਰ ਬੁਝ੍ਹਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਉੱਠਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਤਾਂ ਪਾਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੌਰ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਕਵੀਆਂ

ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਇਸੇ ਰੂਪ ‘ਚ ਸਾਂਝੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਨਾਬਰੀ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਮੇਂ ਨਾਬਰ ਲੋਕਾਂ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀਆਂ ਤੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਹੈ। ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਧਾਰਮਿਕ ਬਿੰਬਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਬਿਹਤਰੀ ਦਾ ਸਮਾਜ ਸਿਰਜਣ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮਿਆਂ ਦਾ ਸੱਚ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਉੱਤੇ ਹੰਢਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਸੜਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਲੱਗਦੀਆਂ ਸਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਾਲਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਾਬੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਆਪਣੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, ਸੋ ਉਹ ਜ਼ਾਰ-ਜ਼ਾਰ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਸ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲੋਂ ਨਿਖੇੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਕੱਲੇ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਹੈ।

ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਡਾ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਗਰਗ, ਆਤਮਾ ਰਾਮ, ਹਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੇ ਟਰਸਟ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰਤਾ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਸਟੇਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਲਾਈ।

ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਿੱਤਰੇ

ਸੰਗਰੂਰ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸਾਬਕਾ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਨਿਤਰਦਿਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਆਏ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਕ 21 ਮੈਂਬਰੀ ਜਥੇ ਨੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ 15 ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ‘ਚ ਵਸੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਰੁਲਦੀਆਂ ਧੀਆਂ, ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ‘ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਲੁੱਟ-ਖਸੁੱਟ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਟੈਕਸੀਆਂ ਤੋਂ ਟਰੱਕਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਖੱਲ-ਖੁਆਰੀ ਰੋਕਣ ਜਿਹੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧਾਰ ‘ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗੀਆਂ। ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੁਵਾਲੀਆ ਦੇ ਨਾਲ ਗਏ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਯੂ.ਕੇ. ਤਲਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਲਵਿੰਦਰ ਮੱਲੂ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਜਗਪਾਲ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ ਅਤੇ ਕੁਲਵੰਤ

ਕਵਾਤਰੋਚੀ ਦਾ ਨਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ, ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਹੱਥ ਆਇਆ ਮੁੱਦਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਐਨ ਐਫ ਵਿਚਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਵੱਡਾ ਮੁੱਦਾ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਦਮ ਸ੍ਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਖਿਲਾਫ ਗੁਜਰਾਤ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਂਚ ਦਾ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਹੁਕਮ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੇਫ਼ੋਰਸ ਸੌਦੇ ‘ਚ ਦਲਾਲੀ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਇਟਲੀ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਓਟਾਵੀਓ ਕਵਾਤਰੋਚੀ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਲੋੜੀਂਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਕੰਮਕਾਰ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਟਰਪੋਲ ਨੇ ਕਵਾਤਰੋਚੀ ਦਾ ਨਾਂ ਰੈਡ ਕਾਰਨਰ ਨੋਟਿਸ ਤੋਂ ਵੀ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਧਰ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਲੋਂ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੁਕਮ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਚੋਣ ਸਟੰਟ ਹੈ।

ਕਵਾਤਰੋਚੀ ਸੰਬੰਧੀ ਨੋਟਿਸ ਤਹਿਤ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇਕ

ਗੰਭੀਰ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਵਾਤਰੋਚੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ‘ਚ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੀ ਮਾਤੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਦੀ ਅਸਲੀਅਤ ਵਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਦਿਵਾਉਂਦਾ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ‘ਚ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੂੰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਪਿਛਲੇ ਅਕਤੂਬਰ ‘ਚ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਮਿਲਨ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਬੁਲਾਰੇ ਹਰਸ਼ ਬਹਿਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਮਲਾ 1999 ਤੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ‘ਚ ਵਿਚਾਰ ਅਧੀਨ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਨੇ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਰਾਏ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੀ ਬੀ ਆਈ ਦਾ ਦੁਰਉਪਯੋਗ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਭਾਜਪਾ ਵਲੋਂ ਲਗਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਹੰਸ ਰਾਜ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ‘ਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕੋਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਮੁਖੀ ਨੇ ਮਿਥ ਕੇ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ

ਨਿਊਯਾਰਕ: “ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ” ਦੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਪੁਖਤਾ ਸਬੂਤਾਂ ਸਦਕਾ “ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ” ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਰੇਨੂੰ ਸਰੀਨ ਨੇ ਸੀਬੀਆਈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇਣ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਖਬਾਰ “ਸੰਡੇ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ” ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰਿਕਾਰਡ ਅਨੁਸਾਰ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਤੇ ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਨੇ ਸਾਫ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਤਾ ਹਿੰਦੂ ਰਾਇ ਸਿੱਖ ਕਤਲੇਆਮ ਕੇਸ ਵਿਚ ਕਤਲ ਕਰਨ, ਦੰਗੇ ਭੜਕਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਇਦਾਦ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪ੍ਰਦਾਉਣ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕੇਸ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਇਸਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਉੱਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ। ਜੁੱਤੀ ਦੀ ਭਸ਼ੂਤੀ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਰੋਹ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟਾਈਟਲਰ ਦੋਸ਼ੀ ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਵਾਪਿਸ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਯੂ ਪੀ ਏ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਿਕਾਰਡ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦੇ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਐਸ.ਕੇ. ਸ਼ਰਮਾ ਜੋ ਕਿ ਲਾਅ ਮਨਿਸਟਰੀ ਨੂੰ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਰਾਇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਟਾਈਟਲਰ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਬੂਤ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੈ।

2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਆਪਣੀ

ਇਸ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪਾਟੋਧਾਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਾਤਾ ਹਿੰਦੂ ਰਾਉ ਕੇਸ (ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 2005 ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਰਜ ਕੀਤੇ 7 ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ) ਸਬੰਧੀ ਅੰਤਿਮ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾਖਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਦਸੰਬਰ 2008 ਵਿਚ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਉੱਤੇ 2 ਅਹਿਮ ਗਵਾਹਾਂ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਪੜਤਾਲ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਟੀਮ ਅਮਰੀਕਾ ਭੇਜਣ ਦਾ ਬੇਮਿਸਾਲ ਕਦਮ ਚੁਕਿਆ ਅਤੇ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੋਹਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਇਸਨੇ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਲੱਭਣ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਲਾਇਆ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਬੂਤ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬਾਰੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਜ਼ਾਰਤ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੇ ਹੀ ਨਾਨਾਵਤੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਏਜੰਸੀ ਨੂੰ ਟਾਈਟਲਰ, ਸੱਜਣ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦਾਸ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਸਨ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਗਵਾਹ ਲਾਏ ਗਏ ਆਪਣੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਇਮ ਹਨ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੌਰਾਨ ਠਹਿਰਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਸਤਾਰ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਾਸਤੇ 25 ਸਾਲ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਕਾਰਨ ਮਿਲਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਅੰਦਰਖਾਤੇ ਕਾਹਲੀ

ਨਾਲ ਰਫਾ ਦਫਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਆਖੀਰ, ਹੋਰਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਐਸ.ਪੀ. ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਲੀਗਲ ਅਡਵਾਈਜ਼ਰ (ਡੀ.ਐਲ.ਏ.) ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਵਿਚਲੀਆਂ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਟਿਪਣੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਡੀ.ਆਈ.ਜੀ. ਅਤੇ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲਿਆ। ਤਿੰਨ ਸਫਿਆਂ ਦੀ ਇਕ ਰਾਏ ਵਿਚ ਜੁਆਇੰਟ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਰੁਨ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮਜ਼ਬੂਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰੀਆਂ। ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਟਾਈਟਲਰ ਖਿਲਾਫ਼ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਪਲਟੇ ਮਾਰੇ। ਉਦਾਹਰਣ ਦੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ, ਉਸਨੇ 2002 ਵਿਚ ਨਾਨਾਵਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਟਾਈਟਲਰ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਫੂਕਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਕਸਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਇਸਤੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗਸਤ 2002 ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਹਲਫਨਾਮੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਦੇ ਹੋਇਆਂ ਦੂਸਰਾ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਸਨੇ ਇਸ ਹਲਫਨਾਮੇ ਦੀ ਦੁਬਾਰਾ ਅਪ੍ਰੈਲ 2006 ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹ ਕੀਤੀ ਪਰ ਦਸੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਇੱਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਭੀੜ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵੇਖਿਆ। ਇਹੀ ਦੋਸ਼ ਉਸਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਦੋਹਰਾਇਆ।

ਆਪਣੀ ਰਾਏ ਵਿਚ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਵਰਤੋਂ ਅਤੇ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ‘ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇ, ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਦਲਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੇ ਗੈਰਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭੁਗਤਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ, ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦੇਵੇਗੀ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਇਤਨੇ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਹਨ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ ਸੱਚੀ ਗਵਾਹੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਦੋਨੋਂ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹ ਇਸ ਸਮੇਂ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿਚ ਹਨ। ਜੇਕਰ ਉਹ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਵਿੱਥਿਆ ‘ਤੇ ਬਜਿਦ ਹਨ, ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਗੱਲ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਬਿਆਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਢੋਂ ਹੀ ਨਕਾਰ ਦੇਣਾ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਫੈਸਲਾ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ‘ਤੇ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਹੀ ਵਾਜਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਮੈਂ ਡੀ ਆਈ ਜੀ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਵਿਧਾਨ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 149 ਤੇ 109 ਅਤੇ 302, 427 ਅਤੇ 436 ਤਹਿਤ ਟਾਈਟਲਰ ‘ਤੇ ਕੇਸ ਚਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।’

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਆਪਾ-ਵਿਰੋਧੀ ਮਜ਼ਵਰਿਆਂ ਕਾਰਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਅਸ਼ਵਨੀ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਫਾਈਲ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਆਫ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਸ਼ਰਮਾ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤੀ। ਉਸਨੇ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੌਕਾ ਏ ਵਾਰਦਾਤ ਮੌਜੂਦ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹਨ। ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀਆਂ ਅਹਿਮ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੇਖੇ ਕਰਕੇ ਫਾਈਲ ਬੰਦ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਹਸਤਾਖਰ ਕਰ ਦਿੱਤੇ।

ਇਹ ਵੀ ਇਤਫਾਕ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਮਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਏਜੰਸੀ ਦਰਮਿਆਨ ਰਾਬਤ ਦੇ ਪੁਲ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ ਵਲੋਂ ਅਗਲੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ, ਇਹ ਕੋਈ ਇਕੱਲਾ ਕੇਸ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਵਿਚ

ਸੀਨੀਅਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੇ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਹੀ ਬਦਲ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਚ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੁਆਰਾ ਕੇਸ ਬੰਦ ਦੇ ਜਤਨਾਂ ਕਾਰਨ ਉਸਨੂੰ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਹੈ। ਉਸਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਉਸਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਕਾਪੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ ਗਈ ਪਰ ਉਸਨੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 3 ਨਵੰਬਰ 1984 ਨੂੰ ਉਸਨੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਨੇਤਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਇਕੱਤਰ ਹੋਈ ਭੀੜ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ, “ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਦੁਆਉਂਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੈਂ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਬਾਵਜੂਦ ਇਸਦੇ ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਰ ਕੇ ਮੇਰੀ ਵੱਕਤ ਘਟਾਈ ਹੈ।” ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ, “ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਸਮਾਂ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।”

ਵਕੀਲ ਪੰਨੂੰ ਜੋ ਕਿ ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਸਾਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਵਿਖੇ ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਦਰਜ ਸਮੇਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ, ਨੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੇਕਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਆਪਣਾ ਕੇਸ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗਿਆਨੀ ਚੈਨ ਸਿੰਘ, ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਉਪਲਬਧ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਬਾਰੇ ਮੈਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਟੀਮ ਨੂੰ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਗਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਵੀ ਦਰਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਯਕੀਨਨ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।’

ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਵਾਲੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਕਿਸਾਨ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਸਕੀਮ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਜਾਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (ਪੀ.ਏ.ਯੂ.) ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਬਾਰੇ ਹਾਲ ਹੀ 'ਚ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਹੈ, ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2008 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਥੋਲੇ ਦੱਬੇ 227 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਹ ਅੰਕੜਾ ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਇਸ ਤੱਥ 'ਤੇ ਵੀ ਚਾਨਣ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ 'ਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ ਨੂੰ ਫਰੀਜ਼ ਕਰਨਾ ਵੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਕਾਰਨ ਬਣਿਆ।

ਖੇਤੀ 'ਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਰਥ ਸ਼ਾਸਤਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦੋਵਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ

ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡਾਂ 'ਚ ਪਿਛਲੇ 9 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਵਕਫ਼ੇ ਦੌਰਾਨ 15,000 ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇ ਭਾਰ ਕਾਰਨ ਹੀ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੀ ਸਰਵੇਖਣ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਕ ਸਾਲ 2000 ਤੋਂ 2003 ਤਕ ਸੰਗਰੂਰ ਅਤੇ ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਔਸਤ 200 ਤੋਂ ਵਧ ਪ੍ਰਤੀ ਸਾਲ ਰਹੀ ਜਦੋਂਕਿ ਸਾਲ 2004 ਤੋਂ 2007 ਤਕ ਇਸ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਮਾਮੂਲੀ ਠੱਲ੍ਹ ਪਈ। ਸਾਲ 2007 ਅਤੇ 2008 'ਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਫਿਰ ਵਧਣ ਲੱਗ ਪਈ।

ਸਾਲ 2007 'ਚ ਕਿਸਾਨਾਂ 'ਚ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਰੁਝਾਨ 'ਚ ਫਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਆ ਗਈ, ਇਸ ਸਾਲ ਦੋਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ 181 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਗਲੇ ਲਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ 2008 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ 227 ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰ ਲਈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਕਣਕ ਤੇ ਝੋਨੇ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਮਰਥਨ ਮੁੱਲ

ਵੀ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤਾ।

ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਸੰਗਰੂਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ 'ਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਰੁਝਾਨ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਇਹ ਅੰਕੜਾ 15,000 ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਹਿਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾਨਸਾ, ਬਰਨਾਲਾ, ਮੋਗਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਤਰਨਤਾਰਨ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ 'ਚ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ 'ਚ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਖੁਦਸ਼ਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਲੰਧਰ ਤੇ ਕਪੂਰਥਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਬਿਆਸ ਤੇ ਸਤਲੁਜ ਦਰਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਵੱਸਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੇ ਕੰਢੀ ਏਰੀਏ 'ਚ ਵੀ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਵਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕੀਤੇ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਣਕ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਝਾੜ ਘਟਣ ਅਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ

ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਖੇਤੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦੀ ਵਸੂਲੀ 'ਤੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈ ਗਿਆ ਹੈ। ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਡਿਊਟੀਆਂ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਰਹਿੰਦੀ ਖੁੰਹਦੀ ਕਸਰ ਵੀ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਸਕੀਮ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਕਰਜ਼ਾ ਵਸੂਲੀ ਵਾਸਤੇ ਕਮਰਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕੇਂਦਰ ਡਿਫਾਲਟਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹਤ ਦੇਣਾ ਹੀ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਖੇਤੀ ਵਿਕਾਸ ਬੈਂਕ ਦੇ ਹੀ 2300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚੋਂ 226.14 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਹਤ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਕਮਰਸ਼ਲ ਬੈਂਕਾਂ ਸਮੇਤ ਕੁਲ 867 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਾਹਤ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਮਾਮੂਲੀ ਰਾਹਤ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਆਸ ਬੱਝ ਗਈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਬਾਕੀ ਬਚਦੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਵੀ ਲਕੀਰ ਫੇਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੀ ਕਰਜ਼ਾ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਠੰਡੀ ਪੈ ਗਈ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਮਰਸ਼ਲ ਅਤੇ ਸਹਿਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਬੈਂਕਾਂ ਸਮੇਤ ਖੇਤੀ ਦਾ 17339 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਜਾਣਕਾਰ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਕਾਰਨ ਕਰਜ਼ਾ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਇਕ ਵਾਰ ਤਾਂ ਸਿਫਰ 'ਤੇ ਹੀ ਆ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਾਪਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਬੈਂਕਿੰਗ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਿਕਲ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਵੀ ਫਿਲਹਾਲ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਮੈਨੀਫੈਸਟੋ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ "ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ ਯਕਮੁਸ਼ਤ ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ੇ 4 ਫੀਸਦੀ ਵਿਆਜ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।" ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੂਜੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਧਿਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਿਸਾਨੀ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਕਾਰਨ ਕਿਸਾਨ ਕਰਜ਼ੇ ਮੋੜਨ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਕਰਜ਼ਾ ਵਸੂਲੀ ਲਈ ਸਹਿਕਾਰੀ ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ 15 ਅਪ੍ਰੈਲ ਤੋਂ ਟੀਮਾਂ ਬਣਾ ਕੇ ਵਸੂਲੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਲੀਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

200 ਤੋਂ ਵਧ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਪਟਿਆਲਾ : ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਨੂੰ ਲੰਘੀ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਰਾਰਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਮਰਹੂਮ ਜਥੇਦਾਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਦੇ 200 ਤੋਂ ਵਧ ਹਮਾਇਤੀ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਦੇ ਸੌ ਤੋਂ ਵਧ ਟਕਸਾਲੀ ਅਕਾਲੀ ਪਰਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਖੜੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਿਬੜਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਸਣੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜਲਾ, ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਡਿਆਲਾ, ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ਼ਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀਪੁਰ ਅਤੇ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂਖੇੜਾ ਆਦਿ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਟਕਸਾਲੀ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

(ਆਦਮਪੁਰ) ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਲੰਘੀ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਜਥਾ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਪੁਜਿਆ। ਕੈਪਟਨ ਤੇ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਕਾਲੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਹਾਰਦਿਕ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਥੀ ਘੜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਖੜਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਬਣਦਾ ਮਾਨ ਸਨਮਾਨ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਟਿਵਾਣਾ ਅਤੇ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀਆਂ ਵਿਚ ਟੌਹੜਾ ਦੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਇਕ ਵੀ ਆਗੂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਉਪਰ ਬਾਦਲ ਪਰਵਾਰ ਦਾ ਹੀ ਕਬਜ਼ਾ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਅਤੇ ਇਕ ਸੱਚਾ ਸਿੱਖ ਆਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਵ. ਟੌਹੜਾ ਵਰਗੇ ਗੁਣ ਹਨ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਵ. ਟੌਹੜਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲੜ ਫੜਿਆ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ

ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ 20 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਿੱਛ ਮਾਧੋਪੁਰ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਅਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਕਮੇਟੀ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਹੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਾਰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ 6 ਸਾਲ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, 1996 ਤੋਂ 1999 ਤੱਕ ਜ਼ਿਲਾ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਅਤੇ ਟੌਹੜਾ ਸਮੇਂ ਸੂਬਾਈ ਡੈਲੀਗੇਟ ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੁਣ ਜ਼ਿਲਾ ਅਕਾਲੀ ਜਥਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਸਨ।

ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਅਤੇ 5 ਸਾਲ ਕੋ-ਆਪ੍ਰੇਟਿਵ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਦਮਪੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿਣ ਸਮੇਤ ਸੂਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਰਹੇ ਹਨ।

ਛੋਟੇਪੁਰ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਜਥੇਦਾਰ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ 'ਚ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ।

ਸ. ਛੋਟੇਪੁਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਛੋਟੇਪੁਰ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਤੇ ਸ. ਛੋਟੇਪੁਰ ਬੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦੋਸਤ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਰੀ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਜਾਣਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ ਖਾਤਰ ਹੀ ਅਸੀਂ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫਟਣ ਨਾਲ ਬੱਚੀ ਸਣੇ ਪੰਜ ਹਲਾਕ

ਪਟਿਆਲਾ : ਲੰਘੀ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਪੰਜ ਕੁ ਵਜੇ ਇਥੇ ਸਨੌਰੀ ਔਡਾ ਇਲਾਕੇ ਨੇੜੇ ਪੈਂਦੇ ਸਿਰਕੀਬੰਦ ਮੁਹੱਲੇ ਵਿਚ ਬੰਬ ਫੱਟਣ ਕਾਰਨ ਇਕ ਮਾਸੂਮ ਬੱਚੀ ਸਣੇ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਦੀ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਜਦਕਿ ਇਕ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਨੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਦਮ ਤੋੜ ਦਿਤਾ।

ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਚ ਅੱਧੀ ਦਰਜਨ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਵੀ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਗੰਭੀਰ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਧਮਾਕਾ ਇੰਨਾ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਸੀ ਕਿ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਚੀਬੜੇ ਉਡਾ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਵੀ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤਕ ਜਾ ਕੇ ਡਿੱਗੇ। ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ ਸਨੌਰੀ ਔਡੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਸਥਿਤ ਛੋਟੀ ਨਦੀ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਣੀ ਸੜਕ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਝੁਗੀਆਂ-ਝੱਪੜੀਆਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਈ ਪਰਿਵਾਰ ਕਬਾੜ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਸਕਰੈਪ 'ਚੋਂ ਤਾਂਬਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਮੰਦਭਾਗੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ। ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਢਾਈ ਕੁ ਫੁੱਟ ਦੀ ਲੋਹੇ ਦੀ ਇਕ ਰਾਡ ਨੂੰ ਤੋੜ ਕੇ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂਬਾ ਆਦਿ ਕਢਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤਾਂ ਇਹ ਰਾਡ ਫਟ ਗਈ।

COLDWELL BANKER

KARN GILL

Canton, MI

REALTOR

LOAN OFFICER

(Evergreen Mortgage)

-New Purchase, Home Loans
-Existing Mortgage, Refinancing
-Lowest Possible Closing Cost, 0 Point
-Lowest Possible Bank Interest Rates
-Lowest Possible Monthly Payments

REALTOR

(Coldwell Banker Preferred)

-Help Buying a House -Help Selling a House
Discount on Sale Commission Rates
Trust, Honesty, Understanding PLUS

734-612-9984

KarnGill@Hotmail.com

www.KarnGill.com

Karn Gill

R K

Carpet & Flooring, Inc.

*Commercial
*Residential
*Industrial
*Sales
*Installation
*Cleaning
*Repair

**ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ,
ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ**

6346 N. Claremont Ave.
Chicago, IL 60659

Ravinder Singh Ravi

Ph. 773-761-6888

Fax: 773-761-6865

Punjab Times
Established in 2000
10th Year of Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018

Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388

Editor:
Amolak Singh Jammu

Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh

Graphics:
Mandeep Singh

California Bureau:
Ashok Bhaura
(Bureau Chief)
925-752-8025
Tarlochan Singh Dupalpur
(408) 903-9952
Charanjit Singh Pannu
408-608-4961
Devinder Singh
(510) 750-5757
Shiara Dhindsa
661-703-6664
Director Bus. Relations:
Pritam S. Grewal
408-406-0703

Jalandhar Bureau:
Jasvir Singh Sheeri
181-325-1889
181-279-1422

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Michigan, Wisconsin, Ohio, Iowa, Mississippi, Arkansas, Texas, Nevada, Virginia, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, Massachusetts, Washington, Kansas, Minnesota

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 75 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 350 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ।

Disclaimer
The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.
Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਲੋਕ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਹੋੜ ਭਾਰੂ

ਸਫਲਤਾ ‘ਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਇਹ ਤਰਕੀਬ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਿਰਾਂ ਲਈ ਸੋਚ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਫਰਕ ਨਾਲੋਂ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਸ ਦੀ ਢਾਂਚ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਟਿੱਪਣੀਕਾਰਾਂ ਦੀ ਰਾਇ ਹੈ ਕਿ ਹੋ ਸਕਦਾ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਵੰਬਰ 2007 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ 80ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਛੱਡਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਅਡਵਾਨੀ ਦੇ ਮਨ ‘ਚ ਸਰਗਰਮ ਸਿਆਸਤ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਹੋਵੇ, ਉਦੋਂ ਆਪਣੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਯਾਤਰਾ ਕਾਰਨ ਵਿਵਾਦਾਂ ‘ਚ ਘਿਰੇ ਹੋਣ। ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ, ਅਜੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਖੁਲਾਅ ‘ਚ ਲਟਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਅਰੁਣ ਸ਼ੌਰੀ ਤੇ ਵੈਕਈਆ ਨਾਇਡੂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਅਰੁਣ ਜੇਤਲੀ ਨੇ

ਵੀ ਅਡਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਠੱਪਾ ਲਾ ਕੇ ਇਹ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂ.ਪੀ.ਏ. ਵਲੋਂ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਹੀ ਅਗਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਹੋਣਗੇ, ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮਿਲੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਉੱਚੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦਾ ਤਜਰਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵੀ ਗਿਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਉਹ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਕਾਹਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁਢਲੀ ਲੋੜ ਮੰਨਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਮੇਰਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਗਰੀਬ ਹਮਾਇਤੀ ਯੂਥ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਜਰਬੇ ਦੀ ਘਾਟ ਦੱਸਿਆ।

ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੁਮਾਰੀ

ਮਾਇਆਵਤੀ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਿਸੇ ਗਠਜੋੜ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੇ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਗਟਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਦਲਿਤਾਂ ਅਤੇ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ ‘ਦਲਿਤ ਦੀ ਧੀ’ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਬਸਪਾ ਨੂੰ ਜਿਤਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਅਤੇ ਯੂ.ਪੀ. ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੁਮਾਰੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਦੇ ਨੇਤਾ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਜੋ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ‘ਚ ਪੈਰ ਧਰਨ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਹਨ। ਮਾਇਆਵਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬਸਪਾ ਦੀ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਧਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘਬਰਾ ਗਈ ਹੈ। ਉਧਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆਵਤੀ ਆਪਣੇ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਲਈ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਖੁਦ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰ

ਰਹੀ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ‘ਚ ਵੀ ਬਸਪਾ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ‘ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਰ ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ‘ਚ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਸਹਿਮਤੀ ਬਣੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਿਲ ਬੈਠ ਕੇ ਰਣਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣਗੇ। ਕੇਂਦਰ ‘ਚ ਇਕ ਗੈਰ-ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਗੈਰ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਲਈ ਸਾਰੇ ਇਕ ਰਾਏ ਰੱਖਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਟੀ.ਵੀ. ਸੀਰੀਅਲ ‘ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ ਕਰੋੜਪਤੀ’ ਦੀ ਤਰਜ਼ ‘ਤੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਚੋਣ ਸੀਰੀਅਲ ‘ਕੌਣ ਬਣੇਗਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ’ ਨੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ‘ਚ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਧੱਕ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਲਈ ਮੈਦਾਨ ‘ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਣ ਲਈ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਇਸ ਹੋੜ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਅਖਾਣ ‘ਮਾਂ ਜੰਮੀ ਨਹੀਂ ਪੁੱਤ ਬਨੇਰੇ ‘ਤੇ ਫਿਰੇ’ ਨੂੰ ਸਾਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਆਪੋ-ਧਾਪੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ‘ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਕਿਥੇ ਹੈ? ਇਹ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਮੰਗਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ :ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਨਾਰਾਜ਼ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲੰਘੀ 28 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਕਲੱਬ ਵਿਚ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਸਮੇਂ ਸ. ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਤਾਬੜ ਤੋੜ ਹਮਲੇ ਵੀ ਕੀਤੇ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਘਪਲੇ ‘ਚੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ 55 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਦੋ ਚੈਕਾਂ ਰਾਹੀਂ ਟੁੱਭੇ ਹੋਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਖੁਦ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਮਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਸੀ

ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 55 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਰਕਮ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖਾਤੇ ‘ਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਕਾਰਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮੋਤੀ ਲਾਲ ਵੇਹਰਾ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤਲਬ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਗਾਂਧੀ ਨੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਆਈ-ਗਈ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ‘ਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚੈਕ ਨੰਬਰ 00017 ਮਿਤੀ 21.10 2005 ਰਾਹੀਂ 30 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਚੈਕ ਨੰਬਰ 437879 ਮਿਤੀ 14.1.2006 ਰਾਹੀਂ 25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਖਾਤੇ ‘ਚ ਟੁੱਭੇ ਹੋਮ ਕੰਪਨੀ ਨੇ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾਏ ਸਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਘਪਲੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਟੀ ਸੈਂਟਰ ਘਪਲੇ ਸਬੰਧੀ

ਗਵਾਹੀ ਦੇਣਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਚੌਧਰੀ ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ‘ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਰਚਾ ਵੀ ਦਰਜ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ। ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ‘ਤੇ ਸ਼ਬਦੀ ਹਮਲੇ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਪਟਨ ਨੇ 2001 ਵਿਚ ਤਾਂ ਅਪਣੇ ਦਾਦੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਗੜੀ ਤੇ ਕਲਗੀ ਦੀ ਇੰਗਲੈਂਡ ‘ਚ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਕੰਪਨੀ ਰਾਹੀਂ ਨੀਲਾਮੀ ਕਰਵਾਈ ਸੀ ਤੇ ਉਹੀ ਸ਼ਖ਼ਸ 2002 ਤੋਂ 2007 ਦੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਮਾਏ ਪੈਸੇ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ‘ਚ ਖਪਾਉਣ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟਿਆਲਾ ਰਾਜ ਘਰਾਣੇ ਨੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਅਬਦਾਲੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਸਹੀ-ਸਲਾਮਤ ਭੇਜਣ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਤੋਪਾਂ ਵਾਪਸ ਭਿਜਵਾਉਣ ‘ਚ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਬਦਾਲੀ ਬਚ ਨਿਕਲਿਆ ਪਰ ਇਤਿਹਾਸ ਗਵਾਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਬਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਧਾੜਵੀਆਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਪੈਸਾ ਭਾਰਤ ਦਾ ਲੁਟਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ 10 ਗੁਣਾ ਵਧੇਰੇ ਲੁੱਟ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਪਣੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਆਸੀ ਜੀਵਨ ਸਾਫ਼-ਸੁਥਰਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ-ਬਾਦਲ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ : ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਾ ਹੋਣ ਸਬੰਧੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਟਿੱਪਣੀ ਨਾਲ ਅਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਵਧਾਉਣ ‘ਤੇ ਵੀ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਲੰਘੀ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਇਕ ਸੱਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਖਾਲਿਸਤਾਨ’ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਦੋਸੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਹੀ ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਇਥੇ ਲਿਆ ਕੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਵਾਈਨ ਫ਼ਲੂ ਨਾਲ 103 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ

ਮੈਕਸੀਕੋ : ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 103 ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਜੋਸ਼ ਏਂਜਲਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸੰਭਾਵਤ ਸਵਾਈਨ ਫਲੂ ਨਾਲ ਮਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕੌਮੀ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ‘ਤੇ ਲੰਘੀ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਸ ਰੋਗ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 400 ਤਕ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਲੰਘੇ ਸ਼ਨੀਵਾਰ ਨੂੰ ਇਸ ਬਿਮਾਰੀ ਨਾਲ 81 ਜਣਿਆਂ ਦੇ ਮਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਚੋਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ, ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨਿਰਾਸ਼

ਆਗੂ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਥੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਸੰਗਰੂਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕੁਝ ਵੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਚੋਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸਥਿਤੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ ਦੀ ਹੈ। ਕੋਈ ਅਣਕਿਆਸਾ ਨਤੀਜਾ ਜੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਵੱਡੀ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ।

ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਦਿਲਚਸਪ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਟੱਕਰ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਟੱਕਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਲਗਭਗ ਗਾਇਬ ਜਾਪਦੀ ਹੈ।

ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਰੀ ਕਾਫੀ ਬੁੜਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਗੱਦੀ ਸਾਂਭਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਏਨੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੋਏ ਕਿ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ

ਚੁੱਪ ਵੱਟਣਾ ਹੀ ਬੇਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਬਿਆਨ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਇੰਝ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਲਗਭਗ ਚੋਣ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਵੇਸਲੇਪਣ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲਣਾ ਪਏਗਾ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਅਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਤਿੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਹੀ। ਇੰਝ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਹਮਾਇਤ ਉੱਪਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਹੀ ਚੱਜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਰਗਰਮੀ ਛੇੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵੀ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਟੁੱਟ ਰਹੀ ਸਥਿਤੀ ਨੇ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ

ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪ੍ਰੋ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੰਡਾਰੀ ਨੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਸੰਭਾਲਣ ਵੇਲੇ ਆਪਣਾ ਹਮਲਾਵਰ ਰੁੱਖ ਵਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਇਕ ਪਿਸਤੌਲ ਵਿਚੋਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਫਾਇਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਸੀ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਹੋਈ ਮਾੜੀ ਹਾਲਤ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਉੱਪਰ ਵੀ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਟੁੱਟ ਰਹੇ ਗਠਜੋੜਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸੰਕੇਤ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਤਾਕਤ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਕਿ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਪਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਖਪਤਵਾਦ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰਵਾਦ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਗਲ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਜ਼ਨਸ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਫਰਕ ਮਿਟ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਿਆਸਤ ਆਪਣੇ ਉਚੇਰੇ ਆਸਣ ਤੋਂ ਡਿੱਗ ਕੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ (ਡਾ.)
ਸ੍ਰੀ ਸੰਨੀ ਧੂੜ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ)
ਪ੍ਰੋ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸ. ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਸ. ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਸ. ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ

ਸ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਸ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਸ. ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸ. ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਸ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਹੀਰ

ਸ. ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ (ਮਿਲਵਾਕੀ)
ਸ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਸ. ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਸ. ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ. ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ (ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ)

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟ 'ਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਸਾਰੀ ਤਾਕਤ ਝੋਕੀ

-ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਚਹਿਲ

ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਬੇਹੱਦ ਅਹਿਮ ਮੰਨੇ ਜਾ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਦਾ ਅਮਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ 'ਚ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਦਾ ਵਕਫਾ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਹ ਹਲਕਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਚ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਆਹਮੋ ਸਾਹਮਣੇ ਡਟੇ ਹੋਏ ਹਨ ਬਲਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਵਕਾਰ ਇਸ ਸੀਟ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਦਾਅ ਤੇ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਭਵਿੱਖ ਅੰਦਰ ਕਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ, ਤੈਹ ਕਰਨਾ ਵੀ ਇਸ ਸੀਟ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣਿਆ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਲਈ ਕੈਪਟਨ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲੋਂ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੱਗਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੂਰਾ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਪਿੰਡ ਪਿੰਡ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਆਪਣੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਭਜਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਦਿਨ ਇੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ ਵੋਟਾਂ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਤੱਕੀ ਦਾ ਬਟਨ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਮਾਤਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਚੋਣ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਰੁਝੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਆਪਣੇ ਲਈ ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਹਲਕਾ ਚੁਣ ਕੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦਾ ਗੁਣਗੁਨ ਕਰਨ 'ਚ ਰੁੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਾਲਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵੀ ਇਹੋ ਕਾਰਜ ਕਰ ਕਰੇ ਹਨ।

ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਸਭ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਤੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਠਿੰਡੇ ਦਾ ਕਿਲਾ ਫਤਿਹ ਕਰਨ ਲਈ ਢੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 10-10 ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਲਿਸਟ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਪੰਚ ਸਰਪੰਚਾਂ ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਸਮਰਥਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਖਾਸ ਬੰਦਿਆਂ

ਦੇ ਹੁਕਮ 'ਚ ਚੱਲਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਬੰਦਿਆਂ ਕਾਰਣ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੋਟਲ ਤੇ ਗੈਸਟ ਹਾਊਸ 7 ਤਾਰੀਖ ਤੱਕ ਲਈ ਪੂਰੇ ਬੁੱਕ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਜਿੱਥੇ ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਪਸੀਨਾ ਵਹਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਆਲਮ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ

ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ (ਉਪਰ) ਬੀਬੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ ਬਾਦਲ ਤੇ (ਹੇਠਾਂ) ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਮੰਤਰੀ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਾਰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਚੋਣ ਰੈਲੀਆਂ, ਜਿਹਨਾਂ ਚ ਗਿਣਤੀ 50-60 ਆਦਮੀਆਂ ਦੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੇ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਰਤਾਰਾ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਜੀਤ ਰੋਡ ਦੇ ਇਕ ਨਿਵਾਸੀ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਹਲਕੇ ਇਸ ਸੀਟ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਤਰੇ 'ਚ ਮੰਨ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ 'ਚ ਕਾਫੀ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਠਿੰਡਾ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੇਟਾ ਰਣਇੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀਟ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਜਿੱਤਣੀ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ

ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲੋਂ ਨਾ ਸਿਰਫ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਚ ਹੀ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਹੈ ਬਲਕਿ ਸਾਧਨਾਂ ਪੱਖੋਂ ਤੇ ਹੋਰ ਹੀਲੇ ਵਸੀਲੀਆਂ ਤੇ ਚੋਣ ਮੈਨੇਜ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਕਾਫੀ ਅੱਗੇ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਰਣਇੰਦਰ ਨੇ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਨੀਂਦ ਉਡਾ ਰੱਖੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਾਰਣ ਹੈ ਮਾਲਵੇ ਦੇ ਇਸ ਖਿੱਤੇ ਚ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲੋਕਪ੍ਰੀਅਤਾ, ਇਹ ਲੋਕਪ੍ਰੀਅਤਾ ਰਣਇੰਦਰ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੋਕ ਪ੍ਰੀਅਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਰਣਇੰਦਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਸਿਮਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬਾਜ਼ੀ ਮਾਰਦਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਇਸੇ ਲੋਕਪ੍ਰੀਅਤਾ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਰਹੇ ਮਾਲਵਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਅੰਦਰ ਹੁੰਝਾ ਫੇਰ ਜਿੱਤ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਅੱਜ ਵੀ ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਦੋਹਰਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਜੱਟ ਕਿਸਾਨੀ ਦਾ ਉਹ ਵਰਗ ਜਿਹੜਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ 'ਚ ਝਿਜਕ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ ਹੁਣ ਕੈਪਟਨ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੋਟ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੱਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੁਲ੍ਹ ਸੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਤੋਂ ਡਰਦਿਆਂ ਖੁੱਲ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਚ ਚੱਲਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

13 ਲੱਖ 36 ਹਜ਼ਾਰ 786 ਵੋਟਰਾਂ ਵਾਲਾ ਬਠਿੰਡਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਜਿਸ 'ਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮਾਨਸਾ ਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਮੁਕਤਸਰ ਦਾ ਲੰਬੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦਾ ਹਲਕਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ (ਜੋ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਜੱਦੀ ਹਲਕਾ ਵੀ ਹੈ) 'ਚ ਇਸ ਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸਖਤ ਤੇ ਰੌਚਕ ਮੁਕਾਬਲਾ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਆਪਣੀ ਜਿੱਤ ਲਈ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹਕੀਕਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਧਰਾਤਲ ਤੇ ਚੱਲਦਾ ਅਜੇ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ। ਜਦੋਂਕਿ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ੋਰ ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਬਠਿੰਡਾ 'ਚ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ

ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਜਾਬਤਾ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਨੀਂਹ ਪੱਥਰ ਤਾਂ ਰੱਖੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹਨਾਂ 'ਚ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਹਾਂ ਸੜਕਾਂ ਦੀ ਚੋੜਾਈ ਜਾਂ ਸੜਕਾਂ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਜ਼ਰੂਰ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋ ਸਾਲ ਦੇ ਕਾਰਜ ਕਾਲ 'ਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਵੋਟਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਇਸ ਹਲਕੇ 'ਚ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਡੇਰਾ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਦੀ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਵੀ ਜਿੱਤ ਹਾਰ ਲਈ ਕਾਫੀ ਅਹਿਮ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਅਨੁਮਾਨ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਹਨਾਂ ਦੀ ਸੰਖਿਆ ਤਕਰੀਬਨ 85 ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੈ। ਇਸ 'ਚੋਂ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਵੋਟ ਵੀ ਜੇਕਰ ਇਕ ਤਰਫ ਭੁਗਤ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਪਾਸਾ ਪਲਟ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਰਫ ਖਿੱਚਣ ਲਈ ਬਾਹਰੋਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਲਗਾ ਰਹਿਆਂ ਹਨ।

ਡੇਰੇ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦਾ ਐਲਾਨ 3 ਮਈ ਨੂੰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਇਹ ਸਮਰਥਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾ

ਆਸਾਰ ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਰਦਰਦੀ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਬਠਿੰਡਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦਾ ਯੂਨਿਟ ਇਹਨਾਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਉਸਦੇ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਖੋਰਾ ਹੈ।

ਖੱਬੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਾਮਰੇਡ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਰਸੀ ਤੇ ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਹਿਰੀ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਬੇੜੀ 'ਚ ਵੱਟੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬਾਦਲ ਵਿਰੋਧੀ ਕੱਟੜ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਤੇ ਵੋਟ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਡੇਰਾ ਸਿਰਸਾ ਦਾ ਵੋਟ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦਿਆਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਲੈਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਡੇਰੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ 'ਤੇ 250 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੇਸ ਅਤੇ ਡੇਰਾ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਮ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਖੁੱਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲ ਝੁਕਣ ਤੋਂ ਰੋਕ ਰਹੀ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

SUPER TRAVEL

847-676-9090

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR,
CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS
DELTA, AIR INDIA,
KLM, LUFTHANSA.

For Emergency
Call anytime at

847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

India \$545
London \$250

LOANS! LOANS!! LOANS!!!

- ✓ Commercial loans- any size, anywhere!
- ✓ Residential Loans
- ✓ Purchase/Refinance
- ✓ Houses/Gas Stations/Franchises/Motels
- ✓ Grocery/Liquor Stores
- ✓ Churches

Rajesh Gupta
414-322-5722 Cell

ABC Mortgage

e-mail: gupta@abcmortgage.biz

6617 W. Capitol Dr. Milwaukee, WI 53216

www.abcmortgage.biz

414-462-2222 (Ph.)

414-462-2220 (Fax)

SYAN VIDEO PRODUCTION, INC.

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera Shooting / Digital Still Photography

(with flush mount Album)

Live Video Display with Large Screens

DJ Service with Laser Lights

Call Toll Free : 1-888-RAJ- SYAN

(725-7926)

(With 14 years Experienced)

734-261-0936 / 734-890-1767

E-mail: raj@syanvideo.com

or visit at: www.syanvideo.com

Business For Sale

2 BP Gas stations/convenience plus a liquor store

1 store front on the lake with all fishing gear in Lexington South Carolina

2nd in the downtown with liquor store next to Presbyterian College of Clinton South Carolina

Both are family owned. All sales data and photos to be provided to serious inquiries only

Please call Gurbinder Singh

Cell: 803-463-8670

Home 803-808-4020

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦਬਾਅ ਸਾਹਮਣੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਵਿਚ ਤਰੇੜ ਪਈ

—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ

ਜਲੰਧਰ : ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਦਬਾਅ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਹੌਂਸਲੇ ਵਿਚ ਤਰੇੜ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਿਫਟਿਆਂ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਾਰ ਲਈ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਿਚਕਾਰ ਵੱਕਾਰ ਦਾ ਸਵਾਲ ਬਣੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਉਧਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਦੇ ਡਿੱਗ ਰਹੇ ਹੌਂਸਲੇ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਕਦਮ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੋੜਵਾਂ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਹਾਰ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ/ਜਿੱਤ ਲਈ ਉਹ ਖੁਦ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹਨ। ਕੈਪਟਨ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਲਈ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਹੁਣ ਧਾਰਾ 5 ਵਾਲਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਨੰਡੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਿਆ

ਅਕਾਲੀ ਹਾਰੇ ਤਾਂ ਸੁਖਬੀਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਰੀ ਤਾਂ ਮੈਂ—ਅਮਰਿੰਦਰ ਹਾਰ ਲਈ ਪੂਰੀ ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ — ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ

ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਹੈ। ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਦਰਿਆਈ ਪਾਣੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਮਝੌਤਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੇ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 5 ਸਬੰਧੀ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਉਹ ਦ੍ਰਿੜਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਕ ਵੀ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਵੇਗਾ। ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਲੰਘੀ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ ਦੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਇਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਆਪਣੇ ਸਟੈਂਡ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਲੋਂ ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਈਟਲਰ ਨੂੰ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਕਥਿਤ ਭੂਮਿਕਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਿਲੀ ਬੈਲੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਹਾਰ ਜਾਂ ਜਿੱਤ ਲਈ ਉਹ ਇਕੱਲੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ, ਸਗੋਂ ਸਮੁੱਚੀ

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪਾਰਟੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਧਾਰਾ 5 ਨੂੰ ਖਤਮ

ਕਰਨ ਲਈ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ 'ਚ ਕੋਈ ਜ਼ਿਕਰ ਨਾ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ 'ਤੇ ਸੁੱਟੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਢੀਂਡਸਾ ਹੀ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਭਾਜਪਾ ਧਾਰਾ 5 ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਜਿੱਤ ਜਾਂ ਹਾਰ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਕੱਲਿਆਂ ਦੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਸਗੋਂ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੋਵੇਗੀ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਕੈਪਟਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵਲੋਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਾਰ-ਜਿੱਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਨ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਹਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਸਨੂੰ ਲੈਣੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਿੱਤ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਨੇ ਲਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਜਨਤਾ ਵਿਚ ਮੱਚੀ ਤਰਥੱਲੀ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਉਪਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਝੂਠੇ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇ ਨਜ਼ਰ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਮੈਦਾਨ ਛੱਡ ਕੇ ਭੱਜ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸੁਖਬੀਰ ਨੂੰ ਇਹ ਚੈਲੇਂਜ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹਾਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲਵਾਂਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਸਣੇ ਸਾਰੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ ਹੈ।

ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਮੱਕੜ ਗੋਲਕ ਚੋਰ — ਕਾਂਗਰਸ

ਜਲੰਧਰ : ਇਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕੈ. ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੀ ਆਗੂ ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੂੰ ਗੋਲਕ ਚੋਰ ਗਰਦਾਨਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖੀ ਜੀਵਨ ਉਤੇ ਮੱਕੜ ਟਿਪਣੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਹਨ ਪਰ ਬਾਦਲ ਜਾਂ ਮੱਕੜ ਦੇ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ।” ਉਹ ਇਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਲੰਧਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ. ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਦਾਖਲ ਕਰਾਉਣ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜਥੇਦਾਰ ਮੱਕੜ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਾਰੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਮੁੱਕਰੇ

ਮਲੋਟ : ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਬਾਦਲ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ

ਪਰਵਾਰ ਦੇ ਆਖੇ ਲੱਗ ਕੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਅਰੋੜਾ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਆਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਥੇ ਸ. ਮੱਕੜ ਨੇ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਾ ਕੇ

ਪੂਰੀ ਅਰੋੜਾ ਬਿਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਬਖਸ਼ਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਅਪਮਾਨਜਨਕ ਟਿੱਪਣੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਅਤੇ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਸਿੱਖ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਸਿਰ ਫੁੱਧਰ ਨਾਲ ਉੱਚਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪਗਤੀਧਾਰੀ ਸਿੱਖ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੋਚਦੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਿਉਂ ਕਰਵਾਉਂਦੇ?

ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਨੂੰ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤੋਂ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਖਰੇ ਨਹੀਂ ਉਤਰ ਸਕੇ। ਉਹ ਸਿੱਖ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਲ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਇਸ ਨੂੰ ਗਲਤ ਰੰਗਤ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਕੋਸਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਕੋਈ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਜੁਲਮ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਬੇਅਦਬੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ

ਕਰ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਮੂੰਹ ਨਾ ਲਗਾਉਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 1984 ਦੇ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਦੌਰਾਨ ਛੁੱਟੀਆਂ ਕੱਟ ਕੇ ਡਿਊਟੀ 'ਤੇ ਜਾਣ ਦੌਰਾਨ ਰਸਤਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਕੀਤੇ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸੂਚੀ ਬਣਾਈ

ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ

ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸੌਦਾ ਸਾਧ ਵਲੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ 'ਤੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ

ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਅਜੇ ਕੋਈ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਲੰਘੇ ਦਿਨੀਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਤਜਰਬਾ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਉੱਚ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਕੋਈ ਸਿੱਖ, ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਗਿ. ਜੈਲ ਸਿੰਘ ਵੀ ਬਲੂ-ਸਟਾਰ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਚੋਕ ਸਕੇ ਅਤੇ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਇਹ ਦਲੀਲ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਤਜਰਬਾ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੋਈ ਅਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਠੱਪ ਕੇ ਪਟਾਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਮੰਨੀਆਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਾ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਅਪੋਜੀਸਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਹੀ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਉਦੋਂ ਹੀ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸੱਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਣ। ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਮੰਗ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਕੋ ਹੀ ਕਥਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਛੱਡੋ ਜੀ, ਹੁਣ ਪੁਰਾਣੇ ਜਖ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਉਢੇੜਦੇ ਰਹੀਏ?”

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਬਸਪਾ ਦੇ 13 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਉਮੀਦਵਾਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਇਕੱਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੀ ਸਾਰੇ 13 ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਤਾਰੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਚੋਣ ਗਠਜੋੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਾਦਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 10 ਹਲਕਿਆਂ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਦਕਿ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਤਿੰਨ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ। ਭਾਰਤੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ (ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ) ਨੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਉਤਾਰਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਬੀਰਪੁਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਥੇ ਇਹ ਦਸਣਾ ਉਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਦੋਵੇਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਤਿੰਨੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ

ਇਕ ਦੂਜੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੋਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ 5 ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਸਾਂਝੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ। ਸਿਵਾਏ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ) ਦੇ

ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਾਰੇ 13 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਉਤਾਰੇ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਨੇਮ ਚੰਦ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਮੁਹੰਮਦ ਜੈਮਲ-ਉ-ਰਹਿਮਾਨ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਦੀਪਕ ਜੋਸ਼ੀ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਠਾਕੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਪਾਲ ਬੀ.ਕੇ.ਐਨ. ਛਿੱਬਰ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਬਾਕੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ। ਮਾਨ ਦਲ ਦੇ ਤਿੰਨ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਤੇ ਧਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੰਡ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਹਲਕਿਆਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬ)

ਠਾਕੁਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਪਾਲ ਬੀ.ਕੇ.ਐਨ. ਛਿੱਬਰ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਦੇ ਰਾਖਵੇਂ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪਿਆਕੜਾਂ 'ਤੇ ਮੰਦਵਾੜੇ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ

ਟਰਾਂਟੋ : ਕੁਝ ਲੋਕ ਦਾਰੂ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਇਹਨੂੰ ਆਦਤਨ ਪੀਂਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਗੱਲ ਇਕੋ ਹੀ ਹੈ। ਪੀਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਬਹਾਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਦੁਨੀਆ 'ਚ ਆਏ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਬਚਾਈ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੀਮਤ ਕਰਨ 'ਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਠੇਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਪਿਆਕੜਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ 'ਚ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਦਾਰੂ ਦੀ ਲਾਗਤ ਬਾਰੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਨਾਲ ਜੂਝਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬੇਕਾਰ ਹੋ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕੁੱਲੀ ਗੁੱਲੀ ਜੁਲੀ ਵਾਸਤੇ ਫੰਡ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਫੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੰਮ ਖੁੱਸਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਤਣਾਅ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕ ਦਾਰੂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਧ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਨ।

ਪਿਛਲੇ 2008 ਦੇ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਲੋਕ 2.3 ਬਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਬੀਅਰ, 211 ਮਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਪੱਕੀ ਦਾਰੂ ਅਤੇ 425

ਮਿਲੀਅਨ ਲੀਟਰ ਵਾਈਨ ਖਿਚ ਗਏ, ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 18.8 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਕਰੀ ਇਸ ਤੋਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਨਾਲੋਂ 4.3 ਗੁਣਾ ਵਧ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

2007-08 ਦੌਰਾਨ 8.6 ਬਿਲੀਅਨ ਡਾਲਰ ਦੀ ਇਕੱਲੇ ਓਨਟਾਰੀਓ ਸੂਬੇ 'ਚ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦਾਰੂ (ਬੀਅਰ) ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਬੀਅਰ ਦੀ ਵਿਕਰੀ 'ਚ ਕੋਈ 7.2 ਗੁਣਾ ਉਛਾਲ ਆਇਆ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਅਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਓਨਟਾਰੀਓ 'ਚ ਇਸ ਵੇਲੇ ਕੋਈ 2 ਲੱਖ ਦੇਸੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਾਂਗ ਘਰ ਦੀ ਕੱਚੀ ਵੀ ਆਮ ਚਲਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਅੰਕੜਿਆਂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਇਕ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਔਸਤਨ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਨੇ 315 ਡਾਲਰ ਬੀਅਰ ਉੱਤੇ, 198 ਡਾਲਰ ਵਾਈਨ 'ਤੇ ਅਤੇ 173 ਡਾਲਰ ਪੱਕੀ ਦਾਰੂ (ਸਪਿਰਟ) 'ਤੇ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ 688 ਡਾਲਰ ਖਰਚੇ ਅਤੇ ਓਨਟਾਰੀਓ ਦੇ ਪਿਆਕੜਾਂ ਨੇ ਰਲਾ-ਮਿਲਾ ਕੇ 626 ਡਾਲਰ ਦੀ ਦਾਰੂ ਪੀਤੀ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹੈ।

ਢੀਡਸਾ, ਸਿੰਗਲਾ, ਮਾਨ ਤੇ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦੀ ਚਾਰ ਕੋਨੀ ਟੱਕਰ

ਸੰਗਰੂਰ : ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗੜ੍ਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਥੋਂ ਦਾ ਵੋਟਰ ਦੇਵਾਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਤੀ ਬਰਾਬਰ ਦਾ ਝੁਕਾਵਿ ਰੱਖਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਛੇ ਵਾਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਪੰਜ ਵਾਰ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਆਗੂ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਇਕ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਵਾਰ ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੇ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਤਿੰਨ-ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਚੋਣ ਜਿੱਤੀ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸ੍ਰੀ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਕੋਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ 1952, 1957 ਅਤੇ 1962 ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਤਿੰਨ ਵਾਰ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਨੇ 1977, 1996 ਅਤੇ 1998 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਜਿੱਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ। ਬੀਬੀ ਨਿਰਲੇਪ ਕੌਰ ਨੇ 1967 'ਚ ਸ੍ਰੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ 1985 ਅਤੇ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਨੇ 2004 ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ।

ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਇਸ ਸੀਟ ਉੱਤੇ 1971 ਵਿਚ ਬੜੀਆਂ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੇ ਫਰਕ ਨਾਲ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਦੱਦਾਹੂਰ ਨੇ 1992 ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਜਿੱਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਮਾਨ) ਵਲੋਂ 1989 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਰਾਜਦੇਵ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਅਤੇ 1999 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਜੇਤੂ ਰਹੇ। ਇਸ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਤੱਕ ਵੀ ਵੋਟਰ ਆਪਣਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦਾ।

ਹੱਦਬੰਦੀ ਪੱਖੋਂ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ, ਸੁਨਾਮ, ਸੰਗਰੂਰ, ਦਿਤੂਬਾ, ਧੂਰੀ ਤੇ ਮਲੋਰਕੋਟਲਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚੋਂ ਇਸ ਵਿਚ ਬਰਨਾਲਾ, ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ ਤੇ ਭਦੌੜ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਧੂਰੀ ਹਲਕਾ ਰੋਪੜ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਲਹਿਰਾਗਾਗਾ ਤੇ ਸੁਨਾਮ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਪਟਿਆਲਾ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਲਾ ਅਤੇ ਰਾਏਕੋਟ ਹਲਕਾ ਸੰਗਰੂਰ ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕੇ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਵਲੋਂ ਸ੍ਰੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ ਮੁੜ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ, ਜਦੋਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਨੌਜਵਾਨ ਨੇਤਾ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਘਲਾ ਚੋਣ ਅਖਾਤੇ ਵਿਚ

ਉਤਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ

ਵਲੋਂ ਖੁਦ ਸ੍ਰੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਕਿਸਮਤ ਅਜਮਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਸਪਾ ਦੇ ਜਮੀਲ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਜ਼ਾਦ ਸਮੇਤ ਕੁੱਲ 16 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਦੰਗਲ ਵਿਚ ਸਰਗਰਮ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਕਾਗਜ਼ ਭਰਨ

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ

ਮੌਕੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਰੈਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਮੌਕੇ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਰੈਲੀਆਂ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸਨ।

ਹਲਕੇ ਦੀ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਹੁਣ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਚੋਣ ਮੁਨਾਦੀ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਰਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਣਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਵੋਟਰ ਅਜੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੈ। ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ, ਚੌਕਾਂ ਅਤੇ ਚਾਹ-ਦੁੱਧ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ 'ਤੇ ਵੋਟਰਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਮੱਸ ਰੱਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਚਰਚੇ ਵੀ ਹੁਣ ਗਰਮੀ ਫੜਨ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਪੋਸਟਰਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਜੰਗ ਆਰੰਭ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨਾਂ

ਵਾਲੀਆਂ ਝੰਡੀਆਂ ਦੀਆਂ ਕਤਾਰਾਂ ਅਜੇ ਬਹੁਤੀਆਂ

ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ

ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੀਆਂ। ਹਾਂ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਤਨੀਆਂ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਹਲਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਕੋਨਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਢੀਡਸਾ ਵਰਗੇ ਸਰਗਰਮ ਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਹਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਵਿਜੈਇੰਦਰ ਸਿੰਗਲਾ ਵਰਗਾ ਯੂਥ ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਹਰ ਸੂਬਾਈ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਥਨ ਦੇਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਵਜੋਂ ਵਿਖਾਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਹਲਕੇ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਤੱਕ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦੀ 'ਲੋਕ ਭਲਾਈ' ਅਤੇ ਲੱਛੇਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧੀ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਬਿਨਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ।

ਪੰਜਾਬ 'ਚ 13 ਸੀਟਾਂ ਲਈ 218 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 13 ਲੋਕ ਸਭਾ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਕੁੱਲ 218 ਉਮੀਦਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਤਹਿਤ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਦਾ ਆਖਰੀ ਦਿਨ ਸੀ। ਰਾਜ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਡਮ ਕੁਸਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਉਮੀਦਵਾਰ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ 30 ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ, ਬਠਿੰਡਾ 22, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ 27, ਸੰਗਰੂਰ 'ਚ 16, ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ 14, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ 13, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ 14, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ 15, ਜਲੰਧਰ 15, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ 12, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ 14, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ 11 ਅਤੇ ਫਰੀਦਕੋਟ 'ਚ 5 ਉਮੀਦਵਾਰ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ 218 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ 'ਚ 13 ਔਰਤਾਂ ਵੀ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 1 ਔਰਤ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ, ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੌਰ, ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਘਬੀਰ ਕੌਰ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬੀਬੀ ਗਿਆਨ ਕੌਰ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਤਾ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰਾਜ ਕੌਰ, ਕੁਸ਼ਲਿਆ ਚਮਨ

ਭੌਰਾ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਆਜ਼ਾਦ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੀਤਾ ਭਾਈ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ (ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ) ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਮੁੱਖ ਚੋਣ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਹਲਕਾਵਾਰ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ 'ਚ ਰਹਿ ਗਏ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਵਿਨੋਦ ਖੰਨਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ, ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜਪਾਲ ਬੀ.ਕੇ.ਐਨ. ਛਿੱਬਰ, ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਾਣਾ ਗੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਲੰਧਰ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੇ.ਪੀ., ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸੰਤੋਸ਼ ਚੌਧਰੀ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੋਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ, ਆਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ.ਐਮ. ਤੋਂ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਰੋਤੀ, ਬਸਪਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ

ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਾਲਿਬ, ਬਸਪਾ ਤੋਂ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ, ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸੀਟ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਲਿਬੜਾ, ਬਸਪਾ ਤੋਂ ਰਾਏ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬੀਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਤੋਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਉਮੀਦਵਾਰ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਗੁਲਸ਼ਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਭੈਣੀ, ਬਸਪਾ ਤੋਂ ਰੇਸ਼ਮ ਸਿੰਘ, ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਤੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਰਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਹਰਸਿਮਰਤ ਕੌਰ, ਬਸਪਾ ਤੋਂ ਨੇਮ ਚੰਦ ਹਨ।

ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਗਮੀਤ ਬਰਾੜ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਘੁਬਾਇਆ, ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. (ਐਮ.ਐਲ.) ਦੇ ਤਰਸੇਮ ਯੋਧਾ, ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਡਸਾ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਨਾਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਮਹਾਰਾਣੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੌਰ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰੋ. ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਚੰਦੂਮਾਜਰਾ, ਬਸਪਾ ਤੋਂ ਦੀਪਕ ਜੋਸ਼ੀ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਲਈ ਦੂਜੇ ਪੜਾਅ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਲਈ 9 ਹਲਕਿਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਕੁੱਲ 191 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੇ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਪੱਤਰ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਜਿੱਥੇ 13 ਮਈ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣੀਆਂ ਹਨ।

ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪਿਆ ਠੰਡੇ ਬਸਤੇ 'ਚ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ : ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦੇ ਡਿਵੈਲਪਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਛੱਡ ਗਏ। ਫਲੈਟਾਂ ਤੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟਾਂ ਦੀ ਬੁਕਿੰਗ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹਨ। ਰੀਅਲ ਅਸਟੇਟ ਦਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਪੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਇਕ ਵਾਰ ਮੁੜ ਠੰਢੇ ਬਸਤੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ।

2006 ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਫਲੈਟਾਂ ਤੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਅਲਾਟੀ ਤਰਲੇਮੰਛੀ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪਲਾਟਾਂ ਤੇ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਰੱਜੇ-ਪੁੱਜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਅਧਿਕਾਰੀ, ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਹਾਲੀ, ਪੰਚਕੂਲਾ, ਜੀਰਕਪੁਰ, ਡੇਰਾਬਸੀ ਤੇ ਪੈਰਾਫੇਰੀ ਖੇਤਰ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਫਲੈਟਸ ਪਲਾਟ, ਸ਼ੋਅਰੂਮ, ਬੂਥ ਤੇ ਸ਼ਾਪ ਕਮ ਫਲੈਟ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਸਨ, ਪਰ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਆਪੀ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਗਾਲੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਲੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਠੱਪ ਕਰਨ ਲਈ ਡਿਵੈਲਪਰਾਂ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਬੈਂਕਾਂ ਨੇ ਕਰਜ਼ੇ ਦੇਣੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਵਿਆਜ ਦੀਆਂ ਦਰਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ।

ਡਿਵੈਲਪਰਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਅੱਧਵਾਟੇ ਛੱਡ

ਦਿੱਤੇ। ਅਲਾਟੀ ਬਿਆਨੇ ਦੀ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖਟਕਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਡੇਰਾ ਬਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਆਸ-ਪਾਸ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ 15 ਤੋਂ 20 ਡਿਵੈਲਪਰ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਛੱਡ ਗਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਡਿਵੈਲਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਰਸ ਨਾਥ ਨੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਆਈ.ਟੀ. ਪਾਰਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲਗਜ਼ਰੀ ਫਲੈਟਸ (ਤਿੰਨ ਤੋਂ ਚਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਵਾਲੇ) ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਹਾਊਸਿੰਗ ਬੋਰਡ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਤੇ ਅਲਾਟੀਆਂ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕ ਠੰਡਾ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਲਗਜ਼ਰੀ ਫਲੈਟਸ ਖਾਲੀ ਪਏ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਗਜ਼ਰੀ ਫਲੈਟਾਂ ਦੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰਥ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਪਰ ਡਿਵੈਲਪਰਾਂ ਵਲੋਂ ਫਲੈਟਾਂ ਤੇ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਲਈ ਅਲਾਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਛੋਟਾਂ ਦੇਣ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੈਰ ਕਰਨ ਤੇ ਖਰੀਦਦਾਰ ਨੂੰ ਲਗਜ਼ਰੀ ਕਾਰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਖਰੀਦਦਾਰ ਅਪਾਰਟਮੈਂਟਸ ਲੈਣ ਲਈ ਤਤਪਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੇ।

Desi Bazar

Now Proudly Serving You At Two Locations

916 E. Main Street #118,
Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040
Fax: 317-888-2050

6663 W Washington St
Indianapolis, IN 46231
Tel: 317-247-7240
Fax: 317-247-7250

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ Punjabi Dhaba

Fine Indian Cuisine
Restaurant & Banquet Hall

2525 W. Devon Ave., Chicago IL 60659

Lunch & Dinner Buffet

ਆਪਣੀ ਅਗਲੀ ਪਾਰਟੀ ਬੁਕ ਕਰਾਉਣ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰੀਨ
ਸੇਵਾ ਲਈ ਦੇਵ ਜਾਂ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

773-262-2080, 773-764-9392

ਅਸੀਂ ਨਾਨ ਅਤੇ ਤੰਦੂਰੀ
ਚਿਕਨ ਤੰਦੂਰ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ
ਤੁਹਾਡੇ ਟੇਬਲ ਤੇ
ਪਰੋਸਦੇ ਹਾਂ

ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਰੱਦ, ਨਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਲੋੜ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ

**—ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਿਊਜ਼ ਸਰਵਿਸ
ਜਲੰਧਰ :** ਪੰਜਾਬ ਸਮੇਤ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ

ਵਿਚ ਅਪਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ “ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ” ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਹੱਕ ਖੋਹ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੁਹਾਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੱਖਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਨੇ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਵੈਰ ਕਮਾ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲਿਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।” ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲੰਘੀ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਏਥੇ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ, ਸ੍ਰ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਹਰਭਜਨ ਲਾਖਾ, ਡਾ. ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਥੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਸ. ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ ਹੋਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ।

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਧਰਤੀ ਸੁਹਾਵੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਿਸਾਨ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ‘ਕੀ ਹੋਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣ ਮੁੱਦੇ?’ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਦਿਆਂ ‘ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸੰਸਾਰੀਕਰਨ ਦਾ ਸੰਕਟ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ‘ਅਨੁਵਾਨ’ ਹੇਠ ਪਰਚਾ ਪੜ੍ਹਿਆ। ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੈਸੇ ਤੇ ਨਿੱਜੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਕਦੇ ਨਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹਾਬਤੀ ਭੁੱਖ ਦੇ ਆਧਾਰ ‘ਤੇ ਟਿੱਕੇ ਇਸ ਸਾਮਰਾਜੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਦਿਸ਼ਾਹੀਣ ਦੱਸਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਲੋੜ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅਟੁੱਟ ਰਿਸ਼ਤੇ ਨੂੰ ਅਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਮੰਨ ਕੇ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜ਼ਰਖੇਜ਼ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਉਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਖੇਤੀ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਕਹੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ

‘ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼’ ਵਲੋਂ ਚੋਣ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਕੁਦਰਤ ਪੱਖੀ/ਲੋਕ ਪੱਖੀ ਮਾਡਲ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਚੋਣਾਂ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਹੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ।

‘ਨਵਾਂ ਜ਼ਮਾਨਾ’ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ ਨੇ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਗਈ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਅੱਜ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਬੇਈਮਾਨੀ ‘ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਦੱਸਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਜੰਗਲ ਦਾ ਰਾਜ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਹੀ ਕਿ ਅੱਜ ਨਾ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਰਾਜ ਲਾਗੂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਇੱਥੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਡਿਕਟੇਟਰਸ਼ਿਪ ਭਾਰੂ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪੰਡਤ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੱਛਮ ਤੋਂ ਉਧਾਰੀ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਿਰਾ ਫਰਾਡ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ। ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਇਸ ਨੁਕਤੇ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰ ਗੱਲ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੋਂ ਤਹਿ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦਾ ਜਮਹੂਰੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜ ਰਹੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਬੱਲਿਓਂ ਵਰਕਰਾਂ ‘ਚੋਂ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਂਦੇ ਮਾਸਿਕ ਪਰਚੇ ‘ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼’ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਪਾਦਕ

ਸ. ਚਮਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਾਰੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਬਕਾ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਮੈਂਬਰ ਹਰਭਜਨ ਲਾਖਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ

ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਲੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਧਰਤੀ ਸੁਹਾਵੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੌਰਾ ਨੇ ਆਸ਼ਾਵਾਦੀ ਬਣਨ ਅਤੇ ਬਿਮਾਰੀ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਆਏ ਸੀਨੀਅਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ. ਹਮੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪਰਚੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ

ਸਿਹਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸੀ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 200 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾੜ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਪਲ ਭਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਵਿਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤਾਕਤ

ਵਿਚ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਿੱਖ ਸਟੂਡੈਂਟਸ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਾਜ਼ੀ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਰੇ ਇਕ ਭਰਮਜਾਲ ਬੁਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਜਿਸ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਹੋਰ ਨੇ ਅਤੇ ਚੋਣ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਹੋਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਥੋਂ ਦਾ ਵਿਦਿਅਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕਲਪਰਜੇ ਬਣਾ ਕੇ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਲੋਂ ‘ਕੀ ਹੋਣ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚੋਣ ਮੁੱਦੇ’ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ‘ਤੇ ਕਰਵਾਏ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੌਰਾਨ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਤੇ ਸਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ।

ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਰਗਾ ਸੂਬਾ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੇ ਜਾਤਪਾਤ ਦਾ ਮੁਕੰਮਲ ਖਾਤਮਾ ਕਰਨ, ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ ਤਿਆਗਣ ਅਤੇ ‘ਮਾਨਸ ਕੀ ਜਾਤਿ ਸਬੈ ਏਕੈ ਪਹਿਚਾਨਬੋ’ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਅਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲ 34 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਕੋਲ 37 ਫੀਸਦੀ ਰਿਜ਼ਰਵੇਸ਼ਨ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਅੱਜ ਘੱਟ ਕੇ ਕੁਮਵਾਰ 5 ਫੀਸਦੀ ਅਤੇ 1 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 15 ਫੀਸਦੀ ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਲੋਕ ਸਾਰੇ ਕੁਦਰਤੀ ਸਾਧਨਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ। ਜਿਸ ਵਿਰੁਧ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਉਤੇ

ਹਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹਨਾਂ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ‘ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਰੱਤੀ ਭਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਤਸਾ ਕੱਢਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਦੁਖਦਾਈ ਪਹਿਲੂ ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਾਅਦੇ ਸਬੰਧਤ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਜੱਦੋ ਜਹਿਦ ਕਰਨੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਬਣਾ ਕੇ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ‘ਤੇ ਖਰੇ ਨਾ ਉਤਰਨਾ ਇਹਨਾਂ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਬੇਹੱਦ ਸ਼ਰਮਨਾਕ ਗੱਲ ਹੈ।

ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਵੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਇਹੀ ਹਾਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਅਧਿਆਪਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਹੁਣ ਇਹ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਤਾਂ ਦੂਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਆਪਣਾ ਹੱਕ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ‘ਤੇ ਪੁਲਸ ਦੀਆਂ ਲਾਠੀਆਂ ਵਰ੍ਹਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਚਖੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਚਖੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸੇ ਹੀ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਇਸ ਵਰਗ ਨਾਲ ਵੀ ਬੇਸੁਮਾਰ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ‘ਤੇ ਵੀ ਖਰੀ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰੀ। ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਹੱਕੀ ਮੰਗਾਂ ਮੰਨਵਾਉਣ ਲਈ ਛੇਤੀ ਗਈ

ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਮੁਨਕਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕਈ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਠੰਡੇ ਬਸਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਾਅਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ, ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਆਦਿ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ

ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਸਾਖੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਪਰੇਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਨਾਥਨ ਫਿਲੀਪਸ ਸਕੂਲੇਅਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਵੀ ਕੱਢੀ ਗਈ।

ਦਸਵੇਂਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਮੇਅਰ ਡੇਵਿਡ ਮਿਲਰ ਨੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸਨ ਕੈਨੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਜੈਕ ਲਿਟਨ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਬਿਲ ਬਲੇਅਰ ਜਿਹੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ 'ਚ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਬਹੁਤੀ ਕੀਮਤ ਨਹੀਂ

ਫਰੀਦਕੋਟ : ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦਾ ਇਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੁਖਾਂਤ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਹੈਰਾਨੀ ਜਨਕ ਪਹਿਲੂ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਭਾਵੇਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਹੋਣ ਚਾਹੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਹਰ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਉਹ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਇੱਝ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਉੱਜਲ ਭਵਿੱਖ ਵਧ ਤੋਂ ਵਧ ਵਾਅਦੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਇਦ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਜੋਕੀ ਸਥਿਤੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਚੋਣ ਮਨੋਰਥ ਪੱਤਰ ਹੁਣ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਹਾਸੇ-ਠੱਠੇ ਦਾ ਸਬੱਬ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਹਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ‘ਤੇ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ

ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਰ ਵਾਅਦੇ ਤੋਂ ਲਗਭਗ ਮੁਨਕਰ ਹੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਜੇਕਰ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸੱਤਾ ‘ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹਨਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਰ ਵਰਗ ਨੂੰ ਕਈ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਠੰਡੇ ਬਸਤਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਪੈ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮੌਜੂਦਾ ਗਠਜੋੜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਭਾਰੀ ਰੋਸ ਪਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵਾਅਦੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚਲੇ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ, ਧਰਨੇ ਅਤੇ ਭੁੱਖ ਹੜਤਾਲਾਂ ਆਦਿ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ

ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਲੱਗੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਹਰੇ

ਨਿਊਯਾਰਕ/ਟੋਰਾਂਟੋ : ਨਿਊਯਾਰਕ ਅਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਆਯੋਜਿਤ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਸਾਖੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾਏ ਅਤੇ ਝੰਡੇ ਵੀ ਲਹਿਰਾਏ। ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਰਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਕ ਧੜਾ ਸਟੇਜ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਹਰੇ ਲਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੇ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ।

ਉਥੋਂ ਦੇ ਬੈਟਰ ਲਿਵਿੰਗ ਸੈਂਟਰ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸਾਲਾਨਾ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਗਰਮ ਖ਼ਿਆਲੀ ਸਿੱਖ ਆਗੂ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲ ਚਿਹਾ ਅਤੇ 3 ਘੰਟੇ ਦੀ ਪਰੇਡ ਦੌਰਾਨ ਕਈ ਵਾਰ ਖ਼ਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਨਾਹਰੇ ਵੀ ਲਾਏ ਗਏ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟੋਰਾਂਟੋ ਵਿਚ

ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਸਾਖੀ ਪਰੇਡ ਵਿਚ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਪਰੇਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਸਖ਼ਤ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਨਾਥਨ ਫਿਲੀਪਸ ਸਕੂਲੇਅਰ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੈਲੀ ਵੀ ਕੱਢੀ ਗਈ।

ਦਸਵੇਂਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਮੇਅਰ ਡੇਵਿਡ ਮਿਲਰ ਨੇ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਖ਼ਾਲਸਾ ਦਿਵਸ ਵਜੋਂ ਐਲਾਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ, ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਮੰਤਰੀ ਜੈਸਨ ਕੈਨੀ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂ ਜੈਕ ਲਿਟਨ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਬਿਲ ਬਲੇਅਰ ਜਿਹੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕੀਤਾ।

ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ. ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਆਪਣੀ ਚਰਚਾ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਇਹ ਚੋਣ ਪ੍ਰਬੰਧ ਆਮ ਬੰਦੇ ਦੀ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਓਨਾ ਚਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ। ਬਹੁਜਨ ਸਮਾਜ ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਉਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਸੀ.ਐਲ. ਚੁੰਬਰ ਨੇ ਡਾ. ਅੰਬੇਡਕਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੋ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ, ਇਕ ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ ਤੇ ਦੂਜਾ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਅਜੀਤ ਦੇ ਸਹਾਇਕ ਸੰਪਾਦਕ ਸ੍ਰੀ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਦਲਵੇਂ ਵਿਕਾਸ ਮਾਡਲ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੱਛਣ ਉਘਾੜ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਸ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਬੜੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਪੰਜਾਬ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਮੁਸੀਬਤ ਵਿਚ ਫਸ ਗਿਆ ਹੈ, ਬਿਮਾਰੀ ਤਖ਼ਤੇ ਤੇੜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਸਿਰਾਂ ਵਿਚ ਆ ਵੜੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਰਬਹੀਣ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਹੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਇਕ ਸਮਰੱਥ ਸੰਗਠਨ ਵਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਭਾਸ਼ਣ ਦਿੰਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਚੇਵਾਲ ਨੇ ਬੜੇ ਦਰਦ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਜ਼ਹਿਰ ਪਿਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਿਹੜੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ‘ਪਹਿਲਾ ਪਾਣੀ ਜੀਓ ਹੈ, ਜਿਤੁ ਹਰਿਆ ਸਭ ਕੋਇ’, ‘ਬਲਿਹਾਰੀ ਕੁਦਰਤ ਵੱਸਿਆ’ ਅਤੇ ‘ਪਵਨ ਗੁਰੂ ਪਾਣੀ ਪਿਤਾ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਓਹੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅੱਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰੀ ਬਣਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸ੍ਰੀ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੀਰੀ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਬੜੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਖਾਲੜਾ ਮਿਸ਼ਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ ਖਾਲੜਾ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਯੂਨੀਕ ਹੋਮ ਦੀ ਬੀਬੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੌਰ ਹੁਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ‘ਤੇ ਰੱਤੀ ਭਰ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਹੀ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਗੱਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਗੱਠਜੋੜ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਤੋਂ ਮੁਨਕਰ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਜਿਥੇ ਵਧ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਠੇਕੇ ‘ਤੇ ਭਰਤੀ ਕਰਕੇ ਬੋਝੀ ਉਜ਼ਰਤ ਦੇਣ ਸਦਕਾ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਖੇ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਸੋਧਕ ਕਾਰਖਾਨੇ ਵਿਚ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਸਬਜ਼ ਬਾਗ ਵੀ ਵਿਖਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਉਹਨਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਅਸਲ ਵਿਕਾਸ ਉਥੋਂ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾਵਾਂ ‘ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ,

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਉਤੇ ਮੈਲਬਰਨ 'ਚ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ

ਮੈਲਬਰਨ : ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਭੁੰਗਰਨੀ ਤੋਂ ਅੱਠ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਮਿਊਨਿਟੀ ਵੈਲਫੇਅਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰਨ ਇਥੇ ਆਈ, ਇਥੋਂ ਦੇ ਕੈਂਬਰਿਜ਼ ਕਾਲਜ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥਣ ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਇਕ ਔਰਤ ਨੇ ਉਸ ਮੌਕੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਦੋਂ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਰ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ।

ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਦੱਸਣ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਰਾਤ ਸਵਾ ਕੁ ਦਸ ਵਜੇ ਹਾਇਡਲਬਰਗ ਲਾਇਨ ਉਤੇ ਸਥਿਤ ਆਇਵਰਹੋਮ ਸਟੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਲ ਤੁਰੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਸਾਹਮਣਿਉਂ ਆਉਂਦੀ ਔਰਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨ ਦੇ ਈਅਰਫੋਨ ਲਾਏ ਹੋਏ ਸਨ ਅਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਘੱਟ ਸੀ। ਉਸ ਔਰਤ ਨੇ

ਉਸਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਤੋਂ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਬੈਗ ਖੋਲ੍ਹ ਲੱਗੀ। ਜਦੋਂ ਜਸਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜਸਵੀਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉਤੇ ਤੇਜ਼ਧਾਰ ਹਥਿਆਰ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਸਵੀਰ ਉਥੋਂ ਭੱਜੀ ਅਤੇ ਔਰਤ ਨੇ ਵੀ ਬੋਝੀ ਦੂਰ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਜਸਵੀਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਹੇਲੀ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਡਾਕਟਰੀ ਮਦਦ ਮਗਰੋਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੀ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸੇ ਦਿਨ ਬੈਲ ਸਟਰੀਟ ਹਾਇਡਲਬਰਗ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਵਲੋਂ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਹਮਲਾ ਸਹਿਜ਼ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਅਗਲੇਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਜਸਵੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਖੂਨ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਹੈ।

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦਾ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਹੋਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਘਰਾਂ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ

—ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਆਪਣਾ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਹੋਮ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਪਹਿਲੇ ਵਾਲੇ ਘਰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ) ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਕਾਬਲੇ ਤਾਰੀਫ਼ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਰਾਜਸੀ ਐਲਾਨ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਗੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਆਰਥਿਕਤਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਹੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਉਲੀਕਿਆ ਗਿਆ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਘਰ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਦੇ ਸੁਪਨੇ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਸਬੰਧ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੋਣ, ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ-ਜਾਣ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਕੀਨ ਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਓਬਾਮਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸਿਰਤੋਂ ਯਤਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 75 ਅਰਬ ਡਾਲਰ ਯਾਨਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਅਲਾਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਗੋਂ ਧਿਆਨ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਖਿਆਲ ਰੱਖ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਜੋ ਸਿੱਧੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਕੋਈ ਬੈਂਕ ਐਲਾਨੇ ਗਏ ਪੈਕੇਜ ਵਿੱਚੋਂ ਪੈਸਾ ਲੈ ਕੇ ਫਸੇ ਹੋਏ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੀ ਥਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਅਸਾਸੇ ਖਰੀਦਣ ਨਾ ਲੱਗ ਪਵੇ। ਹਰ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਦੀ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੁਆ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਕਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਦੀ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਲੋਕ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲੈਣ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤਾਂ ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਦੋਂ ਘਰਾਂ ਦੀ ਮੰਡੀ ਉੱਤੇ ਆਇਆ ਸੰਕਟ ਟਲ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਥੱਲੇ ਆਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਪਰ ਵੱਲ ਆਉਣ ਲੱਗਣਗੀਆਂ। ਮੈਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਛੁੱ-ਮੰਤਰ ਹੋ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਛੂਹਣ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਹੋ ਗਏ ਜਾਂ ਮੋਡੀਫਾਈ ਹੋ ਗਏ ਤਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਕੁਰਕ ਜਾਂ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਹੋਏ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਘਰ ਆਉਣਗੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਨਵੇਂ ਘਰ ਤਾਂ ਉੱਜ ਹੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਦਫਾ ਘਰ ਲੈਣ ਦੇ

ਚਾਹਵਾਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਅਤੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈਸਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੇ ਚਾਹਵਾਨ ਲੋਕ ਸਹੀ ਮੌਕੇ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਕਦੋਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਮੋੜਾ ਪਵੇ ਅਤੇ ਉਹ ਪੈਸਾ ਲਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ। ਜੇ ਨਵੇਂ ਫੋਰਕਲੋਜ਼ਰ ਹੋਏ ਘਰ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਆਉਣੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਏ ਜਾਂ

ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

Ph: 209-918-6464

ahundal@c21mm.com

ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਏ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਆ ਰਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਰੁਕ ਜਾਵੇਗੀ। ਵਿਕਰੀਯੋਗ ਘਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਘਟਣ ਨਾਲ ਅਤੇ ਮੰਗ ਵਧਣ ਨਾਲ ਕੀਮਤਾਂ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਰ ਨੂੰ ਉਠਣ ਲੱਗਣਗੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਰਾਤੋ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ।

ਕੀ ਹਨ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ?

ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ: ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਓਬਾਮਾ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ 90 ਲੱਖ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਨ ਜਾਂ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਤੈਅ ਕਰਨ ਅਰਥਾਤ ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ—

1. ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ
2. ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਹੋਮ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ

ਇਹ ਦੋ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟੀ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਘਟੀ। ਦੂਜਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘਟ ਗਈ ਹੈ।

ਹੋਮ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ: ਇਸ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਉਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਣਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਰਟਗੇਜ ਫੈਨੀ ਮੇਅ (Fannie Mae) ਜਾਂ ਫਰੈਡੀ ਮੈਕ (Freddie Mac) ਕੋਲ ਹਨ ਅਤੇ ਇਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਆਪਣੀ ਕਿਸ਼ਤ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਦਰ 'ਤੇ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕ ਹੁਣ ਘੱਟ ਵਿਆਜ ਦਰ ਉੱਤੇ ਘਰ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰ ਸਕਣਗੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਤੁਸੀਂ 2005 ਵਿਚ ਘਰ 300,000 ਦਾ 20% ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਦੇ ਕੇ ਖਰੀਦਿਆ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਵਿਆਜ ਦਰ 6.75% ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਲੋਨ ਸ਼ੁਰੂ ਵੇਲੇ 240,000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਸੀ। ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਮਤਾਂ ਘਟਣ ਨਾਲ ਮੰਨ ਲਓ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਘਟ ਕੇ 220,000 ਡਾਲਰ ਰਹਿ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਤੁਹਾਡਾ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ਾ 230,000 ਡਾਲਰ ਹੈ। ਆਮ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਬਕਾਇਆ ਕਰਜ਼ੇ ਤੋਂ ਘੱਟ ਰਹਿ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲੋਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਬੈਂਕ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕੁਇਟੀ ਨਹੀਂ ਬਚੀ। ਪਰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬੈਂਕਾਂ ਅਤੇ ਮਾਰਟਗੇਜ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੇ 105 ਫੀਸਦੀ ਤੱਕ ਲੋਨ ਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਸੋ ਇਸ ਮਿਸਾਲ ਅਨੁਸਾਰ:

ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਹੈ = 220,000 ਡਾਲਰ,
ਨਵਾਂ ਕਰਜ਼ਾ 220,000 ਦਾ
105% = 231,000 ਡਾਲਰ,
ਨਵਾਂ ਰੇਟ 5.125%
ਨਵੀਂ ਪੇਮੈਂਟ ਜਾਂ ਕਿਸ਼ਤ ਵਿਆਜ ਅਤੇ ਮੂਲ 1257 ਡਾਲਰ,
ਪੁਰਾਣੀ ਕਿਸ਼ਤ 1556.64 ਡਾਲਰ।
ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਰ ਮਹੀਨੇ 299.64 ਡਾਲਰ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਸਾਲਾਨਾ 3595.60 ਬਣਦੀ ਹੈ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ: ਕਿਉਂਕਿ 20% ਡਾਊਨ ਦੇਣ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਪੀ.ਐਮ.ਆਈ. (ਫਰਵਿਅਟਏ ਰਟਗਏਗਈਨਸਰਅਨਚਏ) ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇ ਰਹੇ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੁਣ ਵੀ ਪੀ.ਐਮ.ਆਈ. ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ ਪਰ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ 20% ਤੋਂ ਘੱਟ ਡਾਊਨ ਪੇਮੈਂਟ ਦੇ ਕੇ ਘਰ ਖਰੀਦਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਪੀ.ਐਮ.ਆਈ. ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਹ ਪੀ.ਐਮ.ਆਈ. ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਖਰੀਦਣੀ ਪਵੇਗੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸੋਚਦੇ ਹੋਵੋਗੇ ਕਿ ਮੇਰਾ ਲੋਨ ਵੈਲਸ ਫਾਰਗੋ, ਕੰਟਰੀਵਾਈਡ ਜਾਂ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਮਿਊਚੁਅਲ ਬੈਂਕ ਆਦਿ ਨਾਲ ਹੈ, ਫਿਰ ਇਹ ਫੈਨੀ ਮੇਅ ਜਾਂ ਫਰੈਡੀ ਮੈਕ ਕੌਣ ਹਨ? ਫੈਨੀ ਮੇਅ ਅਤੇ ਫਰੈਡੀ ਮੈਕ ਮਾਰਟਗੇਜ ਦੀ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮਾਰਕੀਟ ਯਾਨਿ ਦੂਜੇ ਲੋ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਹਨ ਅਤੇ ਬੈਂਕਾਂ ਜਾਂ ਮਾਰਟਗੇਜ ਕੰਪਨੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿਹੜੇ ਲੋਨ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਅੱਗੇ ਫੈਨੀ ਮੇਅ ਅਤੇ ਫਰੈਡੀ ਮੈਕ ਨੂੰ ਵੇਚੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਲੈਂਡਰ ਯਾਨਿ ਕਰਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਸਿਰਫ਼ ਸਰਵਿਸ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਬਦਲੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਫੀਸ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਰਟਗੇਜ ਫੈਨੀ ਜਾਂ ਫਰੈਡੀ ਕੋਲ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਤੁਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਨੰਬਰਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਲੋਨ ਫੈਨੀ ਜਾਂ ਫਰੈਡੀ ਕੋਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ: 1800-7FANNIE

1800-(FREDDIE)

ਕੌਣ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦਾ ਫਾਇਦਾ?

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਸਕੀਮ ਦੇ ਤਹਿਤ ਤਾਂ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ ਜੇ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋ:

ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋ ਅਤੇ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹੋ। ਘਰ ਇਕ ਤੋਂ ਚਾਰ ਯੂਨਿਟ ਦਾ ਹੈ।

ਜੇ ਤੁਹਾਡਾ ਲੋਨ ਫੈਨੀ ਜਾਂ ਫਰੈਡੀ ਕੋਲ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਸ਼ਤ ਪਿਛਲੇ 12 ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋਟ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਲੋਨ ਕਰੀਬ ਕਰੀਬ ਇਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ ਜਾਂ ਫਿਰ ਲੋਨ ਤੁਹਾਡੇ ਘਰ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੀਮਤ ਤੋਂ 105 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀ ਜੌਬ ਪੱਕੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਿਜਨਸ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਹੈ। ਮਤਲਬ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਟਿਕਾਊ ਆਮਦਨ ਹਾਸਲ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਕੀਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਕਾਨ ਮਾਲਕਾਂ ਲਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਮਦਨ ਠੀਕ ਹੈ, ਘਰ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਵਕਤ ਸਿਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਉਹ ਘਰ ਨੂੰ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕੇ ਕਿ ਘਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਡਿੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਕਾਨ ਉੱਤੇ ਦੋ ਲੋਨ ਹਨ ਤਾਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪਹਿਲਾ ਲੋਨ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਭ ਤੁਹਾਡੇ ਦੂਜੇ ਲੈਂਡਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗਾ।

ਨਵੀਂ ਵਿਆਜ ਦਰ ਮਾਰਕੀਟ ਦੇ ਰੇਟ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਇਹ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਬੈਂਕਾਂ ਦੀ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਨਵੇਂ ਲੋਨ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੀ-ਪੇਮੈਂਟ ਪੈਨਲਟੀ (ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਜ਼ਾ ਮੋੜਨ ਉੱਤੇ ਪੈਣ ਵਾਲਾ ਖਰਚਾ) ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਨਵਾਂ ਲੋਨ ਸਿਰਫ਼ ਤੀਹ ਸਾਲ ਜਾਂ 15 ਸਾਲ ਦਾ ਫਿਕਸਡ ਰੇਟ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਕੈਸ਼ ਆਊਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਬੈਂਕ ਜਾਂ ਮਾਰਟਗੇਜ ਕੰਪਨੀ ਪਾਸੋਂ ਹੀ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਓ। ਕੋਈ ਵੀ ਲੈਂਡਰ ਜਾਂ ਬਰੋਕਰ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੁਖਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ: ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਨਾ ਹੋਰ ਵੀ ਸੌਖਾ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਖਾਤਰ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਕਰਜ਼ਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਘੱਟ ਪੇਪਰ ਵਰਕ ਦੇਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਅਪਰੇਜ਼ਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੁਰਾਣੀ ਅਪਰੇਜ਼ਲ ਵੀ ਵਰਤ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਵੇਰਵੇ ਅਪਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣਗੇ।

ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੋਈ ਮਾਰਟਗੇਜ ਕਿਸ਼ਤ ਲੋਟ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਦੇ ਕਾਬਲ ਨਹੀਂ ਹੋ। ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਦੂਜੀ ਯੋਜਨਾ ਹੋਮ ਅਫੋਰਡੇਬਲ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਮਾਰਟਗੇਜ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤ ਮੂਲ+ਵਿਆਜ+ਟੈਕਸ, ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਲ ਆਮਦਨ ਦੇ 38% ਜਾਂ 31% ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਫਿਰ)

Real Estate and Home Loans

For buying or selling your home Call Aman Hundal at: 209-918-6464

ਲੋਨ ਮੋਡੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਝੂਠੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਤੋਂ ਸਾਵਧਾਨ

ਲੋਨ ਮਾਫ਼ ਕਰਾ ਦੇਣ ਜਾਂ ਲੋਨ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਦਲਾ ਦੇਣ ਦੇ ਲਾਰੇ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ਗੀ ਫੀਸ ਲੈਣਾ ਧੋਖਾਢੇਗੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜੁਰਮ ਵੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ਗੀ ਫੀਸ ਨਾ ਦਿਓ।

Selling Bank Owned/ Foreclosed homes in entire northern California- Bay Area, Tracy, Modesto, Stockton, Manteca, Lathrop, Tracy, Lodi, Ceres, Riverbank, Patterson, Turlock, Delhi, Livingston, Ripon.

ਅਮਨਜੋਤ ਸਿੰਘ ਹੁੰਦਲ

ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਐਲਾਨੇ ਗਏ 8 ਹਜ਼ਾਰ ਡਾਲਰ ਦੇ ਕਰੈਡਿਟ ਦਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲਾਭ ਉਠਾਓ।

Aman Hundal, MBA Marketing
Broker Associate/ Realtor
License No. : 01839828
Century 21 M&M and Associates
605 Standiford Ave Ste D, Modesto, CA 95350
ahundal@c21mm.com

ਟਰੇਸੀ, ਲੈਬਰੌਪ, ਮਾਡੈਸਟੋ, ਸੈਰੀਜ਼ ਅਤੇ ਟਰਲਕ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ 1.20 ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੋਂ ਦੋ ਲੱਖ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਖਾਸਾ ਘਰ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸੈਂਕੜੇ ਘਰ ਵਿਕਾਊ ਹਨ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ 700 ਡਾਲਰ ਕਿਰਾਇਆ ਦੇ ਰਹੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣਾ ਵੱਡਾ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰਹੇਗਾ। ਵੇਰਵੇ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:

Cell: 209-918-6464, Fax: 209-552-7285

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 2 ਮਈ, 2009

ਤੈਨੂੰ ਮਿਲੇ ਮੁਰਾਦ ਤੇ ਅਸਾਂ ਮਾਹੀ, ਦੋਵੇਂ ਆਪਣਾ ਯਾਰ ਹੰਢਾਈਏ ਜੀ-ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਗਠਜੋੜਾਂ ਵਿਚਲੀ ਭੰਨ ਤੋੜ

ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਵਿਚ 12 ਰਾਜਾਂ ਦੇ 141 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਲਈ ਲੰਘੀ 23 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪੈ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਤਕਰੀਬਨ 55 ਫੀਸਦੀ ਪੋਲਿੰਗ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 2041 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਕਿਸਮਤ ਵੋਟ ਬਕਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਕੁੱਲ 256 ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਦਾ ਕੰਮ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਪੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉੜੀਸਾ ਅਤੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਅਹਿਮ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵੋਟ ਬਕਸਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹੋਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਫਰਜੰਦ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ (ਅਮੇਠੀ), ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ (ਮਾਧਾ), ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਬਾਗੀ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼ (ਮੁਜ਼ੱਫਰਪੁਰ), ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ (ਵਿਦਿਸ਼ਾ), ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ (ਹਾਜੀਪੁਰ) ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਪਰੀ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਨਕਸਲੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਾਬੂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵਿਆਪਕ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਝਾਰਖੰਡ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਚੋਣ ਅਮਲ ਨੂੰ ਸਾਬੋ-ਤਾਜ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਥੇ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਪੂਰਵ ਸੰਧਿਆ ਉੱਤੇ ਵੀ ਝਾਰਖੰਡ 'ਚ ਨਕਸਲੀਆਂ ਵਲੋਂ ਵਿਆਪਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਜ ਕੁਝ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਨਕਸਲੀ ਬਾਗੀਆਂ ਦੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਪ੍ਰਫਾਵਾਂ ਬੜੇ ਡੂੰਘੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਗੇੜ ਦੌਰਾਨ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 20, ਅਸਾਮ ਦੇ 11, ਬਿਹਾਰ ਦੇ 13, ਗੋਆ ਦੇ 2, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ 1, ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ 17, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 13, ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ 25, ਉੜੀਸਾ ਦੇ 11, ਤ੍ਰਿਪੁਰਾ ਦੇ 2, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ 17 ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ 8 ਲੋਕ ਸਭਾ ਹਲਕਿਆਂ ਉੱਤੇ ਵੋਟਾਂ ਪਈਆਂ। ਦੂਜੇ ਗੇੜ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਜਿੱਤਣ ਜਾਂ ਹਾਰਨ ਬਾਰੇ ਜਿਹੜੇ ਕਿਆਫੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਸਰਕਾਰ ਉਭਰਦੀ ਹੀ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ। ਵੋਟਿੰਗ ਪੈਟਰਨ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਚੌਥੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚਾਲੇ ਖਿੱਚੋਤਾਣ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਤਿੱਖਾ ਬੋਲ-ਬੁਲਾਰਾ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਬਿਹਾਰ ਵਿਚ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦੇ ਉਲਟ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਗਿਣਤੀ ਨੇ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗਠਜੋੜ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਖਿੰਝੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਆਪਣੀ ਸੁਰ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਤੇ ਉੱਚੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਸੁਰ ਰਾਹੀਂ ਉਹ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਵਿਧੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ ਵੇਧਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਆਪਣੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਿੱਤਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਿਚਕਾਰ ਤੂੜ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ, ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਪੱਜੇ ਉਂਗਲਾਂ ਘਿਉਂ ਵਿਚ ਵਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਰਨ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚੌਥੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜਿੰਨਾ ਕਲੇਸ਼ ਤਿੱਖਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਨੇ ਹੀ ਉਹ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਖਿਸਕਣਗੇ। ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੀ ਨੇੜਤਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਆਖ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ ਕੁਲੀਸ਼ਨ ਕਿਸਮ ਦੀ ਹਾਲਤ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਬਿਨਾਂ ਸਾਡਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ। ਚੌਥੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਆਗੂ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇ ਹਾਲਾਤ ਸਜਾਗਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਨਵੀਨ ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਤੌਈ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉੜੀਸਾ ਦੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਨੂੰ ਬਹੁਮਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਦ ਵੀ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਹੀਂ ਲੈਣਗੇ।

ਉਂਜ ਭਾਵੇਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ਉੱਪਰ ਮਤਭੇਦ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਪਾਸੇ ਤਾਂ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਸ਼੍ਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਇਹ ਗੱਲ ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਪਣੇ ਚਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਜ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤੇ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਂਜ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਉਭਰ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਤਦ ਲਈ ਜਾਵੇਗੀ ਜੇ ਉਹ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਹਮਾਇਤ ਦੇਣਗੇ। ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਤੀਜਾ ਮੋਰਚਾ ਅਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪੁਗਾਊ ਹੈਸੀਅਤ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸ਼੍ਰੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ, ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ, ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਆਗੂ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਅਹੁਦਾ ਹਥਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਤੇ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਗਠਜੋੜ ਤੈਅ ਹੋਣਾ ਆਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਸਮੇਤ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਉੱਪਰ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਹੀ ਖੇਤਰਵਾਦ ਨੂੰ ਉਗਾਸਾ ਦਿੱਤਾ

ਚੋਣ ਸਰਵੇਖਣਾਂ ਦੇ ਸਤਿਕਾਰਤ ਮਾਹਰ ਯੋਗਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਨੇ ਯੂ.ਪੀ., ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਦੁਰਗਤ ਤੋਂ ਅਤੇ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਬਿੱਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੋਏ ਤੋੜ ਵਿਛੋੜੇ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਮੁੱਖ ਧਿਰਾਂ ਦੀਆਂ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਫਰੰਟਾਂ ਦੀ ਸਨਮਾਨਜਨਕ ਅਗਵਾਈ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵਿਹੂਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਇਹ ਦਾਅਵੇ ਕਰਨਾ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਦਾ ਰੋੜਾ ਹਨ, ਲੂਬੜ ਦੀ 'ਅੰਗੂਰ ਖੱਟੇ' ਕਹਿਣ ਵਾਲੀ ਕਹਾਣੀ ਯਾਦ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਨਾਲ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਆਪ ਵੀ ਦਬ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੇਤਰਵਾਦ ਦਾ ਸੋਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਖੇਤਰਵਾਦ ਬੜੀ ਕਾਰੀਗਰੀ ਨਾਲ ਛੁਪਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਚਾਰੇ 'ਸੰਤੁਲਤ ਵਿਕਾਸ' ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਕਈ ਗੈਰ-ਪਹਾੜੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਖੁਰਾਕਾਂ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਅੱਡੇ ਜਮਾਏ। ਖੇਤਰੀ ਭਿੰਨ-ਭੇਦ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇਸ 'ਕਲਾਤਮਕ' ਨੀਤੀ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਪੰਜਾਬ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰਨਾਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਨੂੰ ਰੋਸ ਪੱਤਰ ਲਿਖੇ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਿਲੱਖਣ 'ਖੇਤਰੀਵਾਦੀ' ਨੀਤੀ ਦਾ ਘੋੜਾ ਭਜਾਈ ਰੱਖਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਲਾਭਪਾਤਰੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅੰਦਰ ਮਿਲਦੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਸੀ ਲਾਭਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੱਥੋਂ ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ 'ਸਾਂਝੀ ਮੰਡੀ' ਦੇ ਸੰਕਲਪ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਰੋੜੇ ਅਟਕਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਆਖੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਾੜੀ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਅੰਦਰ ਉਦਯੋਗਾਂ ਨੂੰ 10-10 ਸਾਲਾਂ ਲਈ ਆਮਦਨ ਕਰ ਦੀਆਂ ਕੇਂਦਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਛੋਟਾਂ ਵਲ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਟੈਕਸ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਿਸ ਧਿਰ ਵਲੋਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ 'ਸਾਂਝੀ ਮੰਡੀ' ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੱਡੇ ਨਿੱਜੀ ਖੁਰਾਕ ਖਪਤਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਕਣਕ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਦਾਖਲੇ ਉਪਰ ਗੈਰ-ਰਸਮੀ ਰੋਕਾਂ ਲਗਾ ਕੇ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ 'ਸਾਂਝੀ ਮੰਡੀ' ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਆਪ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਗਲ ਘੁਟ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਕਹਿਣਾ ਅਤੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਭੰਡੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਾਲਾ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬਿਆਨ ਦਰਅਸਲ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਪਣੇ ਪਾਖੰਡ ਨੂੰ ਹੀ ਨੰਗਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹਰਿਆਣਾ ਅਤੇ ਰਾਜਸਥਾਨ ਨੂੰ ਨਦੀਆਂ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਗਲ ਪੁਆਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਖੇਤਰੀਵਾਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਦਾਅਪੇਚਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਦਾਸਤਾਨ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਘਿਨਾਉਣੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਛੁਪ ਛੁਪਾ ਕੇ ਚਲਾਇਆ ਖੇਤਰੀ ਪੱਤਾ ਇਕੱਲੇ ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਭਾਰਤ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ। ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਵੀ ਇਸ ਤੋਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਆਂਧਰਾ ਉਪਰ ਆਪਣੀ ਲਾਟ ਸਾਹਿਬੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਿਲੰਗਾਨਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੇ ਪ੍ਰਾਂਤ ਦੀ ਮੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੀ ਚਲੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਰਨਾਟਕ ਅਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚਕਾਰ ਪਾਣੀ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਇਕਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮੁਕਾਮੀ ਖੇਤਰਵਾਦ ਦੀ ਗੰਗਾ ਵਿਚ ਟੁੱਢੀਆਂ ਮਾਰਨ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦੇ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਅਖੌਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਲੂਬੜ ਚਾਲਾਂ ਦੀ ਇਹ ਕਹਾਣੀ ਜੇ ਵਧ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੁ-ਬ-ਹੁ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਉੱਪਰ ਵੀ ਢੁਕਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਮਾਲਕਣ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮ ਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਆਧਾਰਤ ਮੁੜ ਸਿਰਜਣਾ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਚਾਰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੀ ਹਮਾਇਤੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖੂਨ ਵਹਾਉਣ ਤੋਂ ਵੀ ਸੰਕੋਚ ਨਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਮੁਕਾਮੀ ਖੇਤਰੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਸੋਸ਼ਣ ਵਿਚ ਪਿਛੇ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਤੇ ਝਾਰਖੰਡ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਂਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਹੁਣ ਇਹ ਤਿਲੰਗਾਨਾ, ਗੋਰਖਾ ਲੈਂਡ ਅਤੇ ਕਈ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੀ ਮੁਦੱਈ ਬਣ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਸੱਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੋਵੇਂ ਹੀ "ਖੇਤਰਵਾਦੀ" ਵਧ ਅਤੇ "ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ" ਘੱਟ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਿੰਦੂ ਉਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਲੋਕ ਰਾਏ ਦੇ ਮੰਚਾਂ ਰਾਹੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਾਕੀ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਪਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਦੀ ਇਸ ਜ਼ਿੱਦ, ਕਿ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਉਸ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕੀ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ

ਨਮੂਨੇ 'ਤੇ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਆਵੇ, ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੀ ਬਲ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਨਾਲੇ ਇਸ ਦਾਅਪੇਚ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕ ਰਾਏ ਨੂੰ ਇਸ ਗੁੰਮਰਾਹਕੁਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਮਗਰ ਤੋਰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਅੰਦਰ ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀ ਹੀ ਤੂਤੀ ਬੋਲਦੀ ਹੈ।

ਪਰ ਉਘੜ ਰਹੀ ਸਚਾਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਾਸਤਵਿਕ, ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਿਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨੇ ਛੁਪਾਈ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਨੰਗੀ ਚਿੱਟੀ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਪੱਛਮੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਇਕ ਕੌਮ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂਮਤ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਦੌਰ ਵਿਚ ਭਰੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਨੰਗਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਡਾ. ਬੀ.ਆਰ. ਅੰਬੇਦਕਰ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤਕ ਤੇ ਰਾਜ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਹੱਤਤਾ ਵਾਲਾ ਰਾਖਵਾਂਕਰਨ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ। ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲਿਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਧਾਰਮਿਕ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਜੁਲੇ ਹੇਠੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰ ਲੈਣ। ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਦਲਿਤਾਂ ਅੰਦਰ ਫੈਲੀ ਚੋਣਨਾ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਵਸੋਂ ਦੇ ਹੋਰਨਾਂ ਵਰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਜੀਰਦੀ ਗਈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹੀ ਸੱਚਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਨਿਚੋੜ ਚੋਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਣਾ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅੰਦਰ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਹੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੈ, ਦੋ ਦੀ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਕ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੂੜ੍ਹੇ ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀ ਫਿਰੇ ਤੇ ਦੂਜੀ ਫਿੱਕੇ ਭਗਵੇਂ ਰੰਗ ਵਿਚ। ਉਹ ਦਿਨ ਦੂਰ ਨਹੀਂ, ਜਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਿਚ ਵਿਲੀਨ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪਰ ਜੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ (1) ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਉਭਾਰ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਖੜਾ ਹੈ (2) ਇਹ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਰਾਜਸੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਵਾਣਗੀਆਂ (3) ਇਹ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੇ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਗੁੱਟ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੁਕਤ ਕਰਵਾਣਗੀਆਂ (4) ਇਹ ਪਹਿਲੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਵਿੱਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕੁਝ ਅਜਿਹੇ ਸਰਬ ਭਾਰਤੀ ਸੁਧਾਰ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਦਬਾਅ ਪਾਉਣਗੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਯੋਜਨਾ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀ ਦਖਲ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਂਤਾਂ ਦੇ ਵਿੱਤ ਦੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਖਿਲਵਾੜ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 356 ਦਾ ਰਸਮੀ ਭੋਗ ਪਾਉਣਾ ਆਦਿ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਰਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਦਲ ਰਹੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਵਿਚ ਕੁਲੱਕਤ ਚੌਖਟੇ ਅੰਦਰ ਕੈਦ ਰਹਿਣਗੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੁੰਦਲਾ ਰਹੇਗਾ ਜਿਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਿੱਖ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ ਇਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਉਪਰ ਅਜਿਹਾ ਦਬਾਅ ਬਣਾਏ ਕਿ ਉਹ ਭੂਤਕਾਲ ਦੀਆਂ ਗਲਤੀਆਂ ਦੀ ਦਰੁਸਤੀ ਕਰੇ। ਸਵਾਲ ਕਾਂਗਰਸ ਜਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਨੇੜਤਾ ਜਾਂ ਦੂਰੀ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਵਾਲ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਜਾਂ ਦੂਰੀ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸੁਰਤ, ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੰਨ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹੀਆਂ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਇੰਨਾ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੇਤਰ ਦੂਜਾ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਦੂਰੋਂ ਫੜਤਿਹ ਬੁਲਾਉਣਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪੱਖ ਤੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਇਸਲਾਮ (ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ) ਨਾਲ ਮੁੱਲੋਂ ਹੀ ਬੇਲੋੜਾ ਇੱਟ-ਖੜਕਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਫ਼ਿਰਕੂ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਭਾਰਤੀ ਉਪ ਮਹਾਂਦੀਪ ਵਿਚਲੇ ਸਭਨਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਉਪਰ ਵੀ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੰਤ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਸਬੰਧ ਚਾਰੋਂ ਤਰਫ਼ ਫੈਲਣ।

ਭਾਰੀ ਆਕਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਜਿਨਸਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਕ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪਾਸ ਇਕ ਮਾਤਰ ਵਿਕਲਪ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਪਣਾ ਵਪਾਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਇਸ ਰਾਹੀਂ ਪੱਛਮੀ ਤੇ ਮੱਧ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਖੋਲ੍ਹੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਰਕੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਆਪਣੀ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਮੁਨਾਸਬ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਮੋਰੀ ਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਵੇ-ਅਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਜਿਹੜੀ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਨੀਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਉਪਰ ਠੋਸੀ ਹੋਈ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਮੰਦੇ ਦੀ ਚਿੱਤਾ!

ਅੱਗਾ ਦੇਖ ਕੇ ਝੂਰਨਾ ਪਵੇ ਦਿਲ ਨੂੰ,
ਮਰਜੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀ ਰੱਬ ਦੀ ਏ।
ਗੁੜ੍ਹਤੀ ਸਬਰ-ਸੰਤੋਖ ਦੀ ਭੁੱਲ ਚੁੱਕੀ,
ਇੱਜ਼ਤ-ਪਤਿ ਜੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਕੱਜਦੀ ਏ।
ਲੋੜਾਂ ਰਬੜ ਦੇ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵਧੀ ਜਾਵਣ,
ਤਰਜੇ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੱਗਦੀ ਏ।
'ਲੇਅ-ਆਫ' ਦਾ ਝੱਲ ਕੇ ਵਾਰ ਤਿੱਖਾ,
ਕਈ ਡੰਗ ਰੋਟੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗਦੀ ਏ।
'ਪੇਅ-ਚੈਕ' ਨਾਲੋਂ ਹੋ ਗਏ ਬਿੱਲ ਭਾਰੇ,
ਸਿਰ 'ਤੇ 'ਰੈਂਟ' ਦੀ ਘੰਟੀ ਵੀ ਵੱਜਦੀ ਏ।
ਚਿੱਤਾ ਮੰਦੇ ਦੀ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖਾਈ ਜਾਵੇ,
ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੋਈ 'ਸੇਲ' ਨਾ ਛੱਡਦੀ ਏ!

ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ

ਅਮੀਰਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਮੀਰ ਅਤੇ ਗਰੀਬਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਰੀਬ ਹੋਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਕਾਫੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਬਹੁਤ ਮੱਠੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਭਾਰਤ, ਚੀਨ ਅਤੇ ਰੂਸ ਨੇ ਆਰਥਿਕ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਇਹ ਨਾ-ਬਰਾਬਰੀ ਬਹੁਤ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਣ ਲੱਗੀ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਿਜਨਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਫੋਬਰਸ ਵਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ 400 ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਹਰ ਸਾਲ ਛਾਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਸੰਨ 1982 'ਚ ਸਾਰੇ 400 ਅਮੀਰਾਂ ਦੀ ਰਕਮ 9200 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਸੀ, ਜੋ 2006 'ਚ ਵਧ ਕੇ 1 ਲੱਖ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਹੋ ਗਈ। 1982 'ਚ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਅਮੀਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ 21 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਮਿਲਿਆ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਨ 2006 ਦੀ ਸੂਚੀ 'ਚ ਅਜਿਹੇ ਧਨ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਸਿਰਫ 2 ਫੀਸਦੀ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਇੰਨੀ ਭਾਰੀ ਰਕਮ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਉਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਲਈ ਗੁਪਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਸੰਨ 2000 'ਚ ਅਮੀਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਸਥਾ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇਕਨੋਮਿਕ ਕੋਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਨੇ 40 ਬਾਵਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕੀਤੀ, ਜਿਥੇ ਗੁਪਤ ਖਾਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 35 ਬਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਦਰਸ਼ਤਾ ਨੂੰ ਅਪਨਾਉਣਗੇ ਅਤੇ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਗੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 49 ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਗੁਪਤ ਖਾਤਿਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਬਾਵਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਨ, ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਆਦਾਨ-ਪ੍ਰਦਾਨ 'ਚ ਸਹਿਯੋਗ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ। ਇਹ ਬਾਵਾਂ ਹਨ-ਅੰਡੋਰਾ, ਨਿਚੋਨਸਟੀਨ ਅਤੇ ਮੋਨਾਕੋ। ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਲਗਜ਼ਮਬਰਗ ਸੂਚਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਆਪਣੀ ਹੀ ਕਸੌਟੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ।

ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਵੀ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਯੂ.ਬੀ.ਐਸ. ਬੈਂਕ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਸਵਿਸ ਫਾਈਨੈਂਸ਼ੀਅਲ ਮਾਰਕੀਟਸ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ

ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਵਰਗਾ ਦੇਸ਼ ਇਸ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗੁਪਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਤਾਂ ਕੀ ਕੱਢਣਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੰਜ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੈਂਕਾਂ 'ਚੋਂ ਨਕਦ ਰਕਮ ਕਢਵਾਉਣ 'ਤੇ ਟੈਕਸ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ, ਪਰ ਹੁਣ 1 ਅਪ੍ਰੈਲ 2009 ਤੋਂ ਇਹ ਟੈਕਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਚੋਣਾਂ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਖ਼ਬਰਾਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਨੇਤਾ ਸ਼ਰੋਆਮ ਪੈਸਾ ਵੰਡ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਗੁਪਤ ਨਕਦੀ ਵੰਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਬਿਜਨਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਫੋਬਰਸ ਵਲੋਂ ਇਕ ਟੈਕਸ ਮਿਸ਼ਰੀ ਸਕੋਰ ਵੀ ਛਾਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੰਨ 2007-08 ਵਿਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟੈਕਸਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਕਾਫੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਧੜਾਧੜ ਛਾਪੇ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਟੈਕਸ ਸਰਵੇ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਇਹ ਛਾਪੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੀ ਪੈ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਾਲਾ ਧਨ ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਟਾਪੂਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਜਦਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਵੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ 100 ਮੀਲ ਦੀ ਦੂਰੀ ਅੰਦਰ ਦੇ ਟਾਪੂ ਜਰਸੀ ਅਤੇ ਗੁਰਨਸੀ ਕੁਮਵਾਰ 50-40 ਫੀਸਦੀ ਆਮਦਨ ਵਿੱਤੀ ਸ੍ਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਨਕਦੀ ਨੂੰ ਗੁਪਤ

ਠੰਡਾ-ਠੰਡਾ ਜਿਹਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਚੋਣ ਚਕੱਰ

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੇਹੱਦ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਭਾਰੀ ਖਰਚੇ ਦੀ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਮੰਨੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਹੀ ਉਹ ਆਯੋਜਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਇਕ ਅਰਬ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਕਿਸਮਤ

ਵੇਂਕਟੇਸ਼ਨ ਵੇਂਬੂ

ਤੈਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮ ਬੇਹੱਦ ਸੁਸਤ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਚੋਣਾਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਹਾਉਤਸਵ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਚੋਣਾਂ ਦੀ ਅਦਭੁਤ ਰੌਣਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਜੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਖੂਬ ਢੋਲ ਨਗਾਰੇ ਵਜਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਹਾਸੇ ਮਜ਼ਾਕ ਦੇ ਦੌਰ ਚੱਲਦੇ ਸਨ, ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਵਿਅੰਗ ਬਾਣ ਛੱਡੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਅਤੇ ਸਾਮਾਜਕ ਵਿਵਹਾਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀਬਿੰਬਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਰਾਜਨੇਤਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਵੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ। ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਲੁਭਾਉਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ। ਕੁਝ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਇਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਸਾਨੂੰ ਰਿਐਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ, ਜਿਸ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਕੋਈ ਵੀ ਟੀ.ਵੀ. ਕਥਾਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲਿੱਖ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਵਿਚ ਜੋ ਇਕ ਅਜੀਬ ਕਿਸਮ ਦੀ 'ਗੰਭੀਰਤਾ' ਦਿਖਾਈ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ, ਕੀ ਉਹ ਸਾਡੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੇ ਪਰਪੱਕ ਹੋਣ ਦਾ ਸੰਕੇਤ ਹੈ? ਦਰਅਸਲ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਦਲ ਅੱਜ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਬੇਰੀਅਤ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚੋਣ ਭਾਸ਼ਣ ਜਾਂ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਫੱਟ ਜਾਂ ਨੌਸਿਖੀਆਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਕ ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਰਿਆਦਾਵਾਂ ਉਲੰਘ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਰਾਜਨੇਤਾ ਦੁਜਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ

ਸਨ। ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਅਈਅਰ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਲਿਆਦੁਤਰਈ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੁਬਈ' ਬਣਾਉਣ ਜਿਹਾ ਅਵਿਵਹਾਰਿਕ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਦਰਮੁੱਕ ਦੇ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਰੋਧੀ ਅਭਿਆਨ ਦਾ ਜ਼ੋਰ

ਤਾਂ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਿਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਵਾਲੇ ਮਲਿਆਦੁਤਰਈ ਚੋਣ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਈਅਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਕ ਵਿਚ ਚਿਕਨ ਬਿਰਿਆਨੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ। ਲੋਕ ਦੇਖ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕੌਣ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਿਕਨ ਬਿਰਿਆਨੀ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਸ ਮਸਾਲਾ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਹੱਥੋਂ ਹੱਥ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਮਜ਼ਹੂਰੀ ਮਿਲੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ ਚੋਣ ਭਾਸ਼ਣ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਸੁਸਤ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਉਹੋ ਜਿਹੀ ਵਕ-ਜੜਤ ਗਾਇਬ ਹੈ, ਜਿਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਜ਼ਮਾਨੇ ਵਿਚ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਅਤੇ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਵਾਜਪਾਈ ਅਤੇ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਭਿਆਨ ਜੀਵਤ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਸਨ।

ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਇਕ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁਕੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਭਾਸ਼ਣ ਕਲਾ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹੀਣਭਾਵਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਵਾਜਪਾਈ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਖਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੇਕਰ ਕਿਸੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਸ਼ਬਦ ਨਿਕਲਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਕੁਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਬਾਅਦ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਕਰਨ

ਲਈ ਜਦ ਉਹ ਮੰਚ 'ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਸ਼ਬਦ ਇਕ ਧਾਰਾ ਬਣ ਕੇ ਫੁੱਟਣ ਲੱਗਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਮਾਕਪਾ ਤਕ ਆਪਣੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣ ਦਾ ਕੌਸਲ ਸਿਖਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਚੋਣਾਂ ਪਾਰਟੀ ਆਧਾਰਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਉਨੀ ਤਵੱਜੋ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਣ ਤਿਆਰੀਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਹਰ ਵਾਰ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਨਵੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਵੋਟ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਵੋਟਰ ਉਮੀਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਹੁਹਾਲ, ਚੰਗਾ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਅਭਿਆਨ ਵਿਚ ਕੁਝ ਮਸਾਲਾ ਪਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਚਿਕਨ ਬਿਰਿਆਨੀ ਮਸਾਲੇ ਜਿਹਾ।

ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਅੱਯਰ ਨੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਲਿਆਦੁਤਰਈ ਨੂੰ 'ਭਾਰਤ ਦਾ ਦੁਬਈ' ਬਣਾਉਣ ਜਿਹਾ ਅਣਵਿਹਾਰਕ ਵਾਅਦਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅੰਨਾ ਦ੍ਰਮੁੱਕ ਦੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਜ਼ੋਰ ਤਾਂ ਵਧਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਉਸਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮਾਸ 'ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਹਮਣ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚਾਰਤ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਉਮੀਦ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਵਾਲੇ ਮਲਿਆਦੁਤਰਈ ਚੋਣ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮਾਸਾਹਾਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਅੱਯਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਕ ਵਿਚ ਚਿਕਨ ਬਿਰਿਆਨੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਤਿਆਰ ਹਨ।

ਇਸ ਸਾਲ ਫਰਵਰੀ 'ਚ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਬੈਂਕ ਯੂ.ਬੀ.ਐਸ. ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਧਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਅਮਰੀਕਾ ਅੱਗੇ ਝੁਕਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ 78 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਮੁਆਵਜ਼ਾ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਢਾਈ ਸੌ ਅਮਰੀਕੀ ਗਾਹਕਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਵੀ ਜਾਹਿਰ ਕਰਨੀ ਪਈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਬਾਅ ਕਾਰਨ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਡੀ ਬੈਂਕ ਕ੍ਰੈਡਿਟ ਸਿਊਜ਼ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਅਮਰੀਕੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ 2500 ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 5000 ਤੱਕ ਗੁਪਤ ਖਾਤੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਯੂ.ਬੀ.ਐਸ. ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 52000 ਅਮਰੀਕੀ ਗਾਹਕਾਂ ਦੇ ਗੁਪਤ ਖਾਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਵੇ। ਇਥੇ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ ਵਾਲੇ ਬੈਂਕ ਟੈਕਸ ਚੋਰੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਸਿਰਫ ਨੱਗੀ ਨੂੰ ਹੀ ਅਪਰਾਧ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਗੁਪਤ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ 'ਚ ਦੁਨੀਆਂ 'ਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਾਲਾ ਧਨ ਜਮ੍ਹਾਂ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਜਮ੍ਹਾਂ ਰਕਮ 1,40,000 ਕਰੋੜ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਰਕਮ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਅਤੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ ਦੀਆਂ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ 'ਚ ਘੁੰਮ ਰਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ

ਰੱਖਣਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦਾ ਆਈਸਲ ਆਫ ਮੈਨ ਨਾਮੀ ਟਾਪੂ ਵੀ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦਾ ਕੋਮਨ ਆਈਲੈਂਡ ਟਾਪੂ ਗੁਪਤ ਖਾਤਿਆਂ 'ਤੇ ਹੀ ਨਿਰਭਰ ਹੈ। ਬ੍ਰਿਟੇਨ ਦੇ ਡੋਮੇਨਿਕ, ਗ੍ਰੇਨਾਡਾ ਅਤੇ ਸੇਂਟ ਕੀਟਸ ਤੇ ਸੇਂਟ ਵਿਨਸੈਂਟ ਵਰਗੇ ਟਾਪੂ ਵੀ ਇਸੇ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੰਨੀਆਂ-ਪ੍ਰਮਾਣੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਵੀ ਕਾਲੇ ਧਨ ਨੂੰ ਲੁਕਾਉਣ 'ਚ ਸਹਾਇਕ ਬਣਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਹਾਂਗਕਾਂਗ ਅਤੇ ਸਿੰਗਾਪੁਰ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅਹਿਮੀਅਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਹੈ ਜਾਂ ਸਥਾਨਕ।

ਉਥੇ ਟੈਕਸ ਉਸੇ ਆਮਦਨ 'ਤੇ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਥੇ ਹੀ ਕਮਾਈ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਥਾਵਾਂ ਵੀ ਕਾਲਾ ਧਨ ਲੁਕਾਉਣ ਦੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਟਿਕਾਣੇ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਗੁਪਤ ਖਾਤਿਆਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਪੈਸਾ ਵਾਪਸ ਲਿਆਵੇ। ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਨੇਤਾ ਸ਼੍ਰੀ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰਾਜਗ ਸਰਕਾਰ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਈ ਤਾਂ ਉਹ 100 ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਾਲਾ ਧਨ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣਗੇ।

ਆਈਂ ਭਾਈ ਡਾਂਗ ਵਾਲਿਆ!

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਈ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ 'ਸੀਤਲ' ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਿਤਾਬ 'ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਕਿਵੇਂ ਗਿਆ?' ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ। ਛੇਵੀਂ-ਸੱਤਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੋਵਾਂਗਾ। ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੁਸਤ-ਚਲਾਕੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ-ਘੁਣਤਰਬਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਛਲ-ਕਪਟ ਤੋਂ ਕੋਹਾਂ ਦੂਰ, ਬਾਲ-ਮਨ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਮਨ ਵਿਚ ਬੜੇ ਤਿੱਖੇ ਹੈਰਾਨੀ ਭਰੇ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦੇ ਰਹਿਣੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈਆਂ ਜੀ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਮੈਂ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਕੁਝ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗ ਪਿਆ- ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਨਿਪੁੰਨ ਨੀਤੀਵਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਸਿਹਤ ਡੋਗਰੇ ਦੀਆਂ ਮੱਕਾਰੀ ਭਰੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਲੱਗਾ? ਮਹਾਰਾਜਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੌਨਿਹਾਲ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਲਦੇ ਸਿਵੇ, ਖਾਲਸਾ ਦਰਬਾਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕੇ? ਸੰਧਾਵਾਲੀਏ ਭਰਾਵਾਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਡੋਗਰੇ ਦਾ ਘੋਗਾ ਚਿੱਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ? ਅਟਾਰੀ ਵਾਲਾ ਸਰਦਾਰ ਸ਼ਾਮ ਸਿੰਘ, ਸਾਰਾ ਭਾਣਾ ਬੀਤ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗੁੱਟ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਗਾਨਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰਣ-ਤੱਤੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆ ਗਿਆ, ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਡੋਗਰੇ ਭਰਾ ਚੰਮ ਦੀਆਂ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਘਰੇ ਕਿਉਂ ਜਾ ਬੈਠਾ ਸੀ?

ਮੇਰੇ ਮੂੰਹੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਈ ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ, ਭਾਈਆਂ ਜੀ ਨੇ ਮੌਹ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਹਉਕਾ ਭਰਦਿਆਂ ਆਖਣਾ- “ਕਾਕਾ ਪੁੱਤ, ਹਾਲੇ ਤੇਰੀ ਉਮਰ ਨਹੀਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਣ ਦੀ। ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੁੱਤ-ਪੁੱਤਾ ਰਾਜਸੀ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਆਮ ਬੰਦਾ ਬੱਸ ਹੱਥ ਮਲਦਾ ਈ ਰਹਿ ਜਾਂਦੈ!” ਇਹ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਹਵਾਈਆਂ ਉਡਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਤਾਕੀਦ ਕਰਨੀ- “ਮੱਲ ਤੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੂਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹ ਲਈ!” ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਅਨੁਸਾਰ ਮੈਂ ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਕਿਤਾਬ ਨੀਝ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ।

ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ-ਵਿਰਤ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਲੰਬੇ ਚੌੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਦਿਆਂ ਨਾਲੇ ਭਾਈਆਂ ਜੀ ਸਿੱਖ ਰਹੁ-ਗੀਤਾਂ ‘ਤੇ ਪ੍ਰਪੱਕਤਾ ਨਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਯਥਾ-ਯੋਗ, ਪੰਥਕ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਵੀ ਜੁੜੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਡੈਲੀਗੇਟ ਬਣੇ ਸਨ ਤਾਂ ਆਂਢ-ਗੁਆਂਢ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿੰਘ ਸਾਡੇ ਘਰੇ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਆਏ- “ਬਈ ਗਿਆਨੀ ‘ਡੈਲੀਕੇਟ’ ਬਣਨ ਦੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਹੋਣ!” ਇੰਜ ਸਾਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਲਗਾਉ, ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਿਲਿਆ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੀ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣਾ ਕਰ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ

ਭਾਈਆਂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਰਾਤ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਖਾਧੀ! ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਤੋਰੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੌਮ ਵਿਰੁਧ ਧੌਕੇਸ਼ਾਹੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜੂਝਣ ਦਾ ਇਸ ਦਾ ਲੰਬਾ ਇਤਿਹਾਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਖਾਸਾ ਖੁਰਦਾ ਗਿਆ। ਕੌਮ ਬੜੇ ਹੀ ਦੁਖਦਾਈ ਪੈਂਡਿਆਂ ਤੋਂ ਗੁਜ਼ਰਦੀ, ਸਮਾਂ ਲੰਘਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮੂਹਰੇ ਹਿੱਕ ਤਾਣ ਕੇ ਖਲੋਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਭੰਗ ਪੈਂਦਾ ਗਿਆ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਅਜਿਹਾ ਆਇਆ, ਜਦੋਂ ‘ਨੈਸ਼ਨਲ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆਫ ਸਿੱਖਇਜ਼ਮ’ ਸਿਰਦਾਰ ਕਪੂਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਕੌੜਾ-ਸੱਚ ਉਚਾਰਨਾ ਪਿਆ-

“ਬਹੁਤੇ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀ ਮੱਤ ਗਿੱਟਿਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮੱਤ ਸਹੀ ਟਿਕਾਣੇ, ਭਾਵ ਸਿਰ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏ, ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਰਲ ਕੇ, ਹਥਲੇ ਕੰਮ ਛੱਡ ਕੇ, ਉਸ ‘ਸਹੀ ਮੱਤ’ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ‘ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਏਜੰਟ’ ਜਾਂ ‘ਨਾਸਤਿਕ’ ਕਹਿਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।”

ਉਦੋਂ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਾਂਗ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਸਿਰਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਇਹ ਟਿੱਪਣੀ ਲੋੜੀਂਦੀ ਵਧ ਤਿੱਖੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਕਾਫੀ ਲੰਬਾ ਸਮਾਂ, ਅਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਵਾਬਾਸਤਾ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਫਿਰ ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਰਿਹਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ, ਅਸਲ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਸਮਝ ਪੈਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ। ‘ਮੇਰੀ ਮਤ੍ਰੀ ਵੀ ਬਾਦਲ ਨਾਲ ਸਮਝੌਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗੀ’ ਵਰਗੇ ਪੱਕੇ ਦਾਅਵੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਜ਼ੂਰੀ ਵਿਚ ਸਮਝੌਤੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੇਤਾ ਪੀਲੇ ਪੀਲੇ ਲੱਭ ਖਾ ਕੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਦੇਖੇ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਨਿਜੀ ਹਿੱਤ ਪਾਲਣ ਲਈ ‘ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ’ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਥਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਅਤੇ ਲਾਹੇ ਜਾਂਦੇ ਦੇਖੇ। ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਬਣਦੇ ਦੇਖੇ, ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ‘ਉਪਰੋ’ ਫੁਰਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਭੇਡਾਂ ਵਾਂਗ ਲੱਦ-ਲੱਦਈਆਂ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਭਾੜੇ ‘ਤੇ ਦੁੱਧ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਗਾਂ-ਮੱਝ ਵਾਂਗ ਮੈਂਬਰਾਂ ਅੱਗੇ ‘ਮਾਲ-ਮੱਤਾ’ ਸੁੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ। ‘ਤਕੜੇ ਦਾ ਸੱਤੀ ਵੀਹੀਂ ਸੌ’ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਧਰਮ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਸੂਲਾਂ-ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਟੱਬਰ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਖਾਤਰ, ਪੈਰਾਂ ਬੱਲੇ ਰੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਦੇਖਿਆ।...ਇਹ ‘ਦੇਖਿਆ... ਦੇਖਿਆ... ਦੇਖਿਆ’ ਵਾਲੀ ਰਟ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਬੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਹੈ, ਇਕੋ ਗੱਲ ਮੁਕਾਵਾਂ!-ਸੰਨ 1905 ਦੇ ਚੜ੍ਹਾ ਮੌਕੇ ਬਿਪਰਵਾਦੀ ਤਾਕਤਾਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਪਰਿਕਰਮਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਦੇਵੀ-ਦੇਵਤਿਆਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਟਿਕਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਉਦੋਂ ਸਿੱਖ ਜਾਗਰੂਕ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਸਾਰੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਚੁਕਵਾ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਹੁਣ ਬਿਪਰਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ, ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ. ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨੇ, ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਵਿਚ, ਬਾਦਲ-ਦਲ ਟ੍ਰੈਡ ਮਾਰਕ ‘ਅਕਾਲੀ ਮੂਰਤੀਆਂ’ ਫਿੱਟ ਕਰ ਰੱਖੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ-ਮੂਹਰੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਵਾਲੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਉਹ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ‘ਅਕਾਲੀ’ ਹੀ ਦਿਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਹੋਣ ਉਹ 1905 ਵਾਲੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਦਾ ਬਦਲਿਆ ਹੋਇਆ ਰੂਪ ਹੀ! ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਸਮੇਤ ਇਹ ‘ਅਕਾਲੀ ਤਮਾਸ਼ਾ’ ਦੇਖਦਿਆਂ, ਮੇਰੀ ਵੀ ਧੌਲੀ ਦਾਹੜੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਭਾਈਆਂ ਜੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਏ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਕਾਇਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਫਿਰ ‘ਬਾਦਲ ਦਲ’ ਹੁਣ ‘ਭਾਜਪਾਈ ਦਲ’ ਬਣਦਾ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੂਝਵਾਨ ਤੇ ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਬੇਬਸ ਹੋਏ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਨ।

ਦੇਸ਼ਾਂ-ਦੇਸ਼ਾਂਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਸਿੱਖ ਭਾਈਉ, ਪੰਜਾਬ ਸਾਡੀ ਜੰਮਣ-ਭੋਇਂ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਜੀ ਦੀ ਵਰੋਸਾਈ ਉਸ ਧਰਤੀ ‘ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦੀਆਂ ਰੀਝਾਂ, ਉਮੰਗਾਂ ਤੇ ਚਾਅਵਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਲਈ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ‘ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ’ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇੰਜ ਹੀ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇਗੇ? ਕੀ ਇਸ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਉਪਰ ਇਕੋ ਖਾਨਦਾਨ ਦੀ ਅਕਾਸ਼ ਵੇਲ ਚੜ੍ਹਦੀ ਹੋਈ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਦੇਖੀ ਜਾਉਂਗੇ? ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ-ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਸਿੰਜੀ ਹੋਈ ਇਸ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੇ ਭਵਿੱਖ ਉਪਰ ਭੋਰਾ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ? ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਉਹ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਜਿਹੜੇ ਬਾਬਾ ਖੜਕ ਸਿੰਘ ਵਰਗਿਆਂ ਨੇ, ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ‘ਤੇ ਇਕੱਤਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿੱਥੇ ਸਨ? ਇਕ ਸਮੇਂ ‘ਪੈਪਸੂ ਸਟੇਟ’ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਿਚ ਇਤਫਾਕਨ ਹੀ ਮਾਮਾ-ਭਾਣਜਾ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਸਾਰੀ ਲੋਕਾਈ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ‘ਮਾਮੇ-ਭਾਣਜੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ’ ਆਖਦਿਆਂ ਬੂਹ ਬੂਹ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਓਯਾਰੇ ਲੋਹੜਾ ਆ ਜਾਏ ਆਹ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ‘ਤੇ ਇਕੋ ਕੁਣਬਾ ਛਾਇਆ ਹੋਇਐ? ਅਸੀਂ-ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚ ਕੇ ‘ਬੋਲੇ ਸੋ ਨਿਹਾਲ’ ਕਰਦੇ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ! ਕਿੱਥੇ ਗਿਆ ਸਾਡਾ ਦਾਦੂ ਦੀ ਕਬਰ ਨੂੰ ਤੀਰ ਦੀ ਮੁੱਖੀ ਨਿਵਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਤਿਹਾਸ? ਕਿੱਧਰ ਗਏ ਸਾਡੇ ‘ਪੰਚ ਪ੍ਰਵਾਨ, ਪੰਚ ਪ੍ਰਧਾਨ’ ਦੇ ਸੁਨਹਿਰੀ ਸਿਧਾਂਤ? ਚਲੇ ਬੈਰ, ਸਿਆਸੀ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਇਹ ‘ਟੱਬਰ ਪਾਲੂ ਮਹਿਕਮਾ’ ਜਿਹੜੀ ਕੜੀ ਘੋਲਣੀ ਹੈ ਘੋਲੀ ਜਾਵੇ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ ਮਾਂ-ਜਥੇਬੰਦੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ। ਸੱਤ ਘਰ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਡੈਣ ਵੀ ਛੱਡ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਗੁਰਧਾਮਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਜ਼ਾਦ ਰਹਿਣ ਦੇਣ। ਸ਼੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਪਾਵਨ ਅਸਥਾਨ ਅੰਦਰ ਤਾਂ ਨਾ ‘ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ’

ਚਲਾਉਣ? ਧਰਮ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਤਾਂ ਨਾ ਬਣਾਉਣ। ਤਹਿਰੀਰ ਲੰਬੀ ਹੋਣ ਦੇ ਡਰੋਂ, ਆਪਣੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਲ ਆਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕ-ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਨਿਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਵੋਟ ਇਕ ਉਹ ਹਥਿਆਰ ਹੈ, ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਖੱਬੀਖਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੱਪਣੀ ‘ਚ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦੈ। ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੌਰਵਮਈ ਵਿਰਸੇ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਪੰਥਕ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ‘ਆਪਣਿਆਂ’ ਹੱਥੋਂ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਹੁਰਮਤੀ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸੁਧਾਈ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰ ਸਕਦੈ? ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀ ਸਿੱਖ ਵੋਟਰ, ਆਪਣੀਆਂ ਕੀਮਤੀ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਕੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਿਗੜ-ਤਿਗੜ ਚੁੱਕੇ ਇਸ ‘ਦਲ’ ਵਿਚ ਮੁੜ ਕੇ ਫਿਰ ਸਿੱਖ ਪ੍ਰੰਪਰਾਵਾਂ ਅਤੇ ਖਾਲਸਾਈ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਰੁਮਕਣ ਲੱਗ ਪਏ? ਲਉ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤਸੁਕਤਾ ਭਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ‘ਹਾਂ-ਮੁਖੀ’ ਉੱਤਰ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ‘ਲੋਕ ਰੁਚੀ’ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ, ਜੋ ਮੈਂ ਸਵਰਗੀ ਜਥੇਦਾਰ ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ‘ਵੈਰਾਗੀ’ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ, ਹੋਲੇ-ਮੁਹੱਲੇ ਮੌਕੇ ਹੁੰਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਸੁਣੀ ਹੋਈ ਹੈ-

ਕਿਸੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਤਾਂ ਬੀਬਿਆਂ-ਰਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਕਾਲਜ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਲੁੱਚ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਰਲਕੇ ਵਿਗੜ ਗਿਆ। ਐਸ਼-ਪ੍ਰਸਤੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਘਰਦਿਆਂ ਤੋਂ ਜੇਬ-ਖਰਚਾ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਿਉ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਨਸ਼ੇ-ਪੱਤੇ ਦੀ ਲੋਚ ‘ਚ ਉੱਧੀਆਂ ਪਾਈ ਰੱਖਦਾ। ਪਰ ਉਸਦੀ ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਇਧਰੋਂ-ਉਧਰੋਂ ਫੜ ਫੜਾ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਜੇਬ ਖਰਚਾ ਦਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦੀ ਫਜ਼ੂਲ-ਖਰਚੀ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਈ ਮਾਤਾ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪੈਸੇ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤਾਂ ਭੂਹੇ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਾਲਜੀਏਟ ਕੋਠੇ ਦੀ ਛੱਤ ‘ਤੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ।

ਅਖੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਪੈਸੇ ਦੇਣੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਲੱਗਾ ਹਾਂ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਆਤਮ-ਹੱਤਿਆ ਕਰਨ। ਮਮਤਾ ਮਾਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਤਰਲੇ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਬੱਲੇ ਆਉਣ ਲਈ ਮਨਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੰਗ ਪਿੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਖਰਚਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਗਿੱਝੇ ਹੋਏ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਇਹ ਫਾਰਮੂਲਾ ਹੀ ਅਪਨਾ ਲਿਆ। ਮਾਂ ਵਲੋਂ ਜੇਬ ਖਰਚੇ ਦਾ ਇਨਕਾਰ ਸੁਣ ਕੇ, ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਕਰੇ ਛੱਤ ਉੱਪਰ। ਮਾਤਾ ਵਿਚਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਹੀ ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਹੱਥ ਬੰਨਣੇ ਪੈਣ।

ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ ਵਲੋਂ ਮਮਤਾ ਦਾ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆਈ ਮਾਤਾ ਇਕ ਦਿਨ ਗਵਾਢ ਰਹਿੰਦੇ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਘਰੇ ਜਾ ਫਰਿਆਦੀ ਹੋਈ। ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਸੁਣ ਕੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਤਰਸ ਆ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਮਾਈ ਜਦ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਹੁਣ ਤੇਰਾ ਮੁੰਡਾ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੱਦ ਲਈ। ਬਾਕੀ ਮੈਂ ਜਾਣਾ, ਮੇਰਾ ਕੰਮ ਜਾਣੇ। ਪਾੜ੍ਹਾ ਤੇਰਾ ਸੁਧਰ ਜਾਉ। ਦੂਜਾ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਉਹੀ ਡਰਾਮਾ! ਮੁੰਡਾ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ ਛੱਤ ਉੱਪਰ। ਤਹਿਸੂਦਾ ਸਕੀਮ ਅਨੁਸਾਰ ਗਵਾਢੇ ਜੱਟ ਆ ਗਿਆ। ਕੋਠੇ ਖੜ੍ਹਾ ਮੁੰਡਾ ਬੱਲੇ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਧਰੋਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਮਜ਼ਬੂਤ ਜਿਹੀ ਡਾਂਗ ਫੜੀ ਜੱਟ ਵਿਹੜੇ ‘ਚ ਆਣ ਵੜਿਆ। ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ- “ਲੈ ਪੁੱਤ, ਮਾਰ ਬੱਲੇ ਛਾਲ, ਜੇ ਆਪਦੇ ਪਿਉ ਦਾ ਹੈਗਾ?” ਮੁੰਡਾ ਲੱਗਾ ਛਾਲ ਮਾਰਨ ਦੀ ਐਕਟਿੰਗ ਜਿਹੀ ਕਰਨ।

ਖੰਘੂਰਾ ਮਾਰਦਿਆਂ ਜੱਟ ਫਿਰ ਗਰਜਿਆ- “ਪਾਂਧਾ ਨਾ ਪੁੱਛ ਬੱਚੂ, ਮਾਰ ਛਾਲ ਛੇਤੀ, ਅੱਜ ਤੇਰਾ ਈ ‘ਇਲਾਜ’ ਕਰਨ ਆਇਐ!” ਜਥੇਦਾਰ ਵੈਰਾਗੀ ਜੀ ਬੜੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੇ- “ਗਵਾਢੀ ਜੱਟ ਦੀ ਡਾਂਗ ਨੇ ਮੀਰਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦਾ ਵਿਗੜਿਆ ਮੁੰਡਾ, ਜਿਹੜਾ ਮਾਂ ਦੀ ਮਮਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਮੱਜ-ਮਸਤੀਆਂ ਲਈ ਵਰਤਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਪਲਾ ਵਿਚ ਹੀ ‘ਭਿੰਜੀ ਬਿੱਲੀ’ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਘੋਸ਼ ਘੋਸ਼ ਮੁਕਾ ਦਿੱਤੀ!”

ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਦੀ ਕਦੀ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਕੁਝ ‘ਅਣ-ਕਹਿਆ’ ਵੀ ਛੱਡ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦੈ! ਵੈਰਾਗੀ ਜੀ ਦੀ ਉਕਤ ਨਸੀਹਤਨੁਮਾ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅਜੋਕੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿਚ ਫਿੱਟ ਕਰਕੇ, ਪਾਤਰ ਤੁਸੀਂ ਆਪੇ ਮਿੱਥ ਲਉ। ਹਰੇਕ ਇਲੈਕਸ਼ਨ ਮੌਕੇ ਕੋਠੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੰਥ ਪੰਥ ਕੂਕਦਿਆਂ, ਰਾਜ ਗੱਦੀਆਂ ਮੱਲਣ ਵਾਲੇ, ਪੰਥ ਪੁੱਲੇ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਖੁਆਰੀਆਂ!

ਪੰਥ ਦੇ ਨੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਮੋਹ ਨੂੰ ‘ਕੈਸ਼’ ਕਰਕੇ, ਫਿਰ ਉਸ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਫੇਰਨ ਵਾਲੇ ਜੇ ਨਹੀਂ ਸੁਧਰਦੇ ਤਾਂ ਆਉ ਆਪਾਂ ‘ਪੰਥ ਪਾਤਸ਼ਾਹ’ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿ ਐਤਕੀਂ ਵੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਉਹ ਇੰਜ ਕਰੇ ਕਿ ਅਕਾਲ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਗੁਆਂਢੀ ਆਪੇ ਹੀ ਵਿਹੜੇ ਆਣ ਵੜੇ। ਉਸਨੂੰ ‘ਵਾਜਾਂ ਨਾ ਮਾਰਨੀਆਂ ਪੈਣ ਕਿ ਆਈਂ ਭਾਈ ਡਾਂਗ ਵਾਲਿਆ!

ਲੱਜ ਧੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਦੀ...

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 18 ਅਪਰੈਲ ਵਾਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਲੇਖ ਸੁਲਾਘਾਯੋਗ, ਦਲੇਰੀ ਭਰਿਆ, ਵਕਤ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਸ. ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦੀ ਬੇਬਾਕ ਕਲਮ ਦੇ ਤਹਿ ਦਿਲੋਂ ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਹਾਮੀ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੇਖਕ ਨੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਟੋਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਉਚੇ-ਸੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਬੋਲੀ, ਧਰਮ ਅਤੇ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ‘ਬੇੜਾ-ਗਰਕ’ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਸੁਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਬੋਝੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸ. ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਅਤੇ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ।

ਅਸੀਂ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਕਾਫੀ ਆਉਣ ਜਾਣ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਜਾਟ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ, ਖਾਸਕਰ ਦਿਓਰ ਭਰਜਾਈ ਦੀ ਨੌਕ-ਝੋਕ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਇਹੋ ਕੁਝ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸ਼ਰਮ ਨਾਲ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਅੱਜ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਲੇਖ

ਵਿਚ ਜਿਸ ਗਾਇਕਾ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੱਤ ਦੀ ਹੈ। ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਮੱਤ ਵਿਚ ਔਰਤ-ਮਰਦ ਦੇ ਸਬੰਧਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੈ ਉਸ ਤੋਂ ਕਾਫੀ ਲੋਕ ਜਾਣੂ ਹਨ। ਸੁਇਦ ਉਸੇ ਬੇਸ਼ਰਮੀ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣਾਈ ਬੈਠੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਮਤ ਸੁਣੋ ਬੇਸ਼ਰਮ ਅਤੇ ਘਟੀਆ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ। ਰੱਬ ਕਰੇ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਦੀ ਕਲਮ ਚੱਲੇ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੁਝ ਔਰ ਜ਼ਿਆਦਾ।

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ‘ਨੈਣ ਤੂਰ’
ਸੈਂਟਾ ਕਲਾਰਾ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ

ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਹੀ ਕਿਉਂ?

18 ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਲਿਖਤਮ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ ਨੇ ਲੋਕ ਗਾਇਕਾ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਨਜ਼ਰਾ ਝਾੜਿਆ ਹੈ ਉਹ ਲੋੜ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗਾਇਕ ਉਹੀ ਕੁਝ ਗਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਜੋ ਸਰੋਤੇ ਮੰਗ ਰਹੇ ਹਨ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾ ਪੁੱਛੇ। ਬਾਕੀ ਇਖਲਾਕ, ਸਦਾਚਾਰ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਸਮੇਂ ਅਤੇ ਸਥਾਨ ਨਾਲ ਬਦਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਚੀਜ਼ ਇਕ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬੇਹਯਾਈ ਦੀ ਹੱਦ ਹੈ ਉਹੀ ਚੀਜ਼ ਦੂਜੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਅੱਜ

ਤੋਂ 25 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਵਰਜਿਤ ਸਨ ਅੱਜ ਉਹ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਵੀਹ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਚੈਨਲਾਂ, ਇੰਟਰਨੈਟ ਅਤੇ ਸੰਚਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਸਾਧਨਾਂ ਕਰਕੇ ਪੱਛਮੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਭਾਰਤੀ ਸਮਾਜ ਉਤੇ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਇਖਲਾਕੀ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਮੀਨ-ਅਸਮਾਨ ਦਾ ਫਰਕ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਕਦੀ ਇਕ ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀ ਦੇ ਕੱਠਿਆਂ ਤੁਰੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਝੱਟ ਡਾਂਗਾਂ ਉਲਰ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਅੱਜ ਵੈਲਨਟਾਈਨ ਡੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਹੀ ਗੱਲ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਜਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੋਰ ਗਾਇਕਾਂ ਵਲੋਂ ਲੱਚਰ ਕਿਸਮ ਦਾ ਗਾਉਣ ਦੀ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਗੀਤ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਭਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਇਕੱਲੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ, ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਫਿਰ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਵਿਆਹ ਸਾਦੀਆਂ ‘ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਸੁਣਿਆ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਵਹਿਮ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਲੱਚਰ ਗਾਇਕੀ ਕੋਈ ਅੱਜ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਇਸ ਦੀ ਗਾਥਾ ਪੁਰਾਣੀ ਹੈ। ਜਗਮੋਹਨ ਕੌਰ ਨੇ ਚਾਰ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ‘ਮੇਰਾ ਬੜਾ ਕਰਾਰਾ ਪੂਦਨਾ’ ਗਾਇਆ ਸੀ ਇਹ ਗੀਤ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਲੁੱਚਾ ਹੈ ਸੁਣ ਕੇ ਹੀ

ਪਤਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਪਰ ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਇਹ ਕਲਾਕਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਉਸ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਾਡਾ ਸਾਰਾ ਸਮਾਜ ਹੈ, ਇਹ ਕੱਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਨਹੀਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਕਲਾਕਾਰ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਹਲਕਾ ਗਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤਦ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਨਾਂ ‘ਤੇ ਬਣੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ‘ਤੇ ਬਾਈਕਾਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਕਲਾਕਾਰ ਲੋਕ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਲਈ ਇਹ ਸਭ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਗੁਰਦਾਸ ਮਾਨ ਜੋ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸੁਥਰੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੋਕ ਵਾਲੀ ਐਡ ਵਿਚ ਕੋਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਜਿਹਾ ਦੱਸ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਮਾਜ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ

ਲਿਖਤਮ ਕਾਲਮ ਵਿਚ ‘ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ’ ਨਾਂ ਹੇਠ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵੇਂ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੇ ਘੇਰ ਲਿਆ। ਤੁਹਾਡੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਸਾਧਾਰਣ ਜਿਹੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਮਿਲੀ। ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਾਰੇ

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤੁਹਾਡਾ ਧੰਨਵਾਦ। ਇਕ ਲੇਖਕ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਸਾਂਝ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪਾਈ ਰੱਖੋਗੇ।

ਇੰਦਰਜੀਤ ਮੰਗਾ, ਪਿਟਸਬਰਗ

ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ ਲੇਖ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਚਾਚਾ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਚਾਹ ਅਸੀਂ ਵੀ ਪੀਤੀ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੀ ਕੁਝ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਵਰਗੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਲਜ ਦੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆਏ ਹੋਣਗੇ। ਹਰ ਕਾਲਜ, ਹਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਕਿਰਦਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਹਿੱਸਾ ਤੁਸੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਨਹੀਂ। ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਨਿਭਾਅ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਵਧਾਈ ਦਾ ਪਾਤਰ ਹੈ।

ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਕੈਨੇਡਾ

ਪ੍ਰੋ. ਕਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਸੀ, ਡਿਟਰਾਇਟ

ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਨਜ਼ਾਰਾ ਸੀ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲੇ ਦਾ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ: ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਖਾਸ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਜਿਥੇ ਵੀ ਵੱਸਦੇ ਹੋਣ, ਆਪਣੇ ਮੇਲਿਆਂ-ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਚਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਅੰਗਤਾਈਆਂ ਲੈਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਖਾਸ ਕਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਰਾਈ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਸਖ਼ਤ ਘਾਲਣਾਵਾਂ ਘਾਲਦਿਆਂ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਨਸਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਨੀ-ਬਹਾਨੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਲੱਭਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮਨਾਏ ਜਾਂਦੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਭਰ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਵੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕਰਵਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜੰਮੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਵੀ।

ਅਜਿਹੀਆਂ ਹੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ 18 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਮੇਸਨ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ, ਮੇਸਨ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਹਾਲ ਖਰਾਬ ਭਰਿਆ ਪਿਆ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਪਿਆ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਰਹੇ ਸਨ।

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ 'ਦੇਹਿ ਸ਼ਿਵ ਬਰ ਮੋਹਿ...' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਹੋਈ। ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਟੋਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਖਾਸ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਹਰ ਆਈਟਮ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਖੁਦ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਕਰ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਵੀ ਖੱਟੀ।

ਵਿਸਾਖੀ ਦਿਹਾੜੇ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਸ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕੋਈ ਤਿੰਨ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਕਰਵਾਏ ਗਏ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੋਈ ਡੇਢ ਸੌ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ। ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਝਲਕ, ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਮਟਕ ਮਟਕ ਕੇ ਨੱਚਣ ਅਤੇ ਢੋਲ ਦੀ ਥਾਪ 'ਤੇ ਅੱਡੀ ਮਾਰਨ ਦਾ ਮਨਮੋਹਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਕੋਈ ਪੰਜ ਘੰਟੇ ਚੱਲੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਵੱਖਰਾ ਹੀ ਰੰਗ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਫਿਰ ਰਾਤ ਦੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਹੌਲ ਗਰਮ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੰਡੇ-ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਨੱਚ ਨੱਚ ਧੂਮਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਡੇਟਨ ਅਤੇ ਲੁਈਵਿਲ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਡੇਟਨ ਦੀ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਗੱਭਰੂ' ਦੂਜੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਰਹੇ। ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਏ. ਐਂਡ ਪੀ. ਤੱਖਰ ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਦੇ ਸ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਟਿਵਾਣਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ, ਡੇਟਨ ਅਤੇ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਯੂ.ਸੀ. ਡੇਵਿਸ ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ 'ਪੰਜਾਬਣਾਂ-ਮਜਾਜਣਾਂ' ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਟੀਮ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਿਆ। ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਗਿੱਧੇ-ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਬਲਜੀਤ ਕੌਰ ਸੰਘਾ, ਕੈਲਮਜੂ (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਤੋਂ ਭਗਵਾਨ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਅਤੇ ਡੇਟਨ ਤੋਂ ਪਵਨ ਨੇ ਬਤੌਰ ਜੱਜ

ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ।

ਹਾਲ ਤਾੜੀਆਂ ਅਤੇ ਸੀਟੀਆਂ ਨਾਲ ਉਦੋਂ ਹੋਰ ਵੀ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ ਜਦੋਂ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕ ਉਮਰ ਦੇ 'ਗੱਭਰੂਆਂ' ਨੇ ਮਲਵਈ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣ ਵੰਨਗੀ

ਦੌਰਾਨ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਅਤੇ ਵੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਿਵੇਂ ਅੱਡੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉਠ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਲੋਕਲ ਗਾਇਕ ਗੁਰਦਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਮਣ ਤੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਨਿੱਮਾ ਨੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਝੁਮਣ ਲਾ

ਦਿੱਤਾ। ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਗਰੁੱਪ ਵਲੋਂ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਵਲੋਂ ਗਾਈ ਘੋੜੀ 'ਤੇ ਡਰਾਮਾ ਪਲੇਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਹਾਲ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਦਰਸ਼ਕ ਗੰਭੀਰ ਹੋ ਗਏ। ਅਦਾਕਾਰੀ ਇੰਨੀ ਚੰਗੀ ਹੋਣ (ਬਾਕੀ ਸਫਾ 21 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ 'ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ-2009' ਕੁਝ ਹੋਰ ਝਲਕੀਆਂ

ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ-ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿਮਘ ਬੈਂਸ, ਜਸਪਾਲ ਐਸ. ਜੱਸੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ ਅਤੇ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

ਤਸਵੀਰਾਂ:ਦੇਵਿੰਦਰ ਸੰਘਾ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜੁਬਾਨੀ

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਚ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀਆਂ ਰੌਣਕਾਂ

ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ, ਇੰਡੀਆਨਾ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਸਮੂਹ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਖਾਲਸੇ ਦਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਖੰਡ ਪਾਠਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਤਹਿਤ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਐਤਵਾਰ ਸਵੇਰੇ 10:00 ਵਜੇ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ

ਕੀਰਤਨ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਸੀਸਗੰਜ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਜਥੇ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬੱਚਿਆਂ ਜਗਜੋਤ ਕੌਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ ਤੇ ਅਮਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਬੜੀ ਹੀ ਰਸਭਿਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਛੋਟੇ-ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਪਰਮਵੀਰ

ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਹਰ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਲੇਵਾ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਵਾਲਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਸਜਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਧਰਮ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂ ਪਗੜੀਆਂ ਸਜਾ ਕੇ ਆਏ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਗੜੀਆਂ ਸਜਾ ਕੇ ਆਇਆ ਕਰਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਪਗੜੀ ਹੀ ਸਿੱਖ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪਛਾਣ ਹੈ।

ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਬੀਬੀ ਹਰਜੀਤ ਕੌਰ, ਬੀਬੀ ਰੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਤੇ ਬੀਬੀ

ਕੀਤਾ। ਸੰਗਤਾਂ ਲਈ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਕੇ

‘ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ’ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦਿਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਚੌਲਾ ਬਦਲਣ ਦੀ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਲੱਡੂਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਾਦ ਵਰਤਾਇਆ ਗਿਆ।

ਹਫ਼ਤਾਵਾਰੀ ਦੀਵਾਨ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਭਾਈ ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਉਪਰੰਤ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਭਾਈ ਗੁਰਮੁੱਖ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਨੇ

ਸਿੰਘ, ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਦਿਲਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਬੀਰ, ਵੰਸ, ਗੁਰਕਿਰਨ ਕੌਰ, ਸਬਰੀਤ ਕੌਰ, ਸਿਮਰਨ ਕੌਰ, ਪ੍ਰਨੀਤ ਕੌਰ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਕੌਰ, ਅਮਰਜੋਤ ਕੌਰ, ਅਮਨਜੋਤ ਕੌਰ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੌਰ, ਦਿਲਮੀਤ ਕੌਰ, ਗਗਨ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਮਨੀ ਕੌਰ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਕੌਰ ਨੇ ਵਾਰੋ-ਵਾਰੀ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ,

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੌਸਲਾ ਅਫ਼ਜ਼ਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਡਾ. ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਕਪੂਰ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਇਨਾਮ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਤੇ ਹੌਸਲੇ ਦੀ ਸਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਵਧਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਸ. ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਇਲਾਕੇ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਸ. ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਮਲਕੀਅਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਬੋਰਡ ਆਫ ਟਰੱਸਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਉਚੇਚਾ ਧੰਨਵਾਦ

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਜੇ. ਐਂਡ ਬੀ. ਪੈਟਰੋਲੀਅਮ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਰੂਪ ਆਮ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਰਾਣਾ ਇਕਬਾਲ): ਇਹ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੈਰਾਨ-ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੇ ਇੱਕ ਇੰਡੀਅਨ ਸਟੋਰ ਉੱਤੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੋ ਸਰੂਪ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੁਮਾਲੇ ਤੋਂ ਇਕ ਫੱਟੇ ਉੱਤੇ ਆਮ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਪਏ ਵੇਖੇ। ਆਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਂਗ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਇਹ ਸਰੂਪ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਵੇਚਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤੀ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਦਬ-ਆਦਾਬ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਤੋਂ ਸਰੂਪ ਨਾ ਵੇਚਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ।

ਦੇ ਸਰੂਪ ਉਪਰ ਵੀ 64.99 ਡਾਲਰ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੀ ਚਿੱਟ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਸਟੋਰ ਦੇ ਮਾਲਕ, ਜੋ ਕਿ ਇਕ ਗੁਜਰਾਤੀ ਹੈ, ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਸਰੂਪ ਬਾਕੀ ਸਾਮਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਇਕ ਵਪਾਰੀ ਪਾਸੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਵੀ ਆਰਡਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ

ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰਿਚਰਡਸਨ ਦੇ ਭਾਈ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਾਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੂਰੇ ਅਦਬ ਆਦਾਬ ਨਾਲ ਇਹ ਸਰੂਪ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਯੂਲਿਸ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਏ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਤੋਂ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਈ ਗਈ।

ਇਹ ਸਰੂਪ ਇਕ ਆਮ ਦੁਕਾਨ ਉੱਤੇ ਸਾਧਾਰਨ ਵਸਤਾਂ ਵਾਂਗ ਕਿਵੇਂ ਪਹੁੰਚੇ ਇਹ ਵੀ ਇਕ ਭੇਦ ਹੈ। ਆਮ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਹੀ ਸਰੂਪ ਲੋੜੀਂਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰੂਪਾਂ ਉੱਤੇ ਭਾਈ ਚਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀਵਨ ਸਿੰਘ ਐਂਡ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਮੋਹਰ ਵੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਕੋਨੇ ਉੱਤੇ ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਖ਼ਤ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਹਨ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਸਪਲਾਇਰ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਪਤਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜੇਕਰ ਉਸ ਪਾਸ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਹਨ ਤਾਂ ਭੇਟਾ ਦੇ ਕੇ ਲਏ ਜਾਣ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੋਰ ਸਰੂਪ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਭਾਰਦਵਾਜ ਦੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਵਿਖਾਵਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਜਗਦੀਸ਼ ਟਾਇਟਲਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਲੰਘੀ 27 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕੇਂਦਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਐਚ.ਆਰ. ਭਾਰਦਵਾਜ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਵਿਖਾਵਾ ਕੀਤਾ। 1984 ਦੇ ਦੰਗਿਆਂ ਵਿਚ ਟਾਇਟਲਰ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਇਕ ਅਹਿਮ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਬੀਤੀ 2 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਕ ਵਰਗ ਮੁਤਾਬਕ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨੂੰ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਟਾਇਟਲਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਜ਼ੁਕ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਕਲੀਨ ਚਿੱਟ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕੈਲਮਜੂ 'ਚ ਖਾਲਸਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ

ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ: ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕੈਲਮਜੂ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਦਾ ਸਿਰਜਣਾ ਦਿਵਸ 26 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸ੍ਰੀ ਸਹਿਜ ਪਾਠ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਲੋਂ ਰਸਭਿਨਾ ਕੀਰਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਾਕਾ ਹਰਸਿਮਰਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਮਨਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਮੀਤ ਕੌਰ, ਮਨਬੀਰ ਕੌਰ, ਨੈਨਸੀ ਕੌਰ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ, ਸੁਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਕਰਨਜੀਤ ਕੌਰ, ਜੋਤੀਕਾ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਬੀਰ ਕੌਰ, ਸਵਨੀਤ ਕੌਰ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਜਸਪਾਲ ਕੌਰ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਮਨੋਹਰ ਕੀਰਤਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਲ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਥਿਆਂ ਨਾਲ ਤਬਲੇ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭਾਈ ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗਗਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਥਿਆਂ ਨੇ ਇਕੋ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ।

ਇਸ ਉਪਰੰਤ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਹਜ਼ੂਰੀ ਰਾਗੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਕਥਾ ਕਰਕੇ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ।

ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਬਚਿੱਤਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ

ਭਾਈ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੀਰਤਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਖੱਬੇ ਪੱਖੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਘਟਣਗੀਆਂ, ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਇਮ ਰਹੇਗਾ

—ਐਮ.ਜੇ. ਅਕਬਰ

ਨੇਤਾ ਦੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਉਹ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਜਨਤਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਅਗਵਾਈ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਵਿਰਲੇ ਹੀ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਬਹੁਮਤ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਕ ਨਿਯਮ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਵੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਨਿਯਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ 'ਜੇਕਰ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਮੈਂ ਹੀ ਲਵਾਂਗਾ ਅਤੇ ਹਾਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ'।

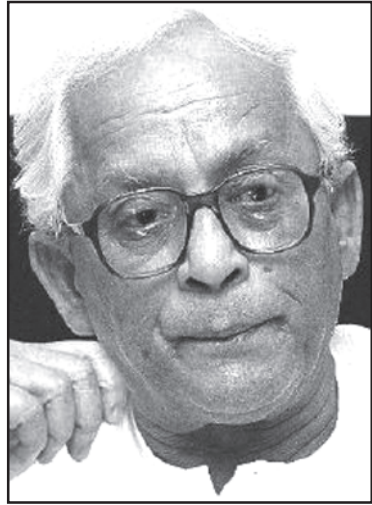
ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਪੱਕੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇਕ ਸੰਸਥਾ ਮੰਨਦੇ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਜਗੀਰ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫੈਸਲਾ ਇਕ ਸਮੂਹਿਕ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਰ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਲਿਪਟੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿੱਗਸ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਨੇਤਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਮੈਵਾਦੀ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਭਲਾ ਹੀ ਉਸ ਨਾਲ ਜਿੱਦਾਂ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੇ 33 ਸਾਲ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੋਏ ਹਨ— ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਅਤੇ ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ। ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੁੱਢੇ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨਕਾਲ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਦੋ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹੋਏ—ਡਾ. ਅਸ਼ੋਕ ਮਿੱਤਰਾ ਅਤੇ ਅਸਿਮ ਦਾਸਗੁਪਤਾ। ਮਿਤਰਾ ਨੇ ਸਿਰਫ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਮਿਤਰ ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ ਨਾਲ ਹੀ ਉਮਰ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਹੀ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡਦੇ।

ਪਰ 2009 ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਇਕ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕੋਲਕਾਤਾ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਉਡ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਖੱਬਾ ਮੋਰਚਾ 42 ਵਿਚੋਂ 25 ਸੀਟਾਂ 'ਤੇ ਜਿੱਤ ਨਾ

ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ

ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦੇਣਗੇ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾ, ਇਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਸਫਲਤਾ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲੈਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਿੱਤਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜਾ ਹਾਰਦਾ ਹੈ। ਹਰੇਕ ਰਾਜਨੇਤਾ ਇਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਗਹਿਨ ਮੰਥਨ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਕਿੰਦਾਂ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਵਿਚ ਹਾਰ ਲਈ

ਇਕ ਬਕਰਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ, 42 ਸੀਟਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜੇਕਰ ਖੱਬਾ ਮੋਰਚਾ 25 ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਮਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ

ਕੇਂਦਰੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਚੋਣ ਸੁਤਰੰਜ

ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਕਾਫੀ ਉੱਚੇ ਤੈਅ ਕਰ ਰੱਖੇ ਹਨ। ਤੀਜਾ, 42 ਵਿਚੋਂ 25 ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ ਕਿ 17 ਸੀਟਾਂ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਸਮੇਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥੋਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸੀਟਾਂ ਖਿਸਕਣ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਨ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਮੁਸਲਿਮ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਰੀਬ 35 ਫੀਸਦੀ ਹੈ, ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਪਾਲਾ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਖੱਬੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵੋਟਰਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵੀ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚਾਲੇ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਸਮਝੌਤਾ ਹੋ ਗਿਆ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਤਾਲਮੇਲ 'ਤੇ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣ ਪਿੱਛੇ ਖੱਬੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੰਕੇਤ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਹਨ। ਖੱਬੇ ਦਲਾਂ ਲਈ ਸੰਕੇਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਆਪਣੀ ਕੱਟੜ ਵਿਰੋਧੀ ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖੱਬੇਪੱਖੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਪਟਣ ਲਈ ਕਾਰਗਰ ਹੈ।

ਅਜਿਹਾ ਇਸ ਲਈ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਝਾਰਖੰਡ, ਬਿਹਾਰ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿੰਡੂ ਸੋਰੇਨ, ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ, ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਅਤੇ

ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜੇਕਰ ਇਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ

ਲਈ ਇਕ ਵੱਡਾ ਧੱਕਾ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਅੱਜ ਜਿੰਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਨੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ ਜਿੱਤ ਸਕਦੀ ਸੀ।

ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਇਸ ਨੂੰ ਮਹਿਜ਼ ਇਕ ਸੰਯੋਗ

ਜਯੋਤੀ ਬਾਸੂ

ਨਹੀਂ ਮੰਨਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖੱਬੇ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੁਝਬੁਝ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਾਣਨੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਲੱਗਦਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਖੱਬੇ ਦਲ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਗੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਖੱਬੇਦਲਾਂ ਨੂੰ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਕਰਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ 'ਤੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹੇਗੀ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਮਰਨ ਅਤੇ ਜਿਊਣ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ ਅਤੇ

ਉਹ ਜਿਊਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਖੱਬੇ ਦਲ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਾਸ਼ੀਏ 'ਤੇ ਧੱਕ ਸਕਣ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨਗੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣਗੇ, ਜਿਹੜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀਤਵ ਦਾ ਇਕ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮਤਲਬ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਪ੍ਰਮਾਣੂ ਕਰਾਰ। ਇਸ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਇਸ ਸਮੇਂ ਧਰਮ ਸੰਕਟ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਕੀ ਉਹ ਅਜਿਹੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰੇਗੀ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਮਵਾਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਐਟਮੀ ਕਰਾਰ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦੇਵੇ? ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਕੀ ਕਰੇਗੀ?

ਇਹ ਤੈਅ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਾਰੀ ਖੱਬੇ ਦਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਉਹ ਕੁਲ-ਮਿਲਾ ਕੇ 40 ਸੀਟਾਂ ਤਾਂ ਲੈ ਹੀ ਜਾਣਗੇ। ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਗੈਰ ਭਾਜਪਾਈ ਸਰਕਾਰ ਖੱਬੇ ਦਲਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਨੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨਾ ਅਤੇ ਬੁੱਧਾਦੇਵ ਭੱਟਾਚਾਰੀਆ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਹਾਲੇ ਦੂਰ ਦੀ ਘਟਨਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਚਮਤਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਆਏ ਹਨ। ਇਕ ਹੋਰ ਸਥਿਤੀ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਜੇਕਰ ਭਾਜਪਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦਲ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਛੋਟੇ ਦਲਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਰਥਿਕ ਸੰਕਟ ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਸਥਿਰਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਕੂਲ ਨਜ਼ਰ ਆਏ।

ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦਾ ਹੱਲ ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਸੰਗ

ਮਰਦਾਨਾ ਤਾਕਤ ਲਈ ਸਿਹਤ ਰੀਯੋਗ ਕੋਰਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ ਤਿੱਲਾ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ)

ਇਕ ਹਫ਼ਤਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਜੀਵਨ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ—ਗਲਤ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਸ਼ੂਗਰ ਦੇ ਕਾਰਨ ਜਾਂ ਵਧਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਕਾਰਨ।

ਹਿਰੇ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ

ਮੋਟਾਪਾ ਘਟਾਓ

ਸਿਹਤ ਬਣਾਓ

ਵਾਲਾਂ ਦਾ ਝੜਨਾ

ਸ਼ੂਗਰ ਕੰਟਰੋਲ

ਇਸਤਰੀ ਰੋਗ

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫਾਰਮੇਸੀ ਜਿੱਥੇ ਮਰਦਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦਾ ਪਿਛਲੇ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਇਲਾਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਸਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹੀ (ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ) ਤੇਲ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਜਵਾਨੀ ਵਰਗੀ ਤਾਕਤ ਦੁਬਾਰਾ ਹਾਸਿਲ ਕਰੋ।

ਪੂਰਾ ਕੋਰਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਬਾਰਾ ਦਵਾਈ ਖਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ।

ਡਾ. ਨੰਦ ਕਿਸ਼ੋਰ ਚਿਬਰਾਏ
ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਰਤਨ
ਰਜਿ. ਨੰ. 59/AY/PB.

ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਭੈੜੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਤਰਨਾਕ ਅਤੇ ਗੁਪਤ ਰੋਗਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਔਰਤ ਦੇ ਕਾਬਿਲ ਨਾ ਰਹਿਣਾ, ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ, ਮਸਾਨੇ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਪਿਸ਼ਾਬ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਉਣਾ, ਖੂਨ ਨਾ ਬਣਨਾ, ਖਾਂਦਿਆਂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਸੁੱਕਦੇ ਜਾਣਾ ਆਦਿ ਤਮਾਮ ਤਕਲੀਫਾਂ ਤੋਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਈ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸਾਡੀ 50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਅਜਮਾਈ ਹੋਈ ਦਵਾਈ ਅਤੇ ਸੁਪਰ ਪਾਵਰ ਤੇਲ ਦੇ ਕੋਰਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋ। ਇਸ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਵਰਤਣ ਨਾਲ ਸੁਪਨਦੋਸ਼ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਵਾਈ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਗਏ ਗੁਜ਼ਰੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਤੋਂ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਝਲਕ ਦਿਖਾਈ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

Surajvanshi Pharmacy (R)

MANUFACTURE & EXPORTER OF HERBAL PRODUCTS

25, New Model Town, Jalandhar (Punjab) INDIA.

Contact : Dr. Shweta Oberoi E-mail : shweta077@yahoo.com

Mobile : 98155-33933 Fax : 0091-181-5062627

PUNJAB AUTO WERKS Akai Transport Corp

1930 W. Hubbard St., Chicago, IL

For Excellent Auto Body Work, Taxi Cab
Leasing, 24 Hours Towing, Complete Auto
Repair of Domestic & Foreign Cars

ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਇੰਪੋਰਟਡ ਕਾਰਾਂ ਦੀ
ਰਿਪੇਅਰ ਦਾ ਕੰਮ ਤਸੱਲੀਬਖ਼ਸ਼ ਅਤੇ ਵਾਜਬ
ਭਾਅ ਉਤੇ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

ਟੈਕਸੀ ਕੈਬ ਵੀ
ਲੀਜ਼ 'ਤੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Call
Gurcharn Singh Jhaj
Jaidev Singh Bhattal
Sukhraj Singh Takhar

Tel. 312-243-3344, 312-243-2255

Fax: 312-243-2277

ਖੇਤਰੀਵਾਦ ਹੇਠ ਬਦਲ ਰਹੇ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੇ ਸਮੀਕਰਣ

—ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਇਕੋ ਇਕ ਕੌਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਏਡੀ ਵੱਡੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸਭ ਪਾਰਟੀਆਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ-ਛੇਵੇਂ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿ

ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ

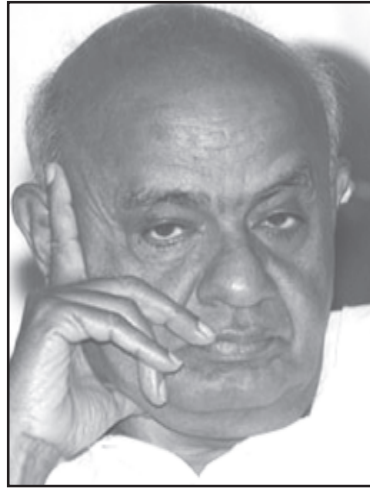
ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਜਿੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਵੱਕਤ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਕੋ ਇਕ ਪਿਰ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਹੜੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਜੋਗੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਰ ਆਪਸੀ ਪਾਟਕ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਵੀ ਏਨੇ ਜੋਗੇ ਨਾ ਰਹੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨ ਸੰਘ ਉੱਭਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੇ ਕਾਰਨ ਕਰ ਕੇ ਨਿਕਲੇ ਜਾਂ ਕੱਢੇ ਗਏ ਲੋਕ ਵੀ ਉਸੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਤੀਜੇ ਪਾਸੇ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਿਖਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਦੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਦਰਾਵੜ ਮੁਨੇਤਤ ਕਜ਼ਗਮ ਇਸ ਉਭਾਰ ਦੀਆਂ ਮੋਢੀ ਸਨ। ਹੁਣ ਉਹ ਸਥਿਤੀ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਰਾਜ ਅੰਦਰ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਈ-ਕਈ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਨ ਰਾਜਨੀਤਕ ਨਕਸ਼ਾ ਹੀ ਪਲਟਿਆ ਪਿਆ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਕਲੌਤੀ ਦਿਓ-ਕੱਦ ਪਾਰਟੀ ਹੋਣ ਦੇ ਉਸ ਪੁਰਾਣੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਉਸੇ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਕੇਰਲਾ ਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਉਲਟਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ, ਕੋਈ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਚ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਬਾਗੀ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਖੜੋਣ ਦੀ ਥਾਂ ਜ਼ਲੀਲ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਵੀ ਹਨ ਕਿ ਬਾਗੀ ਹੋਏ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੇਵਾਦਾਰ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇ ਕੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ, ਸੇਵਾਦਾਰ ਜਿੱਤ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਗੀ ਹੋਇਆ ਆਗੂ ਮੂੰਹ ਲਟਕਾ ਕੇ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਲੋਕੀ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਪਿਰ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰ ਰਹੇ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਉਸੇ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਪੂਰਾ ਧੜਾ ਪੁਰਾਣੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਦੋ ਬਦਲਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਨਿਸ਼ਾਨ ਆਸਰੇ ਲੜਿਆ, ਜਦ ਕਿ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮੁੜ ਕੇ ਬੱਝੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਨਵਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨ 'ਗਾਂ ਤੇ ਵੱਛਾ' ਅਲਾਟ ਕਰਵਾ ਕੇ ਚੋਣ ਲੜੀ ਸੀ। ਉਹ ਹਾਰ ਭਾਵੇਂ ਗਏ, ਪਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਦੇ ਕਈ ਧੜੇ, ਜੋ ਆਪੋ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਕਰਕੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਤਕੜੇ ਹੋ ਗਏ। ਫਿਰ ਜਨ ਸੰਘ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਚੱਲਣ ਲੱਗੀ, ਪੁਰਾਣੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀਆਂ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਇਹਨਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਬਾਹਰ ਆਏ, ਏਨੀ ਗੱਲ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਖਾਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਬਦਲ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਹਰਾਇਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਣਾ।

ਸਿੰਡੀਕੇਟ ਕਾਂਗਰਸ, ਸੁਤੰਤਰ ਪਾਰਟੀ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪਾਰਟੀ ਤੇ ਜਨ ਸੰਘ ਨੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੋ ਕੇ ਇੱਕ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾ ਲਈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ-ਤਾਜ਼ਾ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਫਾਰ ਡੈਮੋਕ੍ਰੇਸੀ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਜਗਜੀਵਨ ਰਾਮ

ਐਚ.ਡੀ. ਦੇਵਗੋਡਾ

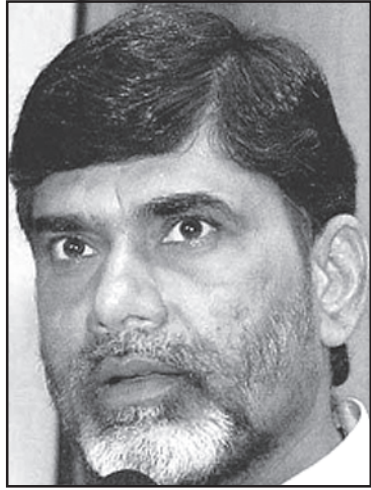
ਦੇ ਧੜੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬਦਲ ਬਣ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਜਿੱਤ ਗਈ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੀਡਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕਾਇਮ ਨਾ ਰੱਖ ਸਕੇ ਤੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਖਹਿਬੜ ਕੇ ਢਾਈ ਸਾਲਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾ ਬੈਠੇ ਸਨ।

ਅਗਲੀਆਂ ਦੋ ਚੋਣਾਂ ਫਿਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਜਾਂ ਸਾਂਝਿਆਂ ਵਰਗੇ ਬਦਲ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਲੜੀਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਮਾਰ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਸਥਿਤੀ ਉਦੋਂ ਬਦਲੀ, ਜਦੋਂ ਬੋਫਰਜ਼ ਤੋਪ ਸੌਦੇ ਦਾ ਰੌਲਾ ਪੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜਲੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡੀ ਤੇ ਜਨਤਾ ਦਲ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਜਨਤਾ ਦਲ ਨੇ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਪੁਰਾਣੀ ਜਨ ਸੰਘ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਛੱਡ-ਛਡਾਈ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟਾਂ ਦੀ ਵੱਡੀ ਪਿਰ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਤਾਲਮੇਲ ਬਿਠਾ ਲਿਆ।

ਪਾਣੀ ਲੱਭ ਚੁੱਕਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਹਾਰਦਾ, ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਖੱਬੇ ਤੇ ਸੱਜੇ ਦੇ ਵਿਚਾਲਿਓਂ ਜੋੜ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁੰਡੇ ਵਜੋਂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਉਸ ਚੋਣ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਧੁਰਾ ਨਾ ਬਣ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਰ ਗਈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਪਰ ਪਾਣੀ ਹੋਈ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ ਸਿਰਫ਼ ਵੀ.ਪੀ. ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਨਾਂਅ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤਾ ਚਿਰ ਇਕੱਠੀ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ ਤੇ ਉਸੇ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਦੇ ਧੜੇ ਨੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾ ਲਈ।

ਇਸ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਪਹਿਲਾ ਵਾਲੀ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾ ਰਹਿ ਗਈ ਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਪਿਰ 'ਚੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਬਾਕਾਇਦਾ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਬਦਲ ਨਾ ਬਣ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਬੜਾ ਹੋਕਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬਦਲ ਤਾਂ ਉਹੋ ਹੈ, ਪਰ ਦੱਖਣ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਕਿਤੇ ਆਧਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕੇਰਲਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਦੀਆਂ ਵੀਹ ਸੀਟਾਂ ਹਨ, ਉਨਤਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਵਿਚ ਇਕ ਜਾਂ ਦੂਜੀ ਪਿਰ ਦੇ ਆਸਰੇ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਸੀਟਾਂ ਕਦੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਤੇ ਕਦੇ ਗੋਲ ਆਂਡਾ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ, ਬਤਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਅਠਾਈ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਕਰਨਾਟਕ ਤੇ ਇੱਕੀ ਸੀਟਾਂ ਵਾਲੇ ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੈਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਇਹਨਾਂ ਇੱਕ ਸੌ ਸੱਤਰ ਸੀਟਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੰਗਾਲ ਦੀਆਂ ਬਤਾਲੀ ਸੀਟਾਂ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਦੇ ਆਸਰੇ ਕਦੇ ਇਕ-ਦੋ ਸੀਟਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮਿਲ ਜਾਣ, ਵਰਨਾ ਠੂਠਾ ਖਾਲੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਵ ਇਹ ਕਿ ਸਵਾ ਦੋ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਿਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੈਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੇ, ਉਹ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀ? ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਪਿਰਾਂ ਦੇ ਚਹੇਤੇ ਐਚ.ਡੀ. ਦੇਵਗੋਡਾ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ

ਚੋਗਾ ਪਾ ਕੇ ਹੁਣ ਭਾਜਪਾ ਕਰਨਾਟਕ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਇਕ ਤਕੜੀ ਪਿਰ ਬਣ ਗਈ ਹੈ, ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਨਾਲ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਵੀ ਮੋਢੇ ਉੱਤੇ ਪਰਨਾ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕੱਲੀ ਤੁਰੀ ਫਿਰਦੀ ਲੱਭਦੀ

ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ

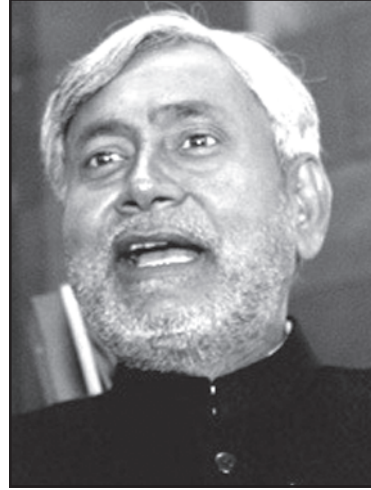
ਹੈ। ਸਾਫ਼ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪਾਰਟੀ ਤਾਂ ਹੈ, ਪਰ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਬਾਕਾਇਦਾ ਬਦਲ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ। ਜਦ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਖੁਦ ਵੀ ਹੁਣ ਇਕਲੌਤੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਬਣਨ ਜੋਗੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਗਈ।

ਇਕਲੌਤੀ ਕੌਮੀ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਾਂ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਖ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹੁਣ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਦੀਆਂ ਵੀ ਮੁਬਾਜ਼ ਹਨ ਤੇ ਛੋਟੇ-ਮੋਟੇ ਕੌਮੀ ਦਲਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀ। ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਅੱਗੇ ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਪਿੱਛੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਅੱਗੇ ਦੱਸੀ ਜਾ ਰਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਡੇਢ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਜਿੱਤਣ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੌਣੇ ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇੰਜ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਸਵਾ ਸੌ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਜੁਗਾਤ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਸਰਵੇਖਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦੋਵਾਂ ਪਿਰਾਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵੀ ਟੋਹ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਦੋ ਸੌ ਤੋਂ ਦਸ-ਬਾਰਾਂ ਸੀਟਾਂ ਵਧ ਦੇ ਕੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਮੋਰਚੇ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਤੀਹ ਕੁ ਸੀਟਾਂ ਪਿੱਛੇ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਦੀ ਬਣੇਗੀ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਤਦ ਫਿਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਿੱਦਾਂ ਦੀ ਬਣੇਗੀ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦਿੰਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਕੋ ਇਕ ਗੱਲ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਬਣ ਜਾਵੇ, ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਦਾ ਲਗਨ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਣਾ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਾ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਕਿਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣੇਗੀ ਤੇ ਪਿਰਾਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੇ ਸਰਵੇਖਣਕਾਰ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਉੱਤੇ ਹੀ ਖੜੇ ਹਨ। ਲਾਲੂ, ਪ੍ਰਸਾਦ ਯਾਦਵ ਤੇ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਜਾਂ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਰਹਿਣਗੇ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਸਰਵੇਖਣਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਵਜ਼ਨਦਾਰ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਝੱਟਪਟ ਇਹਨਾਂ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸੀਟਾਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਨਵੇਂ ਅੰਕੜੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 1996, 97, 98, 99 ਅਤੇ 2004 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਹੋ ਗਠਜੋੜ ਨਹੀਂ ਸਨ ਰਹੇ, ਜਿਹੜੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਲਈ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਕੁਝ ਧੜੇ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਚਲਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਕੁਝ ਪੁਰਾਣੇ ਨੱਕ-ਮੂੰਹ ਵੱਟ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨੁੱਕਰ ਵਲ ਗਏ ਤੇ ਬੋੜੇ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਵੱਖਰੇ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਸ ਵਾਰੀ ਵੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਾ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜੋੜੀਦਾਰ ਉਸ ਨਾਲ ਪੱਕੇ ਬੱਝੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਨਾ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਰਣਨੀਤੀ ਉੱਤੇ ਅਮਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਵੰਨਗੀਆਂ ਵੇਖਣੀਆਂ ਹੋਣ ਤਾਂ ਬਿਹਾਰ ਤੇ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਉਤੀਸਾ ਤੇ ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਤੱਕ

ਵੇਖੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਹਿਲਾ ਮਾਮਲਾ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਹੈ। ਉਤੀਸਾ ਵਿਚ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਉਸ ਨਾਲ ਸਾਂਝੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬੀਜੂ ਜਨਤਾ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਨਵੀਨ ਪਟਨਾਇਕ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਲੱਤ

ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ

ਮਾਰ ਕੇ ਐਨ ਚੋਣਾਂ ਮੌਕੇ ਵਿਹੜਿਓਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਪਾਸਿਓਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀ ਬਾਂਹ ਵਿਚ ਬਾਂਹ ਪਾਈ ਖੜਾ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਸਰਦ ਪਵਾਰ ਨਾਲ ਸੈਨਤ ਰਲਾ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਪਿਰਾਂ ਵਾਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਾਥੀ ਮਨ ਕੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦਾ ਵੀ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ, ਚੋਣਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੌਕੇ ਮੁਤਾਬਕ ਫੈਸਲਾ ਲਵੇਗਾ।

ਦੂਜਾ ਬਿਹਾਰ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਿਤੀਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਹੈ। ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡੇਜ਼ ਨੂੰ ਬੇਆਬਰੂ ਕਰ ਕੇ ਕੂਚੇ ਤੋਂ ਕੱਢਣ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿੱਬੀ ਲਾਉਣ ਦੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਂਝੇ ਜਲਸਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣ ਜਾਂ ਲਾਲ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਅਡਵਾਨੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਮੰਗਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰੋ, ਤਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਵਧੀਆ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਾਂ।”

ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲੇ ਨੱਕ ਮਰੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਤਾਰ ਮਿਲਦੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਕੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਤੇ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਉੱਤੇ ਫਾਇਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅੱਗੋਂ ਕਾਂਗਰਸੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਗੁਜ਼ਾਰੀ, ਭਰਪੂਰ ਮੋੜਵਾਂ ਹੱਲਾ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਉੱਤੇ ਕਰ ਕੇ ਸੰਕੋਤ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਵੀ ਸਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਇਕ ਸਹਿਯੋਗੀ ਹੋਰ ਘੱਟ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਲਾਲੂ ਪ੍ਰਸਾਦ ਹੁਰੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਏਨੀ ਛੇਤੀ ਜੁੜ ਨਾ ਸਕਣ ਕਰਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਉਸ ਤੋਂ

ਦੂਜੇ ਗੋੜ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ 'ਚ 55 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਿੰਗ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ : ਕੁਝ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ 23 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਵਜੇ ਤੱਕ 12 ਸੂਬਿਆਂ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੱਲ 140 ਸੰਸਦੀ ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਦੂਜੇ ਗੋੜ ਦੀ ਵੋਟਿੰਗ ਖ਼ਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਇਸ ਗੋੜ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਕਈ ਵੱਡੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਸੰਸਦੀ ਖੇਤਰਾਂ 'ਚ ਆਪਣੇ ਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ।

ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਗੋੜ ਦੌਰਾਨ 55 ਫੀਸਦੀ ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਤ ਅਧਿਕਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਗੁਹਾਟੀ 'ਚ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਨੇ ਬਾਰਾਮਤੀ 'ਚ, ਲੋਕ ਜਨ ਸ਼ਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ ਨੇ ਹਾਜ਼ੀਪੁਰ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਕਮਲ ਨਾਥ ਨੇ ਛਿੰਦਵਾੜਾ 'ਚ ਵੋਟ ਪਾਈ।

ਇਸ ਗੋੜ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਰਾਹੁਲ ਗਾਂਧੀ, ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ, ਰਾਮ ਵਿਲਾਸ ਪਾਸਵਾਨ, ਕਮਲ ਨਾਥ, ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਰਘੁਵੰਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ, ਰਘੁਨਾਥ ਝਾਮ, ਅਖਿਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ, ਸ਼ਿਬੂ ਸੋਰੇਨ ਵਰਗੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵੋਟਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਖੇਤਰਾਂ

ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਾਂਗਰਸ ਲਈ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਅੜਿੱਕਾ ਖੱਬਿਆਂ ਤੋਂ ਹੈ।

ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਹੁਣ ਉਹ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਨਹੀਂ, ਜਿਹੜੇ ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸੁਰਜੀਤ ਦੇ ਵਕਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ਰਦ ਪਵਾਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਰਦ ਯਾਦਵ ਤੱਕ ਅਤੇ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ

ਚੰਦਰ ਬਾਬੂ ਨਾਇਡੂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਨਵੀਨ ਪਟਨਾਇਕ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਵੇਲੇ-ਕੁਵੇਲੇ ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਤੋਂ ਟਿਊਸ਼ਨ ਪੜ੍ਹਨ ਆਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵੀ ਉਹ ਹਰ ਮੁਸ਼ਕਲ ਮੌਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦੌੜ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਬਣੀ ਤਾਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣੀ, ਕਾਮਰੇਡ ਸੁਰਜੀਤ ਤਾਂ ਬਿਨਾਂ ਬੁਲਾਏ ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੁਲਾਇਮ ਸਿੰਘ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਫੜ ਕੇ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਦੀ ਖੱਬੀ ਪਿਰ ਦੀ ਮੋਹਰੀ ਭਾਵੇਂ ਉਦੋਂ ਵਾਲੀ ਮਾਰਕਸੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਗਵਾਈ ਇਸ ਦੀ ਉਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਦੇ ਹੱਥ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸੁਰਜੀਤ-ਵਿਰੋਧ ਉੱਤੇ ਕੇਂਦਰਤ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਜਯੋਤੀ ਬਾਬੂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿਰਾਂ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਸਿਰਫ਼ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਪਿਰਾਂ ਨੇ ਸੁਰਜੀਤ ਹੁਰਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਦੇ ਰਾਹੀਂ ਤਜਵੀਜ਼ ਪੇਸ਼ ਕਰਵਾਈ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਹੁਰਾਂ ਦਾ ਸਾਥ ਮੰਗਿਆ ਹੁੰਦਾ, ਤਜਵੀਜ਼ ਰੱਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣੀ।

ਕਮਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਵੇਖੋ ਕਿ ਉਦੋਂ ਇਸ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਾਰਤ ਹੁਣ ਇਹ ਕਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ “ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਮੇਰੇ ਲਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਵੀ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।” ਜੇ ਉਹ ਖੁਦ ਬਣਨ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜਯੋਤੀ ਬਾਬੂ ਦੀ ਵਾਰੀ ਕੀ ਖੋਟ ਸੀ?

‘ਚ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਰਫ਼ਤਾਰ ਘੱਟ ਰਹੀ, ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਦਿਨ ਢਲਦਾ ਗਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਝਾਰਖੰਡ, ਅਸਾਮ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਇਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੋਈਆਂ। ਝਾਰਖੰਡ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਨਕਸਲੀਆਂ ਨੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਿਜ਼ਰਵ ਪੁਲਿਸ ਬਲ (ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਐਫ) ਦੇ ਇਕ ਕੈਂਪ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਅਸਾਮ 'ਚ ਵੱਖਵਾਦੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲੇ 'ਚ ਇਕ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਵੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਝੜਪਾਂ ਹੋਈਆਂ।

ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ 'ਚ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਚਾਰ ਚੋਣ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ ਚੋਣ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਹੋ ਗਈ। ਸੂਬੇ 'ਚ ਪੈ ਰਹੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਗਰਮੀ ਨੂੰ ਮੋੜਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 13 ਸੀਟਾਂ ਲਈ 1,71,78,538 ਵੋਟਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵੋਟ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ। ਬਿਹਾਰ 'ਚ ਦੂਜੇ ਗੋੜ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ 189 ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਇਲੈਕਟ੍ਰੋਨਿਕ ਮਸ਼ੀਨਾਂ 'ਚ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ 17 ਸੀਟਾਂ ਲਈ ਵੋਟਿੰਗ ਹੋਈ। ਇੱਥੇ ਵੋਟਿੰਗ ਦੀ ਫੀਸਦੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰਹੀ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ

ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ

ਜਦ ਕਿਸੇ ਕੌਮ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂਆਂ ਬਾਰੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਾਂ ਇਸਾਈ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਵਲ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਿਛਲੇ 40-50 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਆ ਵੱਤੇ ਹਨ ਜੋ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਲਿਬਾਸ ਪਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਢਾਂਚਾ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 99% ਉਹ ਹਨ ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਦਰਖਤ ਦੀਆਂ ਟਾਹਣੀਆਂ ਕੱਟ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਦੁਬਾਰਾ ਉੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਸਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਹ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਟਾਹਣੀਆਂ ਹੀ ਕੱਟਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਮਾੜੀ ਸੋਚ ਦੇ ਧਾਰਨੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਨੀਂਹ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੀ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ:

‘ਅਬ ਚਲ ਨੀਵ ਧਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਿਤ-ਨਿਤ ਚੜੇ ਸਵਾਈ’ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੇ ਨੀਵ ਇਤਨੀ ਡੂੰਘੀ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਕਿ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਵਧਦੀ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ)

ਕੁਝ ਲੋਕ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਦੇਹਰਾ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ’। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਹੁਕਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਬਾਅਦ ‘ਚ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਚਿਆ ਹੈ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ-

1) ਭੱਟ ਨਰਬਦ ਸਿੰਘ ਜੋ ਭਾਈ ਕੇਸੋ

ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਸੀ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰਤਾ ਮਿਲਣ ਸਮੇਂ ਨਾਂਦੇੜ ਸਾਹਿਬ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ:

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ‘ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ

ਲੈ ਆਉ,’ ਬਚਨ ਹੋਣ ‘ਤੇ ਭਾਈ ਦਿਆ ਸਿੰਘ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਆਏ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜ ਪੈਸੇ-ਨਾਰੀਅਲ ਅੱਗੇ ਭੇਟ ਰੱਖ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਸਰਬਤ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਬਚਨ ਕੀਤਾ- ‘ਮੇਰਾ ਹੁਕਮ ਹੈ ਮੇਰੀ ਜਗ੍ਹਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਕੋ ਜਾਨਣਾ, ਜੋ ਸਿੱਖ ਜਾਣੇਗਾ ਤਿਸ ਕੀ ਘਾਲ ਬਾਇ ਪਵੇਗੀ। ਗੁਰੂ ਤਿਸ ਕੀ ਬਹੁਤੀ ਕਰੇਗਾ। ਸਤਿ ਕਰ ਮਾਨਣਾ।’ ਇਹ ਵਾਰਤਾ ਇਸ ਰਸਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਲਿਖੀ ਗਈ।

2) ਭਾਈ ਸੋਹਣ ਲਾਲ ਸੂਰੀ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਾਂਦੇੜ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ, ਉਸਨੇ ਫਾਰਸੀ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ ‘ਉਮਦਾਤ ਤਵਾਰੀਖ’। ਇਹ ਕਿਤਾਬ 1716 ਸੰਨ ਵਿਚ ਲਿਖੀ

ਹੈ। ਉਸਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ, ‘ਹੁਣ ਤੁਹਾਡੇ ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੋਣਗੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਣਾ।’

3) ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ

ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਈ ਹੋਵੇਗੀ? ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ‘ਦੁਸਰ ਰੂਪ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਜਾਣ, ਇਨਕੇ ਅੰਗ ਮੇਰੇ ਕਰ ਮਾਨ’ ਇਹ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ‘ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਉੱਤਰ ਭਾਈ ਨੰਦ ਲਾਲ ਜੀ’ ਵਿਚ ਵੇਖ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਭਾਵ ਅਰਥ-ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਹੀ ਰੂਪ ਜਾਨਣਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰੇ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਹਨ।

4) ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ, ਜੋ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਮਹਿਮਾ ਦਾ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਨਾਂ ‘ਦਸਤੂਰੇ ਅਮਲ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ-ਲਿਖਤੁਮ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ’ ਹੈ।

ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- ‘ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ ਅਤੇ ਰੱਬ ਵਿਚ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੱਕ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਸਾਹਿਬ

ਤੱਕ ਰੱਬ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਰੱਬ ਨੂੰ ਸੰਗਤਾਂ ਮੋਢਿਆਂ ‘ਤੇ ਚੱਕ ਕੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣਾ।’ ਇਹ ਹੁਕਮ ਕਲਗੀਧਰ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਭਾਈ ਮਨੀ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੂੰ ਲਿਖਾਏ ਸਨ।

ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਹੈ ਕਿ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਵਰਖਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਦੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਚੌਵੀ ਛੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਤੇਰਾਂ ਪੂਰੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਵਾਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਤੋਂ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ, ਇਕ ਦਮ ਕੀਰਤਨ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਸੰਗਤ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਤਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਫਿਰ ਕੀਰਤਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਗਿਆਰਾਂ ਛੰਦ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੁਕਮ ਸੁਣੋ।

ਫਿਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਜਦ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਖ-ਆਸਣ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ‘ਜਿੱਥੇ ਜਾਇ ਬਹੇ ਮੇਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੋ ਬਾਣ ਸੁਹਾਵਾ ਰਾਮ ਰਾਜੇ।’

5) ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਉਚਾਰੀ ਹੈ:

ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਬਾਨੁ॥ (ਅੰਗ 1226)

6) ਜਦੋਂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਇਕੱਠੀ ਕਰਕੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹ ਗ੍ਰੰਥ ਕਿੱਥੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਚਨ ਕੀਤੇ ‘ਜਿਸ ਪਲੰਘ ਤੇ ਅਸੀਂ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੁੰਦੇ ਸੀ, ਉਸ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕਰ ਦੇਵੋ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਭੁੱਜੇ ਆਸਣ ਲਾਵਾਂਗੇ।

ਉਪਰ ਲਿਖੀਆਂ ਕੁਝ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ। ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀਰਾਂ ਨੂੰ ‘ਸੋਝੀ’ ਪੈ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ‘ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਜੀ ਮਾਨਿਉ, ਪ੍ਰਗਟ ਗੁਰਾਂ ਕੀ ਦੇਹ’ ਦੇ ਉਲਟ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੇ ਅਜੇ ਵੀ ਸੋਝੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਤਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰੀਏ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: ‘ਕਹਤ ਸੁਨਤ ਕਿਛੁ ਸਾਂਤਿ ਨ ਉਪਜਤ ਬਿਨੁ ਬਿਸਾਸ ਕਿਆ ਸੇਖਾਂ’ (ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਨਾਲ, ਸਾਂਤੀ ਨਹੀਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਇਆ) (ਅੰਗ 1221)। ਫਿਰ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਅੱਗ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰ

ਘਰ ਬਸਤੀ ਰਾਖ ਸ਼ਹਿਰ ਰਾਖਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਭਿਤ ਰਿਹੈ। ਜਿੰਦਾ ਰਹੀ ਪਰ ਮੇਰੀ ਆਸ ਇਰਾਦਾ ਵੀ ਦ੍ਰਿਤ ਰਿਹੈ। ਬਾਬਰ ਮੰਨੂੰ ਹਿਟਲਰ ਮੁੜ ਮੁੜ ਆਉਂਦੇ ਜਾਪਦੇ, ਸ਼ਹਿਰ ਮੇਰਾ ਪਾਣੀ ਕਦੇ ਅੱਗ ਵਿਚ ਘਿਰ ਰਿਹੈ। ਸੁਣਿਐ ਪਾਪੀ ਮਾਰਨ ਲਈ ਪਾਪ ਹੁੰਦਾ ਮਹਾਂ ਬਲੀ, ਕੀ ਹੋਵੇਗਾ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਜੋ ਫਿਰ ਰਿਹੈ। ਮੌਤ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਆਈ ਕਈ ਵਾਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ, ਹਰ ਵਾਰ ਕੋਈ ਮਸੀਹਾ ਦਿੰਦਾ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਰਿਹੈ। ਉਂਵ ਤਾਂ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਖਸ ਕੰਡਾ ਬਣ ਚੁਕੈ, ਕੌਣ ਹੈ ਜੋ ਬਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ਬੂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਦੇ ਬਿਖਰ ਰਿਹੈ। ਬੇਸ਼ਕ ਅੱਗ ਬਹੁਰੰਗੀ, ਲੱਗੀ ਹੈ ਹਰ ਘਰ ਅੰਦਰ, ਹਰ ਘਰ ਅੰਦਰ ਖੁਸ਼ਬੂ ਦਿੰਦਾ ਫੁੱਲ ਵੀ ਹੈ ਖਿਤ ਰਿਹੈ। ਚੰਨ ਤੇ ਕਦੇ ਮੰਗਲ ਤੇ ਜਾਵਾਂ ਤੈਨੂੰ ਭੁੱਲਾਉਣ ਲਈ, ਕੌਣ ਹੈ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਜੋ ਫਿਰ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਸਿਮਰ ਰਿਹੈ। ਬਸਤੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕੁੱਦੇਵਾਲ ਟੁਰ ਗਿਆ ਹੈ ਬਹੁਤ ਦੂਰ, ਉਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਕੈਨਵਸ ਤੇ ਯਾਦਾਂ ਚਿਤਰ ਰਿਹੈ। ਕੁੱਦੇਵਾਲ ਕੀ ਉਹਦਾ ਜੀਣਾ ਜੋ ਮਰ ਮਰ ਕੇ ਜੀਵਿਆ, ਪਾਰ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਕਰ ਗਿਆ ਜੋ ਖੜਾ ਸਥਿਰ ਰਿਹੈ।

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਕੁੱਦੇਵਾਲ

ਬੇ-ਰੁਤੀ ਪਤਝੜ

ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਯਾਦ ਉਹ ਪਤਝੜ ਬੇ-ਰੁਤੀ, ਜਦ ਪੱਤੇ ਝੜੇ ਮਨ ਬਹਾਰਾਂ ਦੀ ਰੁਤੋਂ। ਹਰਿਆਵਲ ਨ ਆਈ ਮਹਿਕਾਂ ਉਹ ਵੰਡਦੀ, ਤੱਤੀ ਹਵਾ ਸੀ ਉਹ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁਤੋਂ। ਬਦਲੀ ਹਵਾ ਸੰਗ ਆਪਣੇ ਵੀ ਬਦਲੇ, ਦੁਸ਼ਮਣ ਦਾ ਦਸਤਾ ਬਣੇ ਜਾ ਉਹ ਕੁਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਫੜਿਆ ਕੁਹਾੜਾ ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ, ਚਲਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਆਪਣਿਆਂ ਉਤੇ। ਕਹਿਰਾਂ ਦੀ ਝੁਲੀ ਹਨ੍ਹੇਰੀ ਉਹ ਐਸੀ, ਬਹਾਰਾਂ ਨਾ ਆਈਆਂ ਅਜੇ ਤੱਕ ਮੁੜਕੇ। ਮਜਹਬੀ ਵੰਡੀਆਂ ਉਸ ਐਸੀਆਂ ਪਾਈਆਂ,

ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰ

‘ਸਤਿਗੁਰ ਨ ਸੇਵਹਿ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਗਵਾਰਾ’ (ਅੰਗ 115)

(ਜੇ ਸਤਿਗੁਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਮੂਰਖ ਹਨ, ਅੰਨ੍ਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਗਵਾਰ ਹਨ)।

ਫਿਰ ਤੀਜੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: ‘ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਗ ਆਈਆ,

ਸ਼ਬਦਿ ਨਾ ਲਾਗੋ ਭਾਉ॥

ਉਸ ਨੇ ਸੁਖ ਨਾ ਉਪਜੇ ਭਾਵੇ

ਸਉ ਗੇਤਾ ਆਵਉ ਜਾਉ॥’ (ਅੰਗ 591)

(ਜਿਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ‘ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਸੈਂਕੜੇ ਵਾਰ ਆਵੇ-ਜਾਵੇ, ਉਸਨੂੰ ਸੁੱਖ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ)।

‘ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਵੇ ਗੁਨਹਗਾਰ ਤਾਂ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ॥’ (ਅੰਗ 469) (ਜੇ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਬੰਦੇ ਹੀ ਪਾਪੀ ਹੋਣ ਤਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ ਸਾਧ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਾ ਕਰੇ)।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ: ‘ਅਤਿ ਸੁੰਦਰ ਕੁਲੀਨ ਚਤੁਰ ਮੁਖਿ ਛਿਆਨੀ ਧਨਵੰਤ॥’

ਮਿਰਤਕ ਕਹੀਅਹਿ ਨਾਨਕਾ ਜਿਹ ਪ੍ਰੀਤਿ ਨਹੀਂ ਭਗਵੰਤ॥’ (ਅੰਗ 253)

(ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਇਨਸਾਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੋਹਣਾ ਹੋਵੇ, ਉੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਹੋਵੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਅਕਲਮੰਦ ਹੋਵੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ, ਫਿਰ ਵੀ ਜੇ ਉਸਨੂੰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਰਦਾ ਲਾਸ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ)।

‘ਉਆ ਤੇ ਉਤਮੁ ਗਨਉ ਚੰਡਾਲਾ॥

ਨਾਨਕ ਜਿਹ ਮਨਿ ਬਸਹਿ ਗੁਪਾਲਾ॥’

(ਅੰਗ 253)

(ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਗਿਆਨੀ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਇਕ ਚੰਡਾਲ ਹੀ ਚੰਗਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਰੱਬ ਵਸਦਾ ਹੈ)।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਬੜਾ ਸਾਫ਼ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਮਾਡਰਨ ਸਿੱਖ ਉਸ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਤੋੜ ਮਰੋੜ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸਰਧਾ ਘਟਾਈ ਜਾ ਸਕੇ। ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੀ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ‘ਤੇ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਇਹ ਸੱਜਣ ਹੀ ਦੱਸ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੀ ਇਹ ਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ਣ ਤਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ‘ਤੇ ਆ ਸਕਣ।

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦਾ ਵਿਸਾਖੀ ਮੇਲਾ

ਕਰਕੇ ਇੰਜ ਜਾਪਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਅਸਲੀਅਤ ਵਿਚ ਵਪਾਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।

ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਕੌਰ ਮਾਵੀ ਨੇ ਬਾਖੂਬੀ ਕੀਤਾ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ‘ਤੇ ਪਤਵੰਤੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਆਖਦਿਆਂ ਵਿਸਾਖੀ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਏਰੀਏ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨਟਕੀ, ਵੈਸਟ ਵਰਜੀਨੀਆ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਤੋਂ ਦਰਸ਼ਕ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਓਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਦਿਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਕੈਲਮਜੂ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ.ਐਸ. ਲੂਈਸਵਿਲ, ਕੈਨਟਕੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨੇ ਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫਰਾਂ ਅਤੇ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਯਾਦਗਾਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਮੈਂਬਰ ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਫਟ ਕਾਰਡ ਤਕਸੀਮ ਕੀਤੇ। ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਹੌਸਲਾ ਅਫਜ਼ਾਈ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਪਿਕਨਿਕ ਅਤੇ ਲੰਚ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਸਕਿਓਰਟੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਅਮਰਜੀਤ ਅਗਰਵਾਲ ਅਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਖਾਣਾ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਕਲੱਬ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰਾਂ/ਮੈਂਬਰਾਂ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਸੁਖਚੈਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਘੁੱਮਣ, ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਵੀ, ਹਰਬੰਸ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਫੰਟੂ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਰਨੀ, ਜਗਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਗੁਰਜੰਟ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨੂੰ ਨੇਪਰੇ ਚਾੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਖਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ।

ਲੈਨਸਿੰਗ ’ਚ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦਾ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਜਿਸ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿੱਖ ਵੱਸੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੀਆਂ ਨਿੰਗਰ ਕਦਰਾਂ ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਉਪਰਾਲੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਹੀ ਉਪਰਾਲੇ ਤਹਿਤ 18 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਲੈਨਸਿੰਗ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਲੋਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ

ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਸੰਗਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਰ ਜਿਉਂ ਹੀ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਛਤਰਛਾਇਆ ਹੇਠ ਅੱਗੋਂ ਵਧਿਆ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਦੀ ਰੌਣਕ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਾਉਂਦੀਆਂ ਹੀ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਹਾਜ਼ਰ ਸੰਗਤਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਕਾਫੀ ਵੱਡੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਸੀ ਕਿ ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆਨਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਕੇਸਰੀ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਪਾਈ, ਕੇਸਰੀ, ਨੀਲੀਆਂ

ਅਤੇ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਜੇ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਿੱਖ ਸੈਂਟਰ ਜਿਸ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਸਦਕਾ ਇਹ ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਰਫੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਚੱਜਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੇ ਲੋਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਚੰਗੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕੀਤਾ।

-ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ
630-440-3458

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਉਦਾਸੀ ਤੇ ਪਾਸ਼:ਬਨਾਮ ਰਾਜਿੰਦਰ ‘ਰਾਹੀ’

ਚਰਚਾ

ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁਕੰਮਲ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸੂਝਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪਾਲ ਕੇ ਜਿੰਨਾ ਮਰਜ਼ੀ ਆਫਰਿਆ ਫਿਰੇ। ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਵੀ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਵਿਦਵਾਨ ਮੰਨੀ ਜਾਏ, ਪਰ ਉਸਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਵੀ ਇਹ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ‘ਵਿਦਵਾਤ’ ਤੇ ‘ਬੌਧਿਕਤਾ’ ਦੀਆਂ ਕੂਹਣੀਆਂ ਅਤੇ ਗੋਡੇ ਮਾਰ ਕੇ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਛਿੱਲਦਾ ਫਿਰੇ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ (ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ) ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੀ ਚਾਮਲੂ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਉਸਨੇ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਵਾਲੀ ਕਿਤਾਬ ਦੀ

ਅਤਰਜੀਤ

ਸੰਪਾਦਕੀ ਅਤੇ ਪੁਸਤਕ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਉਲ-ਜਲੂਲ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਉਸ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੇ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਨੇ ‘ਉਹ ਜਾਣੇ’ ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਵੇਲੇ ਵੱਟੀ ਚੁੱਪ ਦਾ ਇਸ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲਾਭ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸੰਤ ਰਾਮ ‘ਉਦਾਸੀ’ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਮਹਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਮਕਬੂਲ ਹਨ, ਜਿੰਨੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਸਨ, ਬਲਕਿ ਉਦੋਂ ਵੀ ਵਧ ਕੇ ਹਨ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਅ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਇਕਦਮ ਕਾਵਿ ਬੁਲੰਦੀ ‘ਤੇ ਅੱਪੜਿਆ, ਉਹ ਉਸਦੇ ਸਰੋਦੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਸਦਕਾ ਸੀ। ਉਦਾਸੀ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਕਿਰਤੀ ਵਰਗ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਉਤਨਾ ਹੀ ਉੱਤਰਿਆ ਜਿੰਨਾ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੇ। ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਦੇ ਨਾਲ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਝੁਕਾਅ ਕੁਝ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਟੇਜਾਂ ਵਲ ਹੋ ਗਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿੱਖ-ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤੱਤ ਵਾਲੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਸਿੱਖ ਹਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਉਦਾਸੀ ਲਾਲ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਵੀ ਗਾ ਆਇਆ। ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਵਲੋਂ ਜਦੋਂ ਉਸਨੂੰ ਸਿੱਕਿਆਂ ਨਾਲ ਤੋਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ‘ਬੇੜੀ ਬਹੁਤ ਘੁਰ-ਘੁਰ ਅਤੇ ਦੁਰ-ਦੁਰ’ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਕੋਈ ਲਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਆਪਣੀ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਘੱਟ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਦਖੋਈ ਬਹੁਤੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਏਡਾ ਸ਼ੈਤਾਨ ਹੈ ਤੇ ਸ਼ਾਤਿਰ ਦਿਮਾਗ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਬਦਖੋਈ ਵਾਲੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੱਢਵਾ ਕੇ ਆਪ ਬਰੀ ਹੋਣ ਦੀ ਚਲਾਕੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਅਤੇ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਖੜ੍ਹਾਉਂਦਿਆਂ, ਜਾਤੀ-ਪਾਤੀ ਮੁੱਦੇ ਉਛਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਕੌਣ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕਿ ਦੋ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਕਦੇ ਸਮਾਨੰਤਰ ਰੇਖਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਨਾਲ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਚਲਦੀਆਂ। ਆਰਥਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪਿਛੋਕੜ, ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਉੱਪਰ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ। ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਸਤੇਵੇਂ ਜਾਂ ਲੁੱਚਪੁਣੇ ਤਹਿਤ ਹਵਾ ਦੇਣੀ ਕਿੱਥੋਂ ਦੀ ਮਾਰਕਸੀ-ਲੈਨਿਨੀ ਸੋਚ ਹੈ? ਲੇਖਕ ਦੀ ਇਸ ਗੱਲ ਵਿਚ ਸਿਆਣਪ ਅਤੇ ਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ, ਜੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਮਰਹੂਮ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀ ਦੇ ਮਰਨ ਉਪਰੰਤ ਉਸਦੇ ਪੋਤਰੇ ਫਰੋਲ ਕੇ ਉਸਦੀ ਨਿੱਜੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਤਰਾਅ ਸਮੇਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦਰਕਿਨਾਰ ਕਰਕੇ ਉਸਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ ਉੱਪਰ ਨਿੱਗਰ ਚਰਚਾ ਛੇੜਦਾ। ਇਹਦੀ ਬਜਾਏ ਉਹ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਦਾ ਪਰਪੱਚ ਰਚ ਕੇ, ਇਨਕਲਾਬੀ ਖੇਮੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ, ਪਾਸ਼ ਦੇ ਕੱਦ ਨੂੰ ਛਾਂਗਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ-

“ਸਿਰਫ ਉਸਦੀ (ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ) ਜੰਮਣ ਭੋਇਂ ਰਾਏਸਰ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੋਰ ਕਸਬਿਆਂ ਵਿਚ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਵਲੋਂ ਇੱਕਾ-ਦੁੱਕਾ ਮੇਲਿਆਂ ਜਾਂ ਸੁਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਕਤ ਦਾ ਤਕਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਤੋਂ ਦੋ ਸਾਲ ਬਾਅਦ 23 ਮਾਰਚ 1988 ਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਇਆ, ਉਸਦਾ ਸਮਕਾਲੀ

ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਜਿਥੇ ਪਾਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ’ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕੁਝ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹਿਸ ਅਜੇ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਉਤੇ ਵੀ ਛਪਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਅਤਰਜੀਤ ਅਤੇ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਿਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਸਿਰਫ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੰਚ ਦੇਣ ਲਈ ਇਹ ਲਿਖਤਾਂ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਵੀ ਪਾਸ਼ ਜਿਥੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪੱਧਰ ‘ਤੇ ਮਕਬੂਲ ਹੋਇਆ, ਉਥੇ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਉਸਦੇ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਹੀਰੋ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਸ਼ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਤੁਰਤ-ਫੁਰਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।”

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅੱਗੇ ਬੇਹੁਦਗੀ ਦੀ ਹੱਦ ਟੱਪਦਿਆਂ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ “ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਸੁਆਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਮੌਤ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕੀ ਪਾਸ਼ ਦੀ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਸਾਡੇ ਸ਼ਹੀਦਪ੍ਰਸਤ (ਬੁੱਤ ਪੂਜ) ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ ਜਾਂ ਵਕਤ ਨੇ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ‘ਤੇ ਹੀ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ?”

ਨਹੀਂ ਰੀਸਾਂ! ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਣਾ ਇਸ ਬੰਦੇ ਲਈ ਕੋਈ ਅਰਥ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਤਾਂ ਡਾ. ਵਿਸ਼ਵਾ ਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ, ਸੁਮੀਤ, ਜੈਮਲ ਪੱਤਾ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਮਾਨ (ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੋਕ) ਜੋ ਉਸ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਲਏ, ਮਹਾਨ ਹਨ। ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਹੀਰੋ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਾਰਸ ਜਰੂਰ ਹਨ-ਹੀਰੋ ਹਨ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹੀਰੋ।

ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਲਿਖਦਾ ਹੈ- “ਦੇਵੇਂ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਵਕਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਧਰੁ ਤਾਰੇ ਵਾਂਗ ਚਮਕੇ। ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਮਿਲੀ। ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਜ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਦੀ ਕਰੋਪੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਿਆ।” ਕਿੰਨਾ ਚੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਜੇਕਰ ਸਾਡਾ ਇਹ ‘ਵਿਦਵਾਨ’ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਾ, ਪਰ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸਦੇ ਜਿਹਨ ਵਿਚ ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਜ਼ਹਿਰ ਭਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਜ਼ਹਿਰ ਦੇ ਅਸਰ ਅਧੀਨ ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ : “ਅੱਜ ਦੇਵਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਛੋਟਾ ਕਵੀ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਦਰਮਿਆਨ ਗੰਭੀਰ ਵਖਰੇਵੇਂ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਸਨ।” ਜੇ ਰਾਹੀ ਸ਼ਬਦ ਰਾਜਸੀ ਵਖਰੇਵੇਂ ਲਿਖਦਾ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਬਣਦੀ। ਉਸਦੇ ਇਸ ਵਾਕ ਵਿਚੋਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਨਿੱਜੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦੀ ਬੋ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਰ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ, ਦੋਹਾਂ ਕਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਮ.ਲ. ਵਾਲੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਅੱਡੀ ਹੇਠ ਨੱਪ ਕੇ, ਬਾਬੂ ਕਾਂਸੀ ਰਾਮ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮਾਇਆਵਤੀ ਵਾਲੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਦਾ ਹੈ।

“ਉਦਾਸੀ ਜਿਥੇ ਹਰਮਨ-ਪਿਆਰਾ ਕਵੀ ਤੇ ਗਾਇਕ ਸੀ, ਉਥੇ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਗਰੀਬ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਪੱਖੋਂ ਨੀਵੇਂ ਪੱਧਰ ਵਾਲੇ ਖੇਤ ਮਜ਼ਦੂਰ, ਮਜ਼੍ਹਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰਥਿਕ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਦਕਿ ਪਾਸ਼ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਜੱਟ, ਫੌਜੀ ਤੇ ਉੱਚ ਸੱਭਿਆਚਾਰੀ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹਿਆ-ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀਆਂ, ਅੰਗਲੀਆਂ-ਸੰਗਲੀਆਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੱਕ ਫੈਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ।”

ਇਥੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬਸਪਾਵਾਦੀ, ਨਵਮੰਨੁਵਾਦੀ ਸੋਚ ਲਈ ਮੁਬਾਰਕਬਾਦ ਹੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਦੋ ਇਨਕਲਾਬੀ ਕਵੀਆਂ, ਦੋ ਰਾਜਸੀ ਸਮਝਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦਾ ਫਾਨਾ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਦੇ ਸੰਘ ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਉੱਤਰ ਜਾਏ, ਪਰ ਗਰੀਬ ਦਲਿਤ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ ਹੋ ਕੇ ਵੀ, ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੇਰੇ ਸੰਘੋਂ ਹੇਠ ਨਹੀਂ ਉੱਤਰਦਾ। ਮ.ਲ. ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਇੰਨੀ ਅਸਲੀਲ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਵੇਂ ਪਚ ਗਈ, ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ।

ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਸਕੇ ਸਬੰਧੀ ਵੀ ਇਸ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਚਾਲਬਾਜ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਰਹੇ। ਕਿੱਡੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ

ਨਾਲ ਉਹ ਮਾਰਕਸੀ-ਲੈਨਿਨੀ ਪੈਂਤੜੇ ਲੈਂਦਾ ਬਸਪਾਵਾਦੀ ਤੇ ਕਦੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੋਚ ਦੀ ਤਰਜ਼ਮਾਨੀ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਆਪ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਬਣੇ ਜਾਂ ਬਸਪਾਵਾਦੀ ਬਣੇ, ਉਸ ਦੇ ਨਿੱਜ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੀ ਲਗਾਓ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸਾਡੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਤੁੰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਚੈ ਸਾਨੂੰ ਦਰਦ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ। ਬੜੀ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਉਹ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਪਰ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਕਾਲਖ ਪੋਚਣ ਦੀ ਕਰਤੂਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਰੂ ਸਤਵਰਗ, ਸੁਰਜੀਤ ਅਰਮਾਨੀ, ਜਗਰਾਜ ਪੋਲਾ, ਕਰਮਜੀਤ ਜੋਗਾ, ਗੁਰਦਾਸ ਘਾਗੂ ਆਦਿ ਦੇ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਤਸਦੀਕ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਫੋਨ ‘ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਰਾਹੀ ਦਾ ਪੱਖ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਹਰੇਕ ਨੇ ਇਹੋ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਮੱਧਕਾਲੀ ਦੌਰ ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਦਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਉਲੂਮੇ ਵਾਲੀ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ? ਹਰ ਕੌਮ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਵਿਰਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਅਤੇ ਅਗਵਾਈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਲੋਕ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਜਰੂਰੀ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਉਪਰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਰਾਹੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਵਾਰ ਵਾਰ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਨਕਸਲੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਤਰਾਅ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਐਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦੌਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਥਿੜਕਣ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਘਾਗ ਖਾੜਕੂ, ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਗੋਡੀਂ ਲੱਗ ਕੇ ਰੂਪੋਸ਼ੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ‘ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹਨ, ਪਰ ਰਾਹੀ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਇਕ ਵੀ ਲਿਖਤ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮੂਹਰੇ ਰੱਖੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਅਕਾਲੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਜਾਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਟੇਜਾਂ ਦੇ ਮੱਧਮ ਪਏ ਦੌਰ ਵਿਚ ਜੇ ਇਕ ਕਵੀ ਕੁਝ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਕਵੀ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵੀ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਇਹ ਕੋਈ ਜੱਗੋਂ ਤੇਰੂਵੀਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਗਈ।

ਇਹ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਾਸ਼ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਸੁਖਸੀਅਤਾਂ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਜੂਦ ਤੇ ਮਰਨ ਤੱਕ ਦਾ ਅਮਲ ਵੀ ਇਕ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਕੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਲਈ ਫ਼ਖਰਯੋਗ ਹਨ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਵੀ ਇਹ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਰਚਨਾਤਮਕ ਬੌਧਿਕ ਸਤਰ ਇਕ ਸਮਾਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤਦ ਵੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਪਾਸ਼ ਨੇ ਉੱਚ ਬੌਧਿਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕਾਵਿ ਮੁਹਾਵਰਾ ਸਿਰਜਿਆ, ਜੋ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੀਵਤ ਰਹੇਗਾ। ਉਦਾਸੀ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਰਚਨਾਵਾਂ ਜੋ ਵਕਤੀ ਉਬਾਲ ਦੀ ਉਪਜ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਪਰ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਰਦਸ਼ ਚੜ੍ਹ ਹੀ ਜਾਣੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀਆਂ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਈ ਜਣਿਆਂ ਦੀਆਂ ਅੱਤਵਾਦੀ ਦੌਰ ਸਮੇਂ ਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਦੀਵੀਂ ਮੁੱਲ ਦੀਆਂ ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਗੱਲ ਖੁਦ ਰਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਵੀ ਇਕਬਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ-

“ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਕਿ ਕੀ ਵਕਤ ਨੇ ਹੀ ਉਦਾਸੀ ਦੀ ਕਾਵਿ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕਤਾ ‘ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਦਲਦੀ ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚੋਂ ਅਜਿਹਾ ਸੁਆਲ ਉਠਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਉਦਾਸੀ ਨੇ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਕਤ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਰਣੈ ਰਾਹੀਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅਰਧ ਜਗੀਰੂ ਅਰਧ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਣ ਰਾਹੀਂ, ਨਵ ਜਮਹੂਰੀ ਇਨਕਲਾਬ ਵਿਚ

ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਘੇਰਨ ਦੀ ਯੁੱਧ ਨੀਤੀ ਅਪਣਾਈ ਸੀ।...ਆਪ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਉਸਨੇ ਆਪ ਹੀ ਜਵਾਬ ਵੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, “ਉਦਾਸੀ ਅਤੇ ਪਾਸ਼ ਦੀ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਜਿਥੋਂ ਤਕ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਲਗਦਾ ਹੈ, ਇਹ ਜਿਥੇ ਸਾਡੇ ਬੁੱਤ ਪੂਜ ਸੰਸਕਾਰਾਂ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ, ਉਥੇ ਕਿਧਰੇ ਮਰਦਾਨੇ ਤੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਵਾਲਾ ਫਰਕ ਤਾਂ ਅਸਰ ਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ?” ਉਸਨੂੰ ਏਨੀ ਕੁ ਸਮਝ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੀ ਕਿ ਉਸਨੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪੰਜ ਸੌ ਅੱਠਤੀ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਮਾਜਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ, ਆਰਥਿਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਬੜੀ ਹੀ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਇਕ ਫਲਸਫਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਰਦਾਨਾ ਰਾਗ ਵਿੱਦਿਆ ਦਾ ਉਸਤਾਦ ਰਾਹੀ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਪੇਤਲੀ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਉਹ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿ ਮਰਦਾਨੇ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਬਾਣੀ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਦੀ ਪਦਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ? ਪਾਸ਼ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦੀ ਬੇਵਕੂਫੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੀ ਸਾਡਾ ਇੰਨੇ ਕੁ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸਰਦਾ ਕਿ ਪਾਸ਼ ਪਾਸ਼ ਸੀ ਤੇ ਉਦਾਸੀ ਉਦਾਸੀ। ਪਾਸ਼ ਨਾਲ ਤਾਂ ਰਾਹੀ ਕੋਈ ਕਿਤ ਕੱਢਦਾ ਹੈ,

ਇਹ ਕੈਸੀ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਹੈ ਕਾਮਰੇਡੋ!

ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀ ਬੁਖਲਾਹਟ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਲੁੱਟ ਕੇ ਲਏ ਗਏ ਹੋਣ। ਐਨਾ ਰੋਣਾ ਪਿੱਟਣਾ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਵੇਖਿਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਮੈਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਇਥੇ ਸਟੇਜ ਤੇ ਬੋਲਦੇ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਇੰਟਰਨੈਟ ‘ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਪੀਚਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਗਲਤ ਲੱਗ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪਏਗੀ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵੇਲੇ ਤੇ ਬੋਲਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਉਹ ਦਲੀਲ ਤੇ ਤਹਿਜ਼ੀਬ ਦਾ ਪੱਲਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦਾ। ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ।

ਜਦੋਂ ਕਾਮਰੇਡ ਸਰਦਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ‘ਖਾਲਸਾ’ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਗੌਰਵ ਘਟਦਾ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਹਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਕਾਮਰੇਡੀ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਵਸੀ ਹੋਈ ਘੋਰ ਨਫਰਤ ਜਰੂਰ ਜਾਹਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ ਜਾਂ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਜੇਕਰ ਪਾਸ਼ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਐਨਾ ਲੋਹਾ ਲਾਘਾ ਹੋਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ ਸੀ? ਕੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਠਰੱਮੇ ਤੇ ਦਲੀਲ ਨਾਲ ਜੁਆਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰਬਚਨ, ਇਹ ਰੱਬ ਜਾਣੇ ਕਿ ਉਹ ਸਿੰਘ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਮ ਜਾਂ ਦਾਸ, ਨਾਂ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਲੇਖਕ ਨੇ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਐਨਾ ਤੜਫਣ ਤੇ ਸ਼ਨ-ਭੁੱਜਣ ਵਾਲੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਸੀ? ਪਾਸ਼ ਕੋਈ ਪੈਗੰਬਰ ਜਾਂ ਦੇਵਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵੱਖਰੀ ਰਾਇ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਸਕਦਾ। ਲੱਖ ਸੋਚਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪੈ ਸਕੀ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹੀ ਤੇ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਖਿਲਾਫ ਐਨਾ ਹਲਕਾਅ ਕਿਉਂ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ? ਮੇਰੇ ਤਾਇਆ ਜੀ 5-6 ਸਾਲ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨਾਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰਾ ਚੱਕਰ ਕੀ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਾਫੀ ਪਿਆਰ ਤੇ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਧ ਪਚੱਧੀ ਗੱਲ ਹੀ ਸਮਝ ਪਈ। ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਨ। ਉਹ ਪੀ.ਏ.ਯੂ. ਵਿਚ ਪੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਤਾਇਆ ਜੀ ਉਸ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਭੈੜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਾਮਰੇਡ ਬੰਦੇ

ਜਦੋਂਕਿ ਉਦਾਸੀ ਨਾਲ ਹੋਜ਼ ਜਤਾਉਣ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਸਿਵਾ ਫਰੋਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਆਉ ਰਾਹੀ ਦੇ ਸੱਚ ਦੇ ਵੀ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰ ਲਈਏ “...ਅਤੇ ਮੈਂ ਸਤੰਬਰ 1986 ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਬੀ ਚੌੜੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸਨੇ ਨਕਸਲਬਾਤੀ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ, ਜੋ ਉਸਦੇ ਪਹਿਲੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਉਲਟ ਸਨ। ਅਕਾਲੀ ਮੋਰਚੇ, ਖਾਲਿਸਤਾਨੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ‘ਤੇ ਹੋ ਰਹੇ ਜਬਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਉਸਨੇ ਬੜੀਆਂ ਬੇਬਾਕ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ।” ਰਾਹੀ ਦੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਹ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦੇ ਕਿ ਉਦਾਸੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤੀਬੱਧਤਾ ਤਿਆਗ ਕੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਰੋਦੀ ਗੀਤਕਾਰੀ ਅਤੇ ਗਾਇਕੀ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਬੁਲੰਦ ਸੀ, ਜਿਸਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ, ਸ਼ਬਦ ਚੋਣ, ਤਸ਼ਬੀਹਾਂ, ਅਲੰਕਾਰਕ ਜੁਗਤਾਂ ਤੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਮਝ ਦੀ ਗੱਲ, ਮੁਕੰਮਲ ਪੁਖਤਗੀ ਨਾਲ ਕਹਿ ਸਕਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਅਜੇ ਤੱਕ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਗੀਤਕਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੀ। ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਹਾਸਲ ਸੀ।

“ਜਿੱਥੇ ਬੰਦਾ ਜੰਮਦਾ ਸੀਰੀ ਹੈ, ਟਕਿਆਂ ਦੀ ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਪੰਜੀਰੀ ਹੈ, ਬਾਪੂ ਦੇ ਕਰਜ਼ਾ ਦਾ ਸੂਦ ਨੇ, ਪੁੱਤ ਜੰਮਦੇ ਜਿਹੜੇ।

ਤੂੰ ਮਘਦਾ ਰਹੀਂ, ਵੇ ਸੂਰਜਾ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ ‘ਤੇ)

ਮਾੜੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਟੀ ਅਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹਾ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੱਚੇ ਸੁੱਚੇ ਤੇ ਗਿਆਨਵਾਨ ਹੋਣ ਦਾ ਭਰਮ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ ਇਹ ਭਰਮ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਜੋਗੇ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੰਦਾ। ਰਾਹੀ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੇ ਚੱਜ ਲੱਛਣ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਰਾਹੀ ਦੀਆਂ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਹਨ, ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵਿਰੋਧ ਝੱਲਣ ਦਾ ਮਾਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਰੋਧੀ ਮਗਰ ਕਿਵੇਂ ਲਾ-ਲਾ ਲਾ-ਲਾ ਕਰਕੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਤਾਇਆ ਜੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤਜਰਬੇ ਚੋਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਵਿਚ ਦੋ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਮਤੇ ਵਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲਗਨ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਬੜਬੋਲੇ ਤੇ ਸੜੀਅਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਚੁੱਪ ਚਾਪ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦੂਜੀ ਕਿਸਮ ਦੇ ਲੋਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਨੁਕਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਉਸਾਰੂ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਾਂ ਨਾਲੋਂ ਨਿੰਦਿਆ ਪੜਚੋਲ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਰੁਚੀ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਗਜ਼ ਅੰਦਰ ਈਰਖਾ, ਸਾੜੇ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਜਰਮ ਕੁਰਬਲ ਕੁਰਬਲ ਕਰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਜਸਵੀਰ ਸਮਰ ਹਕੀਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਕਰਦਾ ਤੇ ਕਮਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਅੰਦਰ ਉਸ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ ਬਣਦੀ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੀ ਚੁਗਲੀ ਨਿੰਦਿਆ ਅਤੇ ਬਦਖੋਈ ਕਰਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੱਥੋਂ ਆਈ ਹੈ? ਉਸ ਨੂੰ ਕਹੋ ਕਿ ਚੰਦਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਛੱਡਕੇ ਚੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੱਤ ਸਿੱਖੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਮੇਰਾ ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੂਰਾ ਠੀਕ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਉਂਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਉਸ ਵਾਂਗੂੰ ਹੀ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤੀ ਡੂੰਘੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਚਿੰਨੀ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਕੋਲੋਂ ਲਿਖਵਾ ਕੇ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਜਿਸਦਾ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਹੱਥ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਤਾਂ ਮੱਤ ਡਰਾਈਵਰੀ ਨੇ ਮਾਰ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਗਲਤ ਗੱਲ ਕਹੀ ਗਈ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਅਨਜਾਣਾ ਸਮਝ ਕੇ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਦੇਣਾ।

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
(ਨਿਉ ਜਰਸੀ)

ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ-2

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

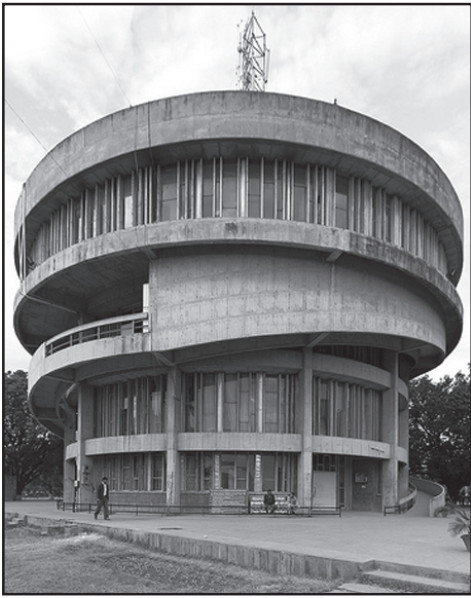
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ

‘ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ’ ਯਾਨਿ ਮਨਿੰਦਰ ਨਾਲ ਕਈ ਦਿਨ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕੀ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਫੋਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਪਰ ਨਾ ਤੇ ਉਸ ਚੁੱਕਿਆ ਹੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਆਸਰਿੰਗ ਮਸ਼ੀਨ ‘ਤੇ ਛੱਡੇ ਸੁਨੇਹੇ ਦਾ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਦੋ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਆਪਣੀ ਨੌਕਰੀ ਵਿਚੋਂ, ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਵਿਰਕ ਸਾਬੂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚੋਂ। ਬਸ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਉਸ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਸੂਈਆਂ ਵੀ ਪਲੇਅ ਬੈਕ ਕਰਕੇ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਂਜ ਵੀ ਯਾਦਾਂ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿਉਣ ਲਈ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਹਾਰਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਵਾਨੀ ਦੇ ਦਿਨ ਭਾਵੇਂ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਔਖਿਆਂ ਨਿਕਲੇ ਹੋਣ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਸਭ ਨੂੰ ਸੁਹਾਵਣੇ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਵਾਂਗ ਕਿਸੇ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਘਰ ਹੀ ਬਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਇਕ ਸਹੇਲੀ ਯਾਦ ਆਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਨੇਤਾ ਜੀ ਆਖਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਤੇ ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਪਰ ਉਹ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਸਿਧਵਾਂ ਕਾਲਜ ਵੇਲਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸਹੇਲੀ ਸੀ ਅਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਪੋਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਨੇਤਾਗੀਰੀ ਕਰਨਾ ਉਸ ਦਾ ਸੌਂਕ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਕੁੜੀਆਂ ਵਾਂਗ ਘੱਟ ਤੋਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਵਾਂਗ ਵੱਧ ਵਿਚਰਦੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ ਪਿਛੇ ਕੁੜੀਆਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਹੀ ਮੁੰਡਾ ਆਖਿਆ ਕਰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਮਾੜੇ-ਧੀੜੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਉਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕਦੇ ਹੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਖਾਸ ਕਰ ਉਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੀ 15 ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ। ਇਹੋ ਮਨਿੰਦਰ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਕੁੜੀ ਹੋਰ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 15 ਸੈਕਟਰ ਦੀ ਮਾਰਕੀਟ ਕੁਝ ਖਰੀਦੋ ਫਰੋਖਤ ਕਰਨ ਨਿਕਲੀਆਂ। ਉਂਜ ਵੀ ਮੁੰਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਤਫਰੀਹ ਲਈ 15 ਸੈਕਟਰ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਹੀ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਸ਼ੈਸਨ ਦੀ ਅਜੇ ਇਹ ਸੂਰ੍ਹਾਅਤ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਆਏ ਮੁੰਡੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਹਲਕੀ ਫੁਲਕੀ ਖੇਡਖਾਨੀ ਵੀ ਕਰ ਬੈਠਦੇ। ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੁਝ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਮਨਿੰਦਰ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਨਾਲ ਕਰ ਬੈਠਾ। ਦਰਅਸਲ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਨਾਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਕੁੜੀ ਦੇ ਜਾਣ ਕੇ ਮੋਢਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਪਿਛੇ ਰਹਿ ਗਈ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਵੇਖ ਲਿਆ। ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਹੀ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਘੁੰਮਣ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਕੱਢ ਮਾਰਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੁੰਡਾ ਸੰਭਲਦਾ ਨੇਤਾ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ। ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਪੱਗ ਢਹਿ ਗਈ। ਬਾਜ਼ਾਰ ‘ਚ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੇ

ਦੁਕਾਨਦਾਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਦਮ ਭੀੜ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ। ਮੁੰਡਾ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸ਼ਰਮ ਖਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕਿਹਾ ਬਸ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਪੱਤਰਾ ਵਾਚ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਸ਼ਰਮ ਦਾ ਮਾਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਹੀ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਧਾਕ ਹੋਰ ਵੀ ਵਧ ਗਈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ 1975 ਦੀਆਂ ਮਾਸਕੋ ਓਲੰਪਿਕਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦਾ ਤਿਆਰੀ ਕੈਂਪ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਜੀਤ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਇਹ ਟੀਮ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਤਿੰਨ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਵੇਂ ਬਣੇ ਚਾਰ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਠਹਿਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਅਜੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਰਹਿਣਾ

ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਥਾਂ ਥਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਔਖਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ- ਸਾਡਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ-ਮਾਸਕੋ ਓਲੰਪਿਕਸ ਦਾ ਗੋਲਡ ਕੱਪ। ਪ੍ਰੋਕਟਿਸ ਲਈ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਹੋਸਟਲ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਕੁੜੀਆਂ ਰੋਜ਼ ਤੱਕਦੀਆਂ ਤੇ ਕਦੇ ਕਦੇ ਕੋਈ ਮਨਚਲੀ ਕੋਈ ਟਿੱਪਣੀ ਵੀ ਕਰਦੀ। ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਇਲਤੀ ਕੁੜੀਆਂ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ਾ ਵੀ ਕੱਸ ਦਿੰਦੀਆਂ ਪਰ ਹਾਕੀ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਜਾਬਤ ਦੇ ਬੱਧੇ ਚਾਹ ਕੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਹੋ ਨੇਤਾ ਜੀ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਰਾਂ-ਤੋਰਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਵਾਲੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਅੱਗੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਟੀਮ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ‘ਜੇ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮੇਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਖੋਗੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਜੇ ਹਾਰ ਕੇ ਆਏ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ

ਵਤਨ ਦੇਣੇ, ਇੰਨਾ ਚੇਤੇ ਰੱਖਿਓ’

ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਹੱਸ ਕੇ ਅੱਗੇ ਵੱਧ ਗਏ ਪਰ ਨੇਤਾ ਜੀ ਦੇ ਇਸ ਨਵੇਂ ਕਾਰਨਾਮੇ ਦਾ ਚਰਚਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਕਈ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਂਜ ਉਸ ਸਾਲ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕੀ ਟੀਮ ਗੋਲਡ ਮੈਡਲ ਜਿੱਤ ਗਈ ਸੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਵਿਰੁੱਧ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਨੇ ਆਪਣਾ ਅੰਦੋਲਨ ਅਰੰਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਰਾਜ ਨਾਰਾਇਣ ਪਾਸੋਂ ਕੇਸ ਹਾਰ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਰਾਇਣ ਵਿਰੁੱਧ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਸੀ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਉਤੇ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ-ਜੇ.ਪੀ. ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਏਜੰਟ ਹੈ। ਫਿਰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਲੱਗ ਗਈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦਾ ਸਹਿਮ ਸੀ। ਸੀ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਚੜ੍ਹ ਮੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇਕੋ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਕੋ ਫਲੋਰ ‘ਤੇ ਇਕੋ ਸਾਈਡ ਨੂੰ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਕਮਰੇ ਸਨ। ਬਸ ਵਿਚਕਾਰ ਜੁਗਰਾਫੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਦੇ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਪੂਰਨ ਦਾ ਕਮਰਾ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਬੋਲਿਆ ਕਰਨਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ। ਪਰ ਸਾਡੀਆਂ ਇਹ ਬਹਿਸਾਂ ਬਹੁਤਾ ਕਰਕੇ ਹਾਸੇ ਨੱਠੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗਵਾਚ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਗੱਲ ‘ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਜੁਗਰਾਫੀ ਵਾਲਾ ਸੇਖੋਂ ਵੀ ਇਸੇ ਫਲੋਰ ‘ਤੇ ਸੀ। ਸਾਡੀ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨਿਭਦੀ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਸਾਰੇ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਬਲਕਿ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਹੱਕ ਜਤਾ ਕੇ ਖਾਂਦੇ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਲੋਹੜੀ ‘ਤੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਆਉਂਦਾ ਖੋਏ ਤੇ

ਤਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਣਵਾ ਲਿਆਇਆ। ਦੋ ਕੁ ਵਾਰ ਤਾਂ ਅਸਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਰਲ ਕੇ ਖਾਧੀਆਂ। ਫਿਰ ਉਸ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ‘ਤੇ ਚੁੱਪ ਹੀ ਵੱਟ ਲਈ, ਕਦੀ ਸੁਲਾਹ ਨਾ ਮਾਰੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪੂਰਨ ਨੇ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਮਨਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਕਾਮਰੇਡ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਸਾਧ ਲਈ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਪੂਰਨ ਨੇ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵੱਲ ਦੀ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਝਾਤੀ ਮਾਰੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਾਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਦਿਸ ਪਿਆ। ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਿਚ ਬਾਂਦਰ ਵਾਂਗੂੰ ਲਮਕਦਾ ਉਹ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਜਾ ਵੜਿਆ ਤੇ ਫੌਲਾ ਫਾਲੀ ਕਰਕੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਵਾਲੀ ਪੀਪੀ ਚੁੱਕ ਲਿਆਇਆ। ਅੱਧੀ ਕੁ ਪੀਪੀ ਅਜੇ ਬਾਕੀ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ‘ਚ ਮੁੜ ਕੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਪੂਰਨ ਨੇ ਨਾਲ ਦੇ ਕਮਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦ ਲਿਆ। ਚਾਹ ਕੰਟੀਨ ਤੋਂ ਆ ਗਈ। ਝੱਟ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਰੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਚਟਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਪੂਰਨ ਨੇ ਪੀਪੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਰੱਦੀ ਕਾਗਜ਼ ਪਾਏ ਤੇ ਪੀਪੀ ਵਾਪਸ ਕੁਲਦੀਪ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਥਾਂ ਸਿਰ ਟਿਕਾ

ਆਇਆ। ਇਹ ਵੇਲਾ ਦੁਪਹਿਰ ਕੁ ਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਕਾਮਰੇਡ ਸਾਥੀ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਚਖਾਉਣ ਲਈ। ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਚਾਹ ਲਈ ਉਹ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਹੋਕਰਾ ਦੇ ਆਏ ਸਨ। ਕਮਰਾ ਖੋਲ ਕੇ ਸਾਥੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਨੂੰ ਮੰਜੇ ‘ਤੇ ਬਿਠਾ ਜਦੋਂ ਉਸ ਪੀਪੀ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਠੱਠਾ ਸਮਝ ਟਾਲ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਵਿਚ ਬੁਰਾ ਮਨਾ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਤੇ ਉਸ ਆਂਢ-ਗਵਾਂਢ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਰੌਲਾ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੈਰ ‘ਤੇ ਮੁੱਕਰ ਗਏ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਤੇ ਪਿੰਨੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਚੜ੍ਹੇ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿੰਨੀਆਂ ਦੀ ਚੋਰੀ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸ਼ਾਮੀ 5 ਤੋਂ 7 ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਵਾਰਡਨ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਵਾਰਡਨ ਆਪ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉਂ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੁਲਦੀਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਂਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪੜਤਾਲ ਕਰਾਂਗਾ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਵਾਰਡਨ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਚਾਰਾਂ-ਪੰਜਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਪੁੱਛੀ। ਅਸੀਂ ਸੱਚ-ਸੱਚ ਦੱਸ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਵਾਰਡਨ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਨਾ ਮੋੜਨ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰੌਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਵਾਰਡਨ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੁੰਡੇ ਜਾਣ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਛੇੜਨ, ‘ਕਿਉਂ ਕਾਮਰੇਡ! ਤੇਰੀਆਂ ਪਿੰਨੀਆਂ ਚੋਰੀ ਹੋ ਗਈਆਂ?’ ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ, ‘ਮੈਂ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਕਾਮਰੇਡ ਵੰਡ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਆ, ਤੂੰ ਵੰਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀਆਂ ਹੋਣੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਤੇਰੇ ਪਰੋਲੋਤਾਰੀਆਂ (ਸਾਥੀਆਂ) ਨੇ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਈਆਂ।’

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਲੱਖ ਮੁਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਵਾਰਡਨ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਵਾਪਸ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਗਿਆ ਪਰ ਵਾਰਡਨ ਨੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਨਿਭਾਇਆ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਾ ਮੋੜੀ। ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਦੀ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਚਿਰ ਉਸ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਲ ਦੇ ਅਖੀਰ ਉਤੇ ਹੋਏ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਵਿਦਾਇਗੀ ਸਮਾਗਮ ਵੇਲੇ ਇਕ ਸੀਸ਼ੇ ਵਿਚ ਮੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਮਿਲੀ ਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਸੰਜੀਦਗੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਰਾਰਤ ਉਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹੱਸਿਆ ਜਿੰਨੇ ਕਿ ਬਾਕੀ। ਬਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਉਹ ਦਿਨ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਹੀ ਸਨ।

ਕਵੀ ਲੋਕ ਨਾਥ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਇਕ ਜਮਾਤ ਪਿਛੇ ਪਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰੁਹੋ ਰਵਾਂ ਸੀ। ਸਵਰਗੀ ਕਵੀ ਅਮਿਤੋਜ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਇਕ

ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹੋ ਅਮਿਤੋਜ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ‘ਤੇ ‘ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ’ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਖੱਟੀ। ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ ਮਹਿਫਲਾਂ ਸਜਦੀਆਂ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖਾਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਲੋਕ ਨਾਥ ਇਕੋ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਸੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖਰੜ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ ‘ਤੇ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਤੇ ਹੈ। ਘੁੰਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅੱਛੀ ਖਾਸੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਘੁੰਨ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਮਨ ਆਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਦਾਰੂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਾਥ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲੈਣਾ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਨੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਆਏ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਨੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਦਾਰੂ ਪੀਦਿਆਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਘੁੰਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੈਸ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਟੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬਾਹਰੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਗਏ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਅੰਦਰ ਅੱਧ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੇਲਿੰਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਈ ਚਾਂਗਰਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਗਾਲਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ‘ਜਾ ਉਏ ਫਲਾਇਆ ਡਾ. ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਲੋਕ ਨਾਥ ਸੁਈਸਾਈਡ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਈ’ ਅਤੇ ਉਹ ਫਿਲਮ ਸ਼ੋਲੇ ਵਿਚ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੈਂਕੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਉਲਰਨ ਵਾਂਗ ਉਲਰ ਕੇ ਚਾਂਗਰ ਜਿਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ। ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਹਜ਼ੂਮ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਧੜਕੂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਇਆ ਲੋਕ ਨਾਥ ਬੱਲੇ ਹੀ ਨਾ ਡਿੱਗ ਪਏ ਪਰ ਲੋਕ ਨਾਥ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚਾਂਗਰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ, ‘ਜਾ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਲੋਕ ਨਾਥ ਮਰਨ ਲੱਗਾ ਈ।’ ਇੰਜ ਉਹ ਕਦੀ ਡਾ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਕਦੀ ਅਮਿਤੋਜ ਤੇ ਕਦੇ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਉਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਘੁੰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੈਸ ਵਿਚੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਪਰਤ ਆਏ। ਘੁੰਨ ਨੇ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦਾ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬੋਲਿਓ ਹੀ ਘੁਰਕੀ ਦਿੱਤੀ, ‘ਓਏ ਪਿੰਡਤਾ ਕੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ?’ ਉਤਰ ਲੋਕ ਨਾਥ ਬੋਲਿਆ, ‘ਆ ਗਏ ਬਾਈ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੈਗ ਤਾਂ ਦਿਓ’ ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਬਾਲਕਾਨੀ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਬੱਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, ‘ਲੈ ਬਈ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੀ ਬਸੰਤੀ ਦੀ ਮਾਸੀ ਤੇ ਮੰਨ ਗਈ।’

ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਤੇ ਪਾਸ਼

ਕੰਮੀਆਂ ਦੇ ਵਿਹੜੇ।’

“ਗਲ ਲੱਗ ਕੇ ਸੀਰੀ ਦੇ ਜੱਟ ਰੋਵੇ”, ਦੇਸ ਹੈ ਪਿਆਰਾ ਸਾਨੂੰ, ‘ਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਹਾਣੀਓ’ ਆਦਿ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਗੀਤ ਹਨ, ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਸਾਡੇ ਮੂੰਹ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਤੇ ਪਾਸ਼! ਉਹ ਬੌਧਿਕਤਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਲਈ ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਦਿਲ ਵੀ ਕੋਈ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੈ। ਪਾਸ਼ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇੰਨੀਆਂ ਕੁ ਸਤਰਾਂ ਹੀ ਸਾਡੇ ਸਹੀਦ ਪਾਸ਼ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ-

“ਪੁਲਸ ਦੀ ਕੁੱਟ
ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ....
ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ
ਮੁਰਦਾ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਭਰ ਜਾਣਾ
ਨਾ ਹੋਣਾ ਤੜਪ ਦਾ
ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿਨ ਕਰ ਜਾਣਾ
ਘਰੋਂ ਜਾਣਾ ਕੰਮ ‘ਤੇ
ਤੇ ਕੰਮ ਤੋਂ ਘਰ ਪਰਤ ਆਉਣਾ
ਸਭ ਤੋਂ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ,
ਸਾਡੇ ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਮਰ ਜਾਣਾ”

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਕਵੀ ਸਾਡੇ ਸਾਹਾਂ ਵਿਚ ਜਿਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸਾਡੀ ਗਲਤੀ ਰਹੀ ਕਿ ‘ਸੰਤ ਰਾਮ ਉਦਾਸੀ’ (ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਮੁੱਚੀ ਰਚਨਾ) ਪੁਸਤਕ ਛਪਦੇ ਸਾਰ ਅਸੀਂ ਰਾਹੀ ਦਾ ਅੱਗਾ ਨਾ ਰੋਕਿਆ। ਪਰ ਕਮਾਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ‘ਵਿਦਵਾਨ’ ਦੀ ਕਲਮ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਨਿਕਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਜੀਵਨ ਮਿਆਰਾਂ ਤੋਂ ਗਿਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪਾਸ਼ ਦੇ ਗੁੜ੍ਹੇ ਦੋਸਤ ਸੁਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਗੁੜ੍ਹਾ ਮਿੱਤਰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ, ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਪਾਸ਼ ਦੇ ਵਧ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਸੁਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ‘ਇਕ ਪਾਸ਼ ਇਹ ਵੀ’ ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਜਦੋਂ ਪਾਸ਼ ਬਾਰੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਧਰ ਗਿਆ। ਸੰਧੂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦਾ ਸਾਨੂੰ ਇਲਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਾਠਕ ਇਹ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਕ੍ਰਾਂਤੀਕਾਰੀ ਹਲਕਿਆਂ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਲੋਕ, ਪੰਜਾਬ ਲੋਕ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮੰਚ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਹਨ। ਇਹ ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਹੀ ਸੀ, ਜਿਸਦੇ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਭਾਅ ਜੀ, ਕਾ. ਅਮੋਲਕ, ਜ਼ੋਰਾ ਸਿੰਘ ਨਸਰਾਲੀ, ਸੁਮਨ,

ਮਾਸਟਰ ਤਰਲੋਚਨ, ਹੰਸਾ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਈ ਲੋਕ ਮੋਢੀ ਹਨ।

ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਾਟਕ ਦੀ ‘ਸਿਖਰ’, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਪਿੰਡ ਨਸਰਾਲੀ ਵਿਖੇ ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਦੇ ਬਾਨੀ ਜ. ਸਕੱਤਰ ਸੁਖਪਾਲ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ‘ਵਿਧਾਨ ਤੇ ਐਲਾਨਨਾਮਾ’ 14 ਮਾਰਚ 1982 ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਇਸ ਮੰਚ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਖਿਲਾਫ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਝੰਡਾ ਚੁੱਕਿਆ ਤੇ ਸੀਸ ਤਲੀ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਫਿਰਕੂ ਜਨੂੰਨੀ ਟੋਲਿਆਂ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੱਚੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲੋਕ ਘੋਲਾਂ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਮੋਚ ਕੇ ਕਲਮ ਅਤੇ ਕਲਾ ਨਾਲ ਸਾਥ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ।

ਰਾਹੀ ਆਪਣੀ ਨਿਗਣੀ ਸੋਚ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਦਾ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਨਾਲ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਾ ਗਿਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੈਸੇ ਦੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਦਾ ਨਹੀਂ। ‘ਪਿੰਦੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸ਼ੋਰਬਾ’ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਸ਼ੇਰਾਂ ਨੂੰ ਦਾਅਵਤ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ।

ਰਾਹੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਤਿੱਖਣ ਦੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ

ਕਿਉਂ ਲੋੜ ਪੈ ਗਈ? ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ, ਜੋ ਏਸ ਉਮਰੇ ਆਪਣੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਸਿਹਤ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਜੇ ਵੀ ਪਿੰਡ-ਪਿੰਡ, ਸ਼ਹਿਰ-ਸ਼ਹਿਰ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਹੋਕਾ ਦਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਕੱਸਾ ਵਿਖੇ ਪੈਂਤੀ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਰਤੀਆਂ, ਕਿਸਾਨਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ‘ਸਲਾਮ ਪੁਰਸਕਾਰ’ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਤ ਕੀਤਾ, ਵਲ ਉਗਲ ਕਰਨ ਦਾ ਕਿਸੇ ਤੰਗ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੀ ਹੱਸਲਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਠੀਕ ਸਿਆਣੇ ਏਸੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਾਗ ਹੰਸਾ ਦੀ ਰੀਸ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਪ.ਲ.ਸ. ਮੰਚ ‘ਤੇ ਬੁੱਕਣਾ, ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ‘ਤੇ ਬੁੱਕਣਾ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਹਕੀਕਤ ਹੈ ਕਿ ਚੰਨ ‘ਤੇ ਬੁੱਕਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਬੁੱਕ ਉਸਦੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਹੀ ਡਿੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਮੈਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰਾਜਿੰਦਰ ਰਾਹੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਦੂਜਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਪਾ ਕੇ ਬਕਵਾਉਣ ਦਾ ਮਾਹਿਰ ਹੈ। ਇਉਂ ਹੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸਨੇ ਜਸਵੰਤ ਖਟਕੜ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ‘ਤੇ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਜੁਗਲੀ ਕੱਢ ਕੇ ਹੀ ਰੱਖੀ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਾਸ਼ ਦਾ ਇੰਨਾ ਕਰੀਬੀ ਮਿੱਤਰ ਤੇ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਕਿਸਮ ਦਾ ਇਹ ਬੰਦਾ ਬਕਵਾਸ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਸਭਿਅਤਾ

ਸਭਿਅਤਾ ਸਾਡੀ ਬੜੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਹੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਵਿਚ ਕਿਤਾਬਾਂ।

ਵਿਰਸਾ ਆਪਣਾ ਆਪ ਭੁਲਾਇਆ।
ਭੁਲ ਬੈਠੇ ਪਿਛਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ।

ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਹਮੇਸ਼ਾ
ਅਸੀਂ ਸੀ ਸਾਰੇ ਕਰਦੇ।

ਉਚਾ ਬੋਲ ਕਦੇ ਨ ਬੋਲੇ।
ਸਦਾ ਰਹੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ।

ਹਰ ਇਕ ਧੀ ਭੈਣ ਪਿੰਡ ਦੀ
ਧੀ ਭੈਣ ਸੀ ਸਭ ਦੀ ਹੁੰਦੀ।

‘ਬੇਦੀ’ ਕੀ ਮਜਾਲ ਕਿਸੇ ਦੀ,
ਕੋਈ ਕਹਿ ਜਾਏ ਚੰਗੀ ਮੰਦੀ।
-ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ,
ਸੈਨ ਹੋਜੇ।
650-331-7277

ਪਹਿਲੀ ਮਈ: ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ

ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਬਿਲਗਾ

ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਦਾ ਦਿਨ ਹਰ ਸਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦਿਵਸ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਵੇਂ ਸਰਮਾਏਦਾਰੀ ਰਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੇਠ ਹਨ, ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਜਾਂ ਗੁੱਟ ਨਿਰਲੇਪ ਹਨ, ਉਨਤ ਹਨ ਜਾਂ ਗੈਰ ਉਨਤ ਹਨ, ਹਰ ਥਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਤ-ਪਾਤ, ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਰੰਗ ਭੇਦ ਅਤੇ ਇਲਾਕੇ ਦੀਆਂ ਬੰਦਸ਼ਾਂ ਦੇ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਹੋਆ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿੱਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਲਈ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੜਤਾਲ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ, ਜਿਹੜੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਦੀ ਯਾਦ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦਿਹਾੜਾ ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ। ਯੂ. ਐਨ. ਓ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਇਕ ਕਰਾਰਦਾਦ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਦਿਨ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਮ ਹਾਲਤਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ, ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾਉਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਠਾਰਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਮੱਧ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਉਨ੍ਹੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਿਕ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਆਉਣ ਤੱਕ ਦਸਤਕਾਰ ਆਪਣੀ ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਉਤਪਾਦਨ ਦਾ ਮੁੱਲ ਆਪ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਦਿਉ-ਕੱਦ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਵਿੱਚ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਬੇਬਹਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ। ਦਸਤਕਾਰ ਦੀ ਕਿਰਤ ਮਸ਼ੀਨੀ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈ। ਦਸਤਕਾਰ ਸਨਅਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬਣਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀ ਕਿਰਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਘੰਟੇ ਅਤੇ ਕਿਰਤ ਦਾ ਮੁੱਲ ਵੀ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਮਿਥਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਸੀ ਸਨਅਤੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦਾ ਮਜ਼ਦੂਰ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਹੱਲਾ।

ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦੀ ਹੋੜ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗਪਤੀ ਸਰਮਾਏਦਾਰ ਜਿੱਥੇ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਦੀ ਇਸ ਖੋਜ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਹੀ ਗਏ ਕਿ ਵਰਕਰ ਦੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਜੀਵਨ ਹਾਲਾਤ ਉਸ ਦੀ ਕੰਮ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਿੱਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦਿਹਾੜੀ ਦੇ ਕੰਮ ਦੇ ਘੰਟੇ ਅਤੇ ਤਨਖਾਹ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅੰਗ ਹਨ। ਉਹ ਹੋਰ ਮੁਨਾਫ਼ਾ, ਆਪਣੇ ਲਾਭਾਂ ਦਾ ਢੇਰ ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਕਰਨ ਲਈ, 18 ਘੰਟੇ ਤਕ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਅਤੇ ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਦੇ ਕੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦਾ ਆਖਰੀ ਕਤਰਾ ਤਕ ਵੀ ਨਿਚੋੜਨ ਤਕ ਚਲੇ ਗਏ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਦੂਰ-ਰਸੀ ਹਾਨੀ ਵੀ ਲੁੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਗਸਤ 1866 ਨੂੰ ਬਾਲਟੀਮੋਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਨੇ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਨਿਯਤ ਕਰਨ ਦਾ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਕਨਵੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਅਦ ਪਹਿਲੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਨੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਜਨੇਵਾ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ, “ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਦ ਮਿਥਣਾ ਮੁਢਲੀ ਸ਼ਰਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜਮਾਤ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਵਿਅਰਥ ਹਨ, ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦਿਨ ਦੀ ਸੀਮਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇ।”

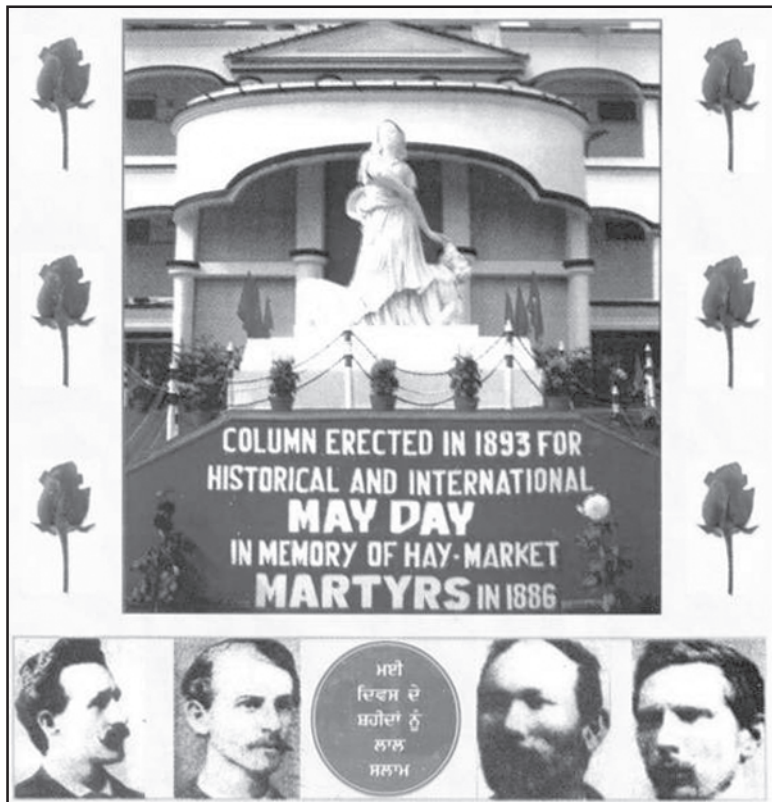
ਅਕਤੂਬਰ 1884 ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਡ ਟਰੇਡ ਐਂਡ ਲੇਬਰ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀ ਚੌਥੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਮਈ 1886 ਤੋਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮ ਦਾ ਦਿਨ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮਈ 1886 ਈ. ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਖਾੜਕੂ ਹੜਤਾਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ, ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ, ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਨੇ ਜਵਾਬੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਰਕਾਰ ਉਦਯੋਗਪਤੀਆਂ ਤੇ ਮਿਲ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਗਈ। 3 ਮਈ ਦੀ ਪੁਲਸੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿੱਚ 4 ਮਈ 1886 ਈ. ਨੂੰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਰੋਸ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਦਾ ਆਯੋਜਨ ਕੀਤਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਭੜਕਾਊ ਤੱਤਾਂ ਅਤੇ ਭਾੜੇ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਬੰਬ ਸੁਟਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਛੜਕੇਤਰ ਦਾ ਪਲੈਨ ਨਿਉਯਾਰਕ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲੋਂ ਹੀ ਵਿਉਂਤਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਾਰਜੈਂਟ ਦੀ ਜਾਨ ਚਲੀ ਗਈ, ਸੈਂਕੜੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ। 6 ਮਜ਼ਦੂਰ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਹੋਆ ਮਾਰਕਿਟ ਵਿੱਚ ਹੀ

ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਇਕ ਮੁਠਭੇੜ 'ਚ ਹੋਰ ਚਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਪਣੀ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡ ਗਏ। ਉਹ ਤਾਂ ਅਮਨ, ਇਨਸਾਫ ਦਾ ਚਿੱਟੇ ਰੰਗ ਦਾ ਝੰਡਾ ਲੈ ਕੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਆਏ ਸਨ। ਪਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਖੂਨ ਨਾਲ ਇਹ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਲਈ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਲੜ ਰਹੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਝੰਡੇ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਆਗੂਆਂ ਅਲਬਰਟ ਆਰ. ਪਾਰਸਨ, ਅਗਸਤ ਸਪਾਈਸ, ਅਡੋਲਫ ਫਿਸਰ ਅਤੇ ਜਾਰਜ ਏਜਲ ਨੂੰ ਝੂਠੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਫਸਾ ਕੇ ਫਾਂਸੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਆਗੂ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਘਟਾਉਣ ਤੇ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਨਿਆਪੂਰਨ ਮੰਗ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੂਰਮਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਚਾ ਦਾ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਹਸ ਦਾ ਗੌਰਵਮਈ ਇਤਿਹਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਿਆ ਸਗੋਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿੱਚ ਖੜਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਹੜੇ ਆਗੂ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਚ ਵੀ ਗਏ ਸਨ, ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾ ਖੜੇ। 11 ਨਵੰਬਰ 1887 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ

(ਪੈਨਸਲਵੇਨੀਆ ਦੇ ਗਵਰਨਰ) ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦੂਕ ਦੀ ਗੋਲੀ ਦੀ ਖੁਰਾਕ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਕੀਤੇ ਜੁਲਮਾਂ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਨਹੀਂ, ਕੀ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਇਹ ਬਿਆਨ ‘ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਤੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਉ, ਭਾਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੰਬ ਨਾ ਵੀ ਸੁੱਟਿਆ ਹੋਵੇ’ ਸਾਡੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ? ਅਸੀਂ ਸਾਜਿਸ਼ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਇਤਿਹਾਸ ਇਹ ਗੱਲ ਸਦਾ ਯਾਦ ਰੱਖੇਗਾ। ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ “ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਹੀ ਪਤਨੀ ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਗਰੀਬ ਲੋਕਾਂ, ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਹੈਂ, ਜਦ ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ ਲਟਕ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਗਮ ਨਾ ਕਰੀਂ। ਸਗੋਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰੀਂ, ਜਿਸ ਲਈ ਮੈਂ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।” ਭਾਵੇਂ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦਾ ਹੋਣਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਕ ਅਗਾਊਂ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਸੀ।

ਅਗਸਤ ਸਪਾਈਜ਼, “ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ ਸਾਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਦਬੇ ਕੁਚਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਦਬਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਇਹ ਤੁਹਾਡੀ ਭੁੱਲ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇਕ ਚੰਗਿਆਤੀ ਬੁਝਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਹੈ, ਪਿਛੇ ਹੈ, ਉਪਰ ਹੈ, ਥੱਲੇ ਹੈ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਤੁਸੀਂ

ਹੋਰ ਤਿੰਨ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਵੀ 1893 ਈ. ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਇਲੀਨਾਏ ਦੇ ਗਵਰਨਰ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣੀ ਪਈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹੇ ਗਏ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੱਖਪਾਤੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਣਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਮੁਖ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਵੱਢੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1889 ਈ. ਨੂੰ ਯੂਰਪ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਲਾਮਬੰਦ ਹੋ ਕੇ ਲੜਾਈ ਦੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿੱਚ ਨਿੱਤਰ ਆਏ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ ਮਈ ਨੂੰ ਇਟਲੀ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੀ ਪੁਲੀਸ ਨਾਲ ਖੂਨੀ ਝੜਪ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਸ਼ਹਿਰ ਫਾਰਮੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਂਤ ਮਜ਼ਦੂਰ ਇਕੱਠ ਉੱਤੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਨੇ 10 ਮਜ਼ਦੂਰ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਨਕਲਾਬੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਤਖ਼ਤੇ ਵਲ ਜਾਂਦਿਆਂ ਕੀ ਕਿਹਾ? ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਇਨ-ਬਿਨ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿੱਚ ਉਲਥਾ ਕਰਕੇ ਇਥੇ ਅੰਕਿਤ ਨਾ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਉਹ ਜਾਨ ਵਾਰ ਗਏ, ਨਾਲ ਇਨਸਾਫ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵਾਂਗਾ।

ਅਲਬਰਟ ਪਾਰਸਨ, “ਕੀ ਸਰਕਾਰ, ਉਸ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਅਜਾਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਜਿਸ਼ ਕਰਕੇ ਅਮਨ ਭਰਪੂਰ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਬੰਬ ਨਹੀਂ ਸੁੱਟਿਆ? ਤਾਂ ਕਿ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੰਨ ਹੋ ਜਾਣ ਕਿ ਹੱਕ ਮੰਗਣਾ ਐਨਾ ਸੁਖਾਲਾ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਟੌਮ ਸਕਾਟ

ਅੱਗ ਨਾਲ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬੁਝਾ ਨਹੀਂ ਸਕੋਗੇ। ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਦੇ। ਹੋਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਸੱਚ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਆਉਣਗੇ। ਆਪਣੇ ਜਲਾਦਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦੇ, ਸੱਚ ਖਾਤਰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕੀਮਤੀ ਜਾਨ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ। ਸੁਕਰਾਤ, ਈਸਾ ਮਸੀਹ, ਬਰੂਨੋ ਹੱਸ ਅਤੇ ਗਲੀਲੀਓ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਮੇਰਾ ਖੁਸ਼ੀ ਭਰਿਆ ਲਮਹਾ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਜੋਰਜ ਏਗਲ, “ਇਕ ਸੂਝਵਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗਲੇ ਸੜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵਿਰੁਧ ਲੜਨ ਲਈ ਕਰੋੜਾਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਲੇ ਇਕੱਠ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਹੋਰ ਕਰੋੜਾਂ ਭਿਖਾਰੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਤੇ ਨਿਝਾਣੇ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣ।”

ਐਡਲੋਫ ਫਿਸਰ, “ਜਿੰਨੀ ਛੇਤੀ ਇਨਸਾਫ ਚਾਹੁਣ ਤੇ ਮੰਗਣ ਵਾਲੇ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਨਗੇ, ਓਨੀ ਛੇਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਜਾਣਗੇ।” ਸੈਮੂਅਲ ਫੀਲਡਨ, ਲੀਊਸ ਲਿੰਗ ਅਤੇ ਔਸਕ ਨੀਬਲ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੰਬੀ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਧਿਆਨ ਗੋਚਰੇ ਹਨ।

ਸੈਮੂਅਲ ਫੀਲਡਨ, “ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਹਰ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਚਮਕਦੀ ਧੁੱਪ, ਰੌਸ਼ਨੀ ਤੇ ਬਹਾਰ ਭਿੰਨੀ ਹਵਾ ਮਿਲੇ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿੰਨਾ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ। ਮੈਂ ਧੋਖਾ, ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਤੇ ਬਦਦਿਆਨਤਦਾਰੀ ਨੂੰ ਢਿੱਡੋਂ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਸ ਲਈ ਜਾਨ ਤਕ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਾਂ।”

ਲੀਊਸ ਲਿੰਗ, “ਮੈਂ ਇਸ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਅਧਾਰਤ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤਕ ਨਫਰਤ ਕਰਦਾ ਰਹਾਂਗਾ, ਇਸ ਵਿਰੁਧ ਲੜਾਂਗਾ, ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ 'ਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੈਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ, ਲੱਖਾਂ

ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਲਈ ਬੋਲਿਆ ਹਾਂ। ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਸੂਲੀ ਚੜ੍ਹਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਮੇਰੇ ਸ਼ਬਦ ਬੰਬਾਂ ਵਾਂਗੂੰ ਡਿਗਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨਗੇ। ਇਸੇ ਉਮੀਦ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਲਾਹਨਤ ਤੁਹਾਨੂੰ (ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ), ਲਾਹਨਤ ਤੁਹਾਡੇ ਬੇਬੇ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਜੁਰਮ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿਉ।”

ਓਸਕਰ ਨੀਬਲ, “ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਬੇਕਰੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕੁੱਤਿਆਂ ਤੋਂ ਬਦਤਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜਿਉ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਲੀਹੇ ਤੋਰਿਆ, ਇਹ ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਹੈ। ਇਹ ਕਿਰਤੀ ਚੌਦਾਂ ਤੋਂ ਸੋਲਾਂ ਘੰਟੇ ਦਿਹਾੜੀ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ 8 ਘੰਟੇ ਦਿਨ ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਨਾਅਰਾ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਅਪਰਾਧ ਹੈ। ਮੈਂ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ 4 ਵਜੇ ਤਕ ਕੰਮ 'ਤੇ ਜਾਂਦਿਆਂ ਵੇਖਿਆ ਤੇ 8 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ ਮੁੜਦਿਆਂ। ਉਹ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੂਰਜ ਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਆਤਰ ਸਨ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਖਿਲਾਫ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਜਨਾਬ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਮੈਂ ਇਕ ਹੋਰ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ ਦੇ ਕਾਮੇ ਜੋ ਬਾਰਾਂ ਘੰਟੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਮ ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਤੇ ਨਿਆਪੂਰਨ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਜੱਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਲਈ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਇਹ ਹੀ ਮੇਰਾ ਕਸੂਰ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹ ਜਾਣ ਦਾ ਗਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।”

ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਸਮਾਂ ਆਵੇਗਾ ਸਾਡੀ ਚੁੱਪ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ। ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਬੋਲਾਂ ਨਾਲੋਂ।” ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਹੀ ਪੈਰਿਸ ਮਜ਼ਦੂਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਨਾਉਣ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਲਿਆ।

ਪਹਿਲੀ ਮਈ 1890 ਈ. ਅਨੇਕਾਂ ਉਦਯੋਗਿਕ ਹੜਤਾਲਾਂ ਕਰਕੇ ਫੌਰੀ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਨਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਹੋਏ। ਵਿਆਨਾ ਵਿੱਚ 1 ਲੱਖ, ਬੁਡਾਪੇਸਟ 60 ਹਜ਼ਾਰ, ਮਲਸੇਲਜ਼ ਤੇ ਲਿਊਸ 50 ਹਜ਼ਾਰ, ਪਰਾਗ 35 ਹਜ਼ਾਰ, ਲਿਲੀ ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ 30 ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਮਿਆਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ 8 ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਲੰਡਨ ਗੋਦੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਮਈ 1889 ਨੂੰ ਲਾ ਮਿਸਾਲ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕੀਤਾ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰ ਲੀਡਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕਿਰਤ ਕਾਨੂੰਨ ਤੇ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਜਰਤ ਦੇ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣੇ ਹਨ ਪਰ ਅਮਲ ਕਰਵਾਉਣ ਹਿੱਤ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਗਠਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਅੱਜ ਜਦ ਅਸੀਂ ਇਕੀਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ ਹਾਂ, ਦਿਉ-ਕੱਦ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਪੀਊਟਰੀਕਰਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਰਤੀ ਅਤਿ ਉਨਤ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਲੁੱਟ ਵੀ ਓਨੀ ਹੀ ਤਿਖੇਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਮੁਦਰਾ ਕੌਸ਼, ਸੰਸਾਰ ਬੈਂਕ ਵਰਗੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਤੀ ਸੰਗਠਨ, ਬਹੁਕੌਮੀ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਕਿਰਤ ਲੁੱਟਣ ਲਈ ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਅਜ਼ਾਰੇਦਾਰ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ ਦਾ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਸੰਗਠਨ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅੱਜ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦਵਾੜੇ ਸਮੇਂ ਵੱਡੇ ਬੈਂਕ, ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨਾਂ, ਸਟੋਰ, ਵੱਡੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਤਾਸ ਦੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਂਗ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪੂੰਜੀਪਤੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਆ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਵੱਡੀ ਸੱਟ ਤਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਨੂੰ ਸਹਿਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਕਰੋੜ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੰਮ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਿਰਤੀਆਂ ਲਈ ਕੰਮ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਅੱਜ ਦਾ ਫੌਰੀ ਮਸਲਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਲੰਡਨ ਵਿਖੇ ਜੀ-20 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਕਿਰਤੀਆਂ ਨੇ ਪੁਲੀਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਤੋੜ ਕੇ, ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕੀਤੇ ਸਨ। ਜਿਥੇ ਅੱਜ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਦਿਹਾੜੀ ਤੇ ਸਾਰਬਕ ਅਮਲ ਕਰਵਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਜੀਉਣ ਜੋਗੀ ਤਨਖਾਹ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹਲ ਮੰਗਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਰਤੀ ਨੂੰ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਲਈ ਦੋ-ਦੋ ਨੌਕਰੀਆਂ ਨਾ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈਣ। ਇਹ ਹੀ ਮਈ ਦਿਵਸ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੀ ਪੁਕਾਰ ਹੈ।

ਮਈ ਡੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਕੰਮੀ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕਿਉਂ

ਮਿੱਟੀ ਪਾਣੀ ਸੱਚਾ ਇਕੋ, ਪੱਕੀਆਂ ਵੀ ਇਕ ਭੱਠੇ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਨਾਲੀ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਨੇ ਉਹ ਕਿਉਂ ਮਹਿਲ ਦੇ ਮੱਥੇ।

ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਇਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਸਾਵਾਂ, ਜੀ ਤੇ ਕਰਦਾ ਏ ਮੇਰਾ। ਹਾਏ ਦੀ 'ਵਾਜ਼ ਵੀ ਜਿਥੋਂ ਆਵੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੱਠੇ।

ਖੋਰੇ ਕਿਹੜੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ ਢਹਿਣ ਦੀ ਹੁਣ ਏ ਵਾਰੀ। ਅਸਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਕਾਲੇ ਬੱਦਲ, ਹੋ ਗਏ ਨੇ ਫਿਰ 'ਕੱਠੇ।

ਮਾੜੇ ਨੂੰ ਵੱਖ ਬੰਨ੍ਹਣ ਨਾਲੋਂ, ਤਗੜੇ ਦੇ ਸਿੰਗ ਭੰਨੇ। ਸਾਂਝੀ ਖੁਰਲੀ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜਾ ਖਾਣ ਨਈਂ ਦਿੰਦਾ ਪੱਠੇ।

ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਕਮੀ ਏ ਕਿਹੜੀ, ਸਾਨੂੰ ਆਖੋ 'ਕੰਮੀ'। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖਲੋ ਕੇ ਵੇਖਣ, ਰਾਜੇ, ਚੀਮੇ, ਚੱਠੇ।

ਪਰ੍ਹਿਆ ਵਿਚ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਾਵਾਂਗਾ ਸ਼ਰਤ ਮੇਰੀ ਜੇ ਮੰਨੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਓਥੇ ਮੰਜਾ ਕੋਈ ਨਾ ਡੱਠੇ।

ਮੰਜਲ ਉਤੇ ਵੇਖ ਕੇ ਮੈਨੂੰ, ਦੇਂਦੇ ਅੱਜ ਵਧਾਈਆਂ। ਕਦਮ ਕਦਮ 'ਤੇ ਜਿਹੜੇ 'ਬਾਬਾ' ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਠੱਠੇ।

—ਬਾਬਾ ਨਜ਼ਮੀ (ਪਾਕਿਸਤਾਨ)

ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਮ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਣਾਮ ਦੇਸਤੋ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਵਾਰ 'ਤੀ ਜਿੰਦ-ਜਾਨ ਦੇਸਤੋ।

ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਜਿਹੜੇ ਲੜਨਾ ਮਰਨਾ ਨੇ ਜਾਣਦੇ। ਓੜਕ ਨੂੰ ਹੈਨ ਜਿੱਤਾਂ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਪਾਵੰਦੇ। 1886 ਦਾ ਨਾਂ ਭੁੱਲੇ ਕਤਲੇਆਮ ਦੇਸਤੋ...।

ਜਾਗੋ ਕਿਰਤੀ ਮਜ਼ਦੂਰ ਵਕਤ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲੋ। ਹੋ ਕੇ ਇਕਮੁੱਠ ਸਾਰੇ ਮੰਜ਼ਿਲਾਂ ਨੂੰ ਪਾ ਲੋ। ਬੋਡੀ ਮਿਹਨਤਾਂ ਦਾ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਘਾਣ ਦੇਸਤੋ...।

ਅੱਜ ਦੇ ਦਿਹਾੜੇ ਹੋਇਆ 'ਕੱਠ ਸੀਗਾ ਭਾਰੀ। ਅੱਗ ਪੇਟ ਦੀ ਨਾ ਬੁੱਝੇ ਬੋਡੀ ਮਿਲਦੀ ਦਿਹਾੜੀ। ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਰਹਿਣਾ ਸਦਾ ਹੀ ਗੁਲਾਮ ਦੇਸਤੋ...।

ਪੁਲਸ ਨੇ ਗੋਲੀ ਅੰਧਾਪੁੰਦ ਚਲਾਈ ਸੀ। 'ਕੱਠ ਵਿਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਫਿਰ ਇਕ ਆਈ ਸੀ। ਝੰਡਾ ਅਮਨ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਲਾਲੇ ਲਾਲ ਦੇਸਤੋ...।

ਜਦ ਤੱਕ ਅੰਬਰ 'ਚ ਚੰਨ ਤਾਰੇ ਰਹਿਣਗੇ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਨਾਅ ਅਮਰ ਰਹਿਣਗੇ। ਕਰੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕ 'ਨਾਰੰਗ' ਸਲਾਮ ਦੇਸਤੋ...।

—ਵੀਰ ਭਾਨ ਨਾਰੰਗ

ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ 'ਚ ਡੁੱਬੀ ਦੁਨੀਆਂ

ਜਦੋਂ ਘਰਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਅਸਾਂਤੀ ਵਿਚ ਕੰਬਣ ਲੱਗ ਪੈਣ ਤਾਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਦੁਆ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਔਰਤ ਤਲਾਕ ਦੀ ਇੱਛਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣ ਗਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮਰਦ ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਜੀਵਨ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਲਿਆਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਬੋਝ ਹੀ ਬਣ ਕੇ ਵਿਚਰੇ ਹਨ। ਅਫੀਮ ਜਾਂ ਭੁੱਕੀ ਪੀਣ ਦੇ ਸ਼ੌਂਕੀਨ ਅਮਲੀਆਂ ਲਈ ਸੋਹਣੀ ਵਹੁਟੀ ਜਾਂ ਚੰਗੀ ਔਲਾਦ ਦਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਸਗੋਂ 'ਮਾਵਾ' ਖਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕੰਡੇ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਤੱਕ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਮਲੀਆਂ ਦੀ ਕੰਡੇ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਨੇ ਹੀ ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਵਪਾਰਕ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਨਾਫੇ ਦੇ ਵਲ ਫੇਰ ਦੱਸੇ ਹਨ। ਚਾਹ ਸਿਰਫ ਵਪਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਚਾਹ ਵਿਚ ਹਰਬਲ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤਰੀਕਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ, ਕੋਲਕਾਤਾ ਤੇ ਮੁੰਬਈ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਕਿਨਾਰੇ ਬੈਠੇ ਤਰੇਹਣ ਲੱਖ ਚਾਹ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨੀਲੀ ਛਤ ਹੇਠ ਆਪਣਾ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਭਰ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਰਕਾਰੀ ਦਫ਼ਤਰਾਂ ਤਕ ਪੰਜ ਅਰਬ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਲਾਨਾ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹ-ਪਾਣੀ ਲਈ ਰਾਖਵਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗੀਤ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਹੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਦਾਸ ਹੋਣ ਜਾਂ ਉਦਾਸ ਕਰ ਦੇਣ ਤੇ ਮੰਗ ਵੀ ਉਹੋ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੈਰ! ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਵੇ ਹਾਲ ਦੀ ਘੜੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਚਾਹ ਪਿਆਲਾ ਲਾਹੁਣਾ ਔਖਾ ਬਹੁਤ ਹੈ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਦਾ ਤੋਹਫ਼ਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਦੇ ਦਿਲਚਸਪ ਅੰਕੜੇ ਵੇਖੋ ਕਿ ਖੁਰਾਕ ਪੱਖੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਆਂਕੜੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਭੋਜਨ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਅਮਰੀਕੀ ਖਾਂਦੇ ਹਨ ਉਨਾ ਭੋਜਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਅੱਸੀ ਕਰੋੜ ਲੋਕ ਖਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸਦੇ ਉਲਟ ਚਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਵੇਖਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਿੰਨੀ ਚਾਹ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਉਨੀ ਚਾਹ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜ ਅਮੀਰ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਪੀਂਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਚਾਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੀ ਲੰਕਾ ਵਰਗੇ ਹਮਾਤਤ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ। ਕੋਲੰਬੋ ਦੇ ਕੁਝ ਨਿੱਜੀ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਗ ਅਤੇ ਸੀਲੋਨ ਦੇ ਇਕ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਇਹ ਚਾਹ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਚੀਨੀ ਪ੍ਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਇਹ ਚਾਹ ਆਮ ਨਾਲੋਂ ਸੱਤ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਗੁਣਾਂ ਮਹਿੰਗੀ ਹੈ। ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਇਸ ਚਾਹ ਦੀ ਕੀਮਤ 1260 ਡਾਲਰ ਯਾਨਿ ਕਰੀਬ ਸੱਤ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੈ। ਇਕ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨਾਗਰਿਕ ਡੇਵਿਡ ਕਿਲਬਰਨ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਇਸ ਚਾਹ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਹ ਬਾਗ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਣਾਰਤਨ ਅਤੇ ਹਾਨਦੁਨਾ ਗੋਡਾ ਚਾਹ ਬਾਗ ਵਿਚ ਨਾਰੀਅਲ ਅਤੇ ਦਾਲ ਚੀਨੀ ਦੇ ਦਰਖਤਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਖਾਣ 'ਚੋਂ ਸੋਨਾ ਕੱਢਣ ਵਾਂਗ ਇਸ ਚਾਹ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸਿਰਫ 35 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਦੇ ਚਾਹ ਉਦਯੋਗ ਨੇ ਇਹ ਉਮੀਦ ਜਾਹਿਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੇ ਅੰਡੇ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਮੁਰਗੀ ਹੁਣ ਲੋਕ ਵੀ ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਸ ਚਾਹ ਕਿਲਬਰਨ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਨੂੰ 'ਵਾਈਟ ਟੀ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਮ ਚਾਹ ਵਾਂਗ ਇਸਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੁਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਹੀ ਇਸਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੁਆਦ ਕੋਫੀ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਚਾਹ ਦੇ ਬਾਗ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ 'ਕਿਲਬਰਨ ਇੰਪੀਰੀਅਲ' ਨੂੰ ਵੇਖ ਤਾਂ ਸਕਦੇ ਹਨ ਪਰ ਛੂਹ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸਦੀ ਖੁਸ਼ਬੂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਲ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਕ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਵੀ ਏਨੀ ਮਹਿੰਗੀ ਚਾਹ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ।

ਅਸੀਂ ਅਸਲ ਵਿਚ ਚਾਹ ਦੇ ਪਿਆਲੇ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਏ ਹਾਂ ਯਾਨਿ ਕਿ, ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਤਦ ਹੀ ਇਸ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਫਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬਾਬੂ ਲੋਕ ਚਾਹ ਦੇ ਕੱਪ ਵਿਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਹਨ ਤੇ ਘਰ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਫਾਇਲਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਦਾ ਥਕੇਵਾਂ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਮੰਗਦੇ ਹਨ। ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਅਤੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਤਨਖਾਹ ਤੋਂ ਵੀ ਪਿਆਰੀ ਹੈ। ਮਿਥਹਾਸਿਕ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਗਏ ਰਿਸ਼ੀਆਂ ਮੁਨੀਆਂ ਨੇ ਕੁਝ ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਕਾੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੀਤਾ ਸੀ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਚਾਹ ਦਾ ਸੁਆਦ ਬਣ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਅਸੀਂ

ਪ੍ਰਹੁਣਾਚਾਰੀ ਲਈ ਚਾਹ ਵਰਤਣ ਲੱਗੇ ਤੇ ਫੇਰ ਨੀਂਦ ਨਾਲ ਉਘਦਾ ਬੱਚਾ ਵੀ ਚਾਹ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। 'ਬੈਂਡ ਟੀ' ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਦਿਨ ਹੀ ਚਾਹ ਦੇ ਸੁਆਦ ਨਾਲ ਚੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਚਾਹ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਪਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ

ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਵਾਹ ਤਾਜ ਲਈ ਗੁਨਾ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਬ੍ਰਾਂਡ ਜਾਂ ਪੈਕਿੰਗ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਮਾਲ ਵੇਖੋ

ਹਿੱਸੇ ਦ

ਕਿ ਹਰ ਸਾਲ ਚਾਹ ਤੋਂ ਪੰਜ ਫੀਸਦੀ ਲੋਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਾਹ ਖਰੀਦਣ ਨਾਲੋਂ ਪੈਕਿੰਗ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਖਰੀਦਣ ਦੇ ਮੁਰੀਦ ਬਣਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। 'ਇੰਡੀਆ ਟੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਹੁਣ ਵੱਧ ਆਂਡੇ ਖਾਣ ਜਾਂ ਦੁੱਧ ਪੀਣ ਦੀ ਤਰਜ 'ਤੇ ਵੱਧ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਕੱਪ ਵੱਧ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਉੱਠਣ ਨਾਲ ਬਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਤੂਫਾਨ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟਲ ਸਟੋਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਚਾਹ ਦੇ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵੇਖੋ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਬ੍ਰਾਂਡ ਲਿਪਟਨ' ਅਤੇ 'ਤਾਜ ਡਬਲ ਡਾਇਮੰਡ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਮੱਧ ਵਰਗੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਉੱਤਰੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਟਾਟਾ ਟੀ ਨੇ ਅਤੇ ਦੱਖਣ ਵਿਚ ਲੈਮਿਨੀ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਹੇਠਲੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਟਾਟਾ ਦੀਆਂ ਗੋਡੀਆਂ ਵਾਂਗ ਪੈਕਿੰਗ ਟਾਟਾ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਵਧ ਗਈ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਵਪਾਰ ਹੀ ਟਾਟਾ ਨੂੰ ਕਰਨਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਹ ਤਾਂ ਛੱਡੋ ਛਾਣ ਬੂਰੇ ਵੱਟੇ ਵਿਕਣ ਵਾਲਾ ਲੂਣ 'ਟਾਟਾ' ਨੇ ਹੀ ਸੋਨੇ ਦੇ ਭਾਅ ਵੇਚਣ ਦਾ ਸਫਲ ਫਾਰਮੂਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਟਕਿਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲਿਆ ਹੈ।

ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਓ ਕਿ ਆਏ ਦਿਨ ਚਾਹ ਪੀਣ ਦਾ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਸੁਆਦ ਬਦਲਦਾ ਹੀ ਚਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ 'ਟੀ ਬੈਗ' ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਹੋਟਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਿਹੜਿਆਂ ਤੱਕ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ। ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਕਿ 'ਟੀ ਬੈਗ' ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਕੰਗਣੀ ਵਾਲੇ ਗਿਲਾਸ ਜਾਂ ਗੜ੍ਹਬੀ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸੇ ਢੰਗ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਯੂਰਪੀ ਤਾਜ 'ਤੇ ਮਹਿਮਾਨ ਨਿਵਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਾਜ ਮਹਿਲ ਨੇ 'ਡਿਪ ਡਿਪ ਡਿਪ' ਨਾਲ ਇਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਜਾਲ ਵਿਛਾ ਲਿਆ ਹੈ।

ਅੰਕੜੇ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਏ ਦਿਨ ਚਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਗ੍ਰਾਫ ਵਧਦਾ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ 1989 ਤੱਕ 8050 ਲੱਖ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਚਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਸੀ ਜੋ ਹੁਣ ਕਈ ਹਜ਼ਾਰ ਲੱਖ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵੱਖਰੇਵੀਂ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਲਾਦੇਨ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ

ਲੀਵਰ ਦੇ ਬਹੁੱਕ ਬਾਂਡ 'ਰੈਡ ਲੇਬਲ' ਨੂੰ 'ਜੀਓ ਮੇਰੇ ਲਾਲ' ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਟਾਟਾ ਨੇ 'ਅਸਲੀ ਤਾਜਗੀ' ਨਾਲ ਡੱਕਣ ਡਾਇਮੰਡ ਨੇ 'ਜਰਾ ਸੀ ਚਾਏ ਅਸਰ ਦਿਖਾਏ' ਨਾਲ ਸਰਗਮ ਨੇ 'ਅਸਲੀ ਰੰਗ ਅਸਲੀ ਟੇਸਟ' ਅਤੇ 'ਐਵਰੈਡੀ ਨੇ 'ਤੇਜ ਜੋਸ਼' ਨਾਲ ਚਾਹ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਵਧਾਉਣ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸੱਤ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਪੈਕੇਜ ਜਾਂ ਬ੍ਰਾਂਡਡ ਚਾਹ ਦਾ ਬਾਜ਼ਾਰ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਜ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਬ੍ਰਾਂਡ ਚਾਹ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੋ ਦਰਜਨ ਬ੍ਰਾਂਡ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਕਾਇਮ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪਾਲੀਪੈਕ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਅਤੇ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੀਹ ਹਜ਼ਾਰ ਟਨ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਹੈ। ਕੁੱਲ ਖਪਤ ਦੀ ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਾਹ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਕੀਮਤਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਈ ਗੁਣਾ ਹੋਰ ਹੈ। ਪੈਕਿੰਗ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਵੱਧ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵਿਕ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਖਪਤਕਾਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਚਾਹ ਦੀ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਚਿਤ ਕੁਆਲਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂਕਿ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਚਾਹ ਵੇਚਣ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਪੈਕਿੰਗ ਚਾਹ ਵੇਚਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਧ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਕਮਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਅੰਕੜੇ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹਨ

ਚਾਹ ਦੀਆਂ ਪਿਆਲੀਆਂ ਬਣਾ ਕੇ ਰੋਜ਼ੀ ਰੋਟੀ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਚਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹੋਟਲਾਂ ਤੋਂ ਢਾਬਿਆਂ ਤੇ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਖੋਖਿਆਂ ਤੱਕ ਵਿਕ ਰਹੀ ਚਾਹ, ਕੱਪ 'ਚ ਲੁਕੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜਸ਼ਨ ਹੈ।

ਚਾਹ ਪੱਤੀ ਦੀ ਖਪਤ ਵਲ ਧਿਆਨ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਵਾਲੇ ਤੱਥ ਉਘੜਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਪਿਆਕੜਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਈਏ ਤਦ ਵੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਸਾਲਾਨਾ ਡੇਢ ਤੋਂ ਦੋ ਕਿਲੋ ਤੱਕ ਚਾਹ ਪੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਇਕ ਕੱਪ ਚਾਹ ਦਾ ਵਾਧੂ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਵੇ ਤਾਂ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਨੌਂ ਕਰੋੜ ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਇਕ ਦਮ ਵਧ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਸੰਕੋਚ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਕੱਪ ਹੋਰ।

ਦਰਅਸਲ ਚਾਹ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹੀ ਇਕ ਅੰਕੜਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਜਰੀਏ ਚਾਹ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਖਲਬਲੀ ਮਚੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਚਾਹ ਦਾ ਉਤਪਾਦਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਬ੍ਰਾਂਡ ਯੁੱਧ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਟੁਬਪੇਸਟ ਜਾਂ ਸਾਬਣ ਵਾਂਗ ਟੀ.ਵੀ. ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਨੋਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਤਾਜ ਚਾਹ' ਦੀ ਚੇਟਕ ਲਾਉਣ ਵਾਲਾ 'ਵਾਹ ਤਾਜ' ਕਹਿ ਕੇ ਇਕ ਅਭਿਨੇਤਾ ਪੰਜ ਕਰੋੜ ਸਾਲਾਨਾ ਰੁਪਈਆ ਵਸੂਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਸਦੇ

ਗੱਲੀ-ਬਾਤੀ

ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੱਰਾ

ਫੋਨ: 925-752-8025

ਵਾਂਗ ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਨ ਕੰਪਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਾਂਡ ਯੁੱਧ ਤਾਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਪ੍ਰਾਈਸ ਵਾਰ ਨਹੀਂ। ਅਰਬੀ ਅਤੇ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਚਾਹ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਕਿ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਇਹ ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ 'ਜੀਓ ਮੇਰੇ ਲਾਲ' ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਚਾਹ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਸੁਆਦ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖਪਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਦਾ ਸਤਾਈ ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ ਭਾਰਤ ਪੂਰਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਐਕਸਪੋਰਟ ਕੁਆਲਟੀ ਵਾਲੀ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਪਿਛਲੇ ਵਰ੍ਹੇ ਵਿਚ 1850 ਕਿਲੋਗ੍ਰਾਮ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ 'ਮੋਤੀ ਚੂਰ ਦੇ ਲੱਡੂ ਵਾਂਗ' ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਪਣੇ ਕੁੱਲ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਦਾ 6 ਤੋਂ 9 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਸਿਰਫ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਬਾਜ਼ੀ 'ਤੇ ਲਗਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਨਿਲਾਮੀ ਦੀ ਚਾਹ ਅਤੇ ਬਲੈਂਡ ਕੀਤੀ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਦਿਨੋਂ ਦਿਨ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਰ ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਸਿਹਤ ਸੰਗਠਨ (ਡਬਲਯੂ.ਐਚ.ਓ.) ਇਹ ਦੁਹਾਈ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇ ਚਾਹ ਬ੍ਰਾਂਡ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਚਾਹ ਮੁਕੰਮਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਚਾਹ ਦਾ ਇਕ ਕੱਪ ਵਾਧੂ ਪੀਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੌ ਵਾਰ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਿਓ ਕਿ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਤਬਲਾ ਵਾਦਕ ਜਾਕਿਰ ਹੁਸੈਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ 'ਵਾਹ ਤਾਜ' ਨਾਲ ਚਾਹ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਤਾਂ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਿਆ ਚਾਹ ਦੇ ਮੂੰਹ ਰੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੈਰ! ਆਸਾਮ ਤੇ ਦਾਰਜਲਿੰਗ ਦੇ ਚਾਹ ਬਾਗਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਅਰਬ ਦੇ ਤੇਲ ਖੂਹਾਂ ਵਾਂਗ ਚਾਹ ਇਕ ਵਰਦਾਨ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪਈ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਵਾਂਗ ਚਾਹ ਉਤਪਾਦਨ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕਣਕ ਜਾਂ ਗੰਨੇ ਦਾ ਮੁੱਲ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਰੱਖਣਗੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਜੇ ਉਹ ਚਾਹੁਣ ਚਾਹ ਦੇ ਨਾਂ ਤੇ ਲੁੱਟ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਖੈਰ! ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁੱਲ ਦੁਨੀਆਂ ਚਾਹ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਤੈਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਸ਼ੇ ਦੇ ਵਪਾਰੀ ਵਰਗ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਿਹਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਰੀਤੀ-ਰਿਵਾਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਵਿਚ 'ਮਿਲਣੀ ਉਪਰੰਤ ਚਾਹ' ਕੀ ਹੈ? ਇਹੋ ਕਿ ਅਸੀਂ ਧੀ ਤੋਰਨ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਵਿਚ ਚਾਹ ਪੀਣੀ ਤੇ ਪਿਆਉਣੀ ਇਕ ਸ਼ਗਨ ਹੀ ਮੰਨ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ 'ਚਾਹ ਚੰਦਰੀ ਨੇ ਪੱਟ ਸੁੱਟਿਆ' ਤੋਂ ਖਹਿਤਾ ਨਹੀਂ ਛੁਡਾ ਸਕਦੇ।

NirpalKaur.com

ਨਿਰਪਾਲ ਕੌਰ ਡਾਟ ਕੌਮ

A WEBSITE SHOWCASING THE TASTE OF PUNJABI FOOD

ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਰਸੋਈ ਦਾ ਸਵਾਦ
ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਨ

VISIT : WWW.NIRPALKAUR.COM
HOME COOKING, FASHION AND HEALTH

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਇਕ ਝਾਤ

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਉਹ ਦੂਜੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਨਮ 31 ਮਾਰਚ 1504 ਈ. ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮੱਤੋ-ਦੀ-ਸਰਾਂ (ਹੁਣ ਨਾਗੋ-ਦੀ-ਸਰਾਂ) ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫਰੀਦਕੋਟ ਵਿਚ ਫੇਰੂ ਮਲ ਖੱਤਰੀ (ਤ੍ਰੇਹਾਂ) ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਦਯਾ ਜੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਹੋਇਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਨਾਂ 'ਲਹਿਣਾ' ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਫੇਰੂ ਮੱਲ ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਤੇ ਹਿਸਾਬ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਾਹਰ ਸਨ। ਉਹ ਵਣਜ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੇਵੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸਨ।

ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸ਼ੌਕ ਸੀ। ਭਾਈ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿਬਰ ਨੇ ਬੰਸਾਵਲੀਨਾਮਾ ਦੇ ਪੰਨਾ 50 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ:

ਬਡੇ ਹੋਇ ਕਰ ਬਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹੇ।

ਯਗਿਓ ਪਵੀਤ ਪਾਇਆ,

ਖੇਡੇ ਹੰਸ ਘੋੜੀ ਚੜ੍ਹੇ।

ਮੁੱਢਲੀ ਵਿਦਿਆ ਖਤਮ ਕਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਧੰਦੇ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਾ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਸੰਨ 1519 ਈ. ਵਿਚ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਤਿੰਨ

ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ

ਮੀਲ ਪਿੰਡ ਸੰਘਰ ਦੇ ਇਕ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰ ਲਾਲਾ ਦੇਵੀ ਚੰਦ ਮਰਵਾਹ ਦੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਬੀਬੀ ਖੀਵੀ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 15 ਸਾਲ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਖੀਵੀ ਦੀ 13 ਸਾਲ। ਪਿਤਾ ਬਾਬਾ ਫੇਰੂ ਮਲ 1526 ਈ. ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਏ ਤੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਉਤੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਸਾਰੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਅਤੇ ਦੁਕਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਆ ਪਈ ਬਲਕਿ ਪਿਤਾ ਵਾਂਗ ਦੇਵੀ ਭਗਤਾਂ ਦਾ ਆਗੂ ਵੀ ਉਹ ਨੂੰ ਬਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਮੱਤੋ-ਦੀ-ਸਰਾਂ ਦੇ ਉਜਾੜੇ ਕਾਰਨ ਉਹ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ 1524 ਈ. ਵਿਚ ਆ ਵਸੇ। ਏਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਦੇ ਲੜਕੇ ਤੇ ਦੋ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਹੋਇਆ। ਦਾਸੂ ਜੀ-1524ਈ., ਬੀਬੀ ਅਮਰੋ-1526 ਈ., ਬੀਬੀ ਅਨੋਖੀ-1535 ਈ., ਦਾਤੂ ਜੀ-1537 ਈ। (ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਛਿਬਰ ਬੰਸਾਵਲੀ ਨਾਮਾ ਦਸ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਕਾ ਪੰਨਾ 51)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਮਰ 22 ਸਾਲ ਦੀ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋਇਆ। ਪਿਤਾ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ ਦੇਵੀ ਭਗਤਾਂ ਨਾਲ ਵੈਸ਼ਨੂ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਂਤੀ ਨਾ ਮਿਲਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਸਵੇਰੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਜੋਧ ਜੀ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ “ਜਪੁਜੀ ਤੇ ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ” ਸੁਣੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਅਸਲ ਜੀਵਨ ਜੁਗਤੀ ਇਹੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਜੋਧ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦਰਿਆ ਰਾਵੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਵਸਾਏ ਹੋਏ ਨਗਰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਦਾ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਤਾਘ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਚਾਰ ਉਦਾਸੀਆਂ ਖਤਮ ਕਰਕੇ 1522 ਈ. ਵਿਚ ਰਾਵੀ ਕੰਢੇ ‘ਤੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨਗਰ ਵਸਾ ਕੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਹ 17 ਸਾਲ 5 ਮਹੀਨੇ ਤੇ 9 ਦਿਨ ਏਥੇ ਹੀ ਰਹੇ ਤੇ ਏਥੇ ਹੀ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਏ। ਸੰਨ 1532 ਈ. ਵਿਚ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਰੁਕ ਗਏ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਸਾਧਨਾ-ਪੱਧਤੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੇਵੀ-ਪੂਜਾ ਦੀ ਬ੍ਰਿਤੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਨਤੀ ਲਈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਉਹ ਘਰ ਵਾਪਸ ਪਰਤੇ ਤਾਂ ਪਰਿਵਾਰ ਤੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਚੰਗੀ ਨਾ ਲੱਗੀ। ਇਸ ਵਿਰੋਧ ਕਾਰਨ ਉਹ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਤੁਰ ਪਏ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਦੀ ਕਈ ਢੰਗਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ। ਉਹ ਹਰ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿਚ ਪੂਰੇ ਉਤਰੇ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਬੀਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਗੁਰੂ ਜੀ ਪਾਸੋਂ ਆਗਿਆ ਲੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਗਏ। ਘਰ ਬਾਹਰ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ

ਕੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜਲਦੀ ਹੀ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਸੁੱਚੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਆਨੰਦ ਮਾਨਣ ਲਈ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਉਹ 1539 ਈ. ਭਾਵ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤਕ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਹੀ ਰਹੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੱਤ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪੂਰਨ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜੀ ਰੱਖਿਆ। ਕਠਿਨ ਤੋਂ ਕਠਿਨ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨ ਨਹੀਂ ਡੋਲਿਆ। ਬਲਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਰ ਵੀ ਪਰਪੱਕ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਢਲ ਰਹੀ ਉਮਰ ਕਰਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰਖਣ ਲਈ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਚੋਣ ਦਾ ਵੀ ਧਿਆਨ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜੋ ਪਰਖਾਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟ, ਆਪਣੇ ਦੋਵਾਂ ਪੁੱਤਰਾਂ, ਭਾਵ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਤੇ ਬਾਬਾ ਲਕਸ਼ਮੀ ਦਾਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਅਤੇ ਭਗਤੀ ਤੋਂ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋਏ ਕਿ ਅੰਗਦ ਨਾਉ ਰਖ ਕੇ 13 ਜੂਨ ਸੰਨ 1539 ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ:

ਅਬ ਤੂੰ, ਮੇਰੇ ਅੰਗ ਤੇ ਭਇਆ

ਤੂੰ ਲਹਿਣਾ ਮੈਂ ਦੇਨਾ ਭਇਆ।

(ਬਾਵਾ ਸਰੂਪ ਦਾਸ ਭੱਲਾ)

ਇਵੇਂ ਹੀ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਰਾਏ ਬਲਵੰਤ ਤੇ ਸਤੇ ਡੂਮ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਹੀ ਹੁਣ ਗੁਰੂ ਹਨ। ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹਰਿ ਉਹ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜੋਤਿ ਤੇ ਜੁਗਤਿ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ। ਕੇਵਲ ਕਾਇਆ ਹੀ ਬਦਲੀ ਹੈ:

ਲਹਿਣੇ ਕੀ ਫਗਈਐ ਨਾਨਕਾ ਦੇਹੀ ਖਟੀਐ।

ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ

ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ।

ਸਤਾ ਬਲਵੰਤ (ਰਾਮਕਲੀ ਕੀ ਵਾਰ)

ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦਾ ਨਾਂ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ ਦੀ ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਇਸਤੋਂ ਛੁੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ। ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਦੋਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਉਹ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਦਾ ਵਰਨਣ ਕਈ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਜਿਸ ਪੋਥੀ ਵਿਚ ਉਹ ਲਿਖ ਲੈਂਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦਾ ਜਿਕਰ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਇਉਂ ਕੀਤਾ ਹੈ:

ਬਾਬਾ ਫਿਰ ਮੱਕੇ ਗਿਆ,

ਨੀਲ ਬਸਤਰ ਧਾਰੇ ਬਨਵਾਰੀ।

ਆਸਾ ਹੱਥ ਕਿਤਾਬ ਕੱਛ

ਕੂਜਾਂ ਬਾਂਗ ਮੁੱਸਲਾ ਧਾਰੀ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਏਸੇ

ਕਿਤਾਬ ਵਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਮੱਕੇ ਵਿਚ ਹਾਜੀ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਆਲ ਕਰਦੇ ਹਨ:

ਪੁੱਛਣ ਫੌਲ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ

ਵਡਾ ਹਿੰਦੂ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨੋਈ?

ਬਾਬਾ ਆਖੇ ਹਾਜੀਆਂ

ਸੂਭ ਅਮਲਾਂ ਬਾਝੋਂ ਦੋਵੇਂ ਰੋਵੀ।

ਸੋ ਗੁਰਿਆਈ ਬਖਸ਼ਣ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ

ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਪੋਥੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੀ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤੀ। ਪੁਰਾਤਨ ਜਨਮ ਸਾਖੀ ਦੀ ਸਾਖੀ ਨੰ. 57 ਵਿਚ ਇਉਂ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦਾ ਹੈ:

“ਤਿਤੁ ਮਹਿਲ ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਹੋਆ

ਸੋ ਪੋਥੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਜੋਗਿ ਮਿਲੀ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੀਖੀ ਚੰਦ ਦੇ ਪੁਤਰ ਮਿਹਰਬਾਨ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਗ੍ਰੰਥ “ਪੋਥੀ ਸਚ ਖੰਡ” ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਰਮਾਇਆ ਪੋਥੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪ ਕੇ 5 ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਭਾਵ 7 ਸਤੰਬਰ 1539 ਨੂੰ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾ ਗਏ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਨੂੰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਮਿਲਣ ‘ਤੇ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਤੇ ਬਾਬਾ ਲਖਸ਼ਮੀ ਦਾਸ ਨੇ ਕਾਫੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰਖ ਕੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਨੂੰ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੀ ਬਜਾਏ ਖਡੂਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਦੀ 46 ਪੌੜੀ ਵਿਚ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ:

ਸੋ ਟਿੱਕਾ ਸੋ ਛਤਰ ਸਿਰ

ਸੋਈ ਸਚਾ ਤਖਤ ਟਿਕਾਈ

ਦਿਤਾ ਛਡ ਕਰਤਾਰਪੁਰ

ਬੈਠ ਖਡੂਰ ਜੋਤਿ ਜਗਾਈ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਕੁਝ ਦੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਬੀਬੀ ਭਰਾਣੀ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਗੁਪਤ ਰੂਪ ਵਿਚ ਰਹੇ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦਾ ਇਹ ਅਗਿਆਤਵਾਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਲਗਭਗ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਵਿਚ ਖਬਰ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਦੂਜੀ ਜੋਤਿ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਸਤਿਸੰਗਤ ਦਾ ਪਰਵਾਹ ਚਲਾਉਣਗੇ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਲਹਿਰ ਦੌੜ ਗਈ। ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਇਕ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵੀ ਬਣ ਗਈ ਜਿਥੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦੀਵਾਨ ਸਜਦੇ ਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੀਆਂ।

ਸੰਗਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਗਤ ਭਾਵ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਵੀ ਨਿਰੰਤਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸੰਗਤ ਪੰਗਤ ਦੀ ਜੁਗਤ ਰਾਹੀਂ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਪਰਸਪਰ ਵਿਰੋਧ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ। ਲੰਗਰ ਦਾ ਕੰਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਸੰਭਾਲਦੇ ਸਨ। ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਦੀ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵਰਨਣ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਤੇ ਭਗਤ ਤੋਂ ਛੁੱਟ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਦੋ ਬਾਵੇਂ, ਇਕ ਰਾਮਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ ਜੋ ਸਤੇ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਜੀ ਨੇ ਆਖੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਜੇ “ਰਾਮਕਲੀ ਸਦ” ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਪਤਨੀ ਤੇ ਗੁਰੂ

ਸੰਤਾਨ ਦੀ ਉਪਮਾ ਹੈ।” ਰਾਮਕਲੀ ਸਦ” ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਪੁਤਰ ਸਨਮੁਖ ਹੋਆ ਕਹਿ ਕੇ ਸਤਕਾਰਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਲਵੰਤ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਇਕ ਪਉੜੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਦੀ ਉਪਮਾ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਪਏ ਕਬੂਲ ਖਸਮ ਨਾਲਿ,

ਜਾਂ ਘਾਲ ਮਰਦੀ ਘਾਲੀ

ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਸਹੁ ਸੋਇ,

ਜਿਨਿ ਗੋਇ ਉਨਾਲੀ।

ਮਾਤਾ ਖੀਵੀ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਦਕਾ ਲੰਗਰ ਵਿਚ

ਸਭ ਨੂੰ ਘਿਓ ਵਾਲੀ ਖੀਰ ਮਿਲਦੀ ਸੀ।

“ਬਲਵੰਤ ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ,

ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪੜਾਲੀ।

ਲੰਗਰ ਦਹਿਲਤ ਵੰਡੀਐ,

ਰਸ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਖੀਰ ਘਿਆਲੀ।

ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮੁਖ ਉਜਲੇ,

ਮਨਮੁਖ ਬੀਏ ਪਰਾਲੀ।

ਹਮਾਯੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ:

ਹਮਾਯੂੰ ਬਾਬਰ ਦਾ ਵੱਡਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਉਹ 26 ਦਸੰਬਰ ਸੰਨ 1530 ਈ. ਨੂੰ ਆਗਰੇ ਵਿਖੇ ਬਾਬਰ ਦੀ ਮੌਤ ਪਿੱਛੋਂ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਬਣਿਆ। ਉਹ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਪਾਸੋਂ ਹਾਰ ਖਾ ਪੰਜਾਬ ਵਲ ਨੱਸਿਆ। ਸੰਨ 1540 ਵਿਚ ਹਮਾਯੂੰ ਆਪਣੇ ਫੌਜੀ ਦਸਤੇ ਸਮੇਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਤੋਂ ਬਖਸ਼ਸ਼ ਲਈ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਉਸ ਘੜੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਵਿਚ ਰੁਝੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਹਮਾਯੂੰ ਦੀ ਆਮਦ ਵਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਹਮਾਯੂੰ ਨੇ ਇਸਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਿਰਾਦਰ ਸਮਝਿਆ। ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਤਲਵਾਰ ਦੀ ਮੁੱਠ ਵਲ ਵਧਿਆ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦਾ ਧਿਆਨ ਵੀ ਉਪਰ ਚਲਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ। “ਜਦੋਂ ਮੈਦਾਨਿ ਜੰਗ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ੇਰਸ਼ਾਹ ਸੂਰੀ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤਾਂ ਚਲਾ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਹੁਣ ਫਕੀਰਾਂ ਦਰਵੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਤਲਵਾਰ ਚਲਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਏਂ।” ਹਮਾਯੂੰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਬੜਾ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹੋਇਆ। ਉਸਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨੀ ਮੱਥਾ ਟੇਕ

ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਬਖਸ਼ਾਈ। ਇਸਦਾ ਵਰਨਣ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਸੂਰਜ ਪ੍ਰਕਾਸ਼” ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 1351 ਤੇ ਇਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ।

“ਖਡੂਗ ਨ ਨਿਕਸਯੋਂ ਮਿਯਾਨ ਤੇ

ਸੋ ਬਲ ਕਰ ਹਾਰਯੋ

ਹਮ ਬੋਲੇ ਤਬ ਗੁਰੂ ਜੀ

ਸੁਨ ਸਾਹਿ ਪਿਆਰਿਯੋ॥

ਸ਼ੇਰ ਸ਼ਾਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ

ਬਲ ਲਾਇਓ ਕਿਥਾਏ

ਪੀਰ ਫਕੀਰਨ ਪਰ ਚਹੈ,

ਤੂੰ ਖਡਗ ਚਲਾਏ॥

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੁਲ 63 ਸਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਅਧੀਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ 9 ਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਨਾਲ ਸਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਖਿੰਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ: ਸਿਰੀ ਰਾਗ ਦੀ ਵਾਰ=2 ਸਲੋਕ, ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ=12 ਸਲੋਕ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ=15 ਸਲੋਕ, ਸੋਰਿਠ ਦੀ ਵਾਰ=1 ਸਲੋਕ, ਸੂਹੀ ਦੀ ਵਾਰ=11 ਸਲੋਕ, ਰਾਮ ਕਲੀ ਦੀ ਵਾਰ=7 ਸਲੋਕ, ਮਾਰੂ ਦੀ ਵਾਰ=1 ਸਲੋਕ, ਸਾਰੰਗ ਦੀ ਵਾਰ=9 ਸਲੋਕ, ਮਲਾਰ ਦੀ ਵਾਰ=5 ਸਲੋਕ।

ਦੂਜੇ ਗੁਰੂਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਬਾਣੀ ਰਚੀ ਹੈ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹਨਾਂ ਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਕੁਝ ਕੁ ਪੱਖਾਂ ਦੀ ਬੜੀ ਸੁੰਦਰ

ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੜੀ ਸਰਲ ਹੈ। ਇਹਨਾਂ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਨਸਾਨੀ ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਔਕੜਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਰਾਹੀਂ ਹਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿਉਂ ਜੋ ਉਹਨਾਂ ਪਾਸ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਤਾਂ ਹੋਣੀ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਬਦਾਵਲੀ ਦਾ ਅਸਰ ਵੀ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੈ:

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨਾ ਉਤਰੀ,

ਜੇ ਬੰਨਾ ਪੁਰੀਆ ਭਾਰ”

(ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ-ਜਪੁ)

ਭੁਖਿਆ ਭੁਖ ਨਾ ਉਤਰੇ

ਗਲੀ ਭੁਖ ਨਾ ਜਾਇ॥

ਨਾਨਕ ਭੁਖ ਤਾਂ ਰਜੈ

ਜੇ ਗੁਣ ਕਹਿ ਗੁਣੀ ਸਮਾਇ॥

(ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ-ਮਾਝ ਦੀ ਵਾਰ)

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਾਵ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਲਈ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਹੁਕਮ ਦੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ।

ਅਖੀ ਬਾਝਹੁ ਵੇਖਣਾ, ਵਿਣ ਕੰਨਾਂ ਸੁਣਣਾ।

ਪੈਰਾਂ ਬਾਝਹੁ ਚਲਣਾ, ਵਿਣ ਹੱਥਾਂ ਕਰਣਾ।

ਜੀਭੇ ਬਾਝਹੁ ਬੋਲਣਾ, ਇਉਂ ਜੀਵਤ ਮਰਣਾ।

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮ ਪਛਾਣਿ ਕੈ

ਤਉ ਖਸਮੇਂ ਮਿਲਣਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ 139

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਲਈ ਉਹਦਾ ਇਤਨਾ ਸਤਿਕਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਦੀ ਘੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਸਹਿ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਿਰਾਥਕ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਲੋਕ ਤੋਂ ਉਹਦੇ ਵੈਰਾਗ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਸਹਿਜ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਸ ਪਿਆਰੇ ਸਿਉ ਨੇਹ

ਤਿਨ ਆਗੈ ਮਰਿ ਚਲੀਐ

ਪ੍ਰਿਯ ਜੀਵਣ ਸੰਸਾਰ ਤਾ ਕੈ ਪਾਛੈ ਜੀਵਣਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਪੰਨਾ 831

ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਸਮਝਦੇ ਹੋਇਆਂ, ਉਸਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਘੁਮ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਵਿਆਪਤ ਦਸਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਸੈਂਕੜੇ ਚੰਦਰਮਾ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜ ਕਿਉਂ ਨਾ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਣ।

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ,

ਚੜ੍ਹਹਿ ਹਜ਼ਾਰ।

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ

ਗੁਰ ਬਿਨ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ।

ਵਾਰ ਆਸਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ 463

‘ਹਉਮੈ’ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਮੂਲ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਹੈ। ਪਰ ਚਿੰਤਾ ਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਇਸਦਾ ਇਲਾਜ ਵੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਸ਼ਬਦ-ਸਾਧਨਾ ਰਾਹੀਂ ‘ਹਉਮੈ’ ਦਾ ਦੁੱਖ ਵੀ ਕਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

‘ਹਉਮੈ’ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਹੈ

ਦਾਰੂ ਵੀ ਇਸ ਮਾਰਿ।

ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਪੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ: ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ‘ਤੇ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਖਾਣ-ਪੀਣ, ਧਰਮ ਪਹਿਰਾਵਾ ਅਤੇ ਬੋਲੀ ਮੁਸਲਮਾਨੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੇ ਗੁਲਾਮ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਸਦੀ ਪ੍ਰਤੱਤਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਕਥਨਾਂ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਖੜ੍ਹੀਆ ਤ ਧਰਮ ਛੋਡਿਆ,

ਮਲੋਛ ਭਾਖਿਆ ਗਰੀ

(ਗੁ. ਗ੍ਰੰ. ਪੰਨਾ 663)

ਗੁਰਬਾਣੀ ਲਿਖਣ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਢੁਕਵੀਂ ਲਿੱਪੀ ਗੁਰਮੁਖੀ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਲਿੱਪੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਬਲਕਿ ਇਸਨੂੰ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਰੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ ਸਕੂਲ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿੱਪੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾ ਕਾਇਮ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖਿਆ।

ਅਖਰ ਰਚ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖੀ

ਫਿਰ ਸਿਖਨ ਪੜਾਏ॥

ਗੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਘਰੁ ਕਥਾ

ਇਲਮੇ ਲਿਖਵਾਏ॥ (ਪੰਥ ਪ੍ਰਕਾਸ਼)

ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ: ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਪੂਤ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਫੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਇਸਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਗੁਰੂ ਜੀ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਤੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਉਥੇ ਬਾਬਾ ਸਿਰੀ ਚੰਦ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਦਾਸੀ ਸੰਪਰਦਾ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸੀ ਮਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਦਰਿਆ

ਲੜੀਵਾਰ ਨਾਵਲ

ਭਾਗ - 1

ਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੁੱਸਾ

“ਚੁੱਪ ਕਰ ਨੀ।” ਪੰਮੀ ਨੇ ਬਾਹਰ ਵਲ ਝਾਕਦਿਆਂ ਹੋਲੀ ਜਿਹੀ ਡਰਕੇ ਆਖਿਆ, “ਕਿਉਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣੀ ਐ।”

ਜੀਤੀ ਲਾਚੜੀ ਬੈਠੀ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਫੇਰ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮੱਚਦੀ ਰੌਸ਼ਨੀ ਭਰ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਵੇਂ ਬਣੀ?”

“ਫੇਰ ਦੱਸੋ, ਤੂੰ ਹੁਣ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕਰ।”

ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਜਣੀਆਂ ਇਕ ਦੂਜੀ ਨੂੰ ਘੁੰਟ ਕੇ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਹੱਸ ਪਈਆਂ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਜੀਤੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰੋਂ ਵਾਜ ਪੈ ਗਈ। ਅੰਦਰੋਂ ਗਲਾਸ ਲੈਣ ਗਈ ਉਹ ਬੈਠਕ ਵਲ ਝਾਕੀ। ਕੁਲਵੰਤ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਦੋਵੇਂ ਕੁਹਣੀਆਂ ਗੋਡਿਆਂ ‘ਤੇ ਰੱਖੀ ਪੋਲੇ ਜਿਹੇ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਜੀਤੀ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹੱਸੀ, “ਹੁਣ ਤਾਂ ਬਾਹਲਾ ਕੁੰਨਾ ਬਣਿਆ ਬੈਠਾ ਐ, ਉਦੋਂ ਘੱਟਾ ਘੱਟਾ ਗੇਟ ‘ਤੇ ਈ ਖੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।”

ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਆਗਿਆ ਮੰਗੀ, ਜੀਤੀ ਤੇ ਪੰਮੀ ਦਾ ਅੰਦਰ ਹੱਸਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਮਾਸੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ, “ਚੰਗਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਫੇਰ ਸਵੇਰੇ ਮੁੜੋਗੇ।”

“ਨਹੀਂ ਬਿਲ੍ਹ, ਅੱਜ ਹੀ ਮੁੜਾਂਗੇ, ਪੰਮੀ ਦੀ ਮਾਂ ਵੀ ਘਰ ਕੱਲੀ ਐ।”

“ਫੇਰ ਮੈਂ ਬੋਨੂੰ ਮੁੜਦਾ ਹੋਇਆ ਲੈ ਜਾਂ ਜੀ।”

“ਨਾ ਬਿਲ੍ਹ, ਅਸੀਂ ਆਪੇ ਆ-ਜਾਂ ਗਈਆਂ।”

“ਕਿਹੜਾ ਭਾਰ ਲੱਗਣਾ ਐ ਜੀ, ਇੰਟਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਢੋਹਣੀਆਂ ਐ। ਪੰਦਰਾਂ ਵੀਹਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਫਰਕ ਪੈਣਾ ਐ। ਬੋਨੂੰ ਫੇਰ ਐਵੇਂ ਤੁਰਨਾ ਪਉ।”

ਜੀਤੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਆਖਿਆ, “ਕੋਈ ਨਾ ਕੁਲਵੰਤ ਕੁਰੇ, ਟਰੈਕਟਰ ‘ਤੇ ਕੀ ਲੱਗਣਾ ਐ।” ਉਸ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਮੋਹ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਕਾਕਾ ਤੂੰ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਜਾਈ।”

ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਖਸਿਆਣਾ ਜੇਹਾ ਹੱਸ ਕੇ ਨਾਂਹ ਵਿਚ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ। ਪੰਮੀ ਨੇ ਵਿਚਦੀ ਆਖਿਆ, “ਕੁਲਵੰਤ ਰੋਟੀ ਬਣਨ ਨੂੰ ਚਿਰ ਤਾਂ ਕੁਸ਼ ਨੀ ਲਗਣਾ।”

“ਆਹੋ ਵੀਰੋ।” ਜੀਤੀ ਵੀ ਬੋਲ ਪਈ, “ਪੰਜ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਣੀ ਐ।”

“ਅੱਛਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਚਾਰ ਕੁ ਵਜੇ ਆਉਂਗਾ।”

“ਕੋਈ ਨਾ ਬਿਲ੍ਹ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਦਾ ਹਰਜਾ ਨਾ ਕਰੀ।”

ਸਟੇਅਰਿੰਗ ਤੇ ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਉਸ ਗੇਅਰ ਲਾਇਆ, ਟਰੈਕਟਰ ਪੂਰ ਉਡਾਉਂਦਾ ਫਿਰਨੀ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਭੱਠੇ ਤੱਕ ਉਸ ਟਰੈਕਟਰ ਏਨਾ ਭਜਾਇਆ, ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਖੁਦ ਵੀ ਅਸਮਾਨ ਵਿਚ ਉੱਡ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਟਰਾਲੀ ਭਰ ਲਈ ਸੀ, ਟਰੈਕਟਰ ਖਲੋਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਸ ਆਪਣੇ ਸੀਰੀ ਟੈਟੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, “ਚੱਲੀਏ ਬਈ?”

“ਅਸੀਂ ਪਾੜਿਆ ਤੈਨੂੰ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੋਂ ਅਡੀਕੀ ਜਾਨੇ ਐ।”

ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਹੁੱਕ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਘੱਟਾ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਉਇ! ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਟਰਾਲੀ ਵੀ ਭਰ ਲਈ?”

ਟੈਟੇ ਨੇ ਹੁੱਕ ਪਵਾ ਕੇ ਨਾਲ ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪਾੜਿਆ ਇਹ ਬੁੜੀਆਂ ਆਪਣੀ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਵਿਚੋਂ ਸੀ?”

“ਆਹੋ!” ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਰੁੱਖਾਂ ਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਟੈਟੇ ਨੂੰ ਝੁਕ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਬਾਪੂ ਜੀ ਨੂੰ ਨਾ ਦੱਸੀ, ਨਾ ਬਾਈ ਨੂੰ। ਜੇ ਪੁੱਛਣ ਆਖ ਦੇਈ ਭੱਠੇ ਵਾਲਾ ਮੁਨੀਮ ਹੈ ਨੀ ਸੀ।”

ਟੈਟੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੁੱਕੜ ਜਿਹੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਖੁਸ਼ਕ ਹਾਸੀ ਉਭਾਰੀ, ਅਤੇ ਬਾਪੀ ਦੇ ਕੇ ਚਾਂਵਲ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਪਾੜਿਆ, ਆਪਾਂ ਕਾਹਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਯਾਰ। ਤੂੰ ਐਸ਼ ਕਰ, ਬੁੱਲੇ ਵੱਢ।”

ਰਾਹ ਵਿਚ ਗਿੱਦੜ ਪਿੰਡੀ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚਲੇ ਮੰਦਰ ਤੋਂ ਮੱਥਾ ਟੇਕ ਕੇ ਆਈਆਂ ਸਨ, ਅਚਾਨਕ ਕੁਲਵੰਤ ਵਲ ਝਾਕੀਆਂ, ਉਸਦਾ ਚਿੱਤ ਖਿੜ ਉੱਠਿਆ। ਉਹਨੇ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਿਆ, ਕੂਲਾਪਣ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸਦੇ ਅੰਦਰ ਝਰਨਾਟ ਫਿਰ ਗਈ, ਘਰ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਉਸਦੇ ਬਾਈ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਕੀ ਗੱਲ, ਬੜਾ ਚਿਰ ਲਾ ਆਏ?”

ਟਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰੇ ਬਿਨਾਂ ਉਹਦੇ ਵਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਮੋੜ ਕੀਤਾ, “ਯਾਰ ਭੈਰਾ ਜਿਆ ਮਨੀਮ ਦੀ ਪਤਾ ਨੀ ਕਿੱਥੇ ਦਫਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।” ਉਹ ਟਰੈਕਟਰ ਆਸਿਉਂ ਪਾਸਿਉਂ ਜਾਚਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮਜ਼ਦੂਰ ਇੰਟਾਂ ਲਾਹੁਣ ਲਗ ਪਏ। ਕੁਲਵੰਤ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲੱਗਾ, ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਟਰਾਲੀ ਖਾਲੀ ਕਰਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਟਰਾਲੀ ਤੁਰਨ ‘ਤੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਮਲਵੀਂ ਜੀਭ ਨਾਲ ਆਖਿਆ, “ਸ਼ੇਰਾ ਬਾਹਲਾ ਚਿਰ ਨਾ ਲਾਇਓ।”

“ਚੰਗਾ।” ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਬਿਨਾ ਸਿਰ ਚੁੱਕੇ ਆਖਿਆ। ਟਰਾਲੀ ਮੋੜ ਕੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਚੱਠੇ ਨਾਲ ਲਾਈ, ਉਹਨੇ ਸੁਭਾਵਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਹੱਥ ਉਸਨੂੰ ਘਸਮੇਲੇ ਜਾਪੇ। ਪਸੀਨੇ ਅਤੇ ਭੱਠੇ ਦੀ ਕੋਰੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਬਦਰੰਗੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਨਲਕੇ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਨਹਾਉਂਦੇ ਰਾਜਸਥਾਨੀ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਦਾ ਸਾਬਣ ਚੁੱਕ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ‘ਤੇ ਲਾਇਆ, ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਗੜਦਾ ਰਿਹਾ। ਹੱਥ ਸਾਫ਼ ਕਰਕੇ ਉਸ ਸੂਹੇ ਸੂਹੇ ਹੱਥ ਅੱਖਾਂ ਗੱਡ ਕੇ ਵੇਖੇ, ਚੌਥੇ ਗੋੜੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਟਰਾਲੀ ਹੁੱਕ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ, ਟੈਟੇ ਨੇ ਲਾਚੜ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਪਾੜਿਆ, ਫੇਰ ਉਥੇ?”

ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਹੱਸਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਟੈਟੇ ਹੋਰ ਮੱਛਰ ਗਿਆ, “ਗੁੜ ਨਾਲੋਂ ਇਸ਼ਕ ਮਿਠਾ, ਰੱਬਾ ਲੱਗ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਜਾਵੇ।”

“ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਭਕਾਈ ਨਾ ਮਾਰੀ!”

“ਜਮ੍ਹਾ ਨੀ।” ਟੈਟੇ ਨੇ ਢੋਲ ਵਾਂਗ ਸਿਰ ਮਾਰਿਆ, “ਪਟੋਲੇ ਨੂੰ ਸਾਭ ਕੇ ਲਿਆਈ! ਕੱਚ ਵਰਗਾ ਸਰੀਰ ਐ, ਮਲੂਕ ਜਿੰਦ ਦਾ! ਟਰਾਲੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਲੱਕੜਾਂ ਵਰਗੇ ਸਰੀਰਾਂ ਵਿਚ ਚਿੱਬ ਪਾ ਦਿੰਦੀ ਐ!” ਬਰਾੜ ਟੈਟੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਹੱਸਦਾ ਟਰਾਲੀ ਭਰਨ ਦੀ ਤਾਹੀਦ ਕਰਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਪੈਰ ਤੋਂ ਹੀ ਰੇਸ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਟਰੈਕਟਰ ਗਰਦਾਗੇਰ ਕਰਦਾ ਅਗਾਂਹ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਰਾਹ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ। ਟੈਟੇ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ‘ਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਉਸਨੂੰ ਹਾਸਾ ਆਈ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।

ਕੁਲਵੰਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਤੱਕ ਨਾ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਕਦੋਂ ਰਾਉਵਾਲ ਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਬੂਹੇ ਵਿਚਦੀ ਉਸ ਅੰਦਰ ਵੇਖਿਆ, ਜੀਤੀ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਉੱਠੀ, ਬਰਾੜ ਦੀਆਂ ਹਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੇਖਕੇ ਉਹ ਬੋਲੀ, “ਕੁਲਵੰਤ ਐ!”

ਬਰਾੜ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੀ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਮਲਕ ਦੇਕੇ ਟਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰਿਆ। ਹੋਲੀ ਹੋਲੀ ਬੋਚ ਬੋਚ ਪੱਥਰ ਪਰਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਨੇੜੇ ਜਾ ਕੇ ਬਰੀਕ ਜਿਹਾ ਹੱਸਦਿਆਂ ‘ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ’ ਆਖੀ। ਉਹ ਅੰਦਰੋਂ ਡਰ ਵੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਕਿਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕਾਰਸ਼ਤਾਨੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਮਾਸੀ ਨੇ ਫੇਰ ਖਸਿਆਣੀ ਜਿਹੀ ਹੱਸ ਕੇ ਆਖਿਆ, “ਬਿਲ੍ਹ, ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਚੰਗੀ ਖੋਚਲ ਦਿੱਤੀ ਐ।”

“ਖੋਚਲ ਤਾਂ ਕਾਹਦੀ ਐ ਜੀ!” ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਐਵੇਂ ਗਿੱਚੀ ਖੁਰਕੀ ਅਤੇ ਪੱਗ ਲੋਟ ਕੀਤੀ। ਜੀਤੀ ਦੀ ਮਾਂ ਨੇ ਬੈਠਕ ਵਲ ਹੱਥ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕੀਤਾ, “ਕਾਕਾ ਬਹਿ-ਜਾ ਬੱਸ ਇਹ ਤਾਂ ਤਿਆਰ ਈ ਨੇ।”

ਜੀਤੀ ਦੀ ਮਾਂ ਗੜਬੀ ਅਤੇ ਤੌਲੀਆ ਲੈ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਈ, “ਲੈ ਮੱਲ ਹੱਥ ਧੋ ਲੈ!”

“ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਜੀ ਮੇਰੀ ਖਾਧੀ ਹੋਈ ਐ।”

ਮਾਈ ਨੇ ਗੜਬੀ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਭਾਈ ਕਦੋਂ ਦੀ ਹਜ਼ਮ ਹੋ ਗੀ ਹੋਊ! ਐਡੇ ਐਡੇ ਦਿਨ ਐ!”

ਦੂਸਰੀ ਵਾਰ ਉਹ ਬਾਲ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁੜ ਗਈ। ਆਲੂ ਮਟਰਾਂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿਚ ਸੁਗੰਧੀ ਉੱਠ ਰਹੀ ਸੀ। ਅੰਡਿਆਂ ਦੀ ਭੁਰਜੀ ਨਾਲ ਘਿਉ ਨਾਲ ਗੱਚ ਮਲੂਕ ਜਿਹੇ ਫੁਲਕੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਹੱਸਦਿਆਂ ਉਹਨੇ ਬਾਲ ਨੇੜੇ ਖਿਚ ਲਿਆ। ਤੁਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਜੀਤੀ ਨੇ ਚਾਂਵਲ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਉਸ ਵਲ ਕਸੂਤੀ ਜਿਹੀ ਝਾਕੀ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਉਹਨਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਈ, ਪੰਮੀ ਕੁਲਵੰਤ ਦੀ ਪੱਗ ਵਲ ਹੀ ਵੇਖੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਭੱਠੇ ਤੇ ਟਰਾਲੀ ਪਵਾਉਂਦਿਆਂ ਟੈਟੇ ਜਰੂਰ ਪੰਮੀ ਵਲ ਚੋਰ ਝਾੜੀਆਂ ਮਾਰਦਾ

ਸੀ। ਲੋਧੀ ਵਾਲੇ ਦੇ ਮੋੜ ‘ਤੇ ਮਾਸੀ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਭਿੰਨੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਾਨ ਨਾਲ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਉਂਦਿਆਂ, ਟਰੈਕਟਰ ਗੇਅਰ ‘ਚ ਪਾ ਲਿਆ। ਮਾਸੀ ਨੇ ਤਾੜਿਆ, ਮੁੰਡਾ ਗੱਲ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਚਦੀ ਅੱਖਾਂ ਚੁੱਕ ਚੁੱਕ ਪੰਮੀ ਵਲ ਵੇਖਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੇ ਪੱਕੇ ਟੋਟੇ ‘ਤੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਪੰਮੀ ਨੇ ਚੁੰਨੀ ਦੀ ਬੁਕਲ ਖੋਲ ਕੇ ਮੁੜ ਸੰਵਾਰ ਕੇ ਤੁਰਦਿਆਂ ਟਰੈਕਟਰ ਵਲ ਦੇਖਿਆ।

ਮਾਸੀ ਨੇ ਠਿਪਕ ਠਿਪਕ ਤੁਰਦਿਆਂ, ਸਿਰੋਂ ਢਲ ਗਈ ਚੁੰਨੀ ਸੁਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਮੀ ਨੂੰ ਡਰੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਖਿਆ, “ਕੁਝ ਪੰਮੀਏ, ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨਾ ਕੁਸ਼ ਆਖੇ ਬਈ ਤੂੰ ਸਿਆਣੀ ਬਿਆਣੀ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਿਗਾਨੇ ਟਰੈਕਟਰ ‘ਤੇ ਕਿਉਂ ਚੜ੍ਹੀ?”

“ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।” ਪੰਮੀ ਨੇ ਨੀਵੀਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਖਿਆ, “ਜੇ ਮਾਸੀ ਤੂੰ ਡਰਦੀ ਐਂ ਤੂੰ ਗੱਲ ਈ ਨਾ ਕਰੀ!”

“ਗੱਲ ਨਾ ਕਰਾਂ!” ਜੇ ਕੱਲ੍ਹ ਕਲੋਤਰ ਨੂੰ ਉਹਨੂੰ ਬਿੜਕ ਲੱਗ ‘ਗੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਗੁੱਤ ਮੁੰਨ-ਦੂ। ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਵੀ ਭੈੜਾ ਐ।”

“ਮਾਸੀ, ਤੂੰ ਗੱਲ ਮੇਰੇ ‘ਤੇ ਰਹਿਣ ਦੇ।”

“ਨਾ ਭਾਈ।” ਮਾਸੀ ਛੇਤੀ ਦੇ ਕੇ ਬੋਲੀ,

“ਦੱਸਣਾ ਤਾਂ ਪਉ।” “ਫੇਰ ਹੱਸ ਦੇਈ।”

“ਕੁਝ ਤੂੰ ਤਾਂ ਕੱਚੀ ਛੋਹਰਾਂ ਆਲੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਮੇਰੀ ਦਰਾਣੀ ਕੀ ਆਖੂ! ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਪਤਾ ਲੱਗ ਈ ਜਾਣਾ ਐ! ਨਾਲੇ ਉਹ ਤਾਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਮਿਰਚਾਂ ਭੋਰਦੀ ਐ! ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਤਰ ਤੋਂ ਪਛਾਣਦੀ ਐ!”

“ਮਾਸੀ ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਦਿਲ ਛੱਡੀ ਜਾਨੀ ਐ! ਆਪਾਂ ਤੋਂ ਕੋਈ ਖੂਨ ਹੋ ਗਿਆ ਤੂੰ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲਈ, ਆਪਣੀ ਤਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਬਾਹਲੀਉ

ਆਉਣੀ ਜਾਣੀ ਐ।”

ਪੰਮੀ ਨੇ ਟੇਢੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਮਾਸੀ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਉਹ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਡਰੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਪਰ ਪੰਮੀ ਨੇ ਦੜ ਵੱਟਣੀ ਹੀ ਚੰਗੀ ਸਮਝੀ, ਗਿਦੜ ਪਿੰਡੀ ਕੁਲਵੰਤ ਕੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਦਿਲਬਾਗ ਸਿਹੰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਅਣਪੜ ਮੁੰਡਾ ਕਈ ਬਾਰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਹ ਬੀਜ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ। ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਪੰਮੀ ਨੇ ਤਾੜ ਰੱਖੀ, ਜਦੋਂ ਮਾਸੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਬੈਠੀਆਂ ਰਾਉਵਾਲ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕੰਮ ਪੰਦਾ ਕਰਦੀ ਫਿਰਦੀ ਪੰਮੀ ਨੇ ਖੜ੍ਹਵੀਂ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਇਕ ਦੋ ਵਾਰ ਮਾਸੀ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਮਾਸੀ ਦਾ ਪੀਲਾ ਭੂਕ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਕੇ ਪੰਮੀ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ।

ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਇਕ ਦਿਨ ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਹਰਪਾਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਮੀ ਕੋਨੇਡਾ ਵਿਚ ਮੰਗ ਦਿੱਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਭਗਰੂਣੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹਰਪਾਲ ਤਿੜਤਿੜ ਕਰਕੇ ਹੱਸ ਪਿਆ।

“ਚੌਰਿਆ, ਤੈਨੂੰ ਹਾਸਾ ਆਉਂਦਾ ਐ, ਮੇਰੇ ਹੌਲ ਪੈਂਦੇ ਐ।”

“ਫੇਰ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਆਂ? ਬਾਈ ਮੈਂ ਹੁਣ ਪੰਮੀ ਤਾਂ ਬਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ!” ਹਾਸੇ ਨਾਲ ਹਰਪਾਲ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਲਾਲ ਹੋ ਗਿਆ, “ਐਂ ਕਰ ਰਾਂਝੇ ਵਾਂਗ ਜੱਟੀ ਦੇ ਬਾਰ ਮੁਹਰੇ ਜਾਂ ਧੁਣੀ ਤਪਾ! ਕਦੇ ਤਾਂ ਬੈਰ ਪਾਉ। ਨਹੀਂ ਫੇਰ ਦੂਜੀ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਕਿਧਰੇ ਗਈ ਨਹੀਂ!”

“ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਭੰਨਾ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਮਿਲ ਜੂ?”

“ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਮਿਲਜੂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਤਾਸੇ ਵਰਗੀ ਕੁੜੀ ਮਿਧਣ ਨੂੰ ਫਿਰਦਾ ਐ!”

ਬਰਾੜ ਅੱਕ ਕੇ ਮਿੱਠੇ ਗੁੱਸੇ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਵਲ ਝਾਕ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਇਹਨੂੰ ਕੰਜਰ ਦੇ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਾਸਾ ਈ ਚੜ੍ਹਿਆ ਰਹਿੰਦਾ!” ਪਾਲ ਦਾ ਹਾਸਾ ਉਸ ਦਾ ਮਸੇਸਾ ਜਿਹਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਕੇ ਫੇਰ

ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ। ਸਿਆਣਾ ਜਿਹਾ ਬਣਦਿਆਂ ਮੱਤ ਦਿੱਤੀ, ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਟੋਲੇ ਨਿਕੀਆਂ ਨਿਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ।

ਕੁਲਵੰਤ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਉਦਾਸ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਹਰਪਾਲ ਉਹਦੇ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਹੱਸ ਪੈਂਦਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਖਿੜ ਚੜ੍ਹਦੀ।

“ਸਾਲਿਆ, ਤੂੰ ਤਾਂ ਐਨੇ ਕੁ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਮੰਗਣਾ ਕਰਾ ਲਿਆ ਸੀ!” ਉਸਨੇ ਬੈਠ ‘ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਦੋ ਕੁ ਫੁੱਟ ਉੱਚਾ ਹੱਥ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ, “ਜੇ ਉਹਨੇ ਕਰਾ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੂੰ ਸੋਗ ਪਾ ਲਿਆ!”

ਬਰਾੜ ਨੇ ਹਰਪਾਲ ਦੇ ਬਲਬ ਵਾਂਗ ਜਗਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, “ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਘਰਦਿਆਂ ਨੇ ਕਰ ਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਰੋਕ ਸਕਦੀ ਸੀ!”

“ਹੱਛਿਆ!” ਪਾਲ ਨੇ ਵਿਅੰਗਮਈ ਅਵਾਜ਼ ਕੱਢਦਿਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਤਾਅ ਭਰਿਆ, “ਤਾਂ ਹੁਣ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਪਿਉ ਨੂੰ ਆਖੇ ਮੈਂ ਆਪਦੇ ਯਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਐ!”

ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ। “ਬੋਲੇ ਉਇ ਤੇਰੇ ਵੱਡਿਆ ਸਿਆਣਿਆ!” ਹਰਪਾਲ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਦੋ ਕੁੜੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ।

“ਜੱਟ ਅੰਦਰੋਂ ਡੱਕਰੇ ਨਾ ਕਰ ਦੇਣਗੇ!”

ਕੁਲਵੰਤ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ। ਹਰਪਾਲ ਉਸਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈਰਾਨ ਹੋਇਆ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਏਹੀ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਨਿਭਾਈ ਜਾਂਦੀ ਐ, ਨਿਭਾਅ ਲਵੇ! ਮੁੜ ਕੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਘਰੀਂ! ਪਰ ਹੁਣ ਉਸ ਉਹਦੇ ਰਾਮਤੋਰੀ ਵਰਗੇ ਹੋਏ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖ ਕੇ ਗੁੱਸੇ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰ ਮਾਰ ਲਿਆ। ਕੁਲਵੰਤ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਾਂ ਪੱਟਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖੀ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਪਾਲ ਨੇ ਸਾਹ ਛੱਡਦਿਆਂ ਆਸੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖਿਆ, ਸਿਆਲ ਦੀ ਧੁੱਪ ਵਿਚ ਮੁੰਡਿਆਂ

ਲਿਆਵਾਂਗੇ।”

“ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਫੇਰ ਅੱਜ ਪੀਣ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਐ!” ਪਾਲ ਉਹਦੇ ਵਲ ਇਕਦਮ ਝਾਕਿਆ।

“ਜੇ ਤੂੰ ਨਹੀਂ ਪੀਣੀ, ਆਪਣੀ ਯਾਰੀ ਐਥੋਂ, ਐਸੇ ਵਕਤ ਟੁੱਟੀ!”

“ਜੇ ਪੀ ਲਵਾਂ, ਫੇਰ ਤਾਂ ਨੀ ਟੁੱਟਦੀ !”

ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਉਹਦੇ ਵਲ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਵੇਖਿਆ।

ਚੁੱਕ ਵਾਲੇ ਨੇਕੇ ਕੋਲ ਖੜੋਦਿਆਂ ਪਾਲ ਨੇ ਕਸਵੇਂ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਅਦਾ ਜਿਹੀ ਨਾਲ ਵਲ ਪਾ ਕੇ ਪੈਂਟ ਦੀ ਪਿਛਲੀ ਜੇਬ ਵਿਚੋਂ ਹਰੇ ਰੰਗ ਦਾ ਅਡੈਟੀ ਕਾਰਡ ਕੱਢਿਆ, ਖੋਹਲ ਕੇ ਹਾਲੇ ਉਸ ਰੁਪਈਆਂ ਵਲ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਸੀ, ਬਰਾੜ ਨੇ ਉਹਦਾ ਸਣੇ ਅਡੈਟੀ ਕਾਰਡ ਹੱਥ ਘੁੰਟ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ। ਉਹ ਤੁਬਕ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਵਲ ਝਾਕਿਆ, ਕਰਿੰਦਾ ਅੱਧੀਆਂ ਕਾਗਜ਼ ਵਿਚ ਲਪੇਟ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਲਗਵੇਂ ਹਾਤੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ, ਪਰ ਹਾਤੇ ਦੀ ਭੈੜੀ ਜਿਹੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੱਕ ਵੱਟਿਆ। ਅੰਦਰਲਾ ਮਾਹੌਲ ਸਿੱਲ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਮੇਜ਼ ਮੈਲ ਨਾਲ ਘਸਮੇਲੇ ਹੋਏ ਪਏ ਸਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਨੌਕਰਾਂ ਦੇ ਚਿਪਚਿਪੇ ਸਰੀਰ ਵੇਖ ਕੇ ਕਿਚਕਿਚੀ ਆਈ ਅਤੇ ਸਲਾਹੀਂ ਪੈਂਦੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਵਲ ਤੁਰ ਪਏ। ਉਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਜਿਹੇ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਜਾ ਬੈਠੇ। ਹਾਲੇ ਉਹਨਾਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਮਿਲਾ ਕੇ ਗੁੱਝੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਾਣ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਕੈਬਨ ਦਾ ਪਰਦਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਬਹਿਰੇ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, “ਜੀ ਜਨਾਬ, ਕੀਮਾ, ਮੁਰਗਾ ਜਾਂ ਮੀਟ?”

“ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਇਕ ਪਲੇਟ!” ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਪਰਦਾ ਉਤਾਰ ਚੁੱਕੀ ਕੌਣ ਬਹਿਰੇ ਨੂੰ ਆਖਿਆ।

ਹਰਪਾਲ ਨੇ ਕੰਨ ਜਿਹੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਲਾ ਦੁਆਲਾ ਦੇਖਿਆ, ਬਾਕੀ ਕੈਬਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਕਿਣਮਿਣ ਨਾਲ ਚਮਚਿਆਂ ਦੀ ਟੁਣਕਾਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। “ਤੂੰ ਠੀਕ ਹੋ ਕੇ ਬੈਠ।” ਬਰਾੜ ਨੇ ਗਲਾਸ ਰੱਖ ਕੇ ਸ਼ਰਾਬ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਅੱਗੇ ਵੀ ਏਥੇ ਕਦੇ ਆਇਆਂ?”

“ਹਾਂ ਕਈ ਆਈ।”

ਬਹਿਰਾ ਮੀਟ ਦੀ ਪਲੇਟ ਰੱਖ ਕੇ ਬੋਲਿਆ, “ਹੋਰ ਜਨਾਬ?”

ਪਾਲ ਦਾ ਮੱਧਮ ਜਿਹਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਪਰ ਬਰਾੜ ਨੇ ਸਿਰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਦੋ ਪੈਂਗ ਪੀ ਕੇ ਬਰਾੜ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਲਾਲ ਸੁਰਖ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹਨੇ ਗਹਿਰੀਆਂ ਤੇ ਭਾਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਪਾਲ ਵਲ ਚੁੱਕੀਆਂ, ਪਾਲ ਮੁਰਗੇ ਦੀ ਲੱਤ ਨਾਲੋਂ ਬੋਟੀ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪਰ ਕੁਲਵੰਤ ਦੇ ਉਦਾਸ ਹੋ ਗਏ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ, “ਯਾਰ ਤੂੰ ਏਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਏਨਾ ਕਿਉਂ ਮਨ ‘ਤੇ ਲਾਉਣਾ ਐ।”

ਕੁਲਵੰਤ ਨਹੀਂ ਬੋਲਿਆ, ਉਸਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਿੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ।

“ਨਾਵਲਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ ਸੱਚ ਮੰਨ ਲਿਆ।”

“ਤੇ ਹੋਰ ਕੀ ਕਰਾਂ?” ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੇ ਆਪਣੀ ਹੱਥੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਪੁੱਝਦਿਆਂ ਭਰਤਾਈ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, “ਤੂੰ ਤਾਂ ਪੱਥਰ ਐ! ਤੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਮੋਹ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੂੰ ਮੰਨੇ....ਪਰ ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਿਨਾ ਨੀ ਰਹਿ ਸਕਦਾ!”

“ਫਿਰ ਹੁਣ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦਾ? ਖਬਰੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਉਹਨੇ ਆਪ ਕਰਿਆ ਹੋਵੇ।”

“ਨਹੀਂ, ਇਹ ਉਹਦੇ ਪਿਉ ਕੰਜਰ ਨੇ ਕਰਿਆ।”

“ਪਾਲ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਉਹਦੇ ਗੱਲ ਲੱਗ ਕੇ ਮਰਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਐ।” ਪਰ ਪਾਲ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਉਹਨੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਘੁੰਟ ਲਿਆ।

“ਜਾਹ ਸਾਲਾ, ਪਖੰਡ ਕੀ ਕਰਦੇ! ਜਾਣੀ ਉਹਦੇ ਬਿਨਾਂ ਜਾਨ ਨਿਕਲੀ ਜਾਂਦੀ ਐ।”

ਬਰਾੜ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ, ਹਉਕੇ ਜਿਹੇ ਭਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚ ਜਾਂਦਿਆਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਗੱਲ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਸਿੱਧਵੀਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਹੁੰਚੇ, ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ, ਪਿੰਡਾਂ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ ਚੁੱਕ ਲਏ। ਕੁਲਵੰਤ ਨੇ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਹੋਰ ਪੀਣ ਲਈ ਜੋਰ ਲਾਇਆ, ਪਰ ਹਰਪਾਲ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ। ਪਾਲ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਆਉਂਦੀ ਸੀ, ਘੁੰਟ ਲਾ ਕੇ ਕੁਲਵੰਤ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤਾ ਖਿੜ ਗਿਆ ਸੀ। “ਇਕ ਪਲ ਉਹਨੂੰ ਰਾਣੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸਦਾ ਸਾਈਕਲ ਡੌਲ ਗਿਆ। ਛਿਪੇ ਸੂਰਜ ਮਗਰੋਂ ਕਿੱਕਰਾਂ ‘ਤੇ ਛਾਈ ਹੋਈ ਲਾਲੀ ਨਾਲ ਅਜੇ ਚੁਪਾਸੇ ਚਾਨਣ ਖਿਲਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਅੰਕ 'ਚ)

ਬਾਬਾ ਗੁਜਿਆਣੀਆ

ਮਕਸੂਦ ਸਾਕਿਬ

ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ, ਮੈਨੂੰ ਉੱਕਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਤਾ ਪਈ ਇਸ ਬੰਦੇ ਦਾ ਨਾਂ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਆ ਏ ਤੇ ਇਹ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਨਾਮੀ-ਗੁਆਮੀ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਏ। ਉਦੋਂ ਮੈਂ ਹੋਵਾਂਗਾ ਇਹੋ ਸੱਤਾਂ-ਅੱਠਾਂ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦਾ। ਉਮਰ ਤੇ ਮੇਰੀ ਸਕੂਲ ਜਾਣ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਬੇਬੇ ਦਾ ਖਿਆਲ ਸੀ, ਮੈਂ ਅਜੇ ਘਰ ਤੋਂ ਦੁਰਾਡਿਆਂ ਦਿਹਾੜੀ ਡੰਗ ਕੱਢਣ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਹੋਇਆ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਬੇਬੇ ਦਾ ਆਪਣਾ ਜਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਪੇਟ ਘਰੇੜੀ ਦੇ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਦਿਹਾੜੀ ਏਨਾ ਚਿਰ ਅੱਖੋਂ ਉਹਲੇ ਕੀਤੀ ਰੱਖੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਘਰ ਬਰਾਡੇ, ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਜਾਂ ਅਸਲੋਂ ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਖੇਡਦਾ ਰਹਿੰਨਾ ਸਾਂ। ਵਿਚ ਵਿਚ ਬੇਬੇ ਦੇ ਗੋਡੇ ਮੁੱਢ ਬਹਿ ਕੇ ਬਾਲ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉੱਚੀ-ਉੱਚੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਵੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਬੇਬੇ ਨੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਵੱਲ ਮੈਨੂੰ ਚਿਰੋਕਣਾ ਸਿੱਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਉਹਨਾਂ ਵੇਲਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਏ ਮੇਰੀ ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਵਾਲੀ। ਬਾਬੇ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਪਹਿਰਾਵਾ ਤੇ ਡੀਲ ਡੌਲ ਅਜੇ ਤੀਕਰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਉਜ ਦਾ ਉਜ ਸੱਜਰਾ ਏ। ਭਾਵੇਂ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਕਈ ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ ਨੇ।

ਹਵੇਲੀ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਹ ਦੇ ਰੁੱਖ ਥੱਲੇ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਲੰਮਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੰਜੀ ਦੇ ਇਕ ਪਾਵੇ ਉੱਤੇ ਉਹਦੀ ਚਿੱਟੀ ਮਲਮਲ ਦੀ ਸੋਹਣੀ ਪੱਗ ਬੱਝੀ ਬੜਾਈ ਟੰਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਖੁੰਡਾ ਲੇਟਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਵੀ ਨਾਲ ਈ ਪਰ੍ਹਾਂ ਮਿੱਟੀ ਉੱਤੇ ਖੇਡਦਾ ਪਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਇਕ ਉੱਚਾ ਲੰਮਾ ਬੰਦਾ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਬੂਹੇ ਬਾਣੀਓਂ ਲੰਘ ਕੇ ਅੰਦਰ ਆਇਆ। ਉਹਦਾ ਕੁਤਰਾ ਲਕੜੀ ਸਗਵਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਵਰਗਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਵੀ ਠੱਪਵੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਚਿੱਟੀ ਦੁੱਧ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਦੀ ਦਾੜ੍ਹੀ ਠੱਪਵੀਂ ਤੇ ਹੈ ਸੀ ਪਰ ਕਰਤਬਰਤੀ। ਲਮਕਵੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ। ਨੱਕ ਦੀ ਬੇਣੀ ਹੇਠੋਂ ਅਲੂੀ ਕੱਚੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮੁੱਛਾਂ ਦਾ ਇਹ ਸਵਾਧਾ ਮੈਨੂੰ ਬੜਾ ਈ ਨਿਵੇਕਲਾ ਲੱਗਾ। ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਉਹ ਬੰਦਾ ਖਲੋ ਗਿਆ।

‘ਲੈ ਬਈ ਅੱਗੇ ਤੇ ਕਾਲੂ ਮਿਲ ਪਿਆ ਏ। ਲੱਗਦਾ ਏ ਕਾਕੀ ਬੀਬਾ ਆਈ ਹੋਈ ਏ।’ ਉਹਨੇ ਚਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਨੂੰ ਚੌੜੀਓਂ ਫੜ ਕੇ ਉਤਾਰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਘੁੱਟ ਲਿਆ, ‘ਹਾ ਬਈ ਦੋਹਤਰਿਆ ਕੀ ਹਾਲ ਨੇ ਮੁੜ ਤੇਰੇ? ਕਦੋਂ ਆਇਆਂ ਏ?’ ਉਹਨੇ ਦਾੜ੍ਹੀ ਦੇ ਖਰੂਵੇਂ ਵਾਲ ਮੇਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚ ਚੋਭਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ।

ਮੈਂ ਅੱਗੋਂ ਚੁੱਪ ਸਾਂ। ਇਕ ਵਾਰ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸੰਘ ਜਿਹਾ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਪਰੇ ਬੰਦੇ ਦੇ ਕੁੱਛੜ ਚੜ੍ਹਿਆਂ ਮੇਰਾ ਰੋਣ ਨੂੰ ਵੀ ਦਿਲ ਕੀਤਾ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰਤਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਖ਼ਬਰੇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੀ ਮੈਂ ਧਰਵਾਸ ਵਿਚ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਾਨੇ ਦੀ ਵਾਜ਼ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰਾ ਅੰਦਰ ਉੱਠ ਬੈਠਾ ਸੀ ਤੇ ਆਂਹਦਾ ਪਿਆ ਸੀ, ‘ਲੈ ਬਈ ਇਹਨੂੰ ਆਂਹਦੇ ਨੀ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਂ ਨਾਲ ਰਾਹ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਮੈਂ ਸੁਫਨੇ ਵਿਚ ਤੈਨੂੰ ਈ ਮਿਲਣ ਟੁਰਿਆ ਸਾਂ। ਇਧਰ ਤੂੰ ਆਪ ਵੀ ਹੌਡੀ-ਮਾਸੀ ਆਇਆ ਖਲਾ ਐ। ਇਹ ਹੋਦੇ ਨੀ ਰੱਬ ਦੇ ਕੰਮ। ਬੱਲੇ ਵਈ...ਚੱਲ ਆ ਜਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬਹੁ।’

ਉਹ ਬੰਦਾ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਆਪਣਾ ਨੱਕ ਰਗੜਦਾ ਅਗਾਂਹ ਵਧਿਆ ਤੇ ਨਾਨੇ ਕੋਲ ਬਹਿ ਗਿਆ।

‘ਕਦੇ ਆਈ ਏ ਬੀਬਾ?’

‘ਅੱਜ ਸਵੇਰੇ ਈ।’

‘ਖ਼ੈਰ ਨਾਲ ਈ ਏ ਨਾ?’

‘ਆਹੋ, ਜ਼ਰਾ ਉਦਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਆਪੇ ਈ ਛੱਡ ਗਿਆ ਏ ਰਹਿਮਤ ਸਵੇਰੇ।’

‘ਰਹਿਮਤ ਵੀ ਆਇਆ ਸੀ, ਕੀ ਹਾਲ ਸੂ?’

‘ਬੜੀ ਖ਼ੈਰ ਸੂ।’

‘ਸ਼ੁਕਰ ਏ ਸੁਹਣੇ ਦਾ।’

ਏਨੇ ਵਿਚ ਨਾਨੇ ਨੂੰ ਝੱਟ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਆਈ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣਾ ਲੱਗਾ, ‘ਇਹਨੂੰ ਲਾਹੀਂ ਕੁੱਛੜੋਂ ਜ਼ਰਾ ਕਾਲੂ ਨੂੰ।’ ਫੇਰ ਨਾਨਾ ਮੇਰੇ ਵਲ ਹੋਇਆ, ‘ਚੱਲ ਬਈ ਕਾਲੂ ਖਾਂ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਮਾਂ ਆਪਣੀ ਨੂੰ ਦੱਸ ਉਹਦਾ ਚਾਚਾ ਆਇਆ ਏ ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਾਣੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਰਬੰਧ ਕਰੇ।’

ਮੈਂ ਆਪ ਈ ਉਹਦੇ ਕੁਛੜੋਂ ਪਲਮ ਪਿਆ।

ਬੇਬੇ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੀ ਤੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਕੱਪੜਾ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕ ਕੇ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਟੁਰ ਪਈ।

ਉਹ ਬੰਦਾ ਝੱਟ ਮੰਜੀ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਖਲੋ ਗਿਆ, ‘ਸਲਾਮ ਆਹਨੀ ਆ, ਚਾਚਾ।’ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕੀਤਾ।

‘ਜਿਉਦੀ ਵਸਦੀ ਰਹੁ ਧੀਏ।’

ਉਹਨੇ ਸਲਾਮ ਦਾ ਜਵਾਬ ਮੋੜਿਆ ਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਾਲ ਈ ਉਹਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਪਲੇਸੀ, ‘ਮੈਂ ਤੇ ਕਾਲੂ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਈ ਬੁੱਝ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਈ ਅੱਜ ਕਾਕੀ ਰਾਣੀ ਆਈ ਹੋਈ ਏ, ਹੋਰ ਪੁੱਤਰਾ ਸਾਰੀ ਖ਼ੈਰ ਏ ਨਾ?’

‘ਆਹੋ ਚਾਚਾ, ਤੂੰ ਸੁਣਾ! ਮੇਰੇ ਭੈਣ-ਭਰਾ ਤੇ ਚਾਚੀ ਤਗੜੇ ਨੇ?’

‘ਮੌਜਾਂ ਵਿਚ ਨੇ। ਅੱਜ ਤਰੀਕ ਸੀ ਨਾ, ਮੈਂ ਉਥੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਬੰਦੇ ਹੋਰ ਵੀ ਨਾਲ ਸਨ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ

ਮਿਲਣ ਲਈ ਅਟਕ ਗਿਆ।’

‘ਚੰਗਾ ਚਾਚਾ, ਮੈਂ ਫੇਰ ਤੇਰੇ ਲਈ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ ਦਾ ਸਰਬੰਧ ਕਰਾਂ।’ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਪਿਛਾਹ ਪਰਤੀ ਮੇਰੇ ਸਣੇ।

ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਉਹ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਅੱਬੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਕੰਮ ਸਾ ਸੂ। ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਦੋਹਰ ਵਿਛੀ ਤੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਲੱਗੀ ਮੰਜੀ ਉੱਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਉਹ ਅੱਬੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਅੰਨ-ਪਾਣੀ ਵਰਤ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦਾ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਤੇ ਸੀ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਗੱਲ। ਇਹੋ ਦੋ ਵਾਰ ਈ ਵੇਖਿਆ ਉਹਨੂੰ। ਪਰ ਇਹ ਦੋ ਤੱਕਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਏਨਾ ਈ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਪਈ ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਦਾ ਯਾਰ ਬੇਲੀ ਏ ਤੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਟੱਬਰ ਦੀ ਗੂੜ੍ਹੀ ਸਾਂਝ ਏ। ਬਾਕੀ ਉਹ ਕੌਣ ਏ, ਕੀ ਏ...ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਹਾੜੇ ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆਇਆ। ਡੱਬ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਸੁੱਚਾ ਰੁਮਾਲ ਕੱਢਿਓਸ ਤੇ ਮੇਰੀ ਬੇਬੇ ਵਲ ਵਧਾਉਂਦਾ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ‘ਇਹ ਲੈ ਕਾਕੀ ਤੇਰੇ ਮਾਮੇ ਕਰੀਮ ਬਖ਼ਸ਼ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਵੀ ਗੁਜਿਆਣੀਆ ਦੇ ਕੇ ਗਿਆ ਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇਵੀ।’

‘ਚੰਗਾ ਚਾਚਾ।’ ਬੇਬੇ ਨੇ ਰੁਮਾਲ ਫੜ ਕੇ ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਟੋਹਿਆ, ‘ਇਹ ਤੇ ਚਾਚਾ ਵਾਹਵਾ ਢੇਰ ਸਾਰੇ ਪੈਸੇ ਜਾਪਦੇ ਨੇ।’ ਬੇਬੇ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ।

‘ਆਹੋ ਕੁੜੀਏ, ਤੇਰੇ ਮਾਮੇ ਸੰਧੂ ਨੇ ਕਿਧਰੋਂ ਲੈਣੇ ਸਨ। ਤੇਰੇ ਚਾਚੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਲਿਆ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਬਸ ਤੂੰ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸਾਭ ਲੈ। ਅੱਜ ਭਲਕ ਮਾਮਾ ਆਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਮੌਤ ਦੇਵੀ।’

ਇਹ ਪੈਸਿਆਂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕੀ ਸੀ, ਇਹਦਾ ਮੈਨੂੰ ਮਗਰੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ। ਏਸਰਾਂ ਸੀ ਪਈ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੇ ਨਾਨਕਿਆਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਲਈ ਸੀ। ਸਾਈ ਫੜਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਸਾ ਨੇ। ਛੱਜ ਜਿੰਨੀ ਰਕਮ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਗੱਲੋਂ ਸੌਦਾ ਤੌਤ ਨਾ ਚੜ੍ਹਿਆ। ਅਗਲੀ ਧਿਰ ਪੈਸੇ ਮੌਤਨ ਦੀ ਥਾਂ ਵਿਹਰ ਖਲੋਤੀ। ਹੈ ਵੀ ਕੋਈ ਕੁਲਹਿਣੀ ਟਬਰੀ ਸੀ। ਵਾੜੇ ਵਾਲੇ ਸੰਧੂਆਂ (ਮੇਰੇ ਪਤਨਾਨਕਿਆਂ) ਜਾਣਾ, ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਉਸ ਬੰਦੇ ਡਾਹੀ ਨਾ ਦੇਣੀ। ਇਹ ਫੇਰੇ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਕੇ ਅੱਕ ਗਏ। ਉਤਕ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਆਖਿਓ ਨੇ। ਨਾਨੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਲੀ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਉਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜੋਤਰਾ ਵਾਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਜਾ ਨੱਪਿਆ। ਉਹ ਉਥੋਂ ਨੱਸ ਪਿਆ। ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਉਹ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਅਖੇ ਤੂੰ ਵੇ ਗੁਜਿਆਣੀਆ, ਤੈਨੂੰ ਨੱਸਦੇ ਨੂੰ ਤੇ ਸੁਣਿਆ ਏ ਘੋੜੀਆਂ ਨਹੀਂ ਅਪੜੀਆਂ ਕਦੀ ਫੇਰ ਮੇਰੀ ਸੋਹਦੇ ਦੀ ਕੀ ਜਾ ਏ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ।

ਆ ਜਾ ਬਾਬਾ ਲੈ ਜਾ ਪੈਸੇ। ਤੇਰਾ ਮੇਲ ਸੰਧੂਆਂ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਬੰਦੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਘਰ ਪਰਤ ਕੇ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਮੌਤ ਦਿੱਤੀ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫੇਰ ਇਸ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਦੀ ਗੁਣ ਚਰਚਾ ਸੁਣੀ। ਮੇਰਾ ਵੱਡਾ ਮਾਮਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਲੜਾਈ ਝਗੜੇ ਦਾ ਸ਼ੌਂਕੀ। ਟਿਲ ਵਾਲਾ ਸੀ, ਪੋਲਾ ਸੁੱਟ ਕੇ ਲੜਾਈ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਪੁੱਠੇ-ਸਿੱਧੇ ਕੰਮ ਉਹਦਾ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਟੀਚਾ ਬਣ ਗਏ ਹੋਏ ਸਨ। ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਵੀ ਨਾਂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾ ਸੂ। ਇੰਜ ਈ ਉਹਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੱਟਿਆ-ਮਾਰਿਆ ਤੇ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਘਾਟਾ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਅਗਲੇ ਬਾਣਿਉਂ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਲੋਣੇ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਮਾਮੇ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਚੜ੍ਹ ਗਈ। ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਕਿਧਰੇ ਹੋਰਥੇ ਮੂੰਹ ਕਰ ਗਿਆ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਛਿੱਬਿਆਂ ਪੈ ਕੇ ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਨੂੰ ਆਣ ਫੜਿਆ। ਅਖੇ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਕਾਦਰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਰਹਿਮਤ ਬਾਣੇ ਰਹੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਲਹੂ ਸੁੱਕ ਗਏ। ਨਾਨੀ ਨਾਨਾ ਵੀ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਆ ਗਏ। ਬੇਬੇ ਮੇਰੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਦੁਆਵਾਂ ਮੰਗਣ ਵਿਚ ਲੰਘ ਗਿਆ। ਆਹ ਹੈ ਪਈ ਸ਼ਾਮ ਤੋਂ ਅਗਰੀ-ਅਗਰੀ ਮੇਰਾ ਪਿਉ ਬਾਣਿਉਂ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਬਾਬੇ ਦੱਸਿਆ ਪਈ ਉਹ ਬਾਣੇ ਅੱਪੜਿਆ ਤਾਂ ਅੱਗੇ ਚਾਚਾ ਗੁਜਿਆਣੀਆ ਵੀ ਉਥੇ ਈ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਪਹਿਲੋਂ ਈ ਬਾਣੇ ਸੱਦਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਜਦੋਂ ਮੇਰੇ ਅੱਬੇ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਬਾਣੇਦਾਰ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗਾ, ‘ਹਾ ਬਈ, ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਸੱਦਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਏ ਵੀ ਬੈਠੇ ਆਂ। ਗੱਲ ਸਮਝ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀ ਏ ਪਈ ਸਾਡੇ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਸਾਕਾਚਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਏ। ਪਰ ਇਸ ਸ਼ਰੀਫ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਬਾਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜੇ ਇਸ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਪਈ ਆਉਂਦੀ।’ ਅੱਗੋਂ ਬਾਣੇਦਾਰ ਕੂਲਾ ਬੋਲਿਆ ਤੇ ਗੁਜਿਆਣੀਆ ਵੀ ਝੱਟ ਸਾਹਵਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ‘ਤੂੰ ਨਵਾਂ ਆਇਆ

ਏ ਤੇ ਹੋਸ਼ ਨਾਲ ਕਰੀਂ ਏਥੇ ਬਾਣੇਦਾਰੀ, ਮਤਾਂ ਉਹ ਨਾ ਹੋਵੇ ਆਪਣੀ ਆਹਤਰ ਝੰਡ ਵੀ ਕਰਵਾ ਲਵੇਂ ਤੇ ਝੁੱਗਾ ਵੀ ਸੜਵਾ ਬਣੇ। ਅਸਾਂ ਏਥੇ ਗਊ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਆਵਣ ਦੇਣਾ।’ ਬਾਣੇਦਾਰ ਵਾਲੇ ਤੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਭਾਂਬੜ ਬਲ ਖਲੋਤੇ। ਉਹ ਤੇ ਕੋਲੋਂ ਦੂਜਿਆਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਵੱਖਰਿਆਂ ਕਰਕੇ ਆਖਿਆ ਦੱਸਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਗੱਲ ਦੀ ਸਮਝ ਆ ਗਈ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਖ਼ਬਰੇ ਬਾਣੇ ਵਿਚ ਕੀ ਬਣਦੀਆਂ। ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਸੱਦ ਕੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਾਜ਼ੀਨਾਵਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਤਕ ਮੇਰੇ ਅੱਬੇ ਨੂੰ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀਓਸ। ਅੱਬਾ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਹੁੱਕਾ ਛਿੱਕਣ ਤੁੰਗਾਂ ਦੇ ਡੇਰੇ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਸਾਂ। ਕੋਲ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਹੈ ਸੀ।

‘ਬਾਜੇ, ਇਹ ਬਾਬਾ ਗੁਜਿਆਣੀਆ ਕਿਹੜਾ ਏ?’ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਭੈਣ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ।

‘ਵੇ ਇਹ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਚੋਰ ਏ ਤੇ ਸੰਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰਦਾ ਏ। ਸਾਡੇ ਨਾਨੇ ਨਾਲ ਪੱਗ ਵਟਾਈ ਹੋਈ ਸੂ।’

ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੌਤੀ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰ ਹੋ ਗਈ ਹੋਈ ਸੀ ਪਈ ਸੰਨ੍ਹ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਏ ਤੇ ਪੱਗ ਵਟਾਈ ਦੇ ਮਾਇਨੇ ਕੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਅਚਨਚੇਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਤਾਘ ਜਾਗ ਪਈ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਨੋਖੇ ਚੋਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦੀ ਤਾਘ। ਚੋਰ ਤੇ ਮਾੜੇ ਬੰਦੇ ਸੁਣੀਦੇ ਨੇ ਪਰ ਇਹ ਚੋਰ ਤੇ ਮਾੜਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ‘ਭਲਾ ਮੈਂ ਵੇਖਿਆ ਹੋਇਆ ਏ ਉਹਨੂੰ?’ ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ।

ਕੋਲ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਬੋਲ ਪਈ, ‘ਲੈ ਤੈਨੂੰ ਤੇ ਉਹਨੇ ਕੁੱਛੜ ਚਾਇਆ ਹੋਇਆ ਏ, ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਨਾਨੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਮੈਂ ਤੇ ਇਕ ਬੰਦਾ ਆਇਆ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਤੈਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲੋਂ ਲਾਹੁੰਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹਦੇ ਲਈ ਅੰਨ-ਪਾਣੀ ਦਾ ਆਖਣ

ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਈ ਪਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਪਤਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਨੂੰ ਘੱਲਣਾ ਪਿਆ।

ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਏ ਪਈ, ਉਸ ਦਿਹਾੜੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਵੀ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਘੜੀਆਂ ਤੇ ਜੋੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਹਨਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਹੱਥੋਂ ਕਈ ਬੰਦੇ ਮਰਦੇ ਦੱਸੇ, ਕਈ ਝੁੱਗੇ ਲੁਟੀਦੇ ਸੁਣਾਏ, ਕਈ ਬਾਣੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜੁੱਤੀਆਂ ਪੈਦੀਆਂ ਵਿਖਾਈਆਂ।

ਇਹ ਗੱਲ ਬੜੀ ਅਚੰਭਾ ਜਾਪਦੀ ਏ ਮੈਨੂੰ ਪਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੂੰ ਬਿਆਂ ਤੇ ਗ਼ਰੀਬ ਗੁਰਸਖੀ ਉੱਤੇ ਦਇਆ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਖਾਉਂਦਾ ਸਾਂ ਅੱਬੇ ਵੇਲੇ ਗ਼ਰੀਬਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਨ ਵਾਲਾ। ਨਿਮਾਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਉਠਦੇ ਹੱਥਾਂ, ਉਘਰੀਆਂ ਤਲਵਾਰਾਂ ਬਰਛਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਲੁਣ ਵਾਲਾ। ਖ਼ਬਰੇ ਇਹਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਉਹ ਪਿਆਰ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਮਿਲਣੀਆਂ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਾਂ ਉਹਦਾ ਉਹ ਸਲੂਕ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਹ ਸਾਡੇ ਟੱਬਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਇਹਦਾ ਕੋਈ ਇਕ ਢੁਕਵਾਂ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਏ ਪਈ ਆਲ-ਦਵਾਲਿਓਂ ਜਿਹੜਿਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਡਾਕੂਆਂ ਚੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣੀਦੀਆਂ ਸਨ, ਉਹਨਾਂ ਵਿਚ ਡਾਕੂ ਚੋਰ ਇੰਜ ਦੇ ਈ ਹੁੰਦੇ ਸਨ, ਇਸ ਕਰਕੇ।

ਮੈਂ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਹਾਈ ਸਕੂਲੇ ਅੱਪੜ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਵੇਲੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਕਦੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੂੰ ਨਾ ਵੇਖ ਸਕਿਆ। ਨਾਨੇ ਨਾਲ ਉਹਦੀ ਯਾਰੀ ਸੀ, ਭਰੱਪਣ ਸੀ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਨਾਨੇ ਵਲ ਉਚੇਚਾ ਗਿਆ ਵੀ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਖ਼ਬਰੇ ਉਸ ਉਦੋਂ ਈ ਆਉਣਾ ਸੀ, ਇਕੋ ਵਾਰੀ। ਅੱਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਪਈ ਕੱਲ੍ਹ ਆਇਆ ਸੀ, ਪਰਸੋਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੁਣ ਕਦੋਂ ਆਉਂਦਾ ਏ।

ਇਕ ਦਿਹਾੜੇ ਮੈਂ ਨਾਨੇ ਵੱਲ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਾਨੀ ਕੋਲ ਕਿੰਨੀਆਂ ਈ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਪਈ ਇਹ ਬੀਬਾ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਨਿੱਕਾ ਛੋਹਰ ਏ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੀ ਜ਼ਨਾਨੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਸੱਦ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕੱਛ ਵਿਚ ਬਹਾ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਚੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਈ।

‘ਲੈ ਫੇਰ ਵੱਡੀਏ, ਇਹ ਤੇ ਦੋਹਤਰਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਆਪਣਾ।’ ਉਹ ਮੇਰੀ ਧੌਣ ਚੁੰਮਦੀ ਹੋਈ ਬੋਲੀ।

ਮੈਨੂੰ ਬਾਬੇ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਲਣੀ ਚੇਤੇ ਆ ਗਈ। ਉਹਨੇ ਵੀ ਤੇ ਇੰਜ ਈ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਦੋਹਤਰਾ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਜ਼ਨਾਨੀ ਦਾ ਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਤਿੰਨਾਂ ਭਰ ਜਵਾਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਬਾਬੇ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਾਂਗਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ।

ਉਹ ਬੀਬੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੋਡੇ ਮੁੱਢ ਬਿਠਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਦੀ ਖ਼ੈਰ ਮਿਹਰ ਪੁੱਛਦੀ ਪਈ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਜ਼ਨਾਨੀਆਂ ਦੀ ਏਡੀ ਨੇੜ

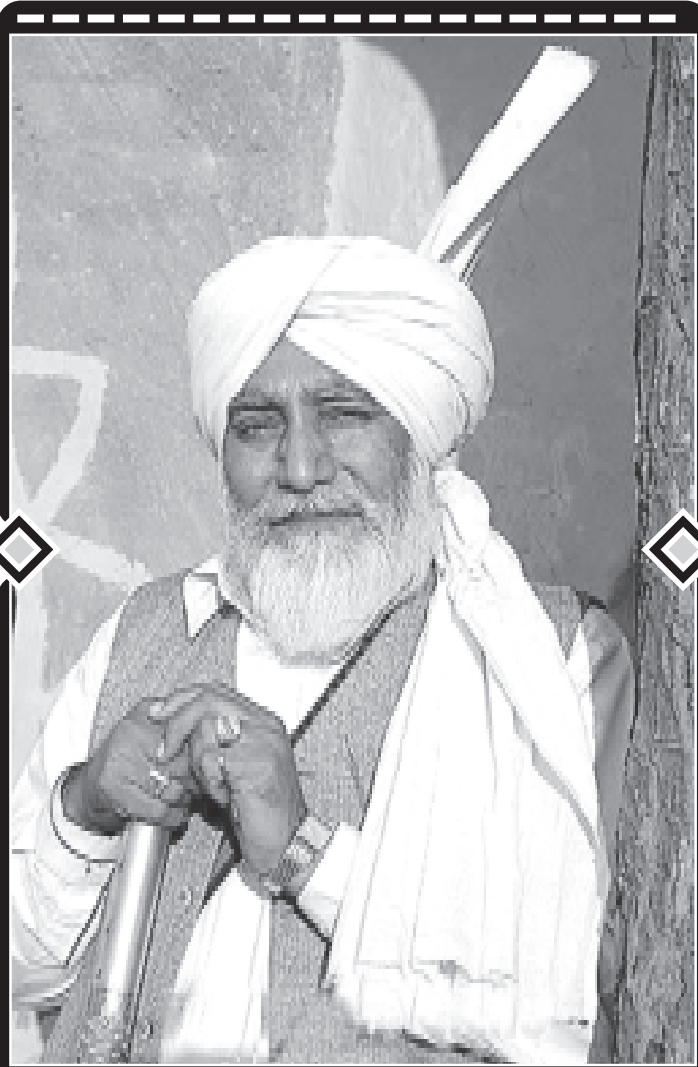
ਪਾਰੋਂ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਈ ਹੁੰਦੀ। ਮੈਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਜਿਹੀ ਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਉਹਦੀਆਂ ਪੁੱਛਾਂ ਦਾ ਵਲਵਾ ਦੇਂਦਾ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਬੀਬੀ ਪਹਿਲੋਂ ਤੋਂ ਛੋਰੀ ਹੋਈ ਗੱਲ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਲੱਗ ਪਈ।

‘ਤੇ ਭੈਣ ਵੱਡੀਏ, ਭਰਾ ਤੇਰਾ ਅੱਗੇ ਵੀ ਤੇ ਕਈ ਵੇਰੀਂ ਅੰਦਰ ਟੁਰ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਏ। ਕਿਹੜੀ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਗੱਲ ਏ। ਸਾਡੀ ਤੇ ਉਮਰ ਈ ਸਾਰੀ ਲੰਘ ਗਈ, ਇਹੋ ਕੁਝ ਵੇਖਦਿਆਂ। ਉਹ ਨਿੱਕੀ ਜ਼ਰਾ ਡੋਲੀ ਹੋਈ ਏ, ਸਾਹਿਬੋ। ਅੱਜ ਮੁਲਾਕਾਤ ‘ਤੇ ਵੀ ਪਿਉ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਡੁਸਕਣ ਲੱਗ ਪਈ ਸਾਦੀ।’ ਉਹਨੇ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਦੇ ਸੱਜੇ ਗੋਡੇ ਨਾਲ ਬੈਠੀ ਕੁੜੀ ਵਲ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਨੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੂੰ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਚੁੰਮਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਉਹ ਕੁੜੀ ਫੇਰ ਡੁਸਕ ਪਈ। ਮੈਂ ਉਥੋਂ ਝੋਲੀ ਬੈਠਿਆਂ ਈ ਨੀਝ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੇਖਿਆ, ਤੱਤੀਆਂ-ਤੱਤੀਆਂ ਅੱਬਰਾਂ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਮ ਕੇ ਨੱਕ ਦੀ ਕਰੂੰਬਲੀ ਤੋਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਮੇਰੀ ਨਾਨੀ ਦੀ ਹਿੱਕ ਵਿਚ ਗਵਾਚਦੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ।

‘ਲੈ ਕਮਲੀ ਧੀ! ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੀ ਪਈ ਏ। ਇਹਦੀ ਹੋਸ਼ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਇੰਜ ਹੋਇਆ ਏ ਨਾ। ਇਸ ਪਾਰੋਂ।’ ਨਾਨੀ ਉਹਨੂੰ ਤਸੱਲੀ ਦੇਂਦੀ ਬੋਲੀ।

ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਕੀਤਾ, ਜਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਝੱਗੇ ਨਾਲ ਉਹਦੀਆਂ

ਅੱਖਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਦੇਵਾਂ। ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਆ ਗਈ ਸੀ ਪਈ ਇਹ ਮੇਰੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਜੀਆ-ਜੰਤੂ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਏ ਤੇ ਬਾਬਾ ਕਿਸੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਅੰਦਰ ਹੋ ਗਿਆ ਏ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਕਾਹਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਦੀ ਘਰ ਵਾਲੀ ਕੋਲੋਂ ਉੱਠ ਖਲੋਤਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਭਰ ਆਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਸ ਵੇਲੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਘਰੋਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, ‘ਵੱਡੀਏ ਇਹਨੂੰ ਰੁੱਠਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਵੀਰ ਤੇਰਾ ਤਪ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ਸਭਰਾਈਏ ਇਹਨੂੰ ਉਥੇ ਗੋਪੇ ਰਾਵਾਂ ਵਲ ਈ ਛੱਡ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਐਵੇਂ ਨਾਲ ਲਿਆਵਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਸੀ?’

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਾਹਿਬੋ ਹੋਰ ਹੁਬਕੇ ਲੈ ਲੈ ਕੇ ਰੋਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤੇ ਫੇਰ ਮੈਨੂੰ ਖਬਰੇ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਮੇਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਉੱਛਲ ਤਾਰੂ ਹੋਈਆਂ।

ਨੀ ਫੜੋ ਨੀ ਭਣੇਵੇਂ ਨੂੰ। ਮਾਮੀ ਨੂੰ ਰੋਂਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਫਿੱਸ ਪਿਆ ਏ। ਬੀਬੀ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਬਾਕੀ ਦੋਵਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ।

ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਝੱਟ ਆਪਣੇ ਵਲ ਧਰੂ ਲਿਆ ਤੇ ਲੱਗ ਪਈਆਂ ਪਰਚਾਣ ਵਲਾਣ।

‘ਮੈਂ ਤੇ ਏਸੇ ਗੱਲੋਂ ਡਰਦੀ ਧੀ ਬੀਬੀ ਵਲ ਨਹੀਂ ਗਈ ਭਾਵੇਂ ਉਹਦਾ ਘਰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਤੱਤੀ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ, ਅੱਗੋਂ ਦੋਹਤਰਾ ਟੱਕਰ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਮਾਂ ਵਾਲੀ ਕਸਰ ਕੱਢ ਦੇਵੇਗਾ।’

ਉਹ ਚਾਰੇ ਮਾਵਾਂ-ਧੀਆਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਾਨੀ ਵਲ ਰਹੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੁੱਛੜਾਂ ਨਾਲ ਲੱਥਣ ਦਿੱਤਾ। ਨਿੱਕੀ ਸਾਹਿਬੋ ਨੇ ਮੇਰੇ ਰੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਧਰਵਾਸ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ। ਅੱਖਾਂ ਪ੍ਰੰਤੂ ਲਈਆਂ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਸੱਦ ਕੇ ਬਹਾ ਲਿਆ। ਮੂੰਹੋਂ ਉਹ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੱਲੀਆਂ ਤੇ ਨਾਨੀ ਨੇ ਟਰੰਕ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁੰਨੀ ਦੇ ਕੇ ਟੋਰਿਆ।

ਬਾਬੇ ਦਾ ਇਕ ਪੁਰਾਣਾ ਬਲਵੇ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ। ਇਕ ਦੋ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਭੁਗਤਣ ਮਗਰੋਂ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਾ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦੀ ਪਾਰੋਂ ਉਹਦੇ ਵਰੰਟ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਫੜ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਅੰਦਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਗੱਲ ਕੋਈ ਏਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਐਵੇਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ ਰੋਹ ਖਾ ਕੇ ਕਾਰਵਾਈ ਠੱਕ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਕੁਝ ਦਿਨ ਡੱਕੇ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਹ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਜਿੰਨਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਸਿੱਕਾ ਦਾ, ਉਨਾ ਈ ਮੇਰੀ ਉਹਦੀ ਮਿਲਣੀ ਦਾ ਸੂਤਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਿਆ ਬੱਝਦਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਨਾਨੇ ਦੇ ਘਰ ਵੀ ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਈ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਨਾਨੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ। ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ‘ਪੁੱਤਰ ਉਹ ਕੰਮਾਂ-ਕਾਰਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਏ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਤਾਂਗ ਲਗੂ ਸੂ ਆਪੇ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।’

ਪਰ ਮੇਰਾ ਇਕ ਸ਼ੌਂਕ ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਜਿੰਨ ਦਾ ਰੂਪ ਵਟਾ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਦੀ ਨਾਨੇ-ਨਾਨੀ ਤੋਂ, ਕਦੀ ਆਪਣੇ ਮਾਂ ਪਿਓ ਤੇ ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਬਾਰੇ ਖੋਤਰਾ-ਖੋਤਰੀ ਕੀਤੀ ਰੱਖਦਾ।

ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਿਲਣੀ ਤੇ ਨਾ ਹੋਈ, ਪਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਵਾਹਵਾ ਸਾਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਜ਼ਰੂਰ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ।

ਬਾਬੇ ਦਾ ਨਾਨਕਾ ਪਿੰਡ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਸੀ। ਉਹ ਜੰਮਿਆ ਵੀ ਉਥੇ ਈ ਸੀ। ਮਾਵਾਂ ਅਕਸਰ ਪੇਕਿਆਂ ਦੇ ਈ ਸ਼ਿਲਾ ਕੱਟਦੀਆਂ ਨੇ। ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੰਮਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਹਵਾ ਚੋਖਾ ਚਿਰ ਗੁਜਿਆਣੇ ਈ ਰਿਹਾ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਜਦੋਂ ਉਹ ਮੁੜਿਆ ਤਾਂ ਨੱਸਣ ਭੱਜਣ ਜੋਗਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਏਨਾ ਚਿਰ ਉਹਦੇ ਨਾਨਕੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਇਹੋ ਈ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਪਿਓ ਆਪ ਵੀ ਨਾਮੀ ਗ੍ਰਾਮੀ ਚੋਰ ਸੀ। ਚੋਰੀ ਦੇ ਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਬੱਝ ਗਿਆ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹੇ ਰਿਹਾ, ਬਾਬੇ ਦੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਸਹੁਰਿਆਂ ਵਲੋਂ ਲੈਣ ਕੋਈ ਨਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਜੇਲ੍ਹੇ ਛੁੱਟਿਆ ਤੇ ਸਿੰਧਾ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੇ ਪੁੱਜਿਆ। ਇੰਜ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਮਾਂ-ਪੁੱਤਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁੜੇ। ਗੁਜਿਆਣੇ ਵਿਚ ਜੰਮਣ ਤੇ ਫੇਰ ਉਥੇ ਈ ਵੱਡਾ ਹੋਵਣ ਪਾਰੋਂ ਬਾਬੇ ਦਾ ਪਿਓ ਉਹਨੂੰ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਆਖ ਕੇ ਕੁਵਾਉਂਦਾ ਬੁਲਾਉਂਦਾ। ਏਥੇ ਈ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਉਹਦੇ ਨਾਂ ਦਾ ਅਨਿਖੜਵਾਂ ਅੰਗ ਬਣ ਗਿਆ। ਚੋਰੀ ਕਰਨਾ ਬਾਬੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਤੋਂ ਸਿੱਖਿਆ। ਝੁੰਗਾ ਭੰਨਣ, ਮਾਲ ਡੰਗਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਗੁਰ ਸਨ, ਉਹਨੂੰ ਪਿਓ ਨੇ ਈ ਦੱਸੇ। ਨੱਸਣ-ਟੱਪਣ ਤੇ ਡਾਂਗ ਸੋਟਾ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਹਨੇ ਆਪ ਸਿੱਖੀ। ਕੋਡੀ ਤੇ ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਦਾ ਵੀ ਚੰਗਾ-ਚੋਖਾ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਆਂਹਦੇ ਨੇ, ਕੋਡੀ ਵਿਚ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਸਾਰ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਬਿਜਲੀ ਭਰੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਇੰਜ ਦੀ ਸੂਟ ਵੱਟਦਾ ਸੀ ਕਿ ਖਿਡਾਰੀ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰਿਹਾ, ਹਵਾ ਵੀ ਉਹਨੂੰ ਤੱਕਦੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਮੇਲਿਆਂ ਛਿੱਵਾਂ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਇਕ ਪਾਸਿਉਂ ਲੀੜੇ ਲਾਹ ਕੇ ਪਿੜ ਵਿਚ ਨਿਕਲਣਾ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਨੇ ਖੋਡਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ, ਕਿਉਂ ਜੋ ਜਿਹੜੇ ਪਾਸੇ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨਿਕਲ ਪੈਣਾ ਉਹਦੀ ਜਿੱਤ ਪੱਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਵਾਨੀ ਉਹਨੇ ਚੋਖਾ ਚਿਰ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਪਰ ਦੱਸਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਵਾਨ ਵੀ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨਾਲ ਈ ਰਲ ਕੇ ਚੋਰੀ ਕਰਦਾ। ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਜਾਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਛੇਤੀ ਈ ਉਹਦੀਆਂ ਧੁੰਮਾਂ ਪਿਓ ਤੋਂ ਵਧੇਰੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਚੋਰੀ ਦੇ ਕਸਬ ਨੂੰ ਉਹ ਹੋਰਨਾਂ ਚੋਰਾਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਈ ਲੈਂਦਾ ਸੀ। ਕੰਮ ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਚਾਰ ਦਿਨ ਅਗਦੇਂ ਉਹ ਚਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ। ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਬਹਿੰਦਾ। ਬਸ ਚੁੱਪਚਾਣ ਜਾਂ ਤੇ ਅੰਦਰ ਕੋਠੇ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਪਿੰਡੋਂ ਦੁਰਾਡਿਆਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸੁੰਨੀ ਥਾਵੇਂ ਲੰਮਿਆਂ

ਪਿਆ ਕਿੰਨਾ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਅਸਮਾਨ ਵਲ ਤੱਕਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਦੀ ਕਦੀ ਉਹਦੇ ਬੁੱਲ੍ਹ ਵੀ ਹਿੱਲਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਹ ਕੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਹੜੇ ਖਿਆਲਾਂ ਵਿਚ ਗੁਆਚਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹਨੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਣ ਦਿੱਤਾ। ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਕਸਬ ਉੱਤੇ ਨਿਕਲਣ ਦੀ ਰਾਤ ਆ ਜਾਂਦੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਈ ਪਿੰਡਾਂ ਗਰਾਵਾਂ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਬੰਦੇ ਸਿਆਣ ਲੈਂਦੇ, ‘ਲਗਦਾ ਪਿਆ ਏ ਪਈ ਇਹ ਰਾਤ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਦੀ ਏ।’ ਅਗਲੇ ਜਾਂ ਤਰੀਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਿਹਾੜੇ ਪਿੰਡ ਦੀ ਲਹਿੰਦੀ ਗੁੱਠੇ ਪੁਰਾਣੇ ਦਰਬਾਰ ਦੀ ਚੌਖੰਡੀ ਵਿਚ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਦੁਪਹਿਰਾਂ ਤਾਈਂ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਨਾ ਕਿਧਰੇ ਖੋਜੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦੱਸਦੇ ਪਏ ਹੁੰਦੇ, ‘ਇਹ ਖੁਰਾ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਦਾ ਏ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਵਾਲਿਉਂ ਇਹਨੇ ਅਗਾਂਹ ਨਹੀਂ ਟੁਰਨਾ।’

ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਸੀ ਪਈ ਉਹ ਲੋਹੇ ਦੀ ਕੰਧ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸੌ ਬੰਦੇ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਡੰਗਰ ਕੱਢ ਕੇ ਟੋਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਪੱਕੀ ਤੋਂ ਪੱਕੀ ਕੰਧ ਵਿਚੋਂ ਈ ਇੰਜ ਟਾਕੀ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੰਧ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕੋਈ ਹਦਵਾਣਾ ਹੋਵੇ। ਉਹਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਮਸ਼ਹੂਰ ਚੋਰੀ ਕਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਿਆ, ‘ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਏਡਾ ਜੁ ਚੋਰ ਏ ਤਾਂ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਏ ਖਾਂ।’ ਬਾਬੇ ਸੁਣਿਆ ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਮਿਹਣਾ ਲੜ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹਨੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਚੋਰੀ ਕਰਕੇ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਆਂਹਦੇ ਨੇ, ਬਾਬਾ ਗੁਏ ਦੀ ਪੁਛਲ ਨਾਲ ਰੱਸਾ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਮੋਹਲੜ ਸ਼ਾਹ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਉਂ ਸੰਗੀਆਂ ਸਣੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ‘ਤੇ ਜਾ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਰਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੂੰਬਾਂ ਕੱਢ ਲਿਆਇੰਦਾ। ਪਾਹਰੂਆਂ ਨੂੰ ਲਾਧ ਹੋ ਗਈ। ਉਹਨਾਂ ਰੱਸੀ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਜਾ ਮੱਲੀ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਜਦੋਂ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਬੰਦ ਡਿੱਠੇ ਤਾਂ ਸੰਗੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਇਕ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਤੇ ਫੇਰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਪੈੜੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਕਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਰਗੜੀਆਂ ਦੀਆਂ ਝੁੰਗੀਆਂ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਛਾਲਾਂ ਮਾਰ ਗਏ। ਪਾਹਰੂਆਂ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰ੍ਹਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਉਹ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਬਾਬੇ ਦੇ ਮੋਢੇ ਦਾ ਜੋੜ ਖਿਸਕਣ ਤੋਂ ਅੱਡ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾੜੀ ਜਿਹੀ ਝਰੀਟ ਵੀ ਨਾ ਆਈ।

ਗੱਲਾਂ ਤੇ ਬਾਬੇ ਦੇ ਕਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਸਨ। ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਉਹਦੀ ਵਿਚ ਏਨੇ ਕੁ ਕਾਰਨੇ ਸਨ ਕਿ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੇ ਵੀ ਨਾ ਮੁੱਕਣ। ਸਭ ਤੋਂ ਵਧ ਸਵਾਦਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਏ ਪਈ ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਦੀ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਮਾਲ ਮੋੜਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਜਿਥੋਂ ਤੀਕਰ ਲੱਗਦੀ ਵਾਹ ਲਾ ਵੇਖਣੀ, ਪਰ ਹਰਾਮ ਦੇ ਜੇ ਉਸ ਕਦੀ ਤੀਲ੍ਹਾ ਵੀ ਪਰਤਾਇਆ ਹੋਵੇ।

ਮੈਂ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਦੋ ਵਾਰੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ, ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਸਬੱਬ ਵੀ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦਾ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸੰਗ ਜੋੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਭੁੱਖਾ-ਨੰਗਾ ਹੋਵਣ ਲੱਗਦਾ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਲਾਹਮ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਕਰ ਜਾਂਦਾ।

ਉਹਦੇ ਸੰਗ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਇਕੋ ਇਕ ਪੁੱਤਰ, ਦੋ ਜਵਾਈ ਤੇ ਇਕ ਮਾਲੂ ਸਾਹੀ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੂੰ ਗੁਰੂ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੜੇ ਵਾਸਤਿਆਂ ਤਰਲਿਆਂ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਚੇਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਚਾਰ ਤੇ ਪੰਜਵਾਂ ਉਹ ਆਪ। ਛੇਵਾਂ ਬੰਦਾ ਰਾਤ ਦੇ ਹਨੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਕਦੀ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਥਾਈਂ ਕਸਬ ਦਾ ਚੰਗਾ ਵਜਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਫੇਰ ਇਕ ਸ਼ਾਮ ਮੇਰੇ ਰੱਬ ਨੇ ਸਵੱਥ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਸੁਣ ਲਈ ਸੀ। ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਣੀ। ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕੰਮ ਲਈ ਨਾਨੇ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਤੇ ਅੱਗੇ ਨਾਨੇ ਕੋਲ ਬਾਬਾ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਬੈਠਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਸਲਾਮ ਆਖਿਆ ਤੇ ਬੈਠਿਆਂ ਬੈਠਿਆਂ ਈ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿਤਿਓਸ। ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਪਈ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਵਾਂਗ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਘੁੱਟ ਲਵੇਗਾ ਤੇ ਆਖੇਗਾ, ‘ਲੈ ਬਈ ਗੋਪੇ ਰਾਵਾਂ ਦੋਹਤਰਾ ਤੇ ਆਪਣਾ ਸੀਂਹ ਬਣਿਆ ਪਿਆ ਏ ਪਰ ਉਹਨੇ ਏਹੋ ਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਕੱਢੀ, ਸਗੋਂ ਚੁੱਪ ਜਿਹਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਰਾਜ਼ੀ ਨਾ ਹੋਇਆ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ ਵੀ ਉਹ ਕੁਝ ਹਿਰਖਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਖਾਈ ਦੇਂਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਕੋਲ ਬਹਿ ਕੇ ਉਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਨੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਉਹਦੇ ਤੋਂ ਕਈ ਕੁਝ ਪੁੱਛਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ, ਉਹਨੂੰ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸਾਂ। ਪਰ ਉਹ ਤੇ ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਦੋਵੇਂ ਈ ਕਿਸੇ ਡੂੰਘੇ ਵਹਿਣ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਸ ਸ਼ਾਮ ਬਾਬਾ ਮੇਰੇ ਖਿਆਲ ਤੋਂ ਕਿਤੇ ਚੋਖਾ ਵਡੇਰਾ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀ ਪੈਂਦਾ ਪਿਆ ਸੀ। ‘ਕਾਲੂ ਪੁੱਤਰ! ਤੂੰ ਉਧਰ ਬਹੁ ਆਪਣੀ ਨਾਨੀ ਕੋਲ....’ ਓੜਕ ਨਾਨੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਖ ਈ ਦਿੱਤਾ।

ਬਾਬਾ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਮੇਰੇ ਪਰੇਰੇ ਹੋਣ ਪਿੱਛੋਂ ਵਾਹਵਾ ਝੱਟ ਕੁ ਹੋਰ ਬੈਠਾ, ਮੇਰਾ ਨਾਨੇ ਨਾਲ ਸਿਰ ਜੋੜੀ ਤੇ ਫੇਰ ਨਾਨੀ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਤੇ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਸੁੱਕੇ ਜਿਹੇ ਹੱਥ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਦੇਂਦਾ ਟੁਰ ਗਿਆ। ਨਾਨੇ ਨਾਨੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਬਾਬੇ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਧੀ ਉਹਦੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਚੋਰ ਸਾਹੀ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਗਈ ਏ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਪਿੱਛੇ ਬੰਦੇ ਲਾਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਅਜੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਲੱਗਦਾ। ਬਾਬਾ ਰੋਹ ਤੇ ਹਿਰਖ ਨਾਲ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸੀ।

ਆਪਣੇ ਘਰ ਪਰਤ ਕੇ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਕਥਾ ਸੁਣਾਈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਵੀ ਹਿਰਖ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਘੜੀ-ਮੁੜੀ ਏਹੋ ਈ ਆਖੇ, ਮਾਲੇ ਨੂੰ ਤੇ ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਇੰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਮਾੜਾ ਕੀਤਾ ਨੇ। ਹੁਣ ਵੇਖੋ ਕੀ ਬਣਦਾ ਏ? ਚਾਚੇ ਤੋਂ ਕਿੰਨਾ ਲੁਕੇ ਰਹਿਣਗੇ? ਉਹਨੇ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਧੁਰ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਕੱਢ ਲੈਣਾ ਏ।

ਓੜਕ ਉਹੋ ਈ ਹੋਇਆ। ਤੀਜੇ ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਬਾਬਾ

ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਆਪਣੀ ਧੀ ਸਾਹਿਬੋ ਤੇ ਸ਼ਾਗਿਰਦ ਮਾਲੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉੱਤੇ ਜਾ ਅਪੜਿਆ। ਧੀ ਨੇ ਬਬੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਘੱਤੇ ਪਰ ਉਹਨੇ ਜਵਾਈਆਂ ਤੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਹੱਥੋਂ ਮਾਲੇ ਨੂੰ ਛੁੱਢੀਆਂ ਤੇ ਬਰਛਿਆਂ ਨਾਲ ਥਾਂ ਮਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸਾਹਿਬੋ ਰੱਦੀ ਕੁਰਲਾਂਦੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਈ ਛੱਡ ਕੇ ਪਿਛਾਂਹ ਪਰਤ ਆਇਆ। ਸਾਹਿਬੋ ਆਂਹਦੀ ਰਹਿ ਗਈ, ‘ਮੈਨੂੰ ਕਾਹਦੇ ਲਈ ਛੱਡ ਚੱਲਿਆ ਏ?’ ਮੇਰਾ ਵੀ ਸੰਘ ਘੁੱਟਦਾ ਜਾ, ਜੁਲਮੀ ਪਿਓਵਾ।’

ਉਹ ਪਿੰਡ ਮਾਲੇ ਦੇ ਲਗਦਿਆਂ ਲਾਣਿਆਂ ਦਾ ਸੀ। ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬਾਬਾ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਉਥੇ ਰਿਹਾ ਉਦੋਂ ਤੀਕਰ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜਿਗਰਾ ਨਾ ਪਿਆ, ਉਹਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਦਾ। ਪਰ ਜਦੋਂ ਸਾਹਿਬੋ ਨੇ ਵਰਲਾਪ ਘੱਤੇ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਆਣ ਜੁੜੇ। ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਵੀ ਖਬਰ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਹਿਬੋ ਨੇ ਪਿਓ ਭਰਾ ਤੇ ਭਣੇਵਿਆਂ ਦੇ ਨਾ ਲਿਖਵਾ ਦਿੱਤੇ। ਆਪ ਉਹ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਹਦਤੀ ਬਣ ਗਈ।

ਬਾਬਾ ਪੁੱਤਰ ਤੇ ਜਵਾਈਆਂ ਸਣੇ ਫੜਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਖਬਰੇ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹੋ ਈ ਸਾਹਿਬੋ ਜਿਹੜੀ ਪਿਓ ਨੂੰ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਦੇਖ ਕੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਧਰਦੀ, ਹੁਣ ਪਿਓ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਵਾਣ ‘ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਖਲੋਤੀ ਸੀ।

ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਤੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਬਾਬੇ ਦੇ ਸਿਰ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਵਾਹ ਲਾ ਹਟੇ ਪਰ ਉਹ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਉੱਤੇ ਆਉਂਦੀ ਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੱਗੋਂ ਇਹੋ ਈ ਆਂਹਦੀ ਸੀ :

‘ਉਹਨੇ ਮੇਰੇ ਸਾਈਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੱਢਿਆ। ਮੈਂ ਕਿੰਨੇ ਹਾੜ੍ਹੇ ਪਾਏ ਸਨ ਉਹਨੂੰ। ਪਿਓ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਖਲੇ ਨਾ ਜਾਂਦਾ? ਉਹ ਨਾ ਟਲਿਆ। ਮੈਂ ਤੇ ਆਖਿਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਮਾਰ ਘੱਤ ਪਰ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਰੋਂਦੀ ਕੁਰਲਾਂਦੀ ਰਹਿਣ ਲਈ ਛੱਡ ਗਿਆ। ਲੈ ਫੇਰ ਸਾਮਾ ਕਰ ਲੈ ਜ਼ਾਲਮ ਪਿਓਵਾ। ਮੈਂ ਵੀ ਤੇਰੀ ਈ ਧੀ ਆਂ। ਹੁਣ ਵੱਟਾ ਲੈ ਕੇ ਈ ਛੱਡਾਂਗੀ ਤੈਥੋਂ।’

ਸਾਹਿਬੋ ਸੱਚੀ ਮੁੱਚੀ ਪਿਓ ਦੇ ਰੱਸੇ ਵੱਟਣ ਟੁਰ ਗਈ। ਪੁਲੀਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਲਿਆਂਦਾ। ਸਾਹਿਬੋ ਨੇ ਪਿਓ, ਭਰਾ ਤੇ ਭਣੇਵਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਉੱਤੇ ਉਹੋ ਸੁਣਾਈ, ਜੋ ਉਹਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਰਤੀ ਸੀ। ਭਰਾ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਕਿਹਾ, ‘ਤੂੰ ਇਹ ਮੰਦਾ ਕੀਤਾ।’ ਬਾਬੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਡੱਕ ਦਿੱਤਾ-

‘ਨਾ ਬਈ ਨਾ, ਇਹ ਜੋ ਆਂਹਦੀ ਏ ਇਹਨੂੰ ਆਖਣ ਦੇ। ਤੇ ਕੰਨੁ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣ ਲੈ! ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹਨੂੰ ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਵੀ ਨਾ ਆਖੀਂ, ਨਹੀਂ ਤੇ ਮੇਥੋਂ ਬੁਰਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।’

ਸਾਹਿਬੋ ਦਾ ਹਰ ਥਾਵੇਂ ਇਕ ਹੀ ਬਿਆਨ ਸੀ ਪਈ ਉਹਦੇ ਸਾਈਂ ਉੱਤੇ ਹੱਲਾ ਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਏ ਪਰ ਉਹ ਮੋਇਆ ਉਹਦੇ ਪਿਓ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਏ। ਉਹਨੂੰ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹਦਾ ਪਿਓ ਈ ਏ।

ਬਾਬਾ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਪੱਕਾ ਮੂੰਹ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬੋ ਦਾ ਬਿਆਨ ਹਰ ਵਾਰੀ ਸੁਣਦਾ, ਪਰ ਉਹਨੂੰ ਅੱਗੋਂ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਵੀ ਨਾ ਆਖਦਾ। ਉਹਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਵੀ ਸਿੰਧਾ ਸਵਾਹਰਾ ਨਾ ਝਾਕਦਾ। ਉਹਦੇ ਸਿਰ ਸਾਂਝ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਮੇਲ ਪਾਣ ਗਏ ਸਨ ਸਾਰੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਈ ਗਏ ਸਨ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਖਿਆ, ਆਪਣੀ ਧੀ ਸਾਹਿਬੋ ਕੋਲ ਜਾਣ ਦਾ। ਆਪਣੀ ਵਹੁਟੀ ਕੁੜੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਾਕਾਂ ਨੂੰ ਤੇ ਉਹਨੇ ਅਸਲੋਂ ਈ ਹੋੜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ‘ਖਬਰਦਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਜੇ ਕੋਈ ਵੀ ਉਹਦੇ ਮੱਥੇ ਲੱਗਿਆ, ਉਹਦੇ ਅੱਗੇ ਰੁੱਠਾ ਜਾਂ ਬੋਲਿਆ।’

ਸਾਡੇ ਘਰ ਸਾਹਿਬੋ ਦੀ ਅੜੀ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਰੋਜ਼ ਛਿੜੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਨਾਨੀ ਤੇ ਹੋਰ ਉਦੋਂ-ਪਾਰੋਂ ਆਈਆਂ ਗਈਆਂ ਅਕਸਰ ਏਹੋ ਆਂਹਦੀਆਂ, ‘ਵੇਖ ਕੁੜੀ ਨੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਮਰਵਾਣ ‘ਤੇ ਈ ਲੋਕ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਏ। ਪਹਿਲਾਂ ਯਾਰ ਨਾਲ ਉਧਲ ਗਈ। ਹੁਣ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਵਰਗਾ ਸ਼ੋਰ ਬੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਜਰਦਾ ਏ ਸਾਰਾ ਕੁਝ? ਉਸ ਮਾਲੇ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਕਿਵੇਂ ਸੀ? ਆਂਹਦੇ ਨੇ, ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਮਾਲੇ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਤੋਂ ਵਧ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਨਿਕਰਮਾ ਸੁਹਣਾ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਏ ਰੱਜ ਕੇ ਸੀ। ਵੇਖਣ ਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਸੀ ਟਿਕਦੀ ਉਹਦੇ ਉੱਤੇ। ਇਹ ਸਾਹਿਬੋ ਵੀ ਕਿਹੜੀ ਘੱਟ ਏ। ਕਿੱਡੀਆਂ ਸੁਹਣੀਆਂ ਨੀ ਵੱਡੀਆਂ, ਇਹ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਚਾਰ ਹਿੱਸੇ ਵਧ ਏ। ਬਸ ਨਾ ਉਹਨੇ ਪਿਓ ਦੀ ਪੱਤ ਵੇਖੀ ਤੇ ਨਾ ਉਹਨੇ ਪੀਰ-ਉਸਤਾਦ ਦੀ ਪੱਗ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕੀਤਾ।’

‘ਨੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਹੋਵੇ, ਇਹ ਚੇਟਕ ਈ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਏ। ਕਿਸੇ ਦਾ ਵਸ ਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਉੱਤੇ ਤੇ ਉਹ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰਦੀ? ਮੈਂ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਤੇ ਨਹੀਂ ਪਰ ਜੋੜੀ ਬਣੀ ਹੋਣੀ ਏ। ਹਾਏ ਨੀ! ਉਹ ਕੀ ਆਂਹਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਇਸ਼ਕ ਨਾ ਛੱਡਦਾ ਫੱਕ ਕੁਝੇ!’ ਸਾਡੀ ਗਵਾਂਢਣ ਮਾਈ ਮਲੰਗਣੀ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਜਗ ਤੋਂ ਈ ਬੋਲਦੀ ਜਾਪਦੀ। ਉਹਦੇ ਬੋਲਣ ਪਿੱਛੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਝਦੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਚੁੱਪ ਈ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ।

ਅਖੀਰ ਬਾਬਾ ਤੇ ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਮਾਲੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਹੋ ਗਏ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਬਬੇਰਾ ਵਾਹ ਲਾਈ ਪਿਓ ਧੀ ਵਿਚਾਲੇ ਸੁਹਾਗ ਦੀ। ਪਰ ਨਾ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਆਪ ਟੋਰਿਆ ਤੇ ਨਾ ਈ ਸਾਹਿਬੋ ਆਖੇ ਲੱਗੀ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਚੋਰ ਡਕੈਤੀ ਬਰਾਦਰੀ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਕਰਕੇ ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ, ਮਾਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਵੀ ਮੰਗੀਆਂ, ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਅੱਗੋਂ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਏਹੋ ਈ ਆਖਿਆ, ‘ਜਿਹਨੇ ਮੇਰੀ ਧੀ ਵਲ ਉਗਲ ਵੀ ਕੀਤੀ ਮੈਂ ਬਰੀ ਹੋ ਕੇ ਉਹਦਾ ਘਾਣ ਬਚਾ ਕੋਹਲੂ ਕਰ ਦਿਆਂਗਾ।’

ਸਾਹਿਬੋ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਅੱਗੇ ਵੀ ਪਿਓ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ ਠੁੱਕ ਕੇ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਫੇਰ ਵੀ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਬੰਨੇ ਆਵਣ

ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਉਂਦੀ। ਕਸਬ ਦੇ ਪੀਰ ਉਸਤਾਦਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕ ਸੀ ਪਈ ਕੋਈ ਅਜਿਹਾ ਨੁਕਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਵੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਕੋਲ, ਜਿਹੜਾ ਉਹਨੇ ਅਸਲੋਂ ਅੰਤਲੇ ਵੇਲੇ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਏ ਤੇ ਬਰੀ ਹੋ ਜਾਣਾ ਏ। ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦੇ ਸਨ, ਧੀ ਨਾਲ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੇ ਨਿਬੜਨਾ ਵੀ ਆਪ ਈ ਏ।

ਸਾਹਿਬੋ ਨਾਲ ਉਤਲੀ ਜ਼ਿਹਰ ਵਿਚ ਵਕੀਲਾਂ ਬੜਾ ਟਿੱਲ ਮਾਰਿਆ ਪਈ ਉਹ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਿੜਕ ਜਾਵੇ, ਪਰ ਕੀ ਮਜ਼ਾਲ ਜੇ ਉਹ ਵਾਲ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਬਿੜਕੀ ਹੋਵੇ। ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਬਸ ਹੋਈ ਵੇਖ ਕੇ ਬਾਬੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੇ ਜੱਜ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ‘ਵਾਲੀ ਜਨਾਬ ਸ਼ਹਾਦਤ ਆਂਹਦੀ ਏ ਪਈ ਮਕਤੂਲ ਮੇਰੀ ਸੱਟ ਨਾਲ ਮੋਇਆ ਏ। ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਦੱਸਦੀ ਏ ਪਈ ਮਕਤੂਲ ਦੀ ਮੌਤ ਸਿਰ ਦੀ ਸੱਟ ਨਾਲ ਹੋਈ ਏ। ਪਰ ਵਾਲੀ ਜਨਾਬ ਮੇਰੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਵਾਂ ਤੇ ਉਤਾਂਹ ਉਨੀਆਂ ਈ ਨਹੀਂ ਤੇ ਮਕਤੂਲ ਨੂੰ ਡਾਂਗ ਉਘਰੇ ਬਿਨਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਏਡੀ ਸੱਟ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦਾ ਜਿਹਦੇ ਨਾਲ ਉਹ ਥਾਂ ‘ਤੇ ਮਰ ਜਾਏ। ਇਹ ਵੇਖ ਲਵੋ ਨਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਖਾ ਲਵੋ।’ ਬਾਬੇ ਨੇ ਬਾਹਵਾਂ ਉਤਾਂਹ ਲਿਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ।

ਉਹਦੀ ਇਕ ਬਾਂਹ ਤੇ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਉਤਾਂਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੀ। ਉਹੋ ਬਾਂਹ ਜਿਹਦਾ ਮੋਢੇ ਤੋਂ ਜੋੜ ਖਿਸਕ ਗਿਆ ਸੀ ਕਦੀ।

ਬੜਾ ਨੁਕਤਾ ਸਾਭਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਬਾਬੇ ਨੇ। ਹਰ ਕੋਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਉਹਦੀ ਅਕਲ ਨੂੰ ਵਡਿਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਪਈ ਹੁਣ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਬਚ ਗਿਆ ਏ। ਧੀ ਦਾ ਪਿਓ ਮਰਵਾਣ ਦਾ ਕਾਰਨਾ ਸਿਰੇ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਧੀ ਪਿਓ ਤੋਂ ਵੱਟਾ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੀ। ਜੱਜ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਥਾਵੇਂ ਮੁੜਕਾ ਆ ਗਿਆ, ਪਈ ਏਨੀਆਂ ਪੜ੍ਹਤਾਂ-ਲਿਖਤਾਂ ਕਰਕੇ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨਪੜ੍ਹ ਚੋਰ ਵਰਗੀ ਬਾਰੀਕ ਤੇ ਮਹੀਨ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕਦਮ ਆਪਣੇ ਬੋਥੇ ਹੋਵਣ ਦੀ ਰੜਕ ਸਹੀ ਹੋਵਣ ਲੱਗ ਪਈ ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਅੱਡੇ ਦੇ ਅੱਡੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਏਨੇ ਵਿਚ ਸਾਹਿਬੋ ਬੋਲ ਉੱਠੀ, ‘ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਦੋ ਸੱਟਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਇਕ ਸਿਰ ਵਿਚ ਸੋਟੇ ਦੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਫਰ ਵਿਚ ਛਵੀਂ ਦੀ। ਮੇਰਾ ਪਿਓ ਠੀਕ ਆਂਹਦਾ ਏ ਪਈ ਉਹਦੀਆਂ ਦੋਵੇਂ ਬਾਹਵਾਂ ਸੋਟਾ ਉਘਾਰਣ ਲਈ ਉਤਾਂਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਇਹ ਵੀ ਠੀਕ ਆਂਹਦਾ ਏ ਪਈ ਉਘਰੇ ਬਿਨਾਂ ਸੱਟ ਏਡੀ ਕਾਰਗਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪਰ ਜੱਜ ਸਾਹਿਬ ਮੇਰੇ ਪਿਓ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਹੁੱਜ ਤੇ ਮਾਰ ਸਕਦੀਆਂ ਨੇ....। ਛਵੀਂ ਹੁੱਜ ਨਾਲ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਏ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?’

ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਢੁੱਕੀ ਖਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਜੱਜ ਤੇ ਵਕੀਲਾਂ ਸਣੇ ਚੁੱਪ ਦੀ ਚੁੱਪ ਰਹਿ ਗਈ। ਬਾਬੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸਿਰ ਉਤਾਂਹ ਰੱਖਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਨਾ ਰਹੀ।

ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪਈ ਡਾਕਟਰੀ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਮੋਟਿਆਂ ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਦੀ ਐਨਕ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਮਾਲੇ ਦੇ ਕਤਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹਦੇ ਜਵਾਈਆਂ ਤੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਦੋ-ਦੋ, ਢਾਈ-ਢਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਕੈਦ ਦੀ।

ਬਾਬੇ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਏ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਨੇ ਨੂੰ ਸੌਂਦਿਆ ਤੇ ਆਖਣ ਲੱਗਾ, ‘ਗੋਪੇਰਾਵਾਂ ਮੇਰੀ ਕੀਤੀ ਮੇਰੇ ਅੱਗੇ ਆਈ ਊ। ਮੈਂ ਜੁਲਮ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਫਲ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏ। ਸਾਹਿਬੋ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਗਿਲਾ ਨਹੀਂ। ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਭਰਾ ਏ। ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲਿਜਾਈ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਤੇ ਟਲਣਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ। ਦੋ ਢਾਈ ਵਰ੍ਹੇ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਆਖਣ ਲੱਗੇ। ਇਹਨਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਾਂਗ ਲੰਘਾ ਲੈਣੇ ਨੇ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਜਾ ਅਪੜਨਾ ਏ। ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਹੋਈ ਤੇ ਵਲਾ ਜਾਣਗੇ। ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਮੁੱਲ ਹੁਣ ਤੂੰ ਈ ਪਾਣਾ ਏ। ਸਾਹਿਬੋ ਨੂੰ ਆਖੀਂ, ਜੇ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਿਓ ਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰ ਛੱਡੋ। ਚੰਗਾ ਆਲੂ ਬੋਲੀ।’

ਮੇਰਾ ਨਾਨਾ ਭੁੱਬੀਂ ਰੋਂਦਾ ਘਰ ਪਰਤ ਆਇਆ।

ਸੈਸ਼ਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਬਰਖਿਲਾਫ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਮਨਾਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਓੜਕ ਬਾਬਾ ਰਹਿਮੇ ਗੁਜਿਆਣੀਆਂ ਧੀ ਦੀ ਸ਼ਹਾਦਤ ਉੱਤੇ ਫੱਟੇ ਲੱਗ ਗਿਆ।

ਬਾਬੇ ਦੇ ਕੁੱਲਾਂ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਨਾਨਾ ਸਿੰਧਾ ਸਾਹੀਆਂ

ਆਮਿਰ ਬਣੇ ਸਿਹਤ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰ

ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਐਕਟਰਾਂ ਲਈ ਆਦਰਸ਼ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ 'ਗਜ਼ਨੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੀ ਆਦਰਸ਼ ਬਣ ਗਏ ਹਨ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। 'ਗਜ਼ਨੀ' ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁਸਤ ਦਰੁਸਤ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਲੈ ਕੇ ਕਈ ਐਕਟਰ ਆਪਣੀ ਸਿਹਤ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਕੁਝ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਫਿਟ ਬਾਡੀ ਦੀ ਸਲਾਹ ਵੀ ਲੈ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਪਰ ਆਮਿਰ ਨੇ ਜਿਸ ਐਕਟਰ ਨੂੰ ਵਜਨ ਘੱਟ ਕਰਨ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਹਨ ਆਪਣੇ ਸੱਲੂ ਭਰਾ।

ਦਰਅਸਲ, ਸਲਮਾਨ ਖਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫਿਲਮ 'ਵੀਰ' ਦੇ ਐਕਸ਼ਨ ਦੇ ਸਿਕਵੈਂਸ ਲਈ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਡੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ ਉਹ ਆਮਿਰ ਦੀ ਸਲਾਹ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਬਣਾਈ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਆਮਿਰ ਨੇ ਸੱਲੂ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਲਕੋਹਲ ਦਾ ਸੇਵਨ ਨਾ ਕਰੀਏ, ਤਾਂ ਵਜਨ ਦਸ ਕਿਲੋ ਤਕ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੱਲੂ ਨੇ ਜਦੋਂ ਇੰਜ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਫਰਕ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ 'ਵੀਰ' ਵਿਚ ਸਲਮਾਨ ਦੀ ਦਿੱਖ ਇਕਦਮ ਨਵੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਸਾਇੰਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਦਿਖ ਫੈਸ਼ਨ ਵਜੋਂ ਆ ਜਾਏਗੀ।

ਮੱਲਿਕਾ 'ਤੇ ਲੱਗ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਾਲ ਦੀ ਪਬੰਦੀ

ਭਾਵੇਂ ਮੱਲਿਕਾ ਸ਼ੇਰਾਵਤ ਕੋਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਪਰ ਉਸ ਕੋਲ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਫਸੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਹਮੇਸ਼ਾ ਮੌਜੂਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਕਲ ਉਹ 'ਸਟੂਡੀਓ-18' ਨਾਲ ਇਕ ਵਿਵਾਦ 'ਚ ਉਲਝੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਮੱਲਿਕਾ ਨੇ 'ਸਟੂਡੀਓ-18' ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮੈਂ ਸਕਿਊਰਿਟੀ' 'ਚ ਅਭਿਨੈ ਲਈ ਐਡਵਾਂਸ ਲਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਉਸਨੇ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਪਿਛਾ ਕੇ ਲਏ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਕੁੰਦਨ ਸ਼ਾਹ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਇਸ 'ਤੇ 'ਦਿ ਇੰਡੀਅਨ ਮੈਸਨ ਪਿਕਚਰਜ਼ ਪ੍ਰੋਡਿਊਸਰਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ' ਨੇ ਮੱਲਿਕਾ ਨੂੰ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਆਫ ਵੈਸਟਰਨ ਇੰਡੀਆ ਸਿਨੇ ਇੰਪਲਾਈਜ਼ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਾਜ਼ਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਨੋਟਿਸ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਮੱਲਿਕਾ ਦੇ ਭਰਾ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਵਿਕਰਮ ਲਾਂਬਾ ਨੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮੱਲਿਕਾ ਨੇ ਸਿਨੇ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਆਰਟਿਸਟਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਵਿਵਾਦ ਨੂੰ ਆਪਸ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਸੁਲਝਾਉਣ। ਵਿਵਾਦ ਨਾ ਸੁਲਝਣ 'ਤੇ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਉਸ 'ਤੇ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀ ਪਬੰਦੀ ਵੀ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਤਾਂ ਮੱਲਿਕਾ ਕੋਲ ਇਸ ਵੇਲੇ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ 'ਚ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਚਾਹੇਗੀ ਕਿ ਉਸਨੂੰ ਇਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਕਿਸੇ ਨਵੀਂ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ।

ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੀ ਸਿਆਣੀ ਧੀ ਬਣ ਰਹੀ ਬਿਪਾਸ਼ਾ

ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਬਾਸੂ ਜਿਥੇ ਆਪਣੀ ਸਾਂਵਲੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਲਈ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅਭਿਨੈ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨਾਲ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਉਥੇ ਹੀ ਉਹ ਖੁਦ ਨੂੰ ਇਕ ਸਿਆਣੀ ਧੀ ਵੀ ਸਿੱਧ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਬਤੌਰ ਗਿਫਟ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸੈਰ 'ਤੇ ਭੇਜਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ 'ਚ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ "ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਇੰਨਾ ਤਾਂ ਕਰ ਹੀ ਸਕਦੀ ਹਾਂ। ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੈਰ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਕਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਨਹੀਂ ਗਏ। ਮੈਂ ਇਹ ਸੈਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹਾਂ ਪਰ ਉਹ ਮੇਰੇ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਪੈਸੇ ਹੀ ਖਰਚ ਕਰੇਗੀ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਨਹੀਂ।" ਕੀ ਉਸਨੂੰ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ? ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਿਪਾਸ਼ਾ ਨੇ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, "ਮੇਰੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ ਬਹੁਤ ਆਤਮ-ਨਿਰਭਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਸਫਰ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਰਪ ਦੀ ਸੈਰ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਸੈਰ 'ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਕੱਢ ਸਕਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਸੁਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਨੇ ਛੱਡੀ ਕਰਨ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ

ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਸੁਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਨੇ ਆਖਿਰਕਾਰ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਰਨਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਨੇ ਸੁਬਾਨਾ ਆਜ਼ਮੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਮਾਈ ਨੌਮ ਇਜ਼ ਖਾਨ' 'ਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਖਾਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਬਾਨਾ ਨੇ ਵੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ ਸੀ ਪਰ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮੋਢੇ ਦਾ ਆਪ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕਰਾਉਣਾ ਪਿਆ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਖਾਸ ਦੋਸਤ ਕਰਨ ਨੂੰ ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਸੁਟਿੰਗ ਦੀਆਂ ਤਰੀਕਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣੀਆਂ ਪਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੁਬਾਨਾ ਨੂੰ ਵੀ ਗੁਰਿੰਦਰ ਚੱਢਾ ਦੀ ਇਕ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਲੈਂਡ ਰੋਲ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਬਸ, ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਸੁਬਾਨਾ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਕਰਨ 'ਚ ਅਸਮਰੱਥਾ ਜਾਹਿਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਸਲ 'ਚ ਗੁਰਿੰਦਰ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਜਿਥੇ ਸੁਬਾਨਾ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਹੀ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ 'ਚ ਉਸ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਕਾਫੀ ਛੋਟਾ ਅਤੇ ਹਲਕਾ-ਫੁਲਕਾ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਸੁਬਾਨਾ ਨੇ ਕਰਨ ਜੌਹਰ ਦੀ ਫ਼ਿਲਮ ਨੂੰ ਛੱਡਣਾ ਹੀ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ।

ਵਿਆਹ ਉਦੋਂ ਕਰਾਂਗੀ ਜਦੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ, ਹਾਲੇ ਮੌਜ ਮੇਲਾ

ਪ੍ਰਿਟੀ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੇ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਲੁਟ ਉਹ ਹੀ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖ਼ੁਦ ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੀਗ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵੂਮੈਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਵੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਨੇਸ ਵਾਡੀਆ ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਪ੍ਰਿਟੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਟੀਮ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਮਾਮ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਪ੍ਰਿਟੀ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੇ ਇਸ ਮੌਸਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਹਰੁਖ ਦੇ ਨਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਰਚਾ ਦਾ ਲੁਟ ਉਹ ਹੀ ਉਠਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਖ਼ੁਦ ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਲੀਗ ਉਸ ਨੂੰ 'ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵੂਮੈਨ' ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਥਾਪਤ ਕਰ ਦਵੇਗੀ। ਭਾਵੇਂ ਨੇਸ ਵਾਡੀਆ ਇਸ ਟੀਮ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ, ਪਰ ਅਸਲੀ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ ਪ੍ਰਿਟੀ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਟੀਮ ਲਈ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ ਖ਼ਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਤਮਾਮ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹ ਹੀ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।

ਐਕਟਿੰਗ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇੰਜੁਆਏ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਤੇ ਬਿਜ਼ਨੈਸ ਵੂਮਨ ਬਣਨ ਦਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸ਼ੌਂਕੀਆ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਦਸ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਬੋਝੀ ਘਟਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ, ਤਾਂ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਨਚਾਹੀਆਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਕਰ ਸਕਾਂ। ਪਰ ਮੈਂ ਚੁੱਪ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਸ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਂ ਰੁੜੀ ਹੋਈ ਹਾਂ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਖਾਸ ਰੰਗ ਨਹੀਂ ਜਮਾ ਸਕੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਤਾਂ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਨਿਰਮਾਤਾ ਇਸ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਸਾਈਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੀ ਪਿਛਲੀ ਫਿਲਮ ਹਿੱਟ ਸੀ।

ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੀਰੋਇਨਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਨੂੰ ਡਾਮੀਨੇਟ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੁਣ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੋਅ ਪੀਸ ਬਣਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੂਰੇ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਫ਼ਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਾਂ। ਬਸ, ਦੁਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੀਰੋਇਨ ਬੇਸਫ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਂਹ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਬਣਦੀਆਂ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ 'ਹੇਵਨ ਯਾਨ ਅਰਬ' ਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਤਸੱਲੀ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਇਸ ਰੋਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਹੋਈ, ਪਰ ਲੋਕ ਫ਼ਿਲਮ ਦੇਖਣ ਨਹੀਂ ਆਏ।

ਆਪਣੇ ਅਤੇ ਨੇਸ ਵਿਚਾਲੇ ਆਈਆਂ ਅਲਗਵਾਈ ਦੀ ਖਬਰਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਮਰਦ ਦੇਸਤ ਨਾਲ ਮੀਡਿਆ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਨੇਸ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਅਲਗਵਾਈ ਦੀ ਖਬਰਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦਕਿ ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਸਾਡਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਆਪਸੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਟਿਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਉਣ ਬਾਰੇ ਦੱਸਦਿਆਂ ਪ੍ਰਿਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ, ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਕਰਾਂਗੀ, ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੈਸੇ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਤੁਸੀਂ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਤਾਂ ਦੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹੋ।

ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਇਹ ਵੀ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਕਰੀਬੀ ਦੋਸਤਾਂ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਚੁੱਪ-ਚੁਪੀਤੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹੋ ਅਤੇ ਭੁੱਲ ਜਾਓ। ਉਦਾਂ ਅਸੀਂ ਜਲਦੀ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਦ, ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਹਾਲੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਸਾਥ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮਜ਼ਾ ਲੈ ਰਹੇ ਹਾਂ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਅਤੇ ਫ਼ਿਲਮੀ ਸਰਗਰਮੀ ਕਿਤੇ ਪਿੱਛੇ ਛੁੱਟ ਗਈ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਡੁੱਬੀ ਰਹਿਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮੀਡੀਆ ਮੈਨੇਜਰ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹਰ ਵੱਡੇ ਆਯੋਜਨ ਵਿਚ ਲਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਸੰਯੋਗ ਕਰੋ। ਪਿਛਲੇ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਲਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਾਰ ਦੀ ਨੀਲਾਮੀ ਦੌਰਾਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਲਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਿਚ ਆਈ, ਤਾਂ ਕਿਸੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, 'ਲਗਦਾ ਹੈ ਲਾਲ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨੀਲਾਮੀ ਲਈ ਸੂਝ ਮੰਨਦੇ ਹੋ।' ਉਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਰੰਗ ਮੇਰੇ ਲਈ ਲੱਕੀ ਸਾਬਿਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਸ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸੀਰੀਅਸ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਾਇੰਦ ਇਹ ਮੇਰੇ ਮਸਤ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਸੂਰੂ-ਸੂਰੂ ਵਿਚ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦਾ, ਪਰ ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਂ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਫਿਤਰਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਚੈਲੰਜ ਵਾਂਗ ਲੈਂਦੀ ਹਾਂ। ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਕਿੰਗਸ ਇਲੈਵਨ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਵੀ ਹੁਣ ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੀ ਕੁਝ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਪਿਛਲੀ ਵਾਰੀ ਸਾਡੀ ਟੀਮ ਆਖਰੀ ਚਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਇਹ ਫਾਈਨਲ ਤਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਭਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਾਂਗੀ।

ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡਾ ਜੋਸ਼ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਉਹ ਲੋਕ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਇਹ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕ੍ਰਿਕਟ ਸਿਰਫ ਮਰਦਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਖੇਡ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਇਕ ਔਰਤ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਦਾਸ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਕਿ ਇਸ ਖੇਡ ਵਿਚ ਔਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆ

ਰੱਖੀ ਹੈ। ਸਿੱਧੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਸ ਟੀਮ ਦਾ ਗਲੈਮਰ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਜੁੜੀ ਹਾਂ।

ਇਹ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਕਿ ਕੀ ਨੇਸ ਨੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਦੂਸਰੇ ਮੇਲ-ਕਲੀਗ ਵਾਂਗ ਨੇਸ ਨੇ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਰੋਮ' ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਚੰਗੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਫੀ ਵਕਤ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਆਈ.ਪੀ.ਐਲ. ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਦੂਜੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਪਿੱਛੇ ਛੁੱਟ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਮੈਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਨਾਲ ਮੇਰੇ ਦੂਜੇ ਕੰਮ ਕਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਇਸ ਵਕਤ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਫ਼ਿਲਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਮੈਂ

ਅਲੱਗ ਹੋਏ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਜੇਨ ਖਾਨ!

ਜੇਕਰ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਗਲਿਆਰੇ ਵਿਚ ਚਲ ਰਹੀਆਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਚ ਮਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੇ ਸਟਾਰ ਸੰਪਤੀ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੁਜੇਨ ਖਾਨ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਫਿਲਮ 'ਕਾਈਟਸ' ਵਿਚ ਰਿਤਕ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਬਾਰਬਰਾ ਮੂਰੀ ਹੈ। ਮੈਕਸਿਕਨ ਅਭਿਨੇਤਰੀ ਬਾਰਬਰਾ ਕਈ ਸਪੈਨਿਸ਼ ਫਿਲਮਾਂ ਅਤੇ ਮੈਕਸਿਕਨ ਟੀ.ਵੀ. ਸ਼ੋਅਜ਼ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। 'ਕਾਈਟਸ' ਦੀ ਸੁਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਰਿਤਿਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਈ ਅਤੇ ਸੁਜੇਨ ਨੂੰ ਉਸ ਤੋਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸੂਤਰਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਸੁਜੇਨ ਹੁਣ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਰਹਿਣ

ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਰਿਤਿਕ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਫਵਾਹਾਂ ਦਾ ਖੰਡਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਨੀਏ ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਦ ਸੁਜੇਨ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਘਰ ਸ਼ਿਫਟ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਪੁਨਰ-ਨਿਰਮਾਣ ਕੰਮ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਸੂਤਰ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਜੇਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਲੋਂ ਪੂਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਿਤਿਕ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਿਸ਼ਤਾ ਬਣਿਆ ਰਹੇ। ਉਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਉਟਡੋਰ ਸੁਟਿੰਗ 'ਤੇ ਲਾਸ ਵੇਗਾਸ ਗਈ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੱਖ

ਹੋਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸੂਤਰ ਅਨੁਸਾਰ 'ਕਾਈਟਸ' ਦੀ ਸੁਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਰਿਤਿਕ ਬਾਰਬਰਾ ਦੇ ਇੰਨੇ ਨੇੜੇ ਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਵੀ ਬੇਹੱਦ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਰਬਰਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੇਟੇ ਨਾਲ ਲੋਨਵਾਲਾ ਅਤੇ ਲੰਡਨ ਵੀ ਘੁੰਮਣ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਐਵਾਰਡ ਫੰਕਸ਼ਨਾਂ ਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਾ ਅਰੋੜਾ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਸੁਜੇਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖੇ ਗਏ। ਸੁਨਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਫੇਅਰ ਐਵਾਰਡਾਂ 'ਚ ਵੀ ਉਹ ਇਸ ਲਈ ਨਹੀਂ ਗਏ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬਾਰਬਰਾ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਜਾਣਾ ਸੀ।

www.Livebollywoodshows.com &
MGM Communications

Bp
Bhagwakar
Properties

ALL POINTS
HOME HEALTH CARE

Women's Doc
Women caring for women

(847) 839-8800

cricket
Presents

ਢਾਈ ਦਿਨ ਨਾ ਜਵਾਨੀ ਨਾਲ ਚੱਲਦੀ,
ਕੁੜਤੀ ਮਲ ਮਲ ਦੀ...

*May be his last show
in the USA*

**\$35 Tickets
All Sold Out**

www.shows2u.com

www.fashionbhai.com

Live in Concert

THE LEGEND

Jagjit Singh

MORE INFO CONTACT

MONTY 847.770.1088
MAJID 786.376.0644
DHITU 847.340.1120
MUSA 630.640.8658
RAJU SHAH 847.962.7641

Al-Mansoor Video 773-764-7576	Atlantic Video 773-338-3600	Raj Grocers 847-364-5447	Annadata 630-233-2525
Quick Pantry (Lambert) 630-268-9574	Quick Pantry (Woodridge) 630-960-4266	Milwaukee Indian Groceries & Spices 414-771-3535	
Jai Hind 847-490-9855	Atmiyaplaza 630-213-2222	Khalid Indo & Pak Grocery Store 630-539-4078	

May 15th 2009 @ 8.30 pm

ODEUM SPORTS & EXPO CENTER
1033 N. Villa Ave. Villa Park, IL 60181

TKTS: VIP, \$100, \$75, \$55, \$35

Punjab Sports Club

Kalamazoo-Battle Creek (MI)

Proudly Presents

WALSAKHI NIGHT 2009

On

Saturday May 9th, 2009

From 6 pm - Midnight

At

Lakeview Middle School Auditorium

300 South 28th Street, Battle Creek, MI 49015

From 94 East :

Exit # 95, turn left on Helmer, right on Columbia Ave, right on 28th St.

From 94 West:

Exit # 95, turn right on Helmer, right on Columbia Ave, right on 28th St.

Special Attraction:

Nachdi Jawani Bhangra Group

&

Bal-E Lasara

TORONTO

"Tohar Punjabian Di"

ਕੰਧ ਟੱਪਣੀ ਬੇਗਾਨੀ, ਹੁੰਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ, ਬੁਹਾ ਵੇਖ ਨਾ ਯਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਭੇੜੀਏ... ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ੇਰ ਅਤੇ ਗੱਭਰੂ, ਨਾ ਛੇੜੀਏ, ਕਦੇ ਨਾ ਛੇੜੀਏ...

Further Information Contact:

**Free
Entry**

Harpal Singh 269-601-0034
Birinderjit Singh Khiva 269-217-3981
Harpreet Singh 508-572-0300
Inderjit Singh Sohi 269-217-6773
Charanjeet Singh 269-506-6678
Hardev Singh Liddar 269-372-3915
Manjeet Singh 269-876-0394
Hardeep Singh 269-209-8369
Gurmukh Singh 269-317-0639

Karnail Singh 269-962-3204
Gurpreet Singh 559-318-6359
Kulbir Singh (Babbi) 269-207-1134
Khem Singh 269-806-6831
Tirath Singh 989-205-7099
Pawanjeet Singh 269-986-2221
Sukhi Singh 517-914-8677
Harmandeep Singh Bawa
616-516-0626

**Free
Food**